



2019

Нариси досліджень молодих науковців у галузі
гуманітарних наук



Нариси досліджень молодих науковців у галузі гуманітарних наук:
Збірник наукових праць: У 2 т. Бахмут : ГПМ, 2019. Т. 1. Мовознавство. 219 с.

У збірнику опубліковано доповіді аспірантів, викладачів та студентів, виголошені на XVII Міжрегіональній конференції молодих учених (16 травня 2019 р.). Розділ «Мовознавство» висвітлює певний блок лінгвістичних проблем. Матеріали, зібрані в цьому виданні, відображають головні напрямки досліджень провідних мовних кафедр ГПМ. Збірник адресовано широкій філологічній аудиторії, студентам та аспірантам.

Рекомендовано до друку Вченою радою ГПМ ДВНЗ ДДПУ
(протокол № 9 від 24.04.2019 р.)

Головний редактор - д-р філол. наук, професор А.Р. Габідулліна

Редакційна рада:

д-р філол. наук, професор **Т.М. Марченко**
д-р істор. наук, професор **В.М. Докашенко**
д-р істор. наук, професор **Г.П. Докашенко**
канд. філол. наук, доцент **Т.М. Радіонова**
канд. філол. наук, доцент **О.Б. Тітова**
канд. пед. наук, доцент **Т. П. Рукас**
канд. філол. наук, доцент **О.Л. Колесніченко**
завідувач відділу наукової роботи студентів **Л.В. Ткаченко**

Рецензенти

д-р філол. наук, професор **О.А. Андрущенко**
д-р філол. наук, професор **В.А. Глущенко**
д-р пед. наук, професор **Г.П. Шевченко**

ЗМІСТ

<i>Бистрова Тетяна. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ АДРЕСОВАНOSTI В ОФІЦІЙНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....</i>	<i>8</i>
<i>Большакова Анна. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ЗАЛІЗНИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....</i>	<i>10</i>
<i>Бублій Ганна. ДЕСКРИПТИВНА І ХАРАКТЕРИЗУЮЧА ФУНКЦІЇ ЕПІТЕТІВ У НОВЕЛІ ФРЕНСІСА СКОТТА ФІЦДЖЕРАЛЬДА «КРИЖАНИЙ ПАЛАЦ».....</i>	<i>13</i>
<i>Вареник Юлія. КАЛАМБУР КАК ФОРМА ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ М.Н. ЗАДОРНОВА).....</i>	<i>16</i>
<i>Височина Владислава. ПРОЯВ УОРФІАНСЬКОГО ЕФЕКТУ В ДОМЕНІ ПРОСТОРУ.....</i>	<i>18</i>
<i>Ворошилова Владислава. МОВНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕВФЕМІСТИЧНОГО ЕФЕКТУ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....</i>	<i>20</i>
<i>Гунько Вікторія. АРТЕФАКТНА МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (за матеріалами інавгураційної промови Дональда Трампа).....</i>	<i>23</i>
<i>Глухенко Володимир. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ВІРША ШАРЛЯ БОДЛЕРА «АЛЬБАТРОС».....</i>	<i>27</i>
<i>Горбенко Крістіна. МІЖМОВНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ.....</i>	<i>29</i>
<i>Гриценко Карина. СПОСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ОПОВІДАННІ А. К. ДОЙЛЯ THE TERROR OF BLUE JOHN GAP.....</i>	<i>32</i>
<i>Гусєва Ольга. РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСОБІВ ЗВ'ЯЗУВАННЯ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....</i>	<i>39</i>
<i>Діаковська Людмила. КОГНІТИВНА СТРАТЕГІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ ПОРІВНЯННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....</i>	<i>40</i>
<i>Дроздик Вікторія. НЕОПРЕДЕЛЕННИЙ АРТИКЛЬ В АНГЛІЙСКОМ ЯЗЫКЕ КАК ПРИЗНАК ЕДИНИЧНОСТИ И ПРЕДМЕТНОСТИ.....</i>	<i>43</i>
<i>Дубік Ольга. ПАРЕНТЕТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ МОВИ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИКИ.....</i>	<i>46</i>
<i>Дудниченко Вероніка. СМІХ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЮВАННЯ В ПЕРЕДВИБОРЧОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ Д. ТРАМПА).....</i>	<i>50</i>
<i>Дяченко Владислава. ІНТОНАЦІЯ ВСТАВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....</i>	<i>58</i>

<i>Єрмакова Діана. ІНТОНАЦІЯ НАКАЗОВИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....</i>	<i>60</i>
<i>Жмурко Маргарита. УСІЧЕННЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПРЕСИ).....</i>	<i>62</i>
<i>Жукова Олена. МОВНА ГРА У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ІЗДРИКА.....</i>	<i>65</i>
<i>Задоренко Анастасія. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ВІРТУАЛМІФОНІМІВ.....</i>	<i>68</i>
<i>Зеленяєв Ігор. ДРУКОВАНА РЕКЛАМА ЯК КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ.....</i>	<i>69</i>
<i>Ігнатюк Дар'я. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ «ВЛАСНЕ ІМ'Я» В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: БІБЛІЙНІ ТА АНТИЧНІ ОНІМИ.....</i>	<i>73</i>
<i>Ігнатюк Марія. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ КОНЦЕПТОМ «FRAU» (НА ОСНОВІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ).....</i>	<i>77</i>
<i>Исмагилова Диана. АФФИКСАЛЬНЫЕ СПОСОБЫ ОККАЗИОНАЛЬНОГО СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В МОЛОДЕЖНОМ СОЦИОЛЕКТЕ.....</i>	<i>80</i>
<i>Капітан Юлія. КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ МОЛОДІ.....</i>	<i>82</i>
<i>Кононенко Олексій. УКРАЇНСЬКА МОВА НА СХОДІ УКРАЇНИ.....</i>	<i>85</i>
<i>Кононова Валерія. ОСМИСЛЕНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ МОВНИХ РЕАЛІЙ.....</i>	<i>87</i>
<i>Косяк Семён. ВЛИЯНИЕ ИНТЕРНЕТ-СЛЕНГА НА ОБЩЕНИЕ ПОДРОСТКОВ В ПОВСЕДНЕВНОЙ ЖИЗНИ.....</i>	<i>90</i>
<i>Кривоносова Маргарита. АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ ШЛЯХОМ КОНКРЕТИЗАЦІЇ.....</i>	<i>93</i>
<i>Кривоносова Тамара. ЧАСТИНОМОВНІ ЗМІНИ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ “FROZEN” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....</i>	<i>96</i>
<i>Кучерук Валерія. ІНТОНАЦІЯ ЗВЕРТАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....</i>	<i>100</i>
<i>Лабінцева Анастасія. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СЛОВОТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....</i>	<i>102</i>
<i>Ладонина Варвара. ОМОНИМЫ И МНОГОЗНАЧНЫЕ СЛОВА КАК СРЕДСТВО СОЗДАНИЯ КАЛАМБУРА (НА МАТЕРИАЛЕ ДЕМОТИВАТОРОВ).....</i>	<i>105</i>
<i>Лазаренко Вікторія. ПЕРЕКЛАД ФІЛЬМОНІМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ.....</i>	<i>107</i>
<i>Лиханська Віола. ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ РАКУРСИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДЕННИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЇ.....</i>	<i>110</i>

<i>Лихачова Анжеліка. СТИЛІСТИЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОВТОРУ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ Д.Г. ЛОУРЕНСА «ПЕРЕМОЖЕЦЬ НА КОНІ-ГОЙДАЛЦІ».....</i>	<i>112</i>
<i>Літунова Маргарита. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ЗООКОМПОНЕНТОМ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.....</i>	<i>115</i>
<i>Луценко Анастасія. ОКСЮМОРОН КАК СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ФИГУРА (на прикладі произведений М. Цветаевой).....</i>	<i>117</i>
<i>Макаров Валерій. WHY IS IT NECESSARY TO STUDY DISCOURSE ANALYSIS?.....</i>	<i>119</i>
<i>Макаров Валерій. НОВІТНІ АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ, ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В НІМЕЦЬКОМОВНИЙ БІЗНЕС-ДИСКУРС.....</i>	<i>122</i>
<i>Мірошникова Анастасія. ІНТОНАЦІЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....</i>	<i>124</i>
<i>Муравйова Анастасія. СЕМАНТИКА ДОСВІДУ НАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЯХ.....</i>	<i>126</i>
<i>Нечитайло Валентин. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ДЕМОТИВАТОРАХ.....</i>	<i>127</i>
<i>Ніколенко Катерина. АНГЛО-УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ.....</i>	<i>132</i>
<i>Никулина Екатерина. СТРУКТУРА КОНЦЕПТОВ ПРАВДА и ЛОЖЬ В ТВОРЧЕСТВЕ АНГЛИЙСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ.....</i>	<i>135</i>
<i>Орлова Катерина. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ ФРАНКОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ.....</i>	<i>139</i>
<i>Павлій Ярослав. ТЕМАТИЧНА СІТКА НЕОЛОГІЗМА BREXIT У БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....</i>	<i>141</i>
<i>Панова Олександра. ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ АДРЕСАТА В ЛИСТАХ ШАРЛОТТИ ФОН ШТАЙН 1780-1830 РОКІВ.....</i>	<i>145</i>
<i>Панченко Ольга. РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ.....</i>	<i>151</i>
<i>Пащенко Валерія. СИТУАТИВНЕ РОЗУМІННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУКУПНОСТІ З ПРАГМАТИЧНИМИ ФАКТОРАМИ У ТВОРІ Б. ШОУ «БУДИНОК, ДЕ РОЗБИВАЮТЬСЯ СЕРЦЯ».....</i>	<i>154</i>
<i>Петрікєєва Олександра. КОНКРЕТИЗАЦІЯ РОДУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ЗООФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....</i>	<i>158</i>

<i>Писарев Александр. ДЕЙКСИС В АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ПОЭЗИИ МУЗЫКАЛЬНОГО АЛЬБОМА ГРУППЫ PINK FLOYD “THE DARK SIDE OF THE MOON”)</i>	161
<i>Плоскіна Катерина. ПЕРЕКЛАД РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛОМОВНОГО АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ “ZOOTOPIA” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ</i>	165
<i>Подченко Марія. ТЕМАТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ НІМЕЦЬКОГО ГАНГСТА-РЕПУ (НА ПРИКЛАДІ ПІСЕНЬ BUSHIDO)</i>	168
<i>Приходько Ірина. ТЕМАТИЧНА СІТКА НОВЕЛИ Ф.С. ФІТЦДЖЕРАЛЬДА «КОРОТКА СТРИЖКА ВОЛОССЯ БЕРНІС»</i>	171
<i>Русакова Дар'я. ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПОЗИЦІЇ НОВЕЛИ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ПОВЕРНЕННЯ ДО ВАВИЛОНУ»</i>	174
<i>Рябокоть Яна. POETIC METAPHOR AND PECULIARITIES OF PRESERVING IT IN TRANSLATION</i>	176
<i>Семенюк Владислав. ВЖИВАННЯ АБРЕВІАТУР / СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ</i>	179
<i>Середа Ганна. МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ</i>	182
<i>Сидоренко Катерина. СЕМАНТИКА КОЛЬОРОНАЗВ У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ М. КОЦЮБІНСЬКОГО ТА В. ВИННИЧЕНКА</i>	184
<i>Суровегін Андрій. ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВІ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ А. КРІСТІ)</i>	186
<i>Сучілка Анастасія. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО СЛЕНГУ У РОЗМОВНОМУ ДИСКУРСІ</i>	188
<i>Ткаченко Володимир. КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ ЗМІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ</i>	191
<i>Толчинська Анна. ВСТАВЛЕНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК СИНТАКСИЧНА КАТЕГОРІЯ СТРУКТУРНО-КОМУНІКАТИВНОГО РІВНЯ</i>	193
<i>Трофимова Елеонора. ҐЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО СПІЛКУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ</i>	195
<i>Цинтарюк Андрій. АКТУАЛЬНІСТЬ КОНКРЕТИЗАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ</i>	198
<i>Шовгеля Олександра. МЕТАДИСКУРСИВНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В СТРУКТУРІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ</i>	201

Юрченко Інна. ФУНКЦІЯ ЕМОЦІЙНОГО, ЕКСПРЕСИВНОГО ТА ОЦІНЮВАЛЬНОГО ПІДСИЛЕННЯ МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НОВЕЛИ Д. ЛОУРЕНСА «ENGLAND, MY ENGLAND».....	203
Якименко Карина. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ НА ПРИКЛАДІ ПРЕДВИБОРЧОЇ ПРОМОВИ БАРАКА ОБАМИ.....	206
Яковлев Павло. ІНТЕГРАЛЬНІ ТА ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	212
Янушевський Влад. КОНЦЕПТ «МРІЯ» ТА ЙОГО НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ У КАЗКАХ ГЕРМАНЦІВ ТА СЛОВ'ЯН.....	217

МОВОЗНАВСТВО

Бистрова Тетяна
Науковий керівник – доцент Архіпова І. М.
м. Бахмут

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ АДРЕСОВАНOSTІ В ОФІЦІЙНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Адресат – це слухач (або читач), він є кінцевою ланкою процесу отримання та формування інформації. Адресант – це той, хто породжує комунікативний процес та задає стиль та тему подальшого спілкування. Адресант задає подальшу стратегію спілкування та враховує усі можливі особливості потенційного адресата, щоб створити успішний комунікативний акт. Адресованість являє собою основну властивість офіційного тексту й залежить від представленої в ньому інформації.

Процес взаємодії адресанта та адресата змушує автора тексту постійно орієнтуватися на свого адресата, як при відборі мовного матеріалу, так і при побудові мовлення. Він прагне зробити своє мовлення і хід своєї думки максимально доступними для передбачуваного читача, прагне передбачити можливі репліки реципієнта, його заперечення або нерозуміння окремих моментів викладу (в цьому проявляється активність авторської позиції як відповідь на активність читача).

Існують випадки, коли адресат невідомий адресанту. Тоді можливості адресата як учасника комунікації, а також його соціальні параметри невідомі. У таких випадках не виключена варіативність структурно-семантичної моделі тексту, яка в кожному конкретному випадку визначається з урахуванням екстралінгвістичних факторів і соціолінгвістичних характеристик адресата й адресанта. Низка таких факторів, як «ставлення до теми, спонтанність, підготовленість, ситуація спілкування, вид мови, відносини між інформованим та тим, хто інформує, культурна традиція, - все це поки ще не знайшло свого пояснення і не виокремлено в текстах ділових документів» [2]. В аспекті соціально-рольових відносин «адресант-адресат» при написанні ділового документа, вважає І. В. Дрбакіна [2], особливе значення має «поняття комунікативної адекватності, яке включає в себе і комунікативну доцільність, відповідність нормі, творче застосування і оптимальну дію».

Засоби адресованості спеціально покликані для вираження певного ставлення до адресата, вибір лексично-граматичних форм залежить від положення реципієнта та його особливостей. Такі засоби є взаємозалежними й утворюють специфічні мовленнєві структури, наприклад у ділових листах.

«Dear» – це узагальнений засіб вираження поважного звернення до адресата, який використовується як в офіційному, так і в неофіційному дискурсах. Він ставиться завжди перед ім'ям конкретної особи, до якої іде

звернення. Якщо звернення адресоване не до фізичної особи, тоді засіб «dear» не використовується.

У листах широко застосовуються форми пасивного стану (passive voice). Скорочення дієслівних форм у листах роботи не рекомендується.

Під час офіційного спілкування основною формою також є звернення до адресата за прізвищем, яке загалом уживається в поєднанні з поважним компонентом (те саме «dear» або «Mr/Mrs»). Використовується «Dear Sir/Madam» також якщо ім'я адресата невідоме заздалегідь.

На відміну від англомовного офіційного дискурсу, у вітчизняних державних органах ділове мовлення не передбачає відповіді з помітками «шановний» чи «шановна».

Щодо неофіційного листування, воно має доволі вільну форму спілкування та передбачає те, що комуніканти добре знають один одного та знаходяться в дружніх стосунках. Бізнес-листи, як правило, носять формальний характер, і тон листа завжди ввічливий.

Якщо повідомляються погані новини, або приносяться вибачення, також треба дуже ввічливо і тактовно вказати на проблеми. Використовуються такі вирази, як: «I regret to inform you», «Unfortunately» або «i'm afraid that». Мету свого звернення в діловому листі потрібно вказувати в першому абзаці, а далі писати основну думку. Головна думка листа може починатися з причини звернення: «I am writing to you to...»

Початок листа завжди починається зі звернення до адресата від першої особи:

- I am writing to...
- We are writing to...

Таким чином адресант дає зрозуміти, що він звертається з повагою.

Умовний спосіб використовується з метою зниження категоричності висловлювання:

- We would be pleased
- If you would send me a copy of your catalogue

Вживання модальних дієслів «would», «could» та «might» дозволяє уникнути прямолінійності, а також варіювати ступінь обов'язковості до здійснення необхідних дій:

- Could/would you send замість Will you send
- I would like замість I want

Модальні дієслова незамінні при складанні питань і метою отримання необхідної інформації, оскільки вони надають питанню тактовне звучання, роблячи їх не такими прямолінійними. Вони також надають відтінок ввічливості у вираженні пропозицій і прохань, водночас ненав'язливе формулювання надає адресату можливість вибору.

Використання умовного способу дозволяє сформулювати питання досить ухильно, щоб можлива відмова не була доволі грубою; допомога або послуга не були нав'язливими. Відмови, сформульовані з використанням умовного способу, також виглядають більш тактовними:

- I would really like to say yes/help but...

Закінчувати лист прийнято з використанням заключної формули ввічливості. Існує дві найбільш поширені формули. Перша «Yours faithfully» використовується тільки зі звертанням «Dear Sir/Sirs/Sir or Madam». Формула «Yours sincerely» використовується з персональним привітанням.

Також для англійського ділового листа характерне використання часів Past та Future. Це зумовлено зазначенням дії в минулому або майбутньому щодо моменту мови, чим комуніканту забезпечується свобода вибору:

- I hope that you will agree to this suggestion...
- I'm sure you will understand...

У процесі ділового листування представники різних сторін повинні адаптувати свою мовленнєву поведінку до мовної поведінки адресата, тобто підібрати правильні лексичні еквіваленти, враховуючи соціальні особливості, а також адаптувати свій текст до норм іноземних текстів того ж функціонального стилю. Від цього залежить, чи буде взаємодія ділових партнерів успішною. Усебічне вивчення питань взаємодії мови та культури сприяє вдосконаленню форм та ефективності спілкування та міжнародної ділової комунікації. (Приклади наведені з довідника [1])

ЛІТЕРАТУРА

1. English for Business Справочник делового человека Lingvo Expert URL: <http://nubip.edu.ua/sites/default/files/u137/english-for-business.pdf>
2. Драбкина И. В. Прагматингвистические аспекты письменного делового общения (на материале англоязычных текстов контрактов и деловой корреспонденции) : автореф. дис. ...канд. филол. наук. Самара : Самарский гос. пед. ун-т, 2001. 15 с.

Большакова Анна
Науковий керівник – ст. викладач Лагдан С. П.
м. Дніпро

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ЗАЛІЗНИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Жодне суспільство не може існувати без мови: всі народи і кожна окрема людина живуть у мовній сфері. Рівень розвитку наукової мови впливає на інтелектуальний поступ суспільства, свідчить про стан мовного самовиявлення народу.

Формування наукової мови в Україні відбувалося за несприятливих умов, тому галузеві терміносистеми не розвивалися природно. Умови бездержавності України унеможлилювали становлення науково-технічної, природничої, гуманітарної та мистецької терміносистем. І все ж таки, незважаючи на усі перешкоди, утиски та заборону української мови, її потенціал розкрився. Це становлення припадає на період національного відродження. Українські

традиції термінотворення й самі терміносистеми формувалися на власній мовній основі, засвоюючи те, що вже було напрацьовано раніше.

Зважаючи на обрану спеціальність, у своїй роботі хочу звернути увагу на залізничну термінологію, зокрема проаналізувати способи творення термінів залізничного транспорту.

Загалом, як зазначають дослідники української термінології Т. І. Панько, І. М. Кочан і Г. П. Мацюк, «українська науково-технічна термінологія характеризується чотирма основними моментами, що беруть участь у творенні нового терміна: 1) використання старої, існуючої у мові назви для позначення певного наукового поняття; 2) використання іншомовних слів для найменування нових понять; 3) використання існуючих у мові словотворчих моделей для творення нових назв; 4) використання словосполучень для найменування наукових понять» [3, с. 127]. Автори підручника С. В. Шевчук та І. В. Клименко виділяють такі способи творення термінів, як: вторинна номінація, словотвірний, синтаксичний і запозичення [6, с. 518-519].

Отже, залізничні терміни української мови утворюються морфологічними (за допомогою додавання морфем) і неморфологічними способами.

У залізничній термінології представлено всі морфологічні способи словотворення, вони мають найбільше поширення:

1. Суфіксальний спосіб, або суфіксація, – один з основних способів українського термінотворення: *автоматизування, баластування, викришування, вибивач, перетворювач, скидач, вставка, накладка, прибуття.*

2. Безсуфіксальний спосіб, або нульова суфіксація, яким утворені здебільшого терміни-іменники від дієслівних основ: *від'їзд, відгин, підріз, розгин, припуск, приріст, хід, спуск, стик.*

3. Префіксальний спосіб, або префіксація іменників, прикметників із застосуванням українських та іншомовних префіксів: *не-* (*незайнятість* (стрілки), *некодована* (колія)); *над-* (*наднапруга, надмагістраль, надшвидкісний, надтвердий*); *проти-* (*протитиск, протидія, противага*); *анти-* (*антикорозійний, антисейсмічний, антиокислювач*) тощо. У творенні дієслів застосовують різні префікси: *вантажити – навантажити, розвантажити, вивантажити, перевантажити, недовантажити.*

4. Префіксально-суфіксальний спосіб передбачає одночасне приєднання до основи префіксів і суфіксів: *безквитковий, безаварійний, бездефектний, безстиківий, уписувати, відновлювати, розмагнічувати.*

5. Основоскладання – це спосіб утворення нових слів за допомогою інтерфіксів із двох або більше основ повнозначних слів. За походженням твірних основ терміни-композиції поділяють на три групи:

– українські: *високочастотний, буровибуховий, багатоківшевий, багатоколіїний, вогненебезпечний;*

– іншомовні: *авторежим, аеродинаміка, дефектоскопія, ізотермічний, мотодрезина, монорейковий;*

– гібридні, які утворені складанням українських та іншомовних основ: *високовольтний, віброуцілювання, баластоуцілювач, радіозв'язок.*

6. Словоскладання – це спосіб термінотворення шляхом поєднання кількох самостійних слів в одне слово. Ці терміни позначають одиниці вимірювання (*брутто-тонна, ват-секунда, ват-година, вольт-ампер*), транспортні засоби (*вагон-ресторан, вагон-цистерна, вагон-платформа, вагон-хопер-зерновоз*), спеціальні пристрої (*пульт-маніпулятор*), характеристики (*номер-код*).

Результатом осново- та словоскладання є складні слова.

7. Абревіація – утворення нових термінів-абревіатур за допомогою скорочення громіздких словосполучень. Цей спосіб поширений у багатьох терміносистемах. Не є винятком і термінологія галузі залізничного транспорту, у якій термінотворення за допомогою абревіації найширше відображають абревіатури: *НС – начальник станції, ЦП – центральний пост, АРМ – автоматизоване робоче місце, АРШ – автоматичне регулювання швидкості, ПДЗ – поїзний диспетчерський зв'язок, СС – сортувальна станція, АСОУП – автоматизована система оперативного управління перевезеннями* тощо.

До неморфологічних способів залізничного термінотворення належать:

1. Вторинна номінація – використання наявного в мові слова для називання наукового поняття: *голова (хвіст) поїзда, головка автотрени, козловий кран, лобове скло, залізнична колія, рейкові нитки, подошва насипу, шийка рейки, великий зуб, малий зуб, розчіпна вилка* тощо.

2. Запозичення – із латинської мови: *автор режим, аеродинаміка, дефектоскопія, ізотерічний, мотодрезина, монорейковий*; із грецької: *енергетика, автоматизація, циліндр, призма, механізм*; із французької: *багаж, вагонетка, ресурс, ресора, ремонт, реле, реборда, платформа, перон, габарит, купе*; з англійської: *контролер, контейнер, конвеєр, хопер, думпка, вокзал*; із німецької: *шток, шлакбаум, швелер, шайба, рейс, кронштейн, клема, букса*; із голландської: *люк, баласт, муфта*; з італійської: *каркас*.

3. Синтаксичний спосіб, який полягає у творенні термінологічних словосполучень для конкретизації того чи іншого наукового поняття. За кількістю компонентів терміни залізничного транспорту бувають:

– двокомпонентні: *залізнична колія, вантажний (пасажирський) вагон, перевезення вантажів, база вагона*;

– трикомпонентні: *міжнародні залізничні перевезення, чотиривісний вантажний вагон, бокова рама вагона, пункт розформування поїздів, вагон для перевезення автомобілів*;

– чотирикомпонентні: *перевезення вантажів залізничним транспортом, купейні вагони пасажирських поїздів, спеціальний суцільнометалевий критий вагон*;

– багатокомпонентні: *вагон із відкритими купе з місцями для сидіння, вантажний чотиривісний критий вагон із дерев'яними стінами.*

Отже, творення української залізничної термінології підпорядковується загальним словотворчим законам мови. Проте збагачення термінології виходить за межі словотвору, оскільки в цій системі наявні аналітичні конструкції, термінологічне переосмислення загальноживаних слів та входження з чужих мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ватуля Л. П., Фоменко В. С. Російсько-український словник залізничних термінів. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: Транспорт України, 2000. 484 с.
2. Лагдан С. П. Морфологічне термінотворення в галузі залізничного транспорту. *Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників філологічних наук* : Міжнародна науково-практична конференція, М. Одеса, 22-23 лютого 2019 р. Одеса, 2019. С. 91-93.
3. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство: підручник. Львів, 1994. 216 с.
4. Пустовіт Л. О. та ін. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
5. Українська мова: енциклопедія. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
6. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2010. 696 с.

Бублій Ганна
Науковий керівник – доцент Сердюкова Л. І.
м. Бахмут

ДЕСКРИПТИВНА І ХАРАКТЕРИЗУЮЧА ФУНКЦІЇ ЕПІТЕТІВ У НОВЕЛІ ФРЕНСІСА СКОТТА ФІЦДЖЕРАЛЬДА «КРИЖАНИЙ ПАЛАЦ»

З часів античності епітет пройшов довгий шлях, однак теоретично його роль і значення почали визначатися лінгвістами приблизно у XVIII столітті. У російській філології вперше про епітет писав М. В. Ломоносов. У XIX столітті проблема епітета зацікавила багатьох вчених. Вагомий внесок у розвиток теорії епітета зробив український вчений О. О. Потєбня, який вважав епітетами будь-які парні сполучення слів, що зображують предмети, явища, дії через їх ознаку. Учений відмовився від традиційного на той час поняття епітета як означувального прикметника при означуваному іменнику і, по суті, розглядав епітет в утвореннях, які ми розуміємо як епітетні конфігурації [23, с. 128].

Не менш значний внесок у розв'язання проблеми епітета зробив О. М. Веселовський. У статті «З історії епітета» вчений розглядає епітет як «одностороннє означення слова, яке або підновлює його загальне значення, або посилює, підкреслює будь-яку характерну, визначну якість предмета».

Ми дослідили епітети новели Ф. С. Фіцджеральда «Крижаний палац». **Мета** – проведення системного аналізу функціонування дескриптивної і характеризуючої функцій епітетів в оповідному дискурсі новелі.

Дескриптивна функція допомагає створити візуальний образ персонажа, предмета або явища, що описується. Зовнішність Саллі – головної героїні, як і інших персонажів, автор детально не описує, він виділяє лише деякі риси, тому що головне для нього метаморфози духовного стану протагоніста, світ його внутрішніх переживань. Про головного персонажа ми дізнаємося, що вона безтурботна красуня-южанка, яка втомилася від розніженого ледачого півдня і жадає нових вражень і звершень, жадає справжнього, як їй здається, життя (“a happy girl”, “Sally Carrol Happer rested her nineteen-year-old chin on a fifty-two-year-old sill”, “a crowd of little girls had grown up beautifully, the amazing Sally Carrol foremost among them” [с. 1], “She approached a mirror, regarded her expression with a pleased and pleasant languor, dabbed two spots of rouge on her lips and a grain of powder on her nose, and covered her bobbed corn-colored hair with a rose littered sun bonnet. Але при всьому її егоїзмі, вона дуже прив'язана до Півдня (“she found their steps tending half-unconsciously toward one of her favorite haunts, the cemetery”, These were just men, unimportant evidently or they wouldn't have been `unknown'; but they died for the most beautiful thing in the world-- the dead South. You see," she continued, her voice still husky, her eyes glistening with tears” [с. 3], “Even when I cry I'm happy here, and I get a sort of strength from it" [с. 4]).

Одночасно автор описує Кларка – найкращого друга Саллі (“his tall body”, “his eyes were ominous and his expression somewhat petulant except when startlingly illuminated by one of his frequent smiles” [с. 1], “his carelessness and generosity to Sally” [с. 2]).

Наречений Саллі – Янкі Гарри Беллами характеризується ланцюжком епітетів. Ми дізнаємося про нього побіжно (“tall, broad, and brisk” [с. 3], “A faintly familiar icy-cold face” [с. 4]).

Ф. С. Фіцджеральд добре продумав структуру символів твору. Перш за все це протиставлення Півночі й Півдня Америки, яке підкреслюється протиставленнями символічних образів. Занепад Півдня символізує занедбане кладовище з могилами конфедератів (“a wavy valley of graves – dusty-gray and mouldy”, "the last row is the saddest", “unknown men” [с. 3]).

Бурхливий розвиток Півночі символізує грандіозний льодовий палац (“On a tall hill outlined in vivid glaring green against the wintry sky stood the ice palace”, “a gorgeous transparency of the great central hall”, “the ice cave”, “the magic of the great crystal walls” [с. 9], “the great glittering cavern”, “mighty altar” [с. 10]).

Образ померлої дівчини Марджері Лі, який допоміг повернути непритомну Саллі до життя у льодовому палаці також символізує Південь

Америци, рідний край дівчини (““She was dark, I think; and she always wore her hair with a ribbon in it, and gorgeous hoop-skirts of alice blue and old rose”, “she was sweet. And she was the sort of girl born to stand on a wide, pillared porch and welcome folks in. I think perhaps a lot of men went away to war meanin' to come back to her; but maybe none of 'em ever did” [с. 3]). Як потік світла вона з’явилася у печері льодового палацу (““Why, it's Margery Lee," she crooned softly to herself. "I knew you'd come." It really was Margery Lee, and she was just as Sally Carrol had known she would be, with a young, white brow, and wide, welcoming eyes, and a hoop-skirt of some soft material that was quite comforting to rest on” [с. 11]).

Виконуючи характеризуючу функцію, епітет фіксує окремі риси характерів персонажів, що зображуються. У новелі Ф. С. Фіцджеральд приділяє особливу увагу характеристиці сім’ї Гаррі, показуючи всю сутність північних людей тих часів (““They're righteous, narrow, and cheerless, without infinite possibilities for great sorrow or joy” [с. 7]). Сестра Гаррі Міра характеризується як непривітна та байдужа дівчина по відношенню до Саллі (“ a listless lady”, “ the girls sat in a haughty and expensive aloofness” [с. 5], “Myra, her future sister-in-law seemed the essence of spiritless conventionality [с. 7]).

Батько Гаррі – гостинний, щирий чоловік, який одразу сподобався Саллі (““The men were reliable and she liked them to Mr. Bellamy especially, with his irongray hair and energetic dignity, she took an immediate fancy, once she found that he was born in Kentucky; this made of him a link between the old life and the new” [с. 7]).

Матір Гаррі – зарозуміла жінка, у якій Саллі відчула відчуження (“ Mrs. Bellamy, whom Sally Carrol detested. The first day's impression of an egg had been confirmed-- an egg with a cracked, veiny voice and such an ungracious dumpiness of carriage that Sally Carrol felt that if she once fell she would surely scramble. In addition, Mrs. Bellamy seemed to typify the town in being innately hostile to strangers. She called Sally Carrol "Sally," and could not be persuaded that the double name was anything more than a tedious ridiculous nickname” [с. 8]).

Підвівши підсумок, можна сказати, що дескриптивна і характеризуюча функції епітетів грають важливу роль у створенні образів та характерів головних персонажів твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Стилистика сучасної англійської мови (Стилистика декодування): навч. посіб. 7-ме вид. Москва: Флінта, 2005. 384 с.
2. Гальперін І. Р. Стилистика англійської мови. English Stylistics: 3-те видання. Москва: Ліброком, 2010. 334 с.
3. Онопрієнко Т. М. Епітетні засоби створення кольорової палітри художнього тексту: Вісник Житомирського державного ун-ту ім. Івана Франка. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2007. С. 128-131.

КАЛАМБУР КАК ФОРМА ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ М.Н. ЗАДОРНОВА)

Под языковой игрой обычно понимается неканоническое использование языковых единиц с установкой на эстетическое восприятие последних. Одной из форм ЯИ признан каламбур - юмористическое использование разных значений одного и того же слова или сходно звучащих слов и сочетаний [5, с. 266].

Ученые выделяют два типа приемов создания каламбура: общекомические и лексические. У М.Н. Задорнова часто встречается лексический вид языковой игры. К этому типу относят смысловой сдвиг многозначных слов, обыгрывание омонимичных слов и лексическую синонимизацию, нарушение семантической и лексической сочетаемости слов, обыгрывание окказиональных слов и др.

1. *Самое вредное — это жизнь. От нее все умирают.* Словарь Т. Ефремовой отражает следующие значения слова *вредный*: 1. Причиняющий, наносящий вред, способный причинить вред (противоп.: полезный). 2. Опасный для принятых норм жизни, нравственности и т.п., способствующий разрушению каких-л. основ, устоев (политических, моральных и т.п.). 3. разг. Недоброжелательный, злой. 4. разг. Свойственный такому человеку [2]. Согласно «Словарю сочетаемости русского языка» [3] эта лексема сочетается со словами, *вещество, лекарство, отходы, примеси, производство, условия, последствия, привычка, теория, взгляды, заблуждение, мысль, животное, насекомое, растение ...* Иными словами, вредным может быть все, что связано с предметами жизнедеятельности человека, но не сама жизнь – 'физиологическое существование человека, животного' (Словарь русского языка С.И. Ожегова). Комический эффект основан на нарушении семантической сочетаемости полей «жизнь» и «продукты жизнедеятельности человека».

2. Часто М.Н. Задорнов использует окказиональные слова, построенные по определенным словообразовательным моделям: *Выборотень — это тот, кого мы выбираем.* Слово *выборотень* образовано от лексемы *оборотень*: 'Человек, обращенный или способный - по мифологическим представлениям - обращаться с помощью волшебства в какое-л. животное или в какой-л. предмет' [2] с помощью префикса *вы-* со значением 'добыть, получить, найти что-н. посредством действия, названного мотивирующим глаголом'. В результате получается интересный смысл: 'оборотень, который добился выборной должности; прорвался во власть'.

3. Часто в каламбурах сатирика языковая игра создается при помощи столкновения разных лексико-семантических вариантов многозначного слова: *Досуг в семье проводили по-разному: муж выжимал итангу, жена — белье*'.

Словарь Т. Ефремовой дает такие толкования лексического значения слова *выжимать*: '1. Сжимая, сдавливая, извлекать из чего-л. какую-л. жидкость, влагу. 2. перен. разг. Вынуждать говорить, произносить что-л.; 3. Напрягаться, делать усилия, чтобы написать, подумать. 4. перен. разг. Извлекать из кого-л., чего-л. как можно больше выгоды, пользы. Получать наилучший результат от работы кого-л., чего-л. 5. Сжимая, надавливая, выталкивать, вытеснять откуда-л. куда-л. перен. разг. Вынуждать уйти. 6. Нажимая, переводить в нужное положение рычаги управления машины, самолета и т.п. 7. Медленно поднимать тяжесть от груди вверх, выпрямляя согнутые руки (в спорте)'. В каламбуре шутливо совмещаются первое и седьмое значения этой лексемы.

4. Следующий пример ярко демонстрирует нам юмор эпохи 90-х, когда в речевых актах наблюдается использование трансформированных фразеологизмов с употреблением прецедентных имен: *Надо сказать, у американцев в жизни есть две мечты: первая - зарабатывать как можно больше денег, вторая - не схлопотать при этом по Нострадамусу*. В приведенном выражении под именем собственным *Нострадамус* подразумевается лексема «нос», которая в национальном корпусе русского языка в идиоматических выражениях имеет чаще всего отрицательный оттенок. Он представляется грубым и несет в себе негатив, но трансформация 'нос' в 'Нострадамус' создает у адресата положительные эмоции в данном контексте, следовательно, цель сатирика достигнута.

5. Ярким средством языковой игры являются омонимы: *Прячься от холода, Винни-Пух с голода*. Игра создается за счет омоформ: формы прошедшего времени глагола *пухнуть* и существительного в именительном падеже *пух*.

Используя каламбур в своих произведениях, сатирик соединяет различные приемы комического, достигает юмористического эффекта на протяжении всего произведения, что выделяет аллегорическую речь сатиры и способствует точному выражению авторских эмоций. Чаще всего в шутках данного автора мы можем наблюдать использования различных видов фразеологических каламбуров.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дацюк С. А. Языковые парадоксы. URL: <http://www.uis.kiev.ua/~xyz/paradox.html>.
2. Ефремова Т. Новый толково-словообразовательный словарь русского языка. URL: <https://www.efremova.info/word/oboroten.html#.XNMCQ1V18dU>
3. Словарь сочетаемости слов русского языка / Под ред. П.Н. Денисовой, В.В. Морковкина. М.: Русский язык, 1983. 688 с.
4. Современный толковый словарь русского языка. Изд: Астрель. 579 с.
5. Липкин С.И. Каламбуры и игра слов. 1-е изд. М.: Высш. шк, 1968, 62 с.

ПРОЯВ УОРФІАНСЬКОГО ЕФЕКТУ В ДОМЕНІ ПРОСТОРУ

Лінгвістика ХХІ ст. активно розробляє напрям, у межах якого мова розглядається як культурний код нації (а не лише як спосіб комунікації та пізнання). Фундаментальні основи такого підходу були закладені працями В. Гумбольдта, О. О. Потебні, Е. Сепіра, Б. Л. Уорфа та ін. Гіпотеза лінгвістичної відносності, більш відома як гіпотеза Сепіра-Уорфа, упродовж останніх 60 років стала предметом зацікавленого обговорення у лінгвістичних, етнографічних, антропологічних, психологічних колах. У межах гіпотези лінгвістичної відносності в 1990-і рр. було проведено низку досліджень, у яких аналізувалися концепти часу, простору, руху, кольору тощо. Водночас концептові простору в різноструктурних мовах не було приділено достатньо уваги. Отже, проблематика дослідження знаходиться в царині взаємозв'язку мови та мислення в контексті системи орієнтації простору.

Проблеми, пов'язані з гіпотезою лінгвістичної відносності, дослідники формулюють таким чином: як лексико-граматичні особливості мови корелюють з когнітивними спроможностями носіїв цієї мови? У яких випадках між ними може бути встановлений каузальний зв'язок?

Важливим і цікавим є, зокрема, питання про те, чи впливають мови на концептуалізацію простору. Адже питання орієнтації є одним із найбільш об'єктивних феноменів, з якими ми маємо справу в повсякденному житті.

Чим більш домен простору вважався інваріативним у філософських, психологічних та лінгвістичних колах, тим більш значущими виявлялися випадки міжмовного варіювання в його концептуалізації, експліковані останніми когнітивно-антропологічними розвідками. Результатом їхнього узагальнення стала розробка спеціальних типологій просторових систем орієнтації (frames of reference), заснованих на матеріалі індоєвропейських, австралійських, дравідійських, австронезійських, мов майя та інших мов [1, с. 58].

Згідно з оцінкою С. Левінсона, перший тип являє собою так звана абсолютна, або геоцентрична система координат, яка застосовується до опису всіх без винятку типів просторових відношень, характеризується опорою на фіксовані осі координат, які в більшості випадків визначаються на підставі сторін світу (наприклад, будинок розташований на сході).

Вбудована система орієнтації передбачає, що орієнтир у просторі може становити будь-який об'єкт, форма якої визначає відповідні осі координат. Наприклад, у реченні *На передній частині машини сидить пташка* таким орієнтиром виступає машина, у якій мовець розрізняє передню, задню, нижню, верхню і бокові сторони.

Відносна (або егоцентрична) система відліку визначає осі відносно власного тіла глядача (наприклад, гребінь з лівого боку). Результати з кількох джерел свідчать про те, що всі три системи відліку доступні людям у різних культурах. С. Левінсон стверджував, що існують міжкультурні відмінності у перевагу та вміння людей з цими системами відліку.

Стверджується, що мови різняться частотою, з якою вони кодують три системи координат. В англійській мові домінуючими просторовими системами координат є відносна та внутрішня, тоді як в мові майя, якою розмовляють в Мексиці, найпоширенішими є абсолютна та вбудована [4, р. 259].

Одне з найперших експериментів задля підтвердження цієї гіпотези було проведено С. Левінсоном. Учасниками експерименту стали голландці та цельталь (носії мови майя). Учасникам експерименту були представлені предмети та запропоновано запам'ятати, як вони лежали, після цього експериментатори обернули предмети на 180°, та учасники долучилися до того, щоб скласти речі так, як було від самого початку. Як і передбачалося, носії нідерландської мови влаштували елементи відповідно до відносної системи координат, у той час як носії мови майя використовували абсолютну систему [3, р. 161].

Ці висновки узгоджуються з можливістю того, що регулярне використання мови може спонукати людей віддавати перевагу одному конструюванню світу над іншими. Слід підкреслити, що подальші дослідження цього експерименту показали, що англійська мова не завжди підтримує відносну систему; певні контекстні фактори можуть бути використані для спонукання англійських мовців до отримання як абсолютних, так і відносних систем. Залишається з'ясувати, чи можуть такі самі контекстуальні чинники спонукати носіїв мови майя до використання відносної системи, незважаючи на її відсутність.

Таким чином, наявні докази свідчать про те, що орієнтири та відмінності, які надаються мовою, можуть дійсно обмежувати просторове мислення людини [2, р. 918].

Це лише деякі з багатьох результатів міжмовних відмінностей у пізнанні. Але як ми можемо дізнатися чи розбіжності в мові створюють відмінності в думках, чи навпаки? Існує дві відповіді на це запитання. Те, що ми думаємо, впливає на те, як ми говоримо, але вплив також йде в іншу сторону. Протягом минулого десятиліття було проведено низку експериментів, які підтвердили, що мова дійсно відіграє причинну роль у формуванні пізнання. Дослідження показали, що зміна того, як люди говорять, змінює те, як вони думають. Наприклад, навчання людей нових кольорів, змінило їх здатність розрізняти кольори, а навчання людей новому способу розмови про час надало їм новий спосіб мислення.

Отже, характерною рисою людського інтелекту є його адаптивність, здатність винаходити та переробляти концепції світу відповідно до певних умов. Одним із наслідків цієї гнучкості є велика варіативність мов, що з'явилися в усьому світі. Кожна мова володіє своїм власним когнітивним

інструментом та складається із знань та світобачень, що були розроблені протягом тисячоліть у межах культури. Вивчення того, як мови якими ми розмовляємо, формують спосіб мислення, допомагає вченим зрозуміти, як ми створюємо знання і будуємо реальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудрявцева Н. С. Лінгвістична відносність філософських термінів та їх перекладних еквівалентів: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.15 / Ін-т. мовознавства ім. О. О. Потебні нац. акад. наук України. Київ, 2018. 468 с.
2. Boroditsky L. Linguistic relativity. *Encyclopedia of Cognitive Science*. London: Nature Publishing Group, 2003. Vol. 2. P. 917–921.
3. Levinson S., Kita S. Returning the tables: language affects spatial reasoning. 2002. Vol. 84, No. 2. P. 155–188.
4. Wolff Ph., Holmes K. *Linguistic relativity. Interdisciplinary Reviews: Cognitive science*. 2011. Vol. 2, No. 3. P. 253–265.

Ворошилова Владислава
Науковий керівник – доцент Радіонова Т.М.
м. Бахмут

МОВНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕВФЕМІСТИЧНОГО ЕФЕКТУ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Стрімкий розвиток літератури вимагає від авторів застосування стилістичних прийомів задля передачі образності емоційно-забарвлених висловлювань. Одним із стилістичних прийомів, до яких удається автор у разі виникнення необхідності пом'якшення значення виразу є евфемізм. Процес евфемізації є тісно пов'язаним із процесом номінації – одним із трьох фундаментальних процесів, які формують мовну діяльність людини. Таким чином, об'єкти, які з етичних, культурних, психологічних та інших причин не називають або називають із зусиллям, потребують евфемістичного визначення, тобто пом'якшення сутності того, що у культурному суспільстві вважається незручним або непристойним [2].

Евфемізми як мовні одиниці, що корелюють із прямим та непрямим значеннями слова, дедалі частіше привертають увагу сучасних науковців у галузі функціональної семантики, прагмалінгвістики та психолінгвістики. До вивчення семантичних і функціональних характеристик евфемізмів як складників мовної картини світу англomовного суспільства зверталися як українські вчені: І. О. Алексєєва, Н. Д. Борисенко, О. Л. Гармаш, Е. С. Грищенко, О. Б. Гаврилів, В. Б. Великорода, О. І. Манютіна [5, с. 28], так і зарубіжні: Х. Абдеслем, М. Адамс, Р. Аман, К. Алан, К. Барідж, С. Барбер, Е. Клейр, Р. Маккалей, Р. Спірс. Попри вже існуючі дослідження, аспект

евфемізмів як форм реалізації тем-табу не був достатньо проаналізованим, що і становить **актуальність** нашої роботи.

Евфемізми за своєю природою мають маніпулятивний ефект, адже вони базуються на механізмі асоціативності, відволікають увагу співрозмовника від забороненого поняття, маскуючи його справжнє значення.

Мета нашої роботи полягає у висвітленні мовних засобів відтворення евфемістичного ефекту. Сформульована мета передбачає розв'язання таких **завдань**: надати визначення терміну «евфемізм», знайти та проаналізувати мовні засоби евфемізації в художньому дискурсі, розкрити характерні риси евфемістичних висловлень. **Об'єктом** дослідження виступає процес евфемізації, а предметом – мовні засоби його відтворення.

Евфемізм – це слово або словосполучення, яке вживається для заміни слова чи словосполучення, які можуть звучати грубо або неприємно, тому цей прийом є широкоживаним в межах художнього дискурсу. Звернемося безпосередньо до аналізу виявлених засобів евфемізації в межах українського літературного дискурсу:

1. Афіксальний: а) **префікси**, що мають значення неповноти дії або слабкого ступеня вияву ознаки (**по-**, **недо-**, **не-** (у значенні не зовсім)): – *Чому ж він сам до мене не підходить? – Він тебе побоюється... Тебе всі побоюються...* [1, с. 43].

б) **Суфіксальний** зі значенням суб'єктивної оцінки: *Сам Антоніус є надзвичайно порядною і шанованою людиною – Март простяг руку в бік чоловіка з лисиною і черевцем* [3, с. 53].

Іноді евфемістичні ознаки передаються через **пейоративи**, надаючи висловленню додаткового гумористичного значення: *Наступного дня Георгія знайшов у його офісі здоровань Сидір і приніс документи по затриманому хлопчиську в акції “Голий король”* [1, с. 125].

2. Прикметниковий у формі безвідносної міри якості + заперечна частка не, які виражають зменшення інтенсивності вияву ознаки або категоричності вислову: *І тому зараз усі методи доцільні, у тому числі не надто моральні* [1, с. 85]; – *Георгію, я знаю, що кажу: це дуже серйозна, досить розгалужена таємна організація. І вона користується далеко не просвітянськими ідеями* [1, с. 85]; – *Вірю, – сказав він мляво. Йому дуже хотілося вірити. Але голос у нього був не зовсім переконливим* [1, с. 92].

3. Вигуки, що заміняють власне лайливі лексеми: *Вони через кілька днів рвонуть на Канари, на Мальдіви або в свою сільську хатинку... А йому – зась... Проблеми не відпускали* [1, с. 113]; – **Йолі-Палі!** – вибухнув Борис. – *Ви коли-небудь що-небудь можете зробити конкретно: так або ні?* [1, с. 177].

4. Обірвані речення, у яких не називаються ті складові реченнєвої конструкції, що містять грубі чи непристойні лексеми: – *Пішла ти... – процідив крізь зуби Борис* [1, с. 47]; – *Та якби не Єльцин, то ми й досі сиділи б у великій... сам знаєш в чому* [1, с. 207].

5. Слова, що виконують дейктичну функцію:

а) власне означальні та вказівні займенники й прислівники: – *Яно, це з ним інколи буває. Але все одно...* [3, с. 82]; *Але Меврау Хетцель каже, що ти про все забудеш, – заспокоював Ремко Олену* [3, с. 15].

б) дейктичні одиниці + засоби креолізації (під якою ми розуміємо використання параграфем, наприклад, висоти шрифту, лапок, курсиву тощо, з видільною функцією): *А він сьогодні ввечері знов піде ТУДИ – хто може заборонити йому піти подивитись на тих жінок?* [3, с. 8]; *Господи, хто це зіпсував вам ТАКІ хвилини?* [2, с. 57].

6. Фразеологізми: – *Здається, ми потихеньку освоємо це ремесло: таку лапшу на вуха людям вішаємо...* [1, с. 90]; *А батько встав на ноги, одначе то вже не був батько* [3, с. 81].

7. Передача особливої артикуляції окремих слів, що вживаються з евфемістичною функцією, **вимовляння слів за складами:** *В нас не було королів, царів, лордів, баронів і графів! А князі були не українцями. Розумієш – не-у-кра- ін-ця-ми!* [1, с. 181]; *Заб-бер-ри свої р-руки! Це до-о-обре треба було прислужитися режимові, щоб отримати житло в тому будинку* [3, с. 74-88].

8. Модальні конструкції (вставні слова та словосполучення), використовувані для пом'якшення вислову й спричинені етикетними умовами комунікативної взаємодії: *Я фізично не зможу підняти трубку і вичавити з себе: «На жаль, ми не зможемо бути разом»* [1, с. 93].

9. Метафори в евфемістичній функції: *Майже всі лави були «беззубими», а всі ліхтарі – «сліпими»* [4, с. 8]; *Одне Георгій знав напевне: навколо нього згустився туман; Я давно вже відчуваю потребу зупинитися. Але не перечекаати негоду, а ослабити, ні, розчепити, обрубати ремені, які стримують мою свободу* [1, с. 98]; *Багато хто з покоління дітей лишався за бортом життя* [3, с. 145].

10. Усічені мовленнєві кліше – конструкції, що наближаються до фразеологічних висловів і в яких відсікається неблагозвучний компонент: *Але була ще одна проблема, яку вирішити було важче. Справа в тому, що Зеленович брав. Брав нахабно і відверто (брав хабарі); Ти вже зовсім, Людо! (зовсім втратила здоровий глузд)* [3, с. 126].

11. Слова-детермінанти, яким властива дифузна семантика: *Георгій мав зустрітися у парламенті з Османовим, який пообіцяв перерахувати на його благодійний фонд певну суму* [1, с. 48]; *Георгію дуже хотілося в цю мить подарувати йому краватку, яку купив за суму, що далеко перевищує середньостатистичну* [1, с. 15].

12. Абревіація: *Приїхав на машині з номерами АП, проте поведився сумирно (АП – адміністрація президента)* [1, с. 37].

Отже, під час дослідження зразків української прози нами були виявлені такі засоби евфемізації: афікси, прикметник у формі безвідносної міри якості, вигуки, обірвані речення, слова, що виконують дейктичну функцію, фразеологізми та метафори. Мету дослідження було досягнуто, а перспективним вбачається розгляд класифікації застосування евфемістичного

прийому з подальшим порівняльним аналізом етимології вживання ефемізмів у межах англomовного та українського художнього дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гримич М. Егоїст. Львів: Кальварія, 2003. 228 с.
2. Катахина Д. Языковое табу: Эвфемизмы и вульгаризмы URL: <http://www.publib.upd.cz> (дата звернення 08.04.2019).
3. Кононенко Є. Повії теж виходять заміж. Львів: Кальварія, 2004. 160с.
4. Роздобудько І. Гудзик. Хакрів: Фоліо, 2005. 225 с.
5. Манютіна О. І. Лексико-стилістична класифікація ефемізмів та засобів ефемізації сучасної англійської мови. Дніпропетровськ: 2008. С. 233-239.
6. Мілева І. В. Евфемізм – дисфемізм – перифраза. Харків, 2004. С. 72-76.

Гуцько Вікторія
Науковий керівник – доцент Чернишова І. В.
м. Бахмут

АРТЕФАКТНА МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (за матеріалами інавгураційної промови Дональда Трампа)

Міжнародна співпраця та прогрес економічних відносин між країнами сприяє зацікавленості людей щодо ситуації в країні. Політичний дискурс відіграє значну роль у становленні, розвитку, розумінні культури та намірів кожного народу. Відтак, важливим є комунікативний процес між політичним діячем та адресатом, також існує необхідність інтерпретації лінгвостилістичних ознак та реальної думки спікера. У деяких випадках важливо зрозуміти завуальовану інформацію, яку розповсюджують ЗМІ. Одним із засобів, яким користуються в політиці, є метафора. Однією з найбільш продуктивних метафор у сучасному політичному дискурсі є артефактна, тобто поділ на семантичні категорії.

У сучасній лінгвістиці метафора – дуже поширене явище. Її вивченням у політичному дискурсі займалися багато вчених: А. Н. Баранов, Ю. Н. Караулов, З. Ю. Петрова, Г. Н. Скляревська, М. В. Нікітін, Дж. Лакофф, М. Джонсон [2]. Попри вже існуючі дослідження тропів у політичному дискурсі, тема використання артефактної метафори в політичному дискурсі не є достатньо розглянутою, що зумовлює **актуальність дослідження**.

Мета дослідження полягає у виявленні функції та класифікації вживання метафор у сучасному політичному дискурсі на прикладі інавгураційної промови Дональда Трампа. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: визначити вживаність метафоризації як засобу вираження, знайти та описати категорії метафор, з'ясувати особливості політичної метафорики в рамках політичного дискурсу Трампа.

Об'єктом дослідження виступає метафора у сфері політики та політичного дискурсу. **Предмет дослідження** – семантико-синтаксичні особливості вживання артефактних метафор у англomовному політичному дискурсі (на прикладі інавгураційної промови президента Дональда Трампа).

Сучасний політичний дискурс представляє метафору як прийом вираження полемічності та стилістичним засобом перенесення якостей одних об'єктів дійсності на якості інших, розкриваючи дійсний зміст висловлення. Варіювання різних семантичних наслідків цього тропа у різних контекстах визначає ефект цього механізму інтерпретації дійсності. Кожне метафоричне висловлювання – це мовленнєвий процес, через який встановлюється зв'язок між знайомими й незнайомими темами, перенесення речей, значень, викликання потрібного образу в голові у реципієнта [5, с. 245].

Артефактна метафора характеризує різноманітні соціально-політичні явища й процеси, звернення до категорій понять, тобто предметів і об'єктів. Адресат звертається до узагальненої концепції «артефакт», що викликає пов'язані певні асоціації, таким чином метафорична модель «артефакт» базується на асоціаціях та усталених оцінках, які закріплені в підсвідомості людини [4, с. 771]. У процесі аналізу метафор-артефактів у політичній інавгураційній промові Дональда Трампа було виокремлено різні семантичні типи метафор.

Артефакт «бідність»: *Mothers and children trapped in poverty in our inner cities* [6] – ‘матері та діти, які опинилися в злиднях наших міст’ [3]: метафоризація полягає в тому, що матері не можуть одночасно наглядати за дітьми та працювати, оскільки людина не здатна вплинути на ситуацію та їй доводиться так і жити в бідності. *And spent trillions of dollars overseas while America's infrastructure has fallen into disrepair and decay* – ‘і витрачали трильйони доларів за океаном, у той час коли американська інфраструктура занепадала і руйнувалась’; президент зазначає, що було приділено недостатньо уваги стану економіки, коли ситуація погіршилась і був шанс ще вплинути.

Артефакт «втрата»: *The crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential* – ‘злочинність, і банди, і наркотики, що вкрали надто багато життів і позбавили нашу країну так багато нереалізованого потенціалу’; фраза: наркотики, що вкрали багато життів та позбавили країну нереалізованого потенціалу, використовується метафорично. Мається на увазі, що зростання криміналу та розповсюдження наркотиків призводить до смерті людей, які могли зробити свій внесок для розвитку країну, але по факту, призвело до негативних наслідків. Таким чином політик акцентує увагу на сучасній економічній ситуації в країні, що багато підприємств припинили свою роботу, високий рівень корупції та злочинності заважає розвиватися Америці. *We've made other countries rich while the wealth, strength, and confidence of our country has disappeared over the horizon* – ‘Ми робили інші країни багатими, а багатство, сила і впевненість нашої країни зникали за обрієм’; мається на увазі, що поки владу турбували відносини між іншими країнами, власна – втрачала віру свого народу. *For too long, a small*

group in our nation's Capital has reaped the rewards of government while the people have borne the cost – ‘надто довго невелика група людей в нашій національній столиці пожинала плоди урядування, а народ за це платив’; люди страждали поки інші наживалися на цьому, але все ще може змінитися.

Артефакт «війна»: *His American carnage stops right here and stops right now – ‘ця американська бійня припиняється просто тут і припиняється просто тепер’*; «бійня» поєднує в собі внутрішнє протистояння людей із труднощами, які їм доводиться подолати, а не в прямому сенсі цього слова – в країні проходить кровава різня. Дональд Трамп висловлює свою тверду впевненість, що скоро відбудуться зміни, які зупинять руйнуючі події, що заважають добре жити простому народові.

Артефакт «дружба»: *We will seek friendship and goodwill with the nations of the world – but we do so with the understanding that it is the right of all nations to put their own interests first – ‘ми шукатимемо дружби і доброї волі з народами світу’*, тобто метафорика поданих словосполучень полягає в дружбі – налаженими відносинами та доброї волі – бажання підтримувати та допомагати розвитку відносин, проте з розумінням того, що право всіх народів ставити на перше місце свої інтереси, відбувається зсув інтересів власної країни на іншу, хоча для Америки важливо зберегти налагоджені відносини між країнами, побажання та життя власного народу не буде стояти на другому плані.

Артефакт «подорож»: *One by one, the factories shuttered and left our shores, with not even a thought about the millions upon millions of American workers left behind – ‘Один за одним заводи закривались і покидали наші береги, навіть не думаючи про мільйони і мільйони американських робітників, що лишилися позаду’*; така метафора уособлює Америку як нездоланий та потужний поїзд, що несеться вперед, незважаючи на прикру ситуацію, у якій прості робочі втратили свої місця, а країна продовжує свій шлях без них.

Артефакт «об’єднання»: *We are one nation — and their pain is our pain. Their dreams are our dreams; and their success will be our success. We share one heart, one home, and one glorious destiny – ‘Ми один народ — і їхній біль є нашим болем. Їхні мрії — це наші мрії, і успіх буде нашим успіхом’*. Метафора об’єднання простежується на перенесенні **болі** кожного громадянина Америки до спільного, а повтори **їхній біль** – наш біль, це тільки підтверджують. У нас **спільне серце, спільний дім і спільна славна доля**; метафоризація об’єднання використовується для підсилення ефекту єдності між людьми будь-яких соціальних груп та країною, яка підтримує та розділяє біль свого народу.

Артефакт «сили»: *make America strong again – ‘зробимо Америку сильною’*; *bring jobs, bring back borders, bring wealth, bring dreams – ‘повернемо робочі місця, повернемо кордони, повернемо багатство, повернемо мрії’*; слово повернемо є метафорою, яке повторюється для привернення уваги до можливостей та небайдужості влади, що готова робити свою країну кращою для свого народу, обіцяє налагодити процес працевлаштування, зупинити боротьбу за землі, підняти рівень життя та віру нації в майбутнє, все це

висловлює метафорично вжите слово «повернемо». *America is unstoppable* – ‘Америку не зупинити’; переніс значення, що не зупинити не країну, а людей, коли вони збираються разом задля досягнення спільної мети; *face challenges, confront hardships* – ‘зустрічати виклики, протистояти труднощам’; в цьому випадку використовується метафора у поєднанні з метонімією: об’єднана нація, тобто, люди, які її представляють можуть здолати труднощі, з якими стикається Америка.

Артефакт «відновлення та відбудова»: *We will build new roads, and highways, and bridges, and airports, and tunnels, and railways all across our wonderful nation* – ‘Ми будуватимемо нові дороги, і автобани, і мости, і аеропорти, і тунелі, і залізниці — через всю нашу чудову країну’. Зміцнювати, покращувати, розвивати – все це уособлює в собі слово будувати в метафоричному значенні відбудови, адже країна не залишить своїх громадян у тій скруті, про яку йшлося раніше, а буде розвивати та відновлювати втрачене, шляхом вкладення грошей у розвиток економіки США.

Як висновок слід зазначити, що метафора є розповсюдженою в просторі політичного дискурсу та є інструментом впливу на розуміння між політичними представниками та простими людьми. В інавгураційній промові Дональда Трампа широкоживаною виявляється метафора сили та об’єднання нації. Як було зазначено, більшість метафор стають статичними. В інавгураційній промові простежується значне використання динамічних метафор, які входять до повсякденного використання. Метафоризація відіграє важливу роль як засіб вираження та передачі змісту в різних політичних промовах та надає більш емоційне відтворення думки автора промови. Перспективним вбачається подальше дослідження використання метафор у політичному дискурсі та класифікація їхнього застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс: теория метафоры. / под общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. Москва: Прогресс, 1990. 512 с.
2. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Метафора в политическом интердискурсе. Екатеринбург, 2006. URL: <http://www.philology.ru/linguistics1/budaev-chudinov-06a.htm>, (дата звернення: 25.11.2018).
3. Інавгураційна промова Дональда Трампа. URL: <https://zbruc.eu/node/61279> (дата звернення 19.11.2018).
4. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія: наук. вид. Полтава: Довкілля–К, 2010. 844 с.
5. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика. Москва: Academia, 2001. 320 с.
6. FULL TEXT: President Donald Trump's Inauguration Speech. URL: <https://abcnews.go.com/Politics/full-text-president-donald-trumps-inauguration-speech/story?id=44915821> (дата звернення 17.11.2018).

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ВІРША ШАРЛЯ БОДЛЕРА «АЛЬБАТРОС»

Художній письмовий віршований переклад має свою специфіку і ставить перед перекладачем складні завдання. Проблемі адекватності віршованого перекладу і присвячена ця робота.

Практика перекладачів доводить, що будь-який твір може бути повноцінно перекладений українською мовою зі збереженням всіх стилістичних та інших особливостей, властивих певному автору .

Прийнято розрізняти три види письмового перекладу:

1. Послівний переклад. Це механічний переклад слів іншомовного тексту в тому порядку, у якому вони зустрічаються в тексті без урахування їх синтаксичних і логічних зв'язків.

2. Дослівний переклад. Дослівний переклад, при правильній передачі думки перекладеного тексту, прагне до максимально близького відтворення синтаксичної конструкції і лексичного складу оригіналу.

3. Художній (літературний) переклад. Цей вид перекладу передає думки оригіналу у формі правильної літературної української мови.

Згідно з визначенням В. М. Комісарова [1], художнім перекладом називається переклад творів художньої літератури.

Г. Гачечиладзе [2] визначає кожен переклад, в тому числі й художній, як відтворення твору, створеного однією мовою, засобами іншої мови.

У статті А. А. Смирнова «Майстерність літературного перекладу» [3], завданням художнього еквівалентного перекладу вважається передача ідеї змісту, емоційна виразність і словесно-структурне оформлення оригіналу.

Спираючись на роботи А. В. Федорова, Г. Гачечиладзе, ми відзначаємо, що художній еквівалентний переклад повинен відповідати таким вимогам:

1. Точність. Перекладач зобов'язаний донести до читача повністю всі думки, висловлені автором. При цьому повинні бути збережені не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки висловлювання.

2. Стислість. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути наділені в максимально стисло і лаконічну форму .

3. Виразність. Лаконічність і стислість мови перекладу, ясність викладу думки, легкості її розуміння.

4. Літературність. Переклад повинен повністю задовольняти загальноприйнятим нормам української літературної мови. Кожна фраза повинна звучати жваво і природно, не зберігаючи ніяких натяків на чужі українській мові синтаксичні конструкції оригіналу.

Віршований переклад ніколи не буде точним зліпком оригіналу, але лише його поетичним еквівалентом. Тому, на думку деяких вчених, виникає

необхідність комплексного вивчення двох віршованих текстів, порівняння оригіналу з перекладом у різних аспектах.

Порівняльне вивчення оригіналу та перекладу виявляє не тільки відповідності, але й відхилення від оригіналу на всіх рівнях його структури.

Так, С. Л. Сухарєв-Муришкін вважає, що в процесі аналізу важливо підкреслити ідейно-образну, інтонаційну, структурну єдність твору, тобто розглядати оригінал і переклад необхідно як художнє ціле, виявити єдність форми і змісту, їх взаємний вплив [4].

У нашій роботі ми розглядаємо переклади українською мовою вірша Ш. Бодлера «Альбатрос»

Проблема тексту оригіналу і перекладу в різних її аспектах (адекватність і еквівалентність, закономірності та способи трансформацій, дериваційні типи текстів, існування текстів в культурі та ін.) безумовно передбачає різні підходи до її вивчення.

Розглядаючи переклад вірша «Альбатрос» Дмитром Павличком, ми відзначаємо, що український варіант, виражений у поетичній формі, функціонально схожий з оригіналом, але, як будь-який переклад, неминуче перетворює вихідний текст, адаптує до факторів чужої культури, що зумовлює відмінності між двома поезіями. Перше – це те, що Бодлер спочатку подає загальний образ альбатросів, говорить не про одного, а про всіх великих птахів, які супроводжують кораблі під час плавання, а в Д. Павличка виник образ єдиного птаха, який проводить окремих корабель, тобто тут менш глобальний характер порушеної у поезії проблеми. Друга строфа вірша перекладена дуже близько до оригіналу, зберігся і зміст, і думка, виражена однаковими лексичними засобами. Загалом щодо лексики, то тут Д. Павличку вдалося зробити досить близький до оригіналу переклад, протиставлення, що є у Бодлера "prince des nuées" і "rois de l'azur" теж залишилося, хоча в інших строфах. Важливим є розмір, який використав автор. Поезія складається з чотирьох катренів, написаних олександрійським віршем, Д. Павличко зміг передати й ритміку твору.

Тепер розглянемо переклад цього вірша М. Терещенко. Він відрізняється, перш за все, більш плавною, повільною ритмікою. «Les hommes d'équipage» тут вже "веселий гурт матросів", хоча Бодлер навпаки хотів показати не "веселість" моряків, а їх ницість по відношенню до високого, і "безпечними" він назвав не людей, а птахів, тобто у цьому перекладі трохи викривлено основну думку, яка побудована на антитезі "моряки – альбатрос, люди – поет". Під час читання третьої строфи виникає інша картина, не така, як у французькому вірші. Адже альбатрос незграбний не тому, що знесилився, а тому, що він може злетіти лише з води чи скелі, а з палуби – ні, ось чому він смішний, перекладач, можливо, не знав такої особливості цих птахів.

Отже, вірш «L'albatros», як витвір мистецтва є художнім цілим, і його слід розглядати в єдності форми і змісту, що вимагає чуйного, уважного прочитання і глибокого розуміння.

Точна передача змісту оригіналу нерідко пов'язана з необхідністю відмови від дослівності, але також необхідне створення еквівалентних смислових відповідностей. Тому в разі появи дилеми між буквальною точністю відтворення оригіналу і точністю його поетичного змісту, якщо неможливо добитися того й іншого, згідно з думкою багатьох провідних фахівців, яку ми цілком підтримуємо, вибрати потрібно друге.

Однак не слід забувати, що будь-який переклад має бути творчим лише в рамках, встановлених оригіналом, будь-яке доповнення авторської думки або образу може змінити зміст оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода. М.: Высш.шк., 1990. 253 с.
2. Гачечиладзе Г. Г. Художественный перевод. М.: Советский писатель. 1980.
3. Смирнов А. А. Мастерство литературного перевода. М.: Литературная энциклопедия, 1934. Том VIII, С. 526-531.
4. Сухарев-Мурышкин С.Л. Некоторые особенности строфического стиха и стихотворный перевод. Сб. науч. работ. Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена. 1977.

Горбенко Крістіна
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

МІЖМОВНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Процес комунікації є різнорівневим та надзвичайно продуктивним зв'язком між мовами. Під час спілкування між людьми різних національностей, відбувається вплив однієї мови на іншу, кожна мова удосконалюється та набуває нових особливостей, а важливою частиною цього процесу стає переклад. Головним інструментом впливу однієї мови на іншу є міжмовна інтерференція, але з іншого боку це викликає певні труднощі при перекладі.

Міжмовну інтерференцію як проблему перекладу розглядали такі відомі науковці, як Ю. Жлуктенко, В. Карабан, У. Вайнрайх, С. Семчинський, Ю. Розенцвейг, В. Алімов, Е. Гауген. Аспекти, що досліджувалися у працях цих лінгвістів, лежать в основі негативного прояву інтерференції як такої, що забруднює вихідний текст, заважає вивченню мови, має негативний прояв у вихідному тексті; проте ці дослідники не вивчали інтерференцію при перекладі на окремих рівнях мови. Англійська мова «інтерферується» майже в усі мови світу, тому вдалим вбачається дослідження процесу впливу англійської мови на українську [2]. Міжмовна інтерференція (далі – МІ) може виникати несвідомо, особливо у людей, які вивчають декілька мов. Перекладачам, які повинні вільно володіти іноземними мовами, потрібно мати уявлення щодо шляхів її подолання, а оскільки питання інтерференції при перекладі, попри вже наявні дослідження з мовної інтерференції, не є вивченим на фонетичному,

лексичному та граматичному рівнях української мови, це зумовлює **актуальність** роботи.

Поняття «переклад» має декілька визначень. Переклад як результат роботи перекладача, тобто інформація, створена в усній чи письмовій формі, та сам процес діяльності. Переклад – це процес роботи перекладача, що полягає у відтворенні тексту з однієї мови на іншу шляхом обробки і застосування ресурсів мови.

МІ може виникати через схожість рідної та іноземної мов або ж хибні асоціації, викликані підсвідомістю. **Об'єктом** дослідження виступає міжмовна інтерференція при перекладі. **Предмет** – способи подолання МІ при перекладі з англійської мови українською. У лінгвістиці проблема інтерференції досліджується в рамках мовних контактів, і це поняття розуміють як «порушення білінгвом (людиною, яка володіє двома мовами) норм і правил співвідношення двох контактуючих мов» [4, с. 162]. На думку Е. Гаугена, інтерференція являє собою «випадки відхилення від норм мови, що з'являються в мові двомовних носіїв у результаті знайомства з іншими мовами» [5, с. 65].

Мета статті – дослідити інтерференцію при перекладі та запропонувати способи її подолання. Мета передбачає розв'язання таких завдань: надати визначення поняттю «інтерференція», навести приклади МІ при перекладі, визначити способи подолання цього лінгвістичного явища. Розглянемо інтерференцію на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях.

Зазначимо, що У. Вайнрайх вирізняє такі рівні інтерференції: фонетичний, лексичний та граматичний [1, с. 60–65]. На думку дослідника, суть процесу інтерференції полягає в тому, що учень, засвоюючи нерідну мову, несвідомо переносить систему чинних правил та закріплену в рідній мові програму мовленнєвої поведінки в іноземну. Автор вважає, що дві співвідносні системи, кожна з яких відповідно визначає певну мову, утворюють третю систему, у якій діють закони рідної та нерідної мов. Головною рисою такої системи є взаємозв'язок та обопільне існування особливостей рідної, першої, другої та інших іноземних мов. Загалом думки більшості науковців збігаються в тому, що лінгвістична інтерференція охоплює основні аспекти мови – фонетику, граматику та семантику.

Фонетична інтерференція впливає та порушує вимову індивідуума, в деяких випадках змінюючи сенс висловлювання. Фонетична інтерференція з'являється, коли людина володіє більш ніж однією мовою, та проявляється під час усного послідовного перекладу. Наприклад, співвідношення українських звуків [г] та [ґ] з англійським [g] через розбіжності у фонетиці двох мов, нерідко при читанні або перекладі впливає на вимову: *gaiters* – *гамаші*, *garland* – *гірлянда*, *gravel* – *гравій*, *guest* – *гість*, *guarantee* – *гарантія* можуть вимовлятися під впливом фонетичної інтерференції звуком [г] перехідним до [ґ]. Також вибухові приголосні [p, t, k] в англійській мові вимовляються з аспірацією, а для української мови це не є типовим: *packet* – *пакет*, *palm* – *пальмове дерево*, *poetry* – *поезія*, *talisman* – *талісман*, *tavern* – *таверна*, *telephone* – *телефон*, *kerosene* – *керосин*, *key* – *ключ*, *king* – *король*. Несвідомо

при перекладі можливо зробити помилку попри вже сформоване уявлення про фонетичну структуру рідної мови. Спосіб подолання мовної інтерференції полягає в аналізі особливостей двох мов, своєчасному виявленні та виправленні помилок у вимові відповідно до норм фонетичної системи мови перекладу. Щоб запобігти помилкам на фонетичному рівні, бажаним для перекладача є зіставний аналіз кожного звуку, знаходження спільних і відмінних рис, багаторазове прослуховування аудіоматеріалів для покращення вимови й тренування послідовного перекладу та усунення помилок при перекладі на базі рідної мови.

Лексична інтерференція при перекладі визначається як «негативний перенос із рідної мови на мовлення іноземною мовою формально-корелятивних слів із неповним семантичним збігом та формально-корелятивних слів із повним семантичним незбігом» [3, с. 6]. Слова, які асоціюються або ототожнюються в мові джерела та в мові перекладу у зв'язку з подібністю планів вираження, але не повністю збігаються щодо змісту або за вживанням, отримали назву в англійському мовознавстві «false friends of the translator» – «хибні друзі перекладача» (далі – ХДП), що дозволяє описати всі слова такого типу, не обмежуючись поодинокими випадками. У широкому сенсі ХДП є проявом інтерференції. Наприклад, слово *operator* має кілька значень: *оператор* (обладнання); *власник підприємства*, *диспетчер*, *машиніст*, *механік*, *зв'язківець*. Отже, з усіх слів лише одне має спільну мовну форму й лексичне значення в українській та англійській мовах: *operator* – *оператор*. Усі інші значення, виражені англійським *operator* є проявом інтерференції, або ХДП. Приклади хибних друзів перекладача численні: *novel* – *роман*, а не *новела*, *magazine* – *журнал*, а не *магазин*, *composition* – *склад*, а не *композиція*; *condition* – *умова*, а не *кондиція*; *concourse* – *вестибюль*, а не *конкурс*, *accurate* – *точний*, а не *акуратний*, *section* – *пункт*, а не *секція*; *gymnasium* – *спортивна зала*, а не *гімназія*, *limit* – *значення*, а не *ліміт*; *adequate* – *детальний*, а не *адекватний*; *correct* – *належний*, а не *коректний*, *artist* – *художник*, а не *артист*, *mark* – *мітка*, а не *марка*, *decoration* – *прикраса*, а не *декорація*. Дуже часто перекладач зазнає інтерференції на лексичному рівні, тому рекомендаціями до запобігання є створювання власних таблиць / словників із зіставленням значень слів та аналізом розбіжностей; звернення до словників інтернаціоналізмів (коли передбачається письмовий переклад); при усному перекладі бажаним є пошук синоніма, який збігається за значенням, проте буде відрізнятися за вимовою. Як правило, письмові перекладачі є менш схильними до МІ на лексичному рівні через можливість продумати та перевірити еквівалент перекладу; усним перекладачам доводиться постійно розширювати свій словниковий запас задля уникнення непорозумінь.

На граматичному рівні при перекладі англійською українська мова здійснює інтерферуєчий вплив при виборі часу і способу. Наприклад, замість перекладу речення в Present Perfect і Past Perfect використовуються форми Past Indefinite: *вона ще не написала свою роботу* – *she did not write her work yet* замість *she has not written her work yet*. *Вона щойно закінчила грати в баскетбол*

– *She finished playing basketball* замість *she has just finished playing basketball*. Займенники української мови можуть використовуватися під впливом МІ англійської мови: *The teacher and I also discussed the home assignment* – *Учитель та я обговорили домашнє завдання* замість кращого варіанту перекладу: *Ми з учителем обговорили домашнє завдання*.

Для запобігання МІ на граматичному рівні перекладач повинен провести зіставний аналіз граматичних систем мов із метою визначення розбіжностей граматичних категорій обох мов. Основою виявлення інтерференції має бути аналіз помилок, оскільки саме вони є конкретним її проявом.

Попри існування інтерференції на багатьох рівнях, перекладачеві дуже важливо знайти шляхи її подолання задля адекватного перекладу. Врахування та класифікація причин інтерференції для усного або письмового перекладу дозволяє попередити помилки, зменшити їхню кількість і тим самим полегшити процес перекладу. Різномовні помилки під час іншомовної комунікації можна подолати завдяки міжмовному зіставному аналізу та класифікації помилок. Перспективу дослідження може становити аналіз використання перекладацьких трансформацій як засобів подолання міжмовної інтерференції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие. *Новое в лингвистике. Языковые контакты*. Вып. 6. Москва: Прогресс, 1972. С. 25–60.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты. Киев: Вища школа, 1979. 263 с.
3. Козаченко О.М. Методика подолання лексичної інтерференції в польському мовленні студентів філологічних факультетів вищих закладів освіти України: автореф. дис.... канд. пед. наук. Київ, 2000. 16 с.
4. Комиссаров В.Н. Слово о переводе (Очерк лингвистического учения о переводе). Москва: Международные отношения, 1973. 216 с.
5. Хауген Э. Языковой контакт. *Новое в лингвистике. Языковые контакты*. Вып. 6. Москва: Прогресс, 1972. С. 61–80.

Гриценко Карина
Керівник – ст. викладач Суховецька Л. В.
м. Бахмут

СПОСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ОПОВІДАННІ А. К. ДОЙЛЯ *THE TERROR OF BLUE JOHN GAP*

Постановка проблеми. Одним із основних сучасних напрямів лінгвістичних досліджень є аналіз категорійно-поняттєвого апарату дискурсу. Категорія інтертекстуальності є обов'язковою для всіх типів текстів, а полем її реалізації стає текст, який складається з цитат та є результатом трансформації інших текстів. Вагомість цієї категорії посилюється за рахунок того, що вона

привертає увагу як літературознавців, культурологів, так і лінгвістів, бо в ній виявляються як літературні, так і мовні зв'язки. Популярності феномену інтертекстуальності сприяла масова освіта, розвиток засобів масової комунікації й поширення культури, доступність творів мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інтертекстуальність у різних своїх проявах була відома ще з давніх часів, але як термін виник у 20 столітті. Французька дослідниця Н. П'єге-Гро зазначає, що поява самого терміна «інтертекстуальність» спочатку сприймалася як дещо варварський неологізм, усього лише сучасне слово, яким по-новому називалася цілком традиційна теорія джерел. Проте мета інтертекстуальності полягала не в тому, щоб замінити собою теорію джерел, а в тому, щоб засвоїти новий спосіб прочитання й тлумачення текстів [3 с.128].

В останні роки теорія інтертекстуальності вийшла за межі аналізу художнього тексту і виявилася досить плідною при дослідженні публіцистичних та наукових дискурсів [5, с. 69;7,с.57], як засіб творення іронії феномен інтертекстуальності окреслюється у працях А. Камянець, Ю. Шульженко [1, с. 89; 6, с. 218]. Досліджуються функції інтертекстуальності в інтернет-комунікації [4, с. 59]. Розглядали питання співвідношення теорії інтертекстуальності із теорією прецедентності [2, с.44].

Наразі в дискурсивному просторі наявна велика кількість інтертекстів. Лінгвісти зауважують, що в кожному тексті ідентифікуються елементи, які раніше використовувались в інших текстах. У кожного автора у процесі породження тексту виникають усвідомлені та неусвідомлені асоціації з іншими текстами, які знаходять відображення в новому матеріалі. Інтертекстуальні зв'язки пронизують багато творів, і вказують на прецедентні тексти, використані адресантом як текстовий матеріал. Тому проблема запозичень інтертекстом і на сьогодні залишається **актуальною**, оскільки засвоїти весь корпус інтертекстуального матеріалу на виявляється можливим, а функції інтертексту зумовлені виключно прагматичною настановою адресанта за певних обставин комунікації.

Метою статті є визначення способів репрезентації інтертекстуальності в оповіданні А. К. Дойла, що передбачає розв'язання таких завдань: розкрити сутність поняття інтертекстуальність, окреслити типовий діапазон функцій та механізмів репрезентації цієї категорії в сучасних наукових працях, а також описати ті форми інтертекстуальності, які вжиті письменником А. К. Дойлем в оповіданні «*The Terror of Blue John Gap*» і розкрити їхню прагматичну роль. **Об'єктом** дослідження є інтертекстуальні зв'язки у названому оповіданні, а **предметом** – способи їхньої репрезентації на мовному рівні та їхня прагматична роль.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, під інтертекстуальністю розуміють будь-які свідомі чи несвідомі посилання літературного тексту до інших літературних чи не літературних текстів [5, с. 28]. Термін «інтертекстуальність» означає метод дослідження тексту як певної знакової системи та взаємодію різних дискурсів чи вигуків, які переплітаються в тексті.

Цей термін неможливо відокремити від поняття текстуальності. У праці, присвяченій проблемам текстології, Ю. Крістева вважає, що інтертекстуальність є текстуальною інтеракцією, яка відбувається всередині окремого тексту [8, с.29]. «Для пізнавального суб'єкта інтертекстуальність – це поняття, яке буде ознакою того способу, яким текст прочитує історію і вписується в неї» [8, с.29].

Будь-яке інтертекстуальне зближення ґрунтується не тільки на лексичних збігах, але й на структурній схожості. Саме тому слід говорити не тільки про власне між-текстові зв'язки, а й про більш глибокі впливи. При дослідженні поняття «інтертекстуальність», цілком обґрунтовано розрізняти дві її сторони – дослідницьку і авторську. З погляду літературознавців, інтертекстуальність – це настанова на більш поглиблене розуміння тексту або дозвіл нерозуміння тексту за рахунок встановлення багатовимірних зв'язків з іншими текстами, пов'язаними з прецедентним текстом. За аналогією з інтертекстуальністю можна говорити про автотекстуальність, коли нерозуміння дозволяється за рахунок встановлення багатовимірних зв'язків, що породжуються певною циркуляцією інтертекстуальних елементів всередині одного і того ж тексту. Н. А. Фатеева вважає, що інтертекстуальність – це спосіб вираження власного авторського «Я» через складну систему опозицій та ідентифікацій з текстами інших авторів [5, с. 31].

У масовій літературі інтертекст має свою головну особливість: він направлений на встановлення контакту з реципієнтом, тобто на розмову автора і читача. Щодо інтелектуальної літератури, то вона спрямована на діалог із світовою культурою та літературними попередниками. Інтертекст у масовій літературі відіграє роль своєрідної гри, завдяки чому роль читача активізується, з'являється інтерес та бажання до читання.

Головна мета інтертекстуальності у масовій літературі – комунікативна – діалог автора-читача. Використання прецедентних текстів активізує читачьке сприйняття. Наявність інтертекстуальних зв'язків соціалізує зображення, автор вводить читача в певне культурне і соціальне коло. Одним з головних завдань масової літератури є розвага читача; але з іншого боку, це може набирати відтінку маніпуляції аудиторією, коли читачу нав'язують певний світогляд та розповсюджені стереотипи [8].

Інтертекстуальні елементи вносять у твір чимало нових значень і дозволяють небагатьма словами сказати надто багато. Вияв таких елементів потрібен для глибинного прочитання тексту; інтертекстуальність відкриває приховане і значиме в тому, що здавалося простим, дозволяє «розшифрувати» те, що здавалося загадковим чи було прихованим. Згідно із теорією інтертекстуальності художній твір набуває необхідної смислової повноти тільки завдяки його співвіднесеності і взаємодії з іншими текстами в загальному міжтекстовому просторі культури. Отже, у широкому сенсі інтертекстуальний підхід до інтерпретації тексту передбачає зіставлення типологічно схожих явищ (творів, жанрів, напрямків) як варіацій на подібні теми і структури. У вузькому варіанті він представляє собою виявлення в тексті

конкретних вкраплень «чужого слова», які займають конкретні позиції в ньому. Кожен твір, вибудовуючи своє інтертекстуальне поле, створює новий текст. Завдяки інтертексту, прецедентний текст вводиться в більш широкий культурно-літературний контекст [8].

Найчастотнішими способами реалізації інтертекстуальності постають: цитата, епіграф, натяк (алюзія), примітки, зауваження, коментарі, іронія, пародія, контрафактура, плагіат, пов'язані з жанром, стилем тощо. Ще одним способом реалізації категорії інтертекстуальності є “вкраплення іншого стилю” – “це слова, у лексичному значенні яких є конотації, що вказують на їх приналежність тому чи іншому стилю” [9].

Що ж до алюзії, то її трактують як “використання в мові чи в художньому творі загальновідомого вислову як натяк на добре відомий факт, історичний чи побутовий” Л. Машкова класифікує основні ознаки алюзивного процесу: 1) алюзія є посиланням на конкретний літературний твір. У цьому випадку алюзивний зв'язок письменник здійснює свідомо – це відрізняє алюзію від традиційного образу, мотиву чи “мандрівного сюжету”; 2) про алюзію в тексті “сигналізує” алюзивне слово чи словосполучення; 3) алюзивне слово чи словосполучення дозволяє установити зв'язок із відповідним літературним джерелом. Для правильного розуміння алюзії необхідно виявити конкретний алюзивний факт. Здебільшого правильний вибір алюзивного факту залежить від усебічного та глибокого вивчення твору, який містить алюзію; 4) розуміння алюзії не можна зводити лише до виявлення алюзивного факту, оскільки зміст твору збагачується не лише за його рахунок, а й через встановлення між двома творами цілої низки додаткових зв'язків: аналогій, паралелей, чи навпаки, протиставлень, антитез; 5) алюзивний процес має двосторонній характер: взаємодія, взаємовплив твору та відповідного джерела; 6) необхідною умовою ефективного алюзивного процесу є загальність поетичної парадигми чи “філологічного мінімуму” [9].

Останнім часом дослідницький інтерес до алюзії та ремінісценції зріс у зв'язку з увагою до неявних способів передачі інформації в тексті. Всередину більш пізнього художнього тексту можуть бути вплетені якісь елементи прецедентного тексту. Подібність двох творів може бути виражено у якоїсь спільноти таких літературознавчих категорій, як сюжет, композиція, деякі риси в характерах героїв, деяка спільність в описі пейзажів. Оскільки ми маємо справу з творами словесного мистецтва, вищезазначені риси подібності можуть і повинні виявлятися на рівні їхнього словесного вираження, тобто в особливостях їх лінгвістичного оформлення. Крім того, літературознавці відзначають, що інтертекстуальні зв'язку художніх творів часто знаходять своє відображення в різного роду ремінісценціях: цитатах точних, неточних, «в лапках» або залишаються імпліцитними, в метафорах, алюзіях.

Розглянемо, як реалізована категорія інтертекстуальності в оповіданні А. К. Дойла. Перший випадок інтертекстеми ми знаходимо вже у самій назві розповіді «*The Terror of Blue John Gap*» [10, с. 21]. Сполучення *Blue John* є назвою рідкого напівкоштовного мінералу. Його номінація походить від

французького складного прикметника *Bleu Jaune*, що означає «блакитно-жовтий». Вимова французької одиниці *Jaune* на англійський манер є дуже близькою до вимови англійського власного імені *John*. Внаслідок такої звукової асиміляції в мові-реципієнті назва мінералу отримала іншу орфографію та втратила свою «кольорову» мотивацію. Відсутність фонових знань щодо номінації мінералу спонукає пересічного читача трактувати назву печери не за критерієм копальни, яка там добувалася, а за критерієм проживання у ній певної істоти або особи на ім'я Голубий Джон. Така версія інтерпретації посилюється контекстуальною лексемою *terror* (терор, жах), тому що продукування терору, жаху притаманно більше живим істотам, ніж неживому камінню. Отже, перший випадок інтертекстеми на лінгвальному рівні подано асимільованим (модифікованим) варваризмом *Blue John*.

Уживання іншого варваризму французького походження *idée fixe* (нав'язлива ідея) посилює контраст між науковістю поглядів тих, хто скептично ставиться до місцевої легенди про загадкового монстра із печери, та марновірством місцевих мешканців:

Some idee fixe, according to these gentlemen, caused the doctor to wander down the tunnel [10, с. 38]. Деякі ідеї фікс, на думку цих джентльменів, змусили лікаря покинути тунель.

Аналогічну роль протиставлення науки марновірству в оповіданні відіграє частотне уживання наукових термінів іншомовного походження, які мають англійські аналоги:

phthisis vs tuberculosis / туберкульоз [10, с. 21];

subterranean vs underground / підземний [10, с. 22, 39];

flora and fauna vs animal life and vegetation life / флора та фауна [10, с. 39].

Наприклад, автор застосовує грецькій термін *phthisis* для назви хвороби туберкульозу, яка в англійській мові має більш частотний та краще знайомий варіант *tuberculosis*:

The following narrative was found among the papers of Dr. James Hardcastle, who died of phthisis on February 4th, 1908, at 36, Upper Coventry Flats, South Kensington [10, с. 21]. Ця розповідь була знайдена в паперах доктора Джеймса Хардкастля, який помер від сухот четвертого лютого 1908 року в Південному Кенсінгтоні. (переклад наш К. Г.) Автор користується цим терміном у перших рядках знайомства читача з головним героєм, що сприяє формуванню уявлення про нього як про людину, наближену до науки, що підтверджується подальшою безпосередньою прямою характеристикою:

... he was a man of sober and scientific mind / він був людиною тверезою, із науковим складом розуму [10, с. 21]. (переклад наш К.Г.)

Крім того, подальший розвиток сюжету, також доводить правильність гіпотези, оскільки головний герой постійно протягом оповідання намагається надати наукове пояснення міфічним проявам, які відбуваються у печері.

Проаналізуємо такі приклади вживання інтертекстуального елемента у вигляді запозичення *labyrinth*:

I was standing there wondering whether I had better return, or whether I dare venture farther into this dangerous labyrinth [10, с. 26]. Я стояв і думав - чи не краще б мені повернутися, або все ж ризикнути і пройти вглиб далі в небезпечний лабіринт. (переклад наш К.Г.)

The idea of finding my way back in absolute darkness through that limestone labyrinth was clearly an impossible one [10, с. 28]. Надія відшукати в повній темряві зворотний шлях через цей лабіринт вапняків була явно нездійсненною. (переклад наш К.Г.) Для опису свого місцезнаходження у печері, а також для передачі складності виходу із неї автор послуговується запозиченням грецької етимології *labyrinth* на тлі наявності у словниковому складі англійської мови альтернативної лексеми *maze* із абсолютно ідентичним значенням. Авторський вибір на користь інтертекстами *labyrinth* посилює асоціацію читача із міфом про чудовисько Мінотавра, який також мешкав у лабіринті. Проаналізований елемент є не тільки мовним маркером категорії інтерсексуальності, але й ознакою інтертекстуальних зв'язків на рівні фабули, оскільки вся сюжетна лінія оповідання вибудовується навколо місцевої легенди про загадкового творіння, що живе у печері, що є очевидним асоціативним натяком на грецьку міфологію.

Розглянемо деякі приклади, у яких інтертекстуальність репрезентовано таким класичним способом, як алюзія. Чимало уваги автор приділяє опису печери як головному місцю розвитку подій. З метою підкреслення контрасту між безликістю печери у темряві та казковістю печери, освітленою маленьким ліхтариком, автор послуговується літературною алюзією *a scene from the Arabian nights*:

Shut off the lamp and you are in the blackest darkness. Turn it on and it is a scene from the Arabian Nights [10, с. 22]. Загасиш ліхтар – і ти в цілковитій темряві, включиш – і перед тобою бачення з арабських казок (переклад наш К.Г.).

Уживання назви збірника східних казок «*Arabian nights*» посилює самотність, особливість вигляду печери на відміну від звичних наземних пейзажів, надає їй ознак загадковості та таємності, передає захоплене ставлення головного героя до того куточку місцевості.

Ще одну літературну алюзію використовує автор для опису таємничої істоти, що мешкає у печері, називаючи її *troglydite*:

Now I am ready for my troglydite friend [10, с. 33]. Тепер я готовий до зустрічі з моїм печерним другом. (переклад наш К.Г.)

Уперше слово «троглодит» трапляється у візантійському епосі «Дігеніс Акріт», де позначає мешканців Африканського узбережжя Червоного моря. З давньогрецької *troglydite* перекладається як «той, хто живе у печері». З часом це слово набуло презирливого значення грубої некультурної людини і стало синонімом «дикуна», «варвара». Із наведеної характеристики лексеми очевидно, що в контексті оповідання висвітлюється незвичайне місце мешкання монстра. Слід також указати на те, що традиційний негативний відтінок, який провокує ця лексема у переносному значенні, втрачено через лінгвальний контекст *my*

friend / мій друг і, навпаки, передано позитивне ставлення героя до невідомого творіння радше як до цікавого об'єкта наукового дослідження, ніж як до монстра.

Ще одним способом реалізації інтертекстуальності, на нашу думку, є вживання низки фразеологізмів на позначення психоемоційного стану «страху», який відчуває герой протягом свого пригодницького дослідження загадкового монстра у печері. До таких одиниць відносимо *I felt ... sinking of my heart / серце до н'ям* [с. 27] , *my hair stood on end / волосся дибом стало* [с. 30].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, зазначаємо, що інтертекстуальні зв'язки в оповіданні А. К. Дойля «*The Terror of Blue John Gap*», передусім реалізовано на сюжетному рівні за рахунок запозичення із грецької міфології ідеї загадкового монстра, що мешкає в печері. На лінгвальному рівні інтертекстеми репрезентовані варваризмами, науковими термінами іншомовного походження, запозиченнями, алюзіями, а також низкою фразеологізмів для передачі психоемоційного стану «страху».

ЛІТЕРАТУРА

1. Камянець А. Б., Некряч Т. Є. Інтертекстуальна іронія та переклад: монографія. К.: Видавець Карпенко В. М., 2010. 176 с
2. Кудрина Н. А. Інтертекстуальность и прецедентность : К вопросу о разграничении понятий. *Вестник ТГУ*. Вып. 4(40). 2005. С. 5–11.
3. П'єге-Гро Введение в теорию интертекстуальности. Л. : Изд. ЛКИ, 2008. 240 с.
4. Поветьева Е. В. Интертекстуальность в блогосфере и интернет-коммуникации : ретвит и репост. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. (21). 2013. №3. Часть 1. С. 136–129.
5. Фатеева Н. А. Интертекстуальность и ее функции в художественном дискурсе. *Известия АН. Сер. Литературы и языка*. 1997. Т. 56, №5. С.12-21.
6. Шульженко Ю. Інтертекст як іронічно-ігрове поле у романах Джуліана Барнса. *Наукові записки КДПУ*. Серія : Філологічна. Вип. 145. 2016. С. 570–575.
7. Яценко И. И. Интертекст как средство интерпретации художественного текста: на материале рассказа В. Пелевина «Ника». *Мир русского слова*. 2001. №1. С.66-70.
8. URL.<http://studfiles.net/preview/5241677/page:2/>
9. URL.[https://docviewer.yandex.ua/view/0 &page=3&lang=uk](https://docviewer.yandex.ua/view/0&page=3&lang=uk)
10. Doyle A. C. *The Terror of Blue John Gap*. Horror Stories, edited C. Jones. Macmillan Publishers Limited, 2009. P. 13–40.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСОБІВ ЗВ'ЯЗУВАННЯ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)

На сьогоднішній день у всьому світі з'являється особливе прагнення до осмислення ролі, яку відіграє мова в політиці. Увагу дослідників привертають також питання функціонування політичної мови в різних ситуаціях: у передвиборчій боротьбі, парламентських і президентських дебатах, в партійному дискурсі і т.п. Таким чином, досі ведеться чимало суперечок про політичний дискурс і увага до цієї теми лише посилюється.

Оскільки тема політичного дискурсу останнім часом привертає особливу увагу лінгвістів, тому існує чимало робіт [1; 2], присвячених аналізу мови політичних діячів на предмет реалізації просодичних елементів мови (пауз, ритму), емоційно-оцінної лексики.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення зчеплення і зв'язування у сучасному політичному дискурсі, оскільки тема реалізації цих двох явищ не була достатньо вивчена в темі останнього.

Загалом вивченням, визначенням і правилами використання таких фонетичних явищ, як зчеплення і зв'язування у французькій мові займалися відомі лінгвісти Б. Лакс, М.Ю. Лесен, Ж. Марузо.

Матеріалом вивчення стали записи промов політиків, зокрема чинного президента Франції Е. Макрона.

Беручи до уваги зчеплення, передусім треба зазначити, що не тільки звичайній мові вони надають плинності й мелодійності, але й особливо проявляються в мовленні політиків. Як основний інструмент вони володіють вмінням впливати на аудиторію, а саме привертати увагу. Для політика, як яскравого оратора, важливо вміти користуватися цим прийомом. Так, було виявлено, що дискурс Е. Макрона, в свою чергу, характеризується частотним використанням зчеплення: *Par une police de proximité, par une police au contact de la population qui, elle n'aussi, permettra de mieux prévenir.; C'est ce qu'il n'a écrit.*

Також під час дослідження був проведений аналіз реалізації зв'язування (обов'язкове, факультативне, заборонене). Так, особливу увагу, у першу чергу, ми приділили факультативному зв'язуванню у мовленнєвому потоці. Треба зазначити, що факультативне зв'язування характерне для офіційно-ділового стилю мовлення, який використовується в політичному дискурсі і має на увазі: парламентські і президентські дебати, політичні виступи, промови. Однак з прогресуючим впливом розмовного стилю, одним із завдань було проаналізувати його на політичний дискурс. Також, не зважаючи на те, що зв'язування і нині використовується в мовленні, воно вважається залишковим

явищем зчеплення приголосних у старофранцузькій, де всі кінцеві приголосні вимовлялися.

Було виявлено, що реалізація факультативного зв'язування часто зустрічається між прислівником і словом, яке йде за ним: *Les charges, c'est aussi et surtout un problème pour celles et ceux qui sont les plus jeunes, les moins qualifiés, qui peuvent parfois avoir une opportunité d'emploi, mais pour lesquels le SMIC, avec les charges, est trop ∩ important.; Parfois ces périodes de campagne électorale sont une incitation à la moisson de ce qu'on n'a pas ∩ encore semé.*, між модальним дієсловом (бути, мати, йти, хотіти, вміти) й головним дієсловом: *Ça n'est pas un hasard, si sur le frontispice de notre République, ces deux mots sont ∩ accolés., Nous sommes plus de 2500 ici, et je veux commencer par présenter mes excuses aux quelque 500 personnes que nous n'avons pas pu faire rentrer, qui comme vous dans le froid et malheureusement n'ont pas pu nous rejoindre, parce qu'il y a une relève qui est là, qui veut ∩ aller de l'avant, parce qu'il y a une jeune agriculture, parce qu'il y a une jeunesse agricole.; Alors cela signifie continuer à nous battre, sur tous les théâtres d'opérations où la France et ses valeurs doivent être défendues, et où les risques peuvent ∩ advenir où les terroristes se préparent : la Syrie et l'Irak aujourd'hui, la Libye sans doute demain, une partie du Sahel.; On forme mal ceux qui vont ∩ avoir des transitions à venir.* Це, на наш погляд, підтверджує, що, як і у політичному дискурсі двадцятих років, який, між тим, представляла така відома персона як Шарль Де Голь, сучасні політики активно і вправно використовують засоби зв'язування у своїх промовах, ті ж самі зчеплення або факультативні зв'язування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Duez D. Pauses silencieuses et pauses non silencieuses dans trois types de messages oraux. *Travaux de l'Institut de Phonétique d'Aix*. 1980-1982. Vol. 8. P. 85-114.
2. Léon P. Précis de phonostylistique. Parole et expressivité. P.: Nathan, 1993. 335 p.

Діаковська Людмила
Науковий керівник – доцент Зоз О.А.
м. Бахмут

КОГНІТИВНА СТРАТЕГІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ ПОРІВНЯННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Популярність художньої літератури привертає увагу лінгвістів до художнього дискурсу, адже основу літературного тексту складає пізнавальний, тобто когнітивний процес сприйняття інформації. Іntenсивне вивчення пізнавальних процесів і механізмів, здатність людини проводити аналогії, та

створювати певні метафоричні образи становить проблему когнітивної лінгвістики, яка складає основу мовного значення. Задля збагачення сенсу висловлювання та емоційного зображення тексту автори використовують стилістичні прийоми, серед них значною увагою користується прийом порівняння. Порівняння як багатоаспектне явище привернуло велику увагу таких філософів і лінгвістів: Аристотеля, К. А. Гельвеція, Г. В. Ф. Гегеля, В. І. Кодухова, словесне уявлення в наукових роботах присвячених історичній поетиці вивчали Л. С. Виготський, С. Л. Рубінштейн, О. Р. Лурія, особливу увагу стилістичному прийому порівняння з точки зору когнітивної лінгвістики та когнітивної поетики приділив Л. Ф. Присяжнюк [3, с. 65-68]. Усі дослідники так чи інакше стверджували, що мислення зрештою зводиться до порівняння, а власне сам процес пізнання є процесом порівняння, адже під ним розуміється процес виділення одних предметів на тлі інших шляхом систематизації їх спільних і відмінних рис.

Актуальність дослідження зумовлена широкою вживаністю стилістичного прийому порівняння в художньому дискурсі, що вимагає вивчення особливостей інтерпретації образності дискурсивними стратегіями, зокрема когнітивною. Найпоширенішими стратегіями інтерпретації стилістичного прийому порівняння є когнітивна, прагматична та лінгвокультурна стратегії.

Сьогодні все більша кількість вітчизняних і зарубіжних лінгвістів поділяє концепцію когнітивної обумовленості основних лінгвістичних одиниць і структур, використовуючи когнітивний підхід у розв'язанні багатьох лінгвістичних проблем. Когнітивний підхід розроблений у руслі одного з інтеграційних напрямів науки про мову, що дістав назву «Когнітивна лінгвістика» [5, с. 3]. Деякі дослідники визначають, що порівняння має когнітивний метафоричний механізм, заснований на взаємозв'язку двох різнорідних явищ. **Об'єктом** дослідження виступає стилістичний прийом порівняння, а **предметом** – когнітивна стратегія інтерпретації поданого прийому в межах художнього дискурсу, зокрема творчості Артура Конан Дойла.

Мета нашого дослідження полягає в розгляді когнітивної стратегії інтерпретації стилістичного прийому порівняння в межах художнього дискурсу. Мета передбачає розв'язання таких **завдань**: надати визначення термінам «художній дискурс», «інтерпретація», стилістичний прийом «порівняння»; висвітлити особливості інтерпретації прийому порівняння шляхом когнітивної стратегії; навести та проаналізувати приклади прийому порівняння.

Варто відмітити, що сприйняття об'єкта означає не лише власне перцептивне, але й концептуальне його виділення із середовища інших об'єктів шляхом надання цьому об'єкту певного сенсу (концепту) як його ментальної репрезентації [2, с. 385-386]. Порівняння – це прийом, у якому відбувається уподібнення одного предмета чи явища іншому за якою-небудь спільною для них ознакою. В англійській мові показниками схожості двох об'єктів

виступають слова-індикатори: *like, as, such as, as if, seem*, а в українській найпоширенішими є *як, ніби, немов, мов, наче, наче б то, ніби то*.

Стилістичні прийоми є невід'ємною частиною дискурсу, під яким розуміють текст, що є результатом цілеспрямованої соціальної дії і текст як сукупність мовних, мовленнєвих, соціокультурних, прагматичних, когнітивних та психічних факторів [1, с. 136-137].

Подане дослідження базується на тому, що процес інтерпретації має стратегічний характер. У проведеному дослідженні поняття «інтерпретація» полягає в цілеспрямованій когнітивній діяльності, та має зворотній зв'язок із метою інтерпретатора. Порівняння представляє мовну картину світу, містить певні стереотипи і може інтерпретуватися шляхом когнітивної стратегії, тобто засвоєнням та репродукцією інформації через вже сформований образ в розумі людини.

Аналіз прикладів детективного роману Артура Конан Дойла «Собаки Баскервілів» та «Загублений світ» показав, що когнітивна стратегія інтерпретації стилістичного прийому досить широко використовується в художньому тексті та може слугувати ідеологічним стилем автора. У ході дослідження ми керувалися класифікацією О. В. Уарової, яка виокремлює три когнітивні схеми стилістичного порівняння: «конкретне – конкретне», «конкретне – абстрактне», «абстрактне – конкретне», які демонструють когнітивну спрямованість елементів стилістичного прийому порівняння за критеріями абстрактності та конкретності відповідно до модусів сприйняття. Найбільш використовуваною є конструкція «конкретне – конкретне» [4, с. 16].

1) **Конкретне – конкретне**, що передбачає порівняння мовленнєвих одиниць, які вказують на об'єкти живого світу, природи або предметів, що сприймаються через органи відчуття. Наприклад: «*All that evening I had felt like the soldier who awaits the signal which will send him on a forlorn hope, hope of victory and fear of repulse alternating in his mind*» – «Цілий вечір я почував себе, як той солдат напередодні битви, і хитався між надією перемогти та страхом перед поразкою». Прийом порівняння простежується через схожість почуттів героя та солдата, який переповнений очікуванням неминучого. «*I dare swear that before to-morrow night he will be fluttering in our net as helpless as one of his own butterflies*» – «I присягаюсь вам, завтра до ночі він битиметься в наших тенетах, як б'ються його метелики під сачком». Автор використовує образне порівняння метеликів, які потрапили в пастку з можливою поведінкою людини, яка скоро потрапить в аналогічну ситуацію.

2) **Конкретне – абстрактне**: «*And I have also communicated with my faithful Cartwright, who would certainly have pined away at the door of my hut, as a dog does at his master's grave*». – Крім того, я зв'язався з моїм вірним Картрайтом, який від тривоги за мене, цілком імовірно, помер би на порозі печери, як собака на могилі свого хазяїна». Порівняльна конструкція полягає в набутті людиною абстрактної якості «вірність», яка зазвичай має асоціацію із тваринами, а саме «вірний, як пес».

3) *Абстрактне – конкретне*, де абстрактне поняття порівнюється з конкретним, чуттєвим предметом. Прикладом може слугувати: «*And a new sound mingled with it, a deep, muttered rumble, musical and yet menacing, rising and falling like the low, constant murmur of the sea*» – «*I до нього домішувалися якісь інші звуки — глухе низьке гарчання, яке чимось скидалося на безперестанний рокіт моря*». Гарчання може відноситися до категорії абстрактного, адже невідомо природа його походження, в порівнянні з вже конкретним *безперестанним рокітом моря*.

Когнітивна стратегія інтерпретації прийому порівняння передбачає категоризацію образності, яка з'являється через чуттєве сприйняття навколишнього світу та всіх процесів, які йому притаманні.

У ході нашого дослідження було розглянуто когнітивний аспект інтерпретації стилістичного прийому порівняння, з'ясовані поняття «дискурс», «інтерпретація», «порівняння»; знайдені випадки конкретного та абстрактного порівняння. Мету дослідження було розглянуто. Перспективним вбачається розгляд прагматичної та лінгвокультурної стратегій інтерпретацій стилістичного прийому порівняння, поглиблений аналіз образних порівнянь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. М.: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
2. Павленис Р. И. Понимание речи и философия языка. М., 1986. С. 380-388.
3. Присяжнюк Л. Ф. Поетика змінених станів свідомості: лінгвопсихологічний аспект. URL: http://eprints.zu.edu.ua/4198/1/vip51_15.pdf (дата звернення 03.04. 2019).
4. Уарова О. В. Дискурсивные стратеги интерпретации стилистического приема сравнения (на материале английской художественной литературы XIX-XX вв.): автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 2006. 22 с.
5. Шабес В. Я. Соотношение когнитивного и коммуникативного компонентов в речемыслительной деятельности. Событие и текст: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Л., 1990. 32 с.

Дроздик Виктория
Научный руководитель – доцент Манкевич Ж.Б.,
Учреждение образования Барановичский государственный университет,
г. Барановичи, Республика Беларусь

НЕОПРЕДЕЛЕННЫЙ АРТИКЛЬ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ КАК ПРИЗНАК ЕДИНИЧНОСТИ И ПРЕДМЕТНОСТИ

В центре нашего научного интереса находится такое лингвистическое явление, как неопределенный артикль в английском языке. В частности, нами

изучается неопределенный артикль в роли маркера единичной расчлененности значения существительного. Конечной целью данного теоретического исследования в области лингвистики является разработка комплекса упражнений по обучению поздних билингов использованию в устной и письменной речи неопределенного артикля на основе выявленных психологических закономерностей построения языковой картины мира носителями английского языка. Иными словами, в рамках семантического поля «неопределенный артикль в английском языке» мы выделяем две ведущие семы – «единичность» – возможность представления предметов и явлений объективной реальности отдельными оформленными частями), и «неопределенность» – субъективное восприятие предмета/явления объективной реальности как неизвестного/любого. Осознание внутренней формы артикля посредством родного языка (наличие которой, кстати, отрицается многими лингвистами), как мы полагаем, поможет изучающим английский язык преодолеть восприятие артикля как ненужного, лишённого рационального смысла элемента иноязычной языковой системы, что в конечном счете положительно повлияет на скорость и прочность усвоения обозначенного языкового явления носителями английского языка.

Отправным пунктом для проведения настоящего исследования послужили наблюдения за учебной деятельностью студентов на занятиях по грамматике английского языка факультета славянских и германских языков УО БарГУ, на которых фрагментарно использовался указанный выше подход [1, 2]. Мы пришли к выводу, что механическое заучивание случаев употребления артиклей в английском языке требует достаточно больших временных затрат и не всегда дает высокий коэффициент успешности, поскольку объем памяти современных студентом стремительно падает в силу недостаточной тренировки в более раннем возрасте: зачем запоминать, если можно посмотреть в интернете – известный аргумент современного человечества.

Причины негативной тенденции могут быть разными, но в любом случае встает необходимость поиска новых подходов к обучению иностранным языкам. Таким образом, при работе с неопределенным артиклем видится целесообразным изучать его не изолированно, а в сравнении с определенным и нулевым артиклями. Для этого нами разработана система проблемных таблиц, работе с которой студент специально обучается. Ключевая идея предлагаемого подхода – необходимость понять и принять сущность, внутреннее значение артикля и его роль при изменении значения слова или высказывания [2].

Обязательным принципом предлагаемой системы обучения употреблению артикля является *учебный диалог*, благодаря которому преподаватель имеет возможность отследить (при необходимости корректировать) ход мыслей обучаемого. Образец рассуждений студент получает заранее. Таким образом, студент шаг за шагом заполняет пустующие ячейки проблемной таблицы, постепенно формулируя правило и иллюстрируя его англоязычными примерами.

И все же, первая ступень – это восприятие и принятие внутренней формы

артикля, его «души». Студенту сообщается, что артикль “*a*” произошел от древнеанглийского **1**, и соответственно, может употребляться только с **исчисляемыми** существительными в **единственном** числе; его внутреннее значение: *один, какой-то неопределенный, любой*.

После выполнения серии упражнений, в которых субъект учится различать, прежде всего, исчисляемые и неисчисляемые существительные в английском языке вводится порция новой информации: «предмет, о котором вы говорите, используется в речи *впервые*; он не имеет точной временной и пространственной соотнесенности; он пока является просто *представителем* своего класса; в нем главенствует смысл «один, некий» из ряда подобных».

На следующем этапе работы с неопределенным артиклем сообщается, что он *может* употребляться с *неисчисляемыми* существительными (с точки зрения грамматики), но в объективной реальности мы уже имеем дело с исчисляемой сущностью, например, “*a milk*” ≠ молоко как белая жидкость, которую добывают путем доения коз, коров, лошадей и др. животных и употребляют в пищу. “*A milk*” – это уже *порция* молока (стакан, чашка и т.п.), а порции можно посчитать. Поэтому в единственном числе уже используется артикль “*a*”; “*to drink*” – пить, а вот “*a drink*” – это может быть уже некая порция напитка, например, глоток, 25 граммов и т. п. . Интересные изменения могут происходить с абстрактными существительными, которые в первоначальном виде, конечно же, являются неисчисляемыми, например, было “*beauty*” – стало “*a Beauty*”. Во втором случае слово можно перевести как «красотка, красивая девушка», совершенно очевидно, что существительное стало исчисляемым, и на это указывает неопределенный артикль “*a*”.

Таким образом, используя неопределенный артикль с названиями веществ в английском языке мы придаем им значение «одна порция», а абстрактные существительные могут персонифицироваться. Подобный семантический эффект приобретает использование артикль “*a*” с некоторыми глаголами, например, “*a drink, a talk, a bite*”. Далее делаем логическое заключение: нет артикля в единственном числе, значит – вещество (или действие); есть неопределенный артикль, значит это предмет, сделанный из этого вещества (употребляемый в речи впервые) или «порция» действия. Закрепляем вывод в упражнениях, где, например, нужно вывести значение предметности, когда известно вещество, или наоборот (табл).

Таблица. – Образец упражнений по построению иноязычной языковой картины мира.

Вещество, абстрактное понятие, действие	Предмет	Предмет	Вещество, абстрактное понятие, действие
Glass – стекло	A glass – ...	An oak – предмет мебели из дуба	oak – ...
Wood – дерево	A wood – ...	An ice-cream – порция мороженого	ice-cream – ...
Silk – шелк	A silk – ...	A Beauty – красавица	beauty – ...
Tea – чай	A tea – ...	A milk – стакан молока	milk – ...
Paper – бумага	A paper – ...	An iron – утюг	iron – ...
To drink – пить	A drink – ...		
To cry – кричать	A cry – ...		

В ходе выполнения подобных упражнений студент «заставляет» себя усвоить такие основные значения неопределенного артикля, как *единичность*, *неопределенность* и *предметность*. И главное – осознание того, что неопределенный артикль выступает в роли маркера единичной расчлененности значения существительного.

Комплекс упражнений разработан с учетом принципа нарастающей трудности.

Полученные в ходе исследования теоретические выводы послужили основой для разработки системы упражнений по обучению использованию неопределенного артикля в письменной и устной речи поздних билингвов на основе когнитивного подхода. Первичные результаты апробации экспериментального комплекса упражнений свидетельствуют о рациональности их использования в учебном процессе при обучении грамматике английского языка.

ЛИТЕРАТУРА

1. Манкевич Ж.Б., Дроздик И. И. Опора на внутреннюю форму артикля при определении значения существительного (на материале английского языка). *Специальный и художественный перевод: теория, методология, практика: сборник научных трудов / под общей ред. А. Г. Гудманяна, С. И. Сидоренко*. Киев: Аграр Медиа Груп, 2019. С. 219-224.
2. Манкевич Ж.Б. Систематизация иноязычного грамматического материала при помощи проблемной грамматической. *Наука. Образование. Технологии: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (21-22 марта 2008 г., Барановичи, РБ): в 3 кн./под. общ. ред В.В. Таруца*. Барановичи: РИО БарГУ, 2008. Кн. 1: Иноязычное образование в современном поликультурном мире / редкол. И.В. Пинюта. С. 135-138.

Дубік Ольга
Науковий керівник – доцент Радіонова Т.М.
м. Бахмут

ПАРЕНТЕТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ МОВИ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИКИ

Мова сучасних українських газет характеризується посиленням експресивності, що, очевидно, спричинено тенденцією до хоча б часткового подолання книжності, уніфікації газетної мови й орієнтацією журналістів на самовираження. У комунікативному просторі сучасної періодики часто виявляються синтаксичні моделі, що позначені емоційним забарвленням та експресивністю. Газетне мовлення репрезентує значний арсенал експресем, перелік яких не можна вважати станом на сьогодні вичерпним. Саме тому

питанню встановленню реєстру таких засобів, їхньому поєднанні в тексті, композиційному розташуванню присвячено чимало наукових розвідок таких учених, як А.П. Загнітко, С.Я. Єрмоленко, І.Я. Завальнюк, Н.В. Гуйванюк та ін. Однак ще залишаються лакуни у з'ясуванні експресивних функцій таких одиниць у мові газетного стилю. Тому мета цього дослідження – це спроба проаналізувати експресивні особливості парентетичних конструкцій у газетному дискурсі.

Важливою в аспекті постановки питання, як зазначає Н. Я. Сворак, є розуміння модальності як функціонально-семантичної категорії, що виражає відношення змісту висловленого до дійсності (об'єктивна, або первинна модальність чи суб'єктивна або вторинна модальність). Зазначимо, що «суб'єктивна модальність не є обов'язковим елементом кожного виразу речення, а може нашаровуватися на основну модальну кваліфікацію, створювати додаткову модальну інтерпретацію висловлення». Наявність синтаксичних конструкцій такого типу, зокрема у публіцистичних жанрах стилю масової інформації, дає можливість автору висловити особистісне ставлення до проблеми, повернути до неї увагу читача, вразити його, викликати у його свідомості розуміння й схвалення або ж навпаки – супротив і незгоду.

Зауважимо, що не в кожному публіцистичному тексті спостерігається функціонування експресивних засобів, це залежить від жанру і змісту інформації. Найчастіше вставлені компоненти актуалізуються в інтерв'ю, репортажах, нарисах, журналах, спрямованих передусім на переконання читача, почуття та емоції, наприклад: *На жаль, доходи в цій сфері виростуть вдвічі та сягнуть двох трільйонів фунтів до 2030 року* (Харрабін Р.) «Пластик загрожує планеті Океан» або: *Правду кажучи, термін праворозуміння позначає не тільки поняття права чи його різноманітні визначення, а й сукупність правових понять* (Шакірзянова І.) «Поняття праворозуміння та його основні напрями».

Тенденція до зростання експресивності в газетній українській мові ХХІ ст. пояснюється прагненням до подолання в ній книжності, її уніфікації та орієнтацією сучасних журналістів на самовираження. У комунікативному просторі сучасних ЗМІ часто використовуються синтаксичні моделі, характерні для синтаксису розмовного мовлення. На тлі нейтральних і книжних засобів вони виділяються завдяки емоційному забарвленню, експресивності, оскільки «усна мова безпосередніше й сильніше впливає на людей, ніж мова писемна» [4, с. 36]. Їх наявність та поєднання в тексті, композиційне розташування позначає специфіку сучасного мовлення газет.

Функційні особливості парентетичних конструкцій визначаються тим, що на сьогодні у мовознавчій літературі не існує єдиної семантичної класифікації вставних конструкцій. Дослідники вказують на дві основні функції, які виконують у реченні вставні компоненти, а саме: вираження модальних значень та суб'єктивної оцінки. Беручи за основу ті чи інші модально-сміслові ознаки, виділяють різну кількість семантичних груп вставності, відмежовуючи їх від

групи вставлених конструкцій. Таким чином, парентетичні конструкції передають ставлення мовця до того, про що повідомляється, або привносять у загальний план змісту речення додаткову інформацію, якесь авторське зауваження.

Враховуючи такі припущення, Ю. Беляєв виділив чотири характерні ознаки вставності конструкцій: функція вираження оцінки, ставлення мовця до повідомлюваного; лексико-семантична узагальненість, абстрактність; морфологічна строкатість слів та розмаїття синтаксичної структури складників, вільна позиція в базовому реченні (пре-, інтер-, постпозиція) [2, с. 291-292].

Деякі дослідники вважають, що парентетичні конструкції виконують у газетно-публіцистичному мовленні такі функції, як:

1) описову, коли базова частина й вставлена лише сукупно надають завершеної змістовності висловлюванню, при чому парентеза створює ефект уповільненого кадру;

2) конструктивну-розчленування висловлення на інтонаційно-сміслові відрізки, коли відповідно до композиційного задуму автора виокремлюються найважливіші деталі загальної картини;

3) емоційно-експресивну функцію: виокремлюють до подолання книжності уніфікації газетної мови та орієнтацією журналіста на самовираження спрямованість, відвертість і гостроту сучасних публіцистичних текстів визначають: іронічність надають сатиричного ефекту зображуваного.

Але найсуттєвішим є те, що актуалізуючи певні компоненти висловлення, адресант посилює впливовість тексту, формує громадську думку й навіть світобачення адресата.

Проаналізований фактичний матеріал засвідчує, що експресивні якості найчастіше виявляються в оцінному типі вставлених конструкцій, де чітко простежується авторське «я». Репрезентується така оцінка найчастіше в роздумах автора, його коментарях, що відображають авторське ставлення до конкретної події чи якоїсь проблеми й водночас сприяють посиленню експресивності викладу, спонукаючи читача до роздумів. Наприклад: *У кінці владика вказав на надію, що зустріч спонукає Кирила прийняти нову позицію щодо російської агресії в Україні, хоча теми зустрічі не будуть політичними (Чому ж тоді буде нова політична позиція Кирила?..)*. Досить частотними є питально-окличні вставлені конструкції, що експресивізують монологічний виклад думки, внаслідок чого на інформаційний план змісту нашаровується на експресивний, наприклад: *А київського чиновництва (без найвищих усеукраїнських органів влади!) – близько 3000!*

Частотними також є одиниці, що характеризуються апелятивною та волюнтативною функціями, наприклад: *А ще вони виготовляють прапори, що прикрашають наші танки (до речі, їм потрібно багато старої матерії, тож приносьте, кияни, сюди до музею!); Дослідники нарахували 7 тисяч обіцянок (вдумаймося!), які протягом року дали депутати ВР.*

Нами зафіксовані вставлені одиниці, що репрезентують емоційний стан журналіста, його почуття, як-от: обурення, наприклад: *Чомусь стан справ із*

почесними званнями та іншими нагородами в інших сферах суспільного життя (а яких тільки заслужених – від будівельників і аж до асенізаторів тощо в Україні немає!); сарказм, наприклад: Жоден із членів НСПУ не відгукнувся на пропозицію вийти з нашої «нацистської» спілки і вступати до отого карикатурного новоутворення (компенсуючи це, ті прийняли до свого «союзу» почесним членом сумнозвісного «дипломата» Сергія Лаврова – поета і «миротворця»). Як бачимо, наведені парентези характеризуються експресією, викликають емоції, пов'язані з неприйняттям політичної ситуації та окремих політиків. Такі конструкції викликають у читача емоційну зворотну реакцію.

Зафіксовані нами й поодинокі випадки ненормативного винесення вставленої конструкції за межі речення, наприклад: *При цій аргументації минулих домовленостей у церковних справах Владика подав приклади зустрічей у минулому від 1964 року між папами та вселенськими патріархами (Константинополя), немов тут є подібності між Царгородом та Москвою. (Це порівняння Царгорода з Москвою трохи тривожить. Що думав Владика Борис?)* На нашу думку, таке розташування тільки посилює експресію, ефективніше впливає на читача та загалом надає тексту особливого стилістичного колориту.

Як інноваційне явище в сучасній газетній мові також сприймаються вставлення, що являють собою розділові знаки (найчастіше знак оклику та питання), за допомогою яких автор намагається логічно виділити окреме слово чи все висловлювання, тим самим загострити увагу читача: *Дивне враження справляє і концепція американського археолога М. Гімбутас, згідно з якою до «Давньої Європи» V тис. до н.е. з культурно розвиненим, але соціально нерозчленованим (?) населенням буцімто прийшли іззовні примітивніші культурно, але чомусь соціально диференційовані скотарі-індоєвропейці.*

Отже, цілком очевидно, що парентетичні конструкції, що реалізують настанову на експресію, активно входять до реєстру синтаксичних експресем сучасних ЗМІ. Як засвідчує проаналізований фактичний матеріал, найбільшим експресивним потенціалом наділені речення, до складу яких входять парентези оцінного семантичного типу. Такі конструкції, окрім свої традиційних функцій уточнення, пояснення та інформативності, передають модальну, емоційно-оцінну, прагматичну інформацію, від чого втрачають значення необов'язковості, додатковості і набувають більшої комунікативної ваги.

Перспективи подальшого вивчення заявленої проблеми вбачаємо у дослідженні текстотвірного потенціалу вставних і вставлених одиниць у напрямі з'ясування особливостей розвитку лінійної структури речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Житар І. В. Київ: Стилiстичнi функцiї вставлених конструкцiй у науковому i публiцистичному стилях сучасної української мови (порiвняльний аспект) URL: [file:///G:/478%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-932-1-10-20180720%20\(2\).pdf](file:///G:/478%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-932-1-10-20180720%20(2).pdf) (дата звернення 07.05.2019).

2. Загнітко А. П. Структурно-граматичні і функціонально-семантичні різновиди українських синтаксичних інновацій URL: <http://www.vesna.org.ua/txt/dovisn/t4/03.htm> (дата звернення 07.05.2019).
3. Сворак Н. Я. Київ: Функціональні особливості вставних конструкцій сучасного газетного мовлення URL: [file:///G:/apyl_2008_15_17%20\(1\).pdf](file:///G:/apyl_2008_15_17%20(1).pdf) (дата звернення 07.05.2019).
4. Топчій Л. М. Київ: Інтенсифікована виразність парентетичних конструкцій у мові української преси URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2016/NV_2016_6/43.pdf (дата звернення 07.05.2019).

Дудниченко Вероніка
Науковий керівник – доцент Архіпова І.М.
м. Бахмут

СМІХ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЮВАННЯ В ПЕРЕДВИБОРЧОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ Д. ТРАМПА)

Актуальність теми. Сьогодні відомі політики використовують широкий арсенал різноманітних засобів і мовленнєвих тактик з метою впливу на суспільну свідомість.

Аналіз виступів відомих політиків дає уявлення про особливість сучасної комунікативної компетенції людини, про приховані процеси мовленнєвої свідомості, що і складають мовленнєву картину світу сучасної людини. Структура політичного дискурсу виступає відображенням особливостей мовленнєвої особистості, тому що за кожною політичною промовою стоїть особистість, яка володіє певним арсеналом мовних засобів.

Останнім часом зростає інтерес до тих засобів, які здатні не тільки посилювати експресивність і вражальність мови, але й збільшують вплив сказаного людиною. Важливу роль у цьому процесі відіграє мовний політичний дискурс та ті засоби, які використовують політики у своїх промовах.

Промови політиків являють собою різновид політичного тексту – передвиборний або агітаційний текст, який являє собою осередок прагматично й маніпулятивно орієнтованої комунікації. Мовні засоби, які використовуються в такому тексті, мають на меті спонукати аудиторію до конкретних політичних дій в інтересах автора політичного послання «за допомогою прямого маніпулятивного впливу на адресата» [1, с. 4].

Сучасна політична промова, як засіб мовної комунікації претендує на особливий комунікативно-стилістичний статус і може бути визнаний комунікативним феноменом з огляду на іманентні специфічні властивості. Специфіка репрезентації мовних стратегій і тактик у політичній промові визначається відбором і організацією мовних і позамовних засобів, що володіють найбільшим потенціалом впливу, для досягнення якого активно

залучаються лексичні, граматичні та інші ресурси і когнітивний потенціал мови.

Проте сьогодні феномен політичного дискурсу, зокрема англомовного, зокрема, у промовах політиків, не здобув широкого наукового вивчення. Багато дослідників вважає, що Д. Трамп отримав перемогу в президентських перегонях досить несподівано внаслідок того, що його мовлення буде більш переконливим. Промови теперішнього президента США Д. Трампа відрізняються специфічністю, простотою мовлення та динамічністю, саме тому вони ефективні. Дослідження особливостей мовного стилю промов Д. Трампа дасть можливість визначити специфічні особливості сучасного політичного англомовного дискурсу. Саме цим і зумовлюється актуальність обраної теми для дослідження.

Ступінь дослідження проблеми. Сьогодні можна спостерігати активний інтерес науковців і дослідників до вивчення особливостей сучасного політичного англомовного дискурсу. Політичний дискурс як особливу форму спілкування вивчали Р. Барт, М. Фуко, А. Грамши, Р. Водак, П. Бурдьє, П. Чілтон. Політичну мовну сферу як поняття когнітивної лінгвістики досліджували О. Кубрякова, М. Ільїн, І. Андрусак, О. Фоменко тощо. Теорію мовленнєвого впливу політичних текстів розробляли А. Баранов, А. Котов, Р. Лакофф та ін. У руслі когнітивно-діяльнісного напрямку політичну комунікацію та її типологічні характеристики розглядали Г. Богін, Н. Рябцева, Ю. Сорокін, Т. Фесенко тощо.

Безпосередньо ідеостиль та особливості мовленнєвої діяльності Д. Трампа досліджували А. Ерліхман, У. Потятиник, Т. Горбань тощо.

Проте, незважаючи на таку кількість наукової літератури, питання про аналіз політичного англомовного дискурсу, зокрема в політичних промовах англомовних політиків, не було докладно вивчено.

Мета статті – провести аналіз особливостей сміху як засобу маніпулювання в англомовному політичному дискурсі на матеріалі промов Д. Трампа.

Об'єктом статті виступає англомовний політичний дискурс.

Предметом дослідження є сміхові мовні засоби вираження стратегій у політичних промовах.

Матеріал статті: політичні промови та виступи Д. Трампа.

Завдання статті:

- визначити особливості політичного дискурсу;
- схарактеризувати стратегічні завдання політичного тексту;
- розглянути особливості організації англомовного політичного дискурсу на прикладі промов Д. Трампа.

Політичний дискурс володіє єдністю сфери функціонування – це сфера політики. Важливою властивістю комунікації в політичній сфері є множинність адресата.

Тематична єдність – ще одна особливість політичного дискурсу. Темою комунікації є політичні питання, питання устрою держави, суспільства, взаємовідносин особистості та держави, держав між собою та ін.

До стратегічних завдань політичного тексту відносять таке: «привернення уваги (факультативна функція); ідеологічна функція (бачення ситуації: які проблеми треба розв'язувати і шляхи їхнього розв'язання); переконання аудиторії в правильності поставлених проблем і запропонованих шляхів їх рішень; мобілізація аудиторії на підтримку пропозицій автора» [5, с. 215].

Політична комунікація – це переважно мовна діяльність, як правило, максимально підготовлена. Навіть політичні дебати, де передбачено вільний виклад думок політиків з певної теми для дискусії в більшості своїй теж добре продумані і сплановані, в зв'язку з чим багато питань очікувані комунікантами, і відповіді на них вже готові. Таким чином, типові властивості політичної комунікації визначають і мовні особливості, які використовуються в ній.

Політична комунікація базується на певних особливостях тексту, тобто має зв'язність, логічність, послідовність тощо.

Виділимо ознаки політичного тексту: політичний текст функціонує у сфері політики; володіє певною тематикою, пов'язаною з різними політичними питаннями; створюється людиною, яка займається політичною діяльністю; має, як правило, колективного фактичного автора і множинного адресата; виконує основну мету – вплив на людей для отримання цілком конкретного результату.

Іншими словами, політичний текст – це акт політичної комунікації. Для того, щоб політик міг досягти бажаного результату за допомогою такого акту, необхідно грамотно використовувати мовні засоби. Власне, мовними особливостями політичної комунікації є можливості мови в їх практичній реалізації в політичному тексті.

Важливу роль у промовах політиків відіграють способи репрезентації політиками власної персони. Тому промова будь-якого політика – це добре спланована акція, яка потребує ретельної підготовки. Тоді політику легше переконати аудиторію або отримати підтримку виборців.

Аналіз англomовного політичного дискурсу на прикладі промов Д. Трампа дав нам змогу визначити базові стратегії та стратегічну мету кожної промови, які дозволяють легше впливати на аудиторію.

Під комунікативною або мовленнєвою стратегією розуміємо загальний план мовних дій, які «використовуються задля досягнення комунікативної мети» [4, с. 230]. Комунікативна стратегія реалізується за допомогою вербальних і невербальних засобів, за допомогою чого досягається стратегічний результат і на що спрямований комунікативний акт.

Ми виділили такі комунікативні цілі: завоювання авторитету і бажання сподобатися; створення гарного настрою; передача нових знань аудиторії; залякування аудиторії; зміна світогляду виборців; виведення із стану психологічної рівноваги; застереження від необдуманих дій.

Крім цього, ми виділили такі види мовних (комунікативних тактик): встановлення контакту; блокування контакту; корекція моделі світу виборця;

емоційне налаштування; виправдання; прохання; запит інформації; погроза; контроль над темою.

Отже, політичний дискурс має своєю головною метою не щось описати або розповісти, а «переконати (і далі спонукати) адресата голосувати за певного кандидата за допомогою маніпулювання» [7, с. 217].

З цією метою політики використовують певні стратегії і тактики мовного маніпулювання, тому що імідж політика, який претендує на лідерство, повинен відповідати очікуванням суспільства. Ми звернемося до аналізу передвиборчих промов Д. Трампа.

Потрібно відзначити, що мовний дискурс промов Д. Трампа характеризується простотою, динамічністю та ефективністю. Ми обрали цитати із передвиборчих промов Д. Трампа з метою продемонструвати ці особливості.

По-перше, промови Д. Трампа відрізняються простотою, тому що він звертається до відомих усім істин.

Наприклад, простота є у зверненні до актуальних для американської нації цінностей. Це любов до батьківщини і сім'ї. Тому політик часто використовує займенник «Ми», що її зближує з усією нацією і всіма американцями:

«Ми повернемо Америці перше місце в інноваціях, науці і дослідженнях, збільшивши як державні, так і приватні інвестиції» («We will restore America to the cutting edge of innovation, science, and research by increasing both public and private investments») [10].

Відомо, що в англійській мові велику роль відіграє порядок слів у реченні. Якщо відбувається необгрунтована зміна цього порядку (інверсія), то це сприймається як щось неординарне, що виходить за межі прийнятих норм і привертає увагу. В англійській мові це можна простежити «на прикладі стійких виразів» [8, с. 69].

Політики можуть змінити компонентний склад ідіоми або фразеологізму, обіграти оригінальне значення. Серед семантичних способів такої трансформації виділяється буквалізація (поєднується із прийомом дослівного перекладу), тобто додавання в контекст ідіоми певних елементів, які дають можливість сприймати її буквально.

Розглянемо ще один приклад з передвиборчої промови Д. Трампа:

«У нас є всі карти, але ми не знаємо, як їх використовувати. Ми навіть не знаємо, що у нас є карти, тому що наші лідери не розуміють гру. Ми могли б перекрити цей кран, обклавши їх податком до тих пір, поки вони не будуть себе вести належним чином» («We have all the cards, but we don't know how to use them. We don't even know that we have the cards, because our leaders don't understand the game. We could turn off that spigot by charging them tax until they behave properly») [10].

У наведеному прикладі політик використовує стійкий вираз «to have all the cards» (мати виграшне становище). На цьому будується вся фраза і подальший виступ. Позначається, що хтось має потенціал, щоб досягти успіху, але не використовує цей потенціал. Тому слово «game» сприймається буквально, як

«карти». Але переносне значення зберігається, тому що під грою розуміється політика, під картами – спосіб управління.

Для того щоб показати, як можна розв'язати цю проблему, політик використовує ще один фразеологізм – «turn off that spigot» (перекрити той кран), що буквально означає здійснити вплив на ділові кола, які завдають шкоди економіці, і не дотримуються законів. Це викликає інтерес у виборця.

Такий прийом використаний з певною метою – впливати на виборця, причому «викликати у нього роздратування або неприязнь до опонентів» [6, с. 3].

Наступний прийом, який використовує Д. Трамп з метою спростити висловлення, це голофрастичні конструкції. Використання голофрастичних конструкцій досить популярний прийом, яким користуються політики, але не у спонтанних промовах, проте добре підготовлених виступах. Голофрастична конструкція – це словникова одиниця, яка оформляється як слово з великих синтаксичних відрізків, які реалізуються як цілі речення або дієслівні синтагми згідно з формально-компонентною тотожністю.

Для Д. Трампа такі конструкції мають функціональне значення в процесі маніпулювання. Вони можуть мати функцію розмивання сенсу, експресії, несподіванки, залучення уваги, семантичної компресії і тощо.

По-друге, промови Д. Трампа відрізняються ефективністю внаслідок використання використання яскравих, образливих, влучних метафор. Метафора допомагає Д. Трампу принизити опонента. Наприклад:

«Наша політична система настільки паралізована заторами і перешкодами, що більшість американців втратили впевненість в тому, що посправжньому можна щось зробити» (Our political system is so paralyzed by gridlock and dysfunction that most Americans have lost confidence that anything can actually get done») [11].

Наведемо приклади із політичних промов Д. Трампа із використанням фразеологізмів як голофрастичних конструкцій із метою вплинути на слухача:

«У нас є ті, хто програв. У нас є люди, у яких цього немає. У нас є люди, які морально корумповані. У нас є люди, які продають цю країну на вітер» («We have losers. We have people that don't have it. We have people that are morally corrupt. We have people that are selling this country down the drain») [11].

У цій цитаті Д. Трамп використовує тактику стратегії на зниження, а саме, тактику безособового обвинувачення. Ми бачимо використання фразеологізму «down the drain» (розм. «Даремно, на вітер»), що є частиною ланцюжка наростання.

Спочатку Д. Трамп використовує лексему «losers» (ті, хто програв), потім словосполучення «morally corrupt» (морально корумповані), яке носить яскраво виражений емоційно-оцінний характер, і завершується ланцюжок твердженням про те, що у владі є люди, які знищують країну.

Отже, Д. Трамп приховує істинний сенс, занурюючи його в інші смисли за допомогою фразеологічної одиниці. Це підсилює негативну конотацію контексту, коли «політик звертається до певної проблеми» [2, с. 107].

З метою підсилення ефективності своїх висловів Д. Трамп використовує комічний потенціал мовленнєвого дискурсу. Дуже часто англомовний політичний дискурс використовує сміх і комічний ефект, який впливає на виборців, з метою маніпулювання і досягнення поставлених завдань. Комічний ефект створюється на основі мовної гри, «яка повинна бути зрозумілою слухачеві» [9, с. 6].

Д. Трамп часто використовує мовну сміхову контрастну гру, яка виникає після різкого переходу від одного значення до іншого, раптової зміни контексту або асоціативних полів в межах висловлювання. Сміх, що виникає в результаті неканонічного використання мови в рамках іронії, гумору, сатири і сарказму, відноситься до прагматичного аспекту мови, тому що є засобом впливу.

Комічні ситуації грають роль розмежування в промовах Д. Трампа:

«I, я можу сказати, деякі з кандидатів, вони увійшли. Вони не знали, що кондиціонер не працює. Вони спітніли, як собаки. Вони не знали, що кімната дуже велика, тому що там нікого не було. Як вони будуть воювати з ІДІЛ? Я не думаю, що це трапиться» («And, I can tell, some of the candidates, they went in. They didn't know the air-conditioner didn't work. They sweated like dogs. They didn't know the room was too big, because they didn't have anybody there. How are they going to beat ISIS? I don't think it's gonna happen») [10].

Ми бачимо, що заміна компонента у фразеологізмі «to sweat like a pig» (обливатися потом) відбувається на основі суміжності звучання слів «pig» і «dog».

Шляхом заміни лексем автор висловлювання додає в нього ноту сарказму, висміюючи інших кандидатів і ставлячи під сумнів їх здатність впоратися зі справами державної ваги. Одночасно з цим, промовець відокремлює від них себе і присутніх в залі людей, зокрема шляхом використання займенника «they».

Отже, мовна гра представляє собою жартівливу форму подачі інформації, креативного відображення дійсності, сприяє запам'ятовуванню інформації, оживляє нудну риторіку. Це дозволяє Д. Трампу користуватися ресурсами мови для створення нових смислів висловлювання, при цьому нові смисли можуть домислюватися самим адресатом.

Із цього випливає, що мовна гра – це спосіб подачі інформації адресату, а також управління його бажаннями і емоціями на підсвідомому рівні і може бути віднесена до засобів маніпулювання людською свідомістю.

По-третє, промови Д. Трампа відрізняються динамічністю, тому що він демонструє використання експресивності для дискредитації опонентів, тим самим підкреслюючи свою роль аутсайдера і порушника правил. Отже, мета – показати себе не таким, як усі. Наприклад:

«Я вважаю, що успіх вимірюється не кількістю багатих американців, а кількістю дітей, що вибралися зі злиднів» («I believe that success isn't measured by how many the wealthiest Americans have, but by how many children climb out of poverty») [11].

Динамічність промов Д.Трампа проявляється в тому, що політик часто безсоромно звинувачує своїх супротивників у тому, що країна знаходиться в скрутному становищі, і робить це він в досить образливій манері. При цьому використовуються образливі метафори:

«Легко для Хілларі Клінтон, маючи власні сили безпеки, закривати очі на злочини» («It's easy for Hillary Clinton to turn a blind eye to crime when she has her own private security force») [10].

Наступний елемент, який Д. Трамп використовує з метою привнесення динамізму до своїх промов, це фразеологізми. Сьогодні вже відомо, що в президентських перегонях США перемогу здобув Д. Трамп, показавши, що більш агресивна стратегія маніпулювання була більш вдало обрана, саме вона і визначила перемогу республіканців на виборах. Найчастіше промови політиків написані заздалегідь спеціальними «спічрайтерами», тому використання політиками стійких спеціальних виразів, якими є ідіоми та фразеологізми, не випадкове.

Фразеологія має великий потенціал для маніпулювання свідомістю виборця. Вона може показати опонента в смішному світлі, цікаво подати інформацію, привернути увагу за допомогою цікавого способу, виставити себе у вигідному світлі і зробити мову політика більш демократичною і «народною». Ідіома здатна передавати невидимий сенс і виступати засобом маніпулювання свідомістю, чим успішно і користуються політики.

Отже, ми бачимо, що англомовний політичний дискурс активно використовує експресивність фразеології та ідіоматики, щоб спонукати виборців / слухачів зробити їх вибір на користь політичних вподобань оратора.

Треба відзначити, що ідіоми і фразеологія в політичному дискурсі залежать від контексту висловлювання, тому часто вони використовуються для того, щоб дати негативну оцінку людині або події, що і було виявлено під час аналізу промов відомих українських та американських політиків.

Від успішності висловлювання залежить ефективність впливу. Спічрайтери політиків це добре розуміють. Актуальність сміху як засобу маніпулювання пов'язана саме зі складністю зацікавити слухача, але в досить невимушеній формі. Сміх адресата вимагає певного артистизму у виконанні і вміння вуалювати двозначністю політика.

Підставою для розгляду сміху як засобу маніпулювання в передвиборчих промовах служить той факт, що величезну роль в розумінні значення слова, словосполучення чи навіть цілого семантично пов'язаного уривка грає контекст.

Він складається не тільки з суспільної, культурної і соціальної практики, але і включає психологічні чинники, покладені в основу створення будь-якого дискурсу. Сміх, у свою чергу, реалізується на фізіологічному рівні, який безпосередньо пов'язаний із психологією.

Отже, використання сміхових конструкцій дає можливість створення комічного ефекту в політичних промовах політиків як одного зі способів реалізації установок мовця.

Залежно від переслідуваної мети, оратори в американському передвиборчому дискурсі використовують всі види комічного. Для функцій об'єднання і обеззброєння характерний гумор.

Отже, як можна побачити, англomовний політичний дискурс використовує різноманітні експресивні та образні засоби, які характеризують його особливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Л.В. Завальська. Комунікативні стратегії і тактики в політичному інтерактиві: лінгвопрагматичний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Завальська Л.В. – Одеса, 2017. – [20 с.]
2. С. Кльось. Семантичні особливості функціонування фразеологізмів у політичному дискурсі (на прикладі промов діячів англійською мовою) / С. Кльось // Молодь і ринок. – 2012. – №1 (84). – [с. 106 – 112.]
3. І.М. Кушнар'ова. Комунікативні стратегії ведення двомовного діалогу з перемиканням коду (на матеріалі української, російської, англійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / І.М. Кушнар'ова. – К., 2010. – [20 с.]
4. О. Маленко. Політичний дискурс: поняття, зміст та особливості його формування в сучасній Україні / О. Маленко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – № 3. – [с. 228 – 233.]
5. М. Пікула. Комунікація як атрибутивна характеристика політичної свідомості / М. Пікула // Науковий вісник. – 2014. – № 1. – [с. 214 – 225.]
6. О.В. Попова. Передвиборчий дискурс США в динаміці англійської мови середини ХХ – початку ХХІ століть: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О.В. Попова. – Запоріжжя, 2014. – [20 с.]
7. В.В. Ригус. Політичний дискурс як особливий вид дискурсу / В.В. Ригус // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. – 2015. – Вип. 55. – [с. 216 – 218.]
8. А.П. Романченко А.. Мовна, комунікативна, дискурсивна особистість: проблема кореляції понять / А.П. Романченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2016. – Вип. 25(1). – [с. 68 – 70.]
9. О.О. Чорна. Комунікативні засоби творення іміджу політичного лідера (на матеріалі українського, російського та англійського політичного дискурсу): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / О.О. Чорна. – О., 2013. – [20 с.]
10. Presidential Election Campaign Announcement Speech by Donald Trump. – <http://www.electionspeeches.com/donald-trump-speech.htm>
11. Full text: Donald Trump campaign speech in Wisconsin. – <http://www.politico.com/story/2016/08/full-text-donald-trumps-speech-on-227095>

ІНТОНАЦІЯ ВСТАВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Вставні конструкції в англійській мові (parenthesis) – це особливі мовні структури, які використовуються для висловлення особистої думки мовця про те, що він говорить, а також для зв'язку однієї думки з іншою. Будь-яка частина мови може виступати вставною конструкцією. В англійській мові є безліч сталих виразів, які так само можуть бути вставними конструкціями і не мати смислового навантаження, тобто залишатися граматично і семантично самодостатніми. З-поміж них можна назвати такі:

Перерахування. У реченні для переліку ідей або власних думок використовуються такі вставні слова: по-перше, по-друге, по-третє тощо. Наприклад: *There are two reasons why we can't do it. Firstly, we don't have enough money, and secondly, we don't have enough time.*

Додавання інформації до основної думки: також, окрім того, разом із тим. Наприклад: *He enjoys selling and, moreover, is good at it.*

Додавання прикладів. Для підкріплення сказаного не зайвими будуть приклади: наприклад, такий, як, а саме. Наприклад: *I learned an important lesson when I lost my job, namely that nothing is a hundred percent guaranteed.*

Порівняння. Зіставлення декількох ідей або прикладів: подібно, таким чином, порівняно. Наприклад: *When I saw that Bosch appliances were similarly priced to Zanussi, I got suspicious.*

Виділення основної думки. Для акцентування уваги на головних тезах: взагалі, особливо, очевидно. Наприклад: *I love Italian wines, especially the white wines.*

Висловлення особистої думки: я думаю, я вражаю, я вірю. Наприклад: *I guess she is your sister.*

Висловлення позитивної оцінки. Коли висловлюється згода зі сказаним: саме так, безумовно. Наприклад: *Are you going to have children? — Oh, definitely!*

Висловлення негативної оцінки. Якщо виявляється незгода зі сказаним і з'являється бажання заявити про це: я не згоден, сумніваюся, не надто схоже на те. Наприклад: *I doubt if this is true.*

Вказівка часу. За необхідності визначення будь-якого часового періоду: рано чи пізно, зараз, з тих пір. Наприклад: *Something like that was bound to happen sooner or later.*

Підведення підсумків: наостанок, чесно кажучи, у будь-якому разі. Наприклад: *Her date was a bit of a slob, but she had fun nevertheless.*

Вставні конструкції можуть розташовуватися на початку, в середині чи наприкінці речення. Їхнє розташування в реченні зумовлює їхню інтонацію.

Якщо конструкція перебуває на початку речення, вона вживається з метою отримати час для формулювання мовцем головного зауваження або з

метою звернути увагу слухача до того, про що йтиме мова; показати ставлення мовця до предмета розмови і висловити припущення, впевненість, задоволення, жаль. Окрім того, початкові вставні конструкції використовуються для з'єднання наступного речення із попереднім.

Якщо доповідач не приділяє особливого значення вставним конструкціям, вони не утворюють окрему інтонаційну групу і часто залишаються ненаголошеними. Іноді вони отримують частковий наголос і вимовляються дуже швидко (такі конструкції не дуже довгі, зазвичай “well”, “oh”, “I think...”, “I suppose...” тощо). Наприклад: /Well, I do. /Oh, there you are.

Якщо мовець надає вставним конструкціям більшого значення, вони утворюють інтонаційну групу. У такому випадку ці інтонаційні групи можуть промовлятися або з висхідним, або зі спадним, або зі спадно-висхідним комунікативними тонами. Наприклад: To tell you the /truth, / I don't know. For my \own /part, / I'd love to.

Загальноприйнятим інтонаційним контуром для початкової вставної конструкції є вживання низького висхідного тону, якому передують висока шкала (якщо вона є). Наприклад: 'As you /know, / 'words in an 'English /Utterance / are 'linked to\gether.

Вставні конструкції зі спадним тоном звучать вагомо і роблять все висловлювання важливішим. Наприклад: 'By the \way, | it's \Tuesday, | the 2\8th. And there's 'still 'no \news / from Mr.\Robertson.

Додатковий акцент або контраст передається спадно-висхідним тоном. Наприклад: vPersonally | I've 'always 'wanted to be a \farmer.

Якщо вставна конструкція перебуває в середині висловлювання, то її метою є додавання якоїсь думки, не чекаючи завершення тієї думки, яка висловлюється. Вставні конструкції зазвичай вставляються в середину речення між двома інтонаційними групами. Такі конструкції є досить довгими і формують власну інтонаційну групу. Вони промовляються на більш низькому рівні і з більш швидким темпом, ніж головне висловлювання (низька шкала і низький висхідний тон). Наприклад: Her 'Mum and /Dad, | as far as I /know, | had 'planned to 'send her to Uni\versity.

Вставна конструкція може приєднуватися до першої інтонаційної групи як ненаголошена ядерна частина або як частина ядра, утвореного спадно-висхідним тоном. Наприклад: This \variant, at /least, | can be ac\cepted.

Якщо вставна конструкція розташована наприкінці речення, вона вживається для того, щоб підсумувати деякі деталі головного судження. Такі конструкції зазвичай не формують власну інтонаційну групу і вимовляються як ненаголошені або частково наголошені склади (за ядерна частина). Наприклад: I'm 'not •good at \languages, you know. 'Jerry and his •wife /know him, of•course. Додатковий акцент досягається тоді, коли вставні конструкції в кінцевому положенні є частиною ядра з розділеним спадно-висхідним тоном. Наприклад: Your ho'tel was near the \station, I /hope.

Як бачимо, інтонація вставних конструкцій в англійській мові залежить від їхньої позиції в реченні і характеризується відносним різноманіттям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карневская Е.Б., Раковская Л.Д., Мисуно Е.А. Практическая фонетика английского языка. 14-е изд., перераб. Минск.:Вышэйшая школа, 2017. 383 с.
2. Соколова М.А. Практическая фонетика английского языка: Учеб. для студ.высш.учеб.заведений. М: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 2001. 383 с.
3. <https://www.englishdom.com/blog/vvodnye-slova-v-anglijskom/>

Єрмакова Діана
Науковий керівник – доцент Старченко О.А.
м. Бахмут

ІНТОНАЦІЯ НАКАЗОВИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Наказовий спосіб дієслова в англійській мові виражає наказ, прохання, спонукання до дії, запрошення або заборону.

Для того щоб створити речення наказового способу, потрібно використати англійське дієслово у першій формі без частки *to*: “*Calm down!*”

Взагалі більшість імперативних речень складаються лише з дієслова: “*Go.*”, “*Stop.*”, “*Listen.*”. У кінці ставиться крапка або знак оклику.

Також для підкреслення свого прохання, вимоги тощо є можливим вживання допоміжного дієслова *do*: “*Do make up your mind!*”

Щоб утворити заперечну форму наказового способу треба додати допоміжне дієслово *do* та частку *not*: “*Do not care about it.*”

Також допоміжне дієслово *do* та частка *not* можуть зливатися та утворювати *don't*: “*Don't be afraid.*”

Слід зазначити, що особу або особи, на які спрямована дія, можна зрозуміти лише з контексту розмови, тому що наказовий спосіб дієслова для однини та множини в англійській мові є однаковим.

Також ми можемо використовувати наказові речення для вираження наших сподівань: “*Hope, you'll have a good rest!*”. Такі речення називаються «несправжні накази».

Іноді ми можемо утворити пасивні імперативи: “*Be helped by the salesman.*”

Спонукальні речення використовуються в мові для різних комунікативних цілей, найбільш поширеними з яких є висловлювання команди або вказівки, прохання про послугу або попередження. Слід зауважити, що вони можуть використовуватись і при наданні інструкцій щодо використання, наприклад, електричного приладу або послідовності дій при травмі. Тож такі речення є досить багатофункціональними.

Існують три комунікативні підтипи імперативів з погляду вживання інтонаційних контурів:

- команди та інструкції;
- прохання;
- попередження.

Між собою усі вони розрізняються інтонаційно.

В імперативах використовуються такі кінетичні тони:

– низхідно-висхідний тон: складається з двох елементів: падіння та підйому голосу:

– низхідний кінетичний тон: рівень голосу на початку є відносно високим, а потім рухається донизу.

– низький висхідний тон: рівень голосу починається з відносно низького, а потім рухається вгору.

– середній низхідний тон: звучить некатегорично та м'яко.

Команди та інструкції зазвичай вимовляються з низхідним тоном.

У випадках, коли мовець надає інструкцію, як правило, використовується середній низхідний тон у поєднанні із високою рівною шкалою або зі східчастою шкалою. Наприклад: *Put it on the \floor.*

У командах найчастіше зустрічається високий низхідний тон, який надає енергійності і наполегливості висловлюванню. Наприклад: *Bring me a`book!*

Більш типово команди надаються із низьким східним тоном, якому передують висока перед'ядерна частина. Наприклад: *Don`t go there!*

Прохання також можуть промовлятися із низхідним тоном, але в такому випадку вони мають супроводжуватися виразом “будь ласка”, який знаходиться на початку або наприкінці імперативу і показує, що намір – просити, а не наказувати. Наприклад: *Don`t listen to music so `loudly, please.*

Однак найчастіше прохання промовляються з низьким висхідним тоном, якому передують висока перед'ядерна частина, або з низхідно-висхідним тоном. Прохання з такими інтонаційними контурами звучать більш доброзичливо та ширше. Наприклад: *`Give me that plate.*

У разі використання низхідно-висхідного тону, особливо розділеного варіанту, складається враження, що мовець просить про велику послугу, і такі прохання називають ввічливими. Наприклад: *`Give me some,sugar.*

Попередження мають таку ж саму інтонацію, що і ввічливі прохання: вони зазвичай вимовляються з низхідно-висхідним тоном. Точне значення імперативу – чи це попередження, чи прохання – майже завжди стає зрозумілим із ситуації й емоційного забарвлення голосу мовця.

Коли попередження містить тільки одне наголошене слово, використовується нерозділений варіант низхідно-висхідного тону. Наприклад: *Be v careful with that dog, | it can bite you.*

Коли є декілька наголошених слів, краще використовувати розділений варіант низхідно-висхідного тону. Наприклад: *Stop `talking to that strange man.*

Імперативи всіх видів також можуть вимовлятися із низьким низхідним тоном, якому передують низька перед'ядерна частина. Такі імперативи звучать неввічливо (у випадку прохання) або незначуще (у випадку команди). Наприклад: *Be ,careful.*

Отже, наказові речення в англійській мові є дуже багатofункціональними. Їхня інтонація залежить від комунікативних підтипів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карневская Е. Б., Раковская Л. Д., Мисуно Е. А. Практическая фонетика английского языка. 14-е изд., перераб. Минск.:Вышэйшая школа, 2017. 383 с.
2. <http://easy-english.com.ua/imperative>
3. [3.https://studopedia.ru/20_49449_The-most-important-nuclear-tones-in-English-Simple-and-complex-tones-High-and-low-falling-tones-The-types-of-scales-in-English.html](https://studopedia.ru/20_49449_The-most-important-nuclear-tones-in-English-Simple-and-complex-tones-High-and-low-falling-tones-The-types-of-scales-in-English.html)
4. <https://www.englishclub.com/grammar/sentence/type-imperative.htm>
5. [5.https://dictionary.cambridge.org/ru/%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/speaking/intonation](https://dictionary.cambridge.org/ru/%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/speaking/intonation)

Жмурко Маргарита
Науковий керівник – доцент Семенова О.В.
м. Бахмут

УСІЧЕННЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПРЕСИ)

Зміни в суспільстві постійно відображаються в мові. Найбільш активно відчуває ці зміни публіцистичний стиль. Процес дослідження усічення як продуктивного способу словотворення, на нашу думку, є актуальною темою, тому що лексика безперервно поповнюється новими словами, а, отже, і скороченнями, що дозволяє залишатися мові живою.

Усічення вивчалось відомими науковцями: Э. Бонард [1], А. Леман і М. Берте [2] та ін., які ґрунтовно розкрили поняття цієї галузі. Тому треба додати, що без їхнього внеску навряд чи можна обійтись працюючи з усіченням і словотворенням у цілому. Але через розвиток засобів масової комунікації у французькій мові з'явилась велика кількість нових слів. Отже, метою дослідження є аналіз способів словотворення за допомогою усічення, її типи та особливості утворення.

Лексичний склад мови втрачає конкретні слова і їх групи через старіння або через інші причини, а також постійно доповнюється новою лексикою. Постійний процес створення нового лексичного матеріалу варто розглядати в нерозривному зв'язку з різноманітними заходами. У Франції останні роки характеризуються історичними змінами в багатьох сферах. Все це позначилося на складі словника, у якому за цей час було помічено велику кількість нових

лексичних одиниць. Зазвичай у французькій мові виділяють 3 типи скорочень: композитні аббревіатури, утворення ініціальних слів, і усічення. Термін усічення за словником *Le Petit Robert 2009* [1, с. 1298] це: «Процес укорочення складних слів, за допомогою видалення одного або кількох складів. Вело – це усічення велосипеда» (авторський переклад). Почавши свій великий розвиток у ХХ сторіччі, цей метод вважається одним із нових у словотворенні. Усічені слова зазвичай утворюються шляхом видалення початкових або кінцевих фонем і часто закінчуються приголосними. Щодо типів скорочень, то існує **апокопа** і **афереза**. Частіше використовують апокопу – скорочення кінцевого складу (напр. *catholique* → *catho*). Як правило, скорочують багатоскладові слова: *photographie* → *photo*, *sous-officier* → *sous-off*. Також скорочують довгі слова: *fanatique* → *fan*, *météo* → *météorologie*. Усіканню піддаються іменники, прикметники і прислівники: *extraordinaire* → *extra*. Афереза – скорочення першого складу (напр. *autobus* → *bus*, *Américain* → *ricain*). Вона використовується рідше, ніж апокопа. У першу чергу усічення виникає в усному мовленні, для того щоб спростити довге слово. Окрім французької преси, усічення також часто можна зустріти в арго та професійних говірках (напр. студентський арго: *bacalauréat* → *bac*). Також усічення в сучасній французькій мові – це найактивніший спосіб словотворення.

У мові велика кількість активних стилів, таких, як розмовний, художній та науковий, кожен із яких по-своєму впливає на читача. Публіцистичний стиль впливає на реципієнта за допомогою декількох каналів сприйняття: слухового і зорового. Пояснюється це тим, що публіцистика покликана вплутуватися в життя, створювати соціальне міркування. Дійсно, ми живемо в період поширення інформаційно-комунікаційних технологій, які вважаються і передумовою, і наслідком глобалізації, і неминуче піддаємося інформаційному впливу буквально щодня. Із визначення публіцистичного стилю постають дві його ключові функції – інформаційна і впливова. Властиві риси публіцистичного стилю – інформативність і чуттєвість, демонструють об'єднання в ньому наукового і художнього викладу. Впровадження більш звичайних для наданого етапу соціального життя методик викладу матеріалу – це значна частина публіцистики. Журналісту необхідно для актуальності змісту знаходити актуальні види його висловлювання, щоб було всім зрозуміло, але при цьому свіжо і ново. Оскільки преса відіграє важливу роль у створенні нового словника, це стане відправною точкою для цієї роботи та для подальшого детального вивчення цього питання. Природно, ми усвідомлюємо, що мотивація використання усічень може бути різною для журналістів, а також для блогерів. Тим не менш, ми розглядаємо пресу як основний засіб, що сприяє актуалізації мови. Крім того, вона застосовує нові формування, винайдені під час бесід або різних творів, щоб наблизитися до розмови про їх творців. Зауважимо, що усічення не завжди враховує силабічний порядок, наприклад, слово *scolarité* (пер. шкільне навчання), яке скорочується як *scol* (це слово усічене посередині складу), а не як *sco* або *scola*. За словами Ніколь та Жана Турніє, це усічення робиться "на закритому складі, тобто з приголосним,

вимовленим у фінальній позиції, з простих і складних слів або виразів". Вони пояснюють, що до цього скорочення відбулося "у відкритому складі ... частіше з двоскладовими" [2, с.114]. Після проведення аналізу періодичних видань та вивчення усічення ми можемо підтвердити або спростувати ці думки.

Для нашого дослідження обрано декілька періодичних видань: «Express», «Elle». Це журнали та газети, читачі яких дуже різні. Це дозволило нам мати більш різнобічний зразок і лексикон. Скорочення має дві або більше форми. Одне і теж скорочення може містити кілька значень, ми розуміємо, що це може бути з різних повних слів, та навпаки, одне ціле слово може генерувати кілька тез, чие число складів відрізняється. Наприклад: application → appli → app, chocolat → choco → choc, publicité → publi → pub. Питання про написання містить два найважливіших елементи. Це графічні варіанти, які змінюються під час фонетичних модифікацій та апострофа, використання яких до цих пір не є правильним. Фонетичні модифікації можуть призвести до модифікацій при написанні усіченого слова, тобто до графічних модифікацій. Проте вимова не змінюється. Ось декілька прикладів із наших видань: musique → zique → zik; périphérique → périph' → périph → périf; restaurant → restau → resto .

Точка усічення – це місце, де відбувалося скорочення. Воно не завжди бере до уваги силабічне скорочення, тобто конструкцію початкового слова. Тепер зупинимось на особливостях щодо точки усічення. Існують випадки, коли дві морфеми існують окремо: kilo-gramme. Найчастіше це слова від назви грецького або латинського походження. Ускладнення відбувається між цими двома морфемами. Основна мета усічення – скоротити, іноді скорочують слово якомога більше, що може викликати проблеми розуміння. Якщо оратор не знає початкового слова, він ризикує плутати значення.

Нижче ми звернемо увагу на відмінність між кінцевим голосним і приголосним. Це закінчення вивчається з погляду фонетики, тому "e" без звука, що передує співзвучним, тут не розглядається як кінцевий голосний. Ми не врахували слів, що виникають за допомогою афerez та синкоп, оскільки їхні закінчення залишаються незмінними, а прилеглі слова повторюються. Слова з кількома значеннями або знаковими значеннями були зараховані для кожного з цих випадків. Аналізуючи розподіл закінчень, виявлено, що кінцеві голосні (65%) мають перевагу перед кінцевими приголосними (35%). Останні здебільшого походять від односкладових усічень: production → pro, supérieur → sup. Переважають О-фінальні. У результаті ми можемо зробити висновок про те, що закінчення "o" займає важливе місце при формуванні слів шляхом усічення. Приголосний [k] має більш високу частоту, ніж інші приголосні. Приголосний [k] фонетично відповідає декільком буквам – з урахуванням правил вимови, наприклад: у слові tech [tek] ми записуємо в кінці "ch" [ʃ], але ми вимовляємо це як [k] [5, 6].

Слова, утворені усіченням, – явище, вивчене в цій статті, все більше проникає в сучасну французьку мову. Вони загальновідомі і часто використовуються, особливо молодими людьми. Необхідність бути стислим – можливо причина створення скорочень. Вони служать засобом привернення

уваги читача журналістських текстів з першого погляду. Журналісти прагнуть бути ближче до виступу потенційних ораторів чи читачів та переконати їх читати, оскільки вони відповідають новим тенденціям французької мови. Вони говорять з нами нашою мовою. Актуалізація творів відповідає тенденціям розмовної мови і, навпаки, під впливом преси та ЗМІ, дискурс суспільства приймає структури, що використовуються цим видом спілкування. З огляду на зазначене, еволюція цього явища заслуговує постійного аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Code du français courant : підруч. / Н. Bonnard, Париж : Magnard, 1990. 320 с.
2. Introduction à la lexicologie : метод. посібн. / А. Lehmann та F. Martin-Berthet, Париж : Dunod, 1998. 214 с.
3. Le Petit Robert : словник. / за ред. П. Робер. Париж : Dictionnaires Le Robert, 2009, 2837 с.
4. Dictionnaire de la lexicologie française : словник / Н. Турніє, Ж. Турніє. Париж: Ellipses. 2009.
5. Les Figures du discours : моногр. / П. Фонтаньє, Париж : Flammarion, 1977.
6. La Rhétorique française : моногр. / А. Фукелін, Париж : A. Wechel.

Жукова Олена
Науковий керівник – доцент Радіонова Т.М.
м. Бахмут

МОВНА ГРА У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ ІЗДРИКА

Мовна гра – це певна модель комунікації або конституції тексту, у якій слова використовуються строго з певним значенням, що дозволяє будувати несуперечливий контекст [1]. Назване явище заслуговує на особливу увагу серед науковців та є актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки.

Прийнято вважати, що автором терміна «мовна гра» є австрійський філософ Людвіг Вітгенштейн. Згідно з поглядами Л. Вітгенштейна термін «мовна гра» не має нічого спільного з основним значенням поняття гри як такого комплексу дій, які виконуються переважно з розважальною функцією.

Т. О. Грідіна розглядає мовну гру як форму лінгвокреативного мислення, що експлуатує механізми асоціативного перемикавання загальноприйнятого стереотипу сприйняття, вимагає творення й використання мовних одиниць, характеризується умовністю й спрямованістю на творчість, проводить експеримент над знаком на основі різних лінгвістичних прийомів [2]. Ефект мовної гри зумовлений введенням знаку до нового асоціативного контексту, що забезпечує прогноз сприйняття мовних одиниць з розрахунком на певну реакцію адресата [3].

Розглядаючи творчий доробок Юрія Іздрика, слід виокремлювати реалізацію мовної гри на граматичному та графічному рівнях. Іздрик часто користується жаргонізмами, молодіжним сленгом, який завжди є слухним.

Цікавим є вірш «teinkampf», в якому автор робить спробу розпізнати «конструкцію пасток майбутнього». Так, Іздрик передає російський вираз українським транслітом: «Чюствуюєшсїбякак? / Чюствуюєсїбяхарашо» (Ю. Іздрик. Після прози. с. 156).

Іздрик використовує у своїх текстах слова іншомовного походження, при цьому варваризми не сприймаються такими, оскільки митець подає їх за правилами української граматики. Наприклад, «шифронутти дємот і котика / брудершафнутти з че і дуче / фраєрнутти в компанії з запою / файєрнутти в компанії з zipro» (Ю. Іздрик. Після прози. с. 30). Серед засобів мовної гри на граматичному рівні слід виокремити порушення норм морфологічної системи.

Порушення цілісності словоформи є поширеним прийомом мовної гри, що реалізується шляхом розчленування слова або розчленуванням слова з подальшим переосмисленням кожної із його частин. Наприклад, «*Стефан і я*» (Подвійний Леон. с. 93).

Засоби графічного оформлення тексту – це візуальні виділення в тексті: особливості шрифту, пробіли, відступи та інші графічні знаки чи символи.

З-поміж графічних прийомів візуалізації можна виділити використання різних шрифтів в одному тексті, що виконують смисловидільну функцію, тобто привертають увагу читача, змушують його читати повільніше. Наприклад, Іздрик вживає велику літеру для передачі наголошування слів, як у книзі «Таке»: *половИну дистАнції відбУвили, Ургант все ще був у почекАльні якОїсь стАнції, чи то шепетІвки чи непАлу, від душІ насИдівшись на клУнкахпакУнках, вдихАючи сморід групОї тУші, слУхаючи мАти пролетаріАту та дні рахУючи як шпАли, шпАли, шпАли...* (Ю. Іздрик. Таке. с.38).

Спостерігаємо і протилежну тенденцію – свідоме уникання великої літери на початку речення та у власних назвах: *віН близько, близько – я грїшний, грїшний. віН усе бачить, усе прощає, я грїшний подвійно double beat, бо в грїху найважливіше – пульсації : людське серце б'ється, допоки пульсує грїх* (Ю. Іздрик. Таке. с.89).

Мала літера на місці великої зменшує цінність слова, є показником зневаги або (як у цій ситуації) байдужості до навколишньої дійсності: герой твору перебуває на лікуванні в наркодиспансері і проходить сеанс психотерапії, абсолютно ігноруючи будь-які спроби допомогти йому.

Серед графіко-орфографічних порушень норми варто зазначити також поєднання в одному слові кирилиці і латинського шрифту – «ISTORIЯ ХВОРОБИ», «Земфіра» тощо.

Доцільно також звернути увагу на використання таблиць та способи їх оформлення. У «Подвійному Леоні» третій розділ «ВІНВОНА» розпочинається з відомої гри словами (анаграми), коли з одного слова складаються інші [4, с. 31]. Іздрик зображує назву розділу в такий спосіб :

ВІН	ВОНА	ОВО	ВОНО
ІВАН	НІНА	ОВ,ВО	ВІНО
ІН	ОНАН	ОН	НОНА
ІН	НОВА	NON	

Якщо в цьому творі такий графічний спосіб використовується лише одноразово, то в книзі «Таке» кожен розділ розпочинається з таблиць, для більшості з яких притаманне вертикальне розміщення слів, на зразок:

І	К О Л И	Н А Д У М А Є Ш	Д У М А Т И	П О Д У М А Й	П Р О	Т А К Е
---	------------------	--------------------------------------	----------------------------	---------------------------------	-------------	------------------

Нарешті творчість Юрія Іздрика цілком відповідає постмодерній поезії, якій притаманне використання яскравих прикладів мовної гри. Письменник, як уже зазначалося, уникає великих літер на початках рядків, ігнорує розділові знаки, притаманні класичній поезії, але водночас використовує великі літери та діакритичні знаки для графічної гри в текстах. Автор дає читачу територію для розуміння текстів, будує тексти, реконструюючи відомі вирази з художньої літератури, Біблії, музики, що дає можливість читачеві віднаходити глибинні підтексти та інтертексти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Витгенштейн Л. Философские исследования. М.: Гнозис, 1994. Ч. 1. с. 80–130.
2. Гридина Т. А. Языковая игра: стереотип и творчество. Екатеринбург: УрГПУ, 1996. 214 с.
3. Олейникова А. А. Фреймовый подход к анализу языковой игры IV (XXXVI) Международная научно-практическая конференция студентов, аспирантов и молодых ученых «Образование, Наука, Инновации – вклад молодых исследователей». Кемерово, 2009. URL: http://conference.kemsu.ru/conf/aprel2009/sect/index.htm?sec_id=1073 (електронні ресурси)
4. Санников В. З. Русский язык в зеркале языковой игры М. : Школа «Языки русской культуры», 1999. 544 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ВІРТУАЛМІФОНІМІВ

Розвиток комп'ютерних технологій в останні десятиріччя зумовив появу нового виміру людського життя – віртуального. Цифрові технології наразі розвинені настільки, що уможливають створення штучної моделі людського життя, елементи якої мають власну специфіку номінації, максимально уяскравлену на онімному рівні. Більшість людей сьогодні хоч раз у житті запускали якусь комп'ютерну гру, відеогру чи гру на мобільному пристрої. Електронні ігри мають власні лінгвістичні особливості, які через власну новітність є недостатньо описаними в розвідках мовознавців попри велику зацікавленість наукової спільноти, що зумовлює актуальність цієї розвідки.

Об'єктом дослідження є функціонально-лінгвістичні особливості віртуалміфонімів. **Предметом** дослідження є віртуалміфоперсонім, який тлумачимо як «власну назву розумної істоти в електронній грі» [1]. **Матеріалом** дослідження слугують імена персонажів популярної гри DotA 2.

Мета дослідження полягає в аналізі функціонально-лінгвістичних особливостей віртуалміфонімів. **Актуальність** дослідження зумовлена тим, що ономастика інтернет-дискурсу та дискурсу електронних ігор мало досліджена вітчизняними лінгвістами, за винятком авторів Т. В. Варбанець [1] та М. Ю. Карпенко [4].

На сьогодні у найпопулярнішій електронній грі DotA 2 нараховується 116 героїв, кожен з яких має власну назву *Invoker*, та деякі мають назву та ім'я *Shendelzare (Vengeful Spirit)*, назву, ім'я та прізвище *Lesale Deathbringer (Venomancer)*, а також є герої, що мають назву та опис *Puck, the Faerie Dragon*.

У нашому дослідженні більш детально розглянемо кожен із видів віртуалперсонімів.

Перш за все треба виділити героїв, які мають тільки назву. Це такі герої, як *Tini*, *Phoenix* та *Nature's Prophet*. Незважаючи на те, що герої мають лише назву, ми інтуїтивно розуміємо деякі їхні характеристики, наприклад *Tini* – невисокого зросту, *Phoenix* – легендарний вогняний птах, а *Nature's Prophet* – дух природи.

Найбільш численними прикладами є прості оніми, що лише називають героя *Mogul Khan (Axe)*, *Karroch (Beastmaster)*, *Bradwarden (Centaur Warrunner)*.

Деякі персонажі мають ім'я та прізвище *Raigor Stonehoof (Earthshaker)*, *Mireska Sunbreeze (Dark Willow)* та *Aggron Stonebreak (Ogre Magi)*.

Також поширеними є складені оніми, що характеризують героя *Lina, the Slayer*; *Riki, the Stealth Assassin*, його внутрішній світ *Leshrac, the Tormented Soul* або минуле *Razor, the Lightning Revenant*, але зазвичай використовуються рідше, ніж сама назва героя.

Серед віртуалперсонімів поширеними є прості оніми, що надають персонажам особливості, але не відображають його характеристики, наприклад *Skitskurr (Weaver)*, *Netherdrake (Viper)*.

Дослідження демонструє, що одним із найпоширеніших функціонально-лінгвістичних особливостей є використання імені та прізвища *Kardel Sharpeye (Sniper)*, а також складені оніми *Zeus, the Lord of Heaven*.

Отже, у дослідженні було розглянуто та проаналізовано функціонально-лінгвістичні особливості англomовних віртуалміфонімів та визначено основні віртуалперсоніми героїв гри DotA 2. **Перспектива** дослідження полягає у вивченні, зокрема, морфолого-стилістичних особливостей віртуалміфонімів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варбанець Т. В. Онимія віртуальних світів електронних ігор. *Мова*. 2016. № 26.
2. Варбанець Т. В. Онимна складова англomовного дискурсу електронних ігор. *Матеріали наукової конференції на пошану 100-річчя з дня народження професора А. К. Корсакова*. Одеса: Видавець Букаєв В. В., 2016. С. 111–112.
3. Белицкая Е. Н. Внешняя форма онимов как один из аспектов появления коннотативного значения. *Записки з загальної лінгвістики*: зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 1999. Вип. 1. С. 113–119.
4. Карпенко М. Ю. Онимний простір Інтернету. Монографія. Одеса: КП ОГТ, 2017. 194 с.
5. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
6. Герои – Dota 2 Вики – Gamepedia. URL: <https://dota2.gamepedia.com/Heroes> (дата звернення 10.04.2019).

Зеленяев Ігор
Науковий керівник – доцент Радіонова Т.М.
м. Бахмут

ДРУКОВАНА РЕКЛАМА ЯК КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ

Перехід до нової наукової парадигми в лінгвістиці на межі ХХ –ХХІ ст., зумовлений втягненням в орбіту її вивчення все більш широкого кола явищ, пов'язаних із передачею і сприйняттям інформації в сучасному суспільстві, висунув як одне із першочергових завдань усестороннє вивчення мови в усій різноманітності її зв'язків із кодами інших семіотичних систем, зокрема з іконічним кодом. У зв'язку зі стрімким розвитком комп'ютерної графіки інтерес до невербальних засобів письмової комунікації, інформаційна ємність і прагматичний потенціал яких нерідко вище, ніж у вербальних засобів, значно зріс, а лінгвістика тексту все більше перетворюється на лінгвістику семіотично

ускладненого тексту. Окреслена проблема викликає закономірний інтерес до креолізованих текстів, інтерпретація яких і досі залишається дискусійною, свідченням чого є строкатість класифікацій таких утворень, відсутність вичерпного реєстру диференційних та кваліфікаційних ознак тощо. Попри активне вивчення таких текстів (див. праці О. Анісімової, В. Березіна, А. Бернацької, Т. Кузнецової, Т. Смирнової), явище креолізації текстів продовжує привертати увагу дослідників.

Прийнято вважати, що креолізований текст – це ілюстрований текст, у якому вербально виражена інформація сполучається із зображенням, утворюючи при цьому одне візуальне, структурне, змістове й функціональне ціле, яке забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата.

Одним із видів креолізованих текстів є реклама. У нашому дослідженні ми спробуємо з'ясувати роль вербальних та невербальних складників друкованого рекламного тексту, визначити психолінгвістичні особливості їхнього сприйняття реципієнтами, виявити особливості композиції таких текстів на прикладі друкованої реклами продуктів харчування.

Предметом дослідження є особливості рекламного тексту друкованої реклами продуктів харчування.

Об'єктом – рекламний дискурс, особливості його творення.

Відеовербальний, семіотично ускладнений, полікодовий або креолізований текст утворюється комбінацією елементів різних знакових систем за умови їх однакової важливості. Таким чином, у процесі креолізації може брати участь “іконічна, візуальна, звукова, атрибутивна й інші знакові системи” [2, с. 178]. З. О. Гетьман відносить рекламний текст до креолізованого типу текстів. [3, с. 7].

«Креолізований текст є особливим лінгво-візуальним феноменом, складним текстовим утворенням, у якому вербальний та невербальний компоненти формують одне візуальне, структурне, смислове та функціонуюче ціле, що забезпечує його комплексний прагматичний вплив на адресата» [1, с.17].

У рекламному тексті мовленнєвий (вербальний) компонент найчастіше представлений заголовком чи слоганом. Невербальний же компонент (іконічний) – малюнком, фотографією, схемою тощо.

Головним завданням рекламного тексту є викласти якомога легшу для сприйняття реципієнтом (покупцем) інформацію про товар, що пропонується. Поєднання текстового та іконічного компонентів робить це можливим, адже одним лише влучним зображенням можна донести набагато більше корисної інформації, ніж цілою сторінкою тексту.

Основним же завданням рекламного тексту – привернути увагу потенційних споживачів своїм зовнішнім виглядом, зацікавити поясненням і висновковою частиною переконати купити рекламований товар. У вербальній частині рекламного тексту дослідники виділяють такі частини: слоган, заголовок, основний текст та луна-фразу [4, с.3].

Слоган має бути стислим, зрозумілим, легким для запам'ятовування, містити назву торгової марки, відображати філософію і корпоративну політику фірми. Наприклад, *Шоколад Корона: Корона, смак справжніх почуттів*. Завдяки слогану досягається максимальний ефект впливу на покупця.

Заголовок – не менш важливий структурний елемент рекламного повідомлення. Найчастіше друкується великим шрифтом чи виділяється яскравим кольором. Саме завдяки влучному заголовку більшість людей розуміють рекламне оголошення. Якщо заголовок зацікавлює споживача, повертає його увагу, то основний текст рекламного оголошення «завойовує» покупців своїми аргументами.

Рекламне повідомлення може завершувати луна-фраза – закінчення вербального тексту через повторення або інтерпретоване основне звернення або аргумент, наприклад: *МакДоналдс: Я це люблю!* Побутує думка, що найкраще запам'ятовують те, що надруковано великим і жирним шрифтом та виділено яскравим кольором. Отже, заголовок і луна-фраза – найважливіші елементи рекламного повідомлення.

З психологічної точки зору, людину легше спонукати до певної дії, а саме покупки, якщо спершу відволікти її яскравою, красивою обгорткою та переконати, що покупець буде надзвичайно задоволений придбанням товару. Здебільшого як рекламні слогани використовуються спонукальні речення. Підтвердженням вдалого поєднання вербальних (назва торгової марки «Аеро», рекламний слоган «Відчуй, як тануть бульбашки!».) та іконічних (зображення самої цукерки шоколадного кольору із спокусливими бульбашками) компонентів може слугувати реклама шоколадного батончика:



Реципієнту пропонується самому переконатись у тому, наскільки батончик смачний, самому його скуштувавши.

Відомий копірайтер Елмір Девіс, створивши модель реклами AIDA (Attencion, Interest, Desire, Action) зауважив, що «найважливішою частиною

впливу на споживача є найперше враження при першому ж погляді на рекламу. Досягається це влучним поєднанням зображення зі шрифтом та інформативністю слогану». Дослідження доводять, що якість засвоєння підвищується, якщо спочатку пред'явити зображення, а потім слово, а не навпаки. Картинка, привертаючи увагу, сприяє максимально ефективному донесенню повідомлення [5].

Гарним прикладом цього слугує реклама напою «Sprite».



Слоганом цієї реклами слугує фраза «*Освіжись у спекотний день!*», що у поєднанні з візуальним рядом змушує реципієнта повірити в те, що цей напій справді може допомогти полегшити спрагу влітку. На фото ми бачимо сам напій, прохолодні овочі та фрукти з водою – саме те, що допомагає нам втамувати спрагу.

Психологи зазначають, що найбільшим впливом на аудиторію користуються зображення саме людей, тобто емоції, які вона передає. На рекламному плакаті батончика «Bounty» ми бачимо жінку, яка отримує велике задоволення скуштувавши продукт. «Bounty – райська насолода!»



Отже, рекламний дискурс, представлений друкованою рекламою, відноситься до креолізованих текстів. Він складається з вербальної та невербальної частин, що забезпечує найефективніший вплив на реципієнта. Рекламний текст розкриває основний зміст рекламного повідомлення за допомогою таких складників: зображення та влучної фрази, що намагатиметься змусити людину придбати товар – луна-фрази. У рекламі продуктів харчування задля досягнення максимального ефекту необхідними є зображення людини, що отримує насолоду від продукту, адже це змусить реципієнта повірити у правдивість рекламного слогану.

Перспективами подальшого вивчення може стати телевізійна реклама, яка є найпопулярнішим видом рекламних оголошень, адже разом із візуальним рядом вона поєднує аудіо ряд, який має навіть більший вплив на реципієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анисимова Е.Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолитизированных текстов) : учеб. пособ. для студ. фак. иностр. яз. Вузов. М.: Академия, 2003. 128 с.
2. Вяликова Е.А. Моделирование креолитизированного стихотворного текста. Научная дискуссия: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. №1 (20): сборник статей по материалам XX международной заочной научно-практической конференции. М.: Международный центр науки и образования, 2014. С. 177-180.
3. Гетьман З.О. Тексти з іконічним компонентом як результат креолізації комунікації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 40. К., 2006. С. 6–7.
4. Кафтанджиев Х. Тексты печатной рекламы. М. : Смысл, 1995. 73 с.
5. Психологічні аспекти реклами. URL: <http://posibniki.com.ua/post-psihologichni-aspekti-reklami> (дата звернення: 27.04.2019).

Ігнатюк Дар'я
Науковий керівник – ст. викладач Шарко А. А.
м. Бахмут

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ «ВЛАСНЕ ІМ'Я» В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: БІБЛІЙНІ ТА АНТИЧНІ ОНІМИ

Фразеологізми відображають тривалий процес розвитку культури народу, фіксують історичні факти і події. Фразеологія – наука про складні за структурою мовні одиниці, що мають стійкий характер [6]. Цей зв'язок, на нашу думку, найбільш чітко простежується в тих фразеологічних одиницях, до складу яких входить власна назва (онім). Оніми – це слова, словосполучення

або речення, які служать для ідентифікації та індивідуалізації якогось предмета чи об'єкта[4].

Усі приклади для цього дослідження були відібрані шляхом суцільної вибірки з-поміж 45 тисяч фразеологічних одиниць, що представлені у фразеологічних та лексикографічних джерелах. [1;7; 8; 9]

Розглянемо класифікацію онімів за М. П. Кочерганом [3] :

1. Антропоніми

Вони володіють понятійним значенням, в основі якого лежить уявлення про категорії, класи об'єктів. Цьому значенню притаманні такі ознаки[3]:

1) Вказівка на те, що носій антропонімів - людина: Peter, Otto, на відміну від Berlin, Bremen.

Наприклад: „Den dicken Wilhelm spielen“

Bedeutung: ‚groß tun‘ (хизуватися)

Під ім'ям Вільгельма ми розуміємо Вільгельма II. Він любив розкіш в усьому.

2) Вказівка на приналежність до національно-мовної спільності: Otto, Heinrich, Fritz.

Наприклад : „Der flotte Heinrich/Otto“

Bedeutung: ‚Durchfall‘ (пронос)

Окрім цього, ми також знаємо про зв'язок між швидким рухом кишечника і діареєю. Імена Генріх і Отто використовуються як жарт, замість слова "рідкі випорожнення".

3) Вказівка на стать людини: Otto, Albert – власні імена чоловічої статі, Helga, Helen - власні імена жіночої статі.

2. Зооніми.

Наприклад: „die Katze im Sack kaufen“

Bedeutung: ‚etwas kaufen, ohne es vorher gesehen oder geprüft zu haben‘ (купувати, купити kota в мішку)

3. Міфоніми.

Міфоніми – «утворюють своєрідний сектор номінаційного простору мови, створеного відповідно до моделі номінацій реального світу речей» [4] . До нього входять імена людей, тварин, рослин, народів, географічних і космографічних об'єктів, різних предметів і т.п., які ніколи не існували в дійсності.

Наприклад: „Die Büchse der Pandora“

Bedeutung: ‚etwas, was Unheil verursacht‘

Цей вислів походить від давньогрецької легенди. Зевс хотів покарати людство за пограбування вогню, вчинене Прометеєм, і послав цю коробку людству. Кажуть, що ця коробка містить зло всього світу.

4. Топоніми.

Топоніми як імена власні обслуговують категорію географічних об'єктів.

Наприклад: „in Rom gewesen sein und den Papst nicht gesehen haben“

Bedeutung: ‚das Wichtigste nicht gesehen haben‘

5. Етноніми.

Етноніми становлять особливий розряд історичної лексики; це назви різних видів етнічних спільнот: націй, народів, племен тощо.

Наприклад: „Ägyptische Plage“

Bedeutung: ‚ein großes Unglück, dem eine Serie von solchen Plagen folgt‘

Ця фраза має біблійне походження. Через десять каз бог змусив фараона звільнити євреїв з полону.

Стійкі словосполучення та ідіоматичні вирази є невід'ємною частиною будь-якої мови. Збагачення мови фразеологізмами та ідіомами одне зі складних завдань, що стоять перед вивченням німецької мови. На відміну від носія мови, який із легкістю використовує багато ідіом із дитячих років, процес їх запам'ятовування і використання вимагає чимало зусиль від україномовного учня/студента. Особи, які мають поверхневе уявлення про фразеологічні висловлювання, опиняються в скрутному становищі при сприйманні німецької мови на слух, при перекладі німецьких текстів, а в бесідах і дискусіях просто розгублюються [2]. Метою нашої роботи є дослідження фразеологічних одиниць, до складу яких входить компонент «власне ім'я» (онім), структурно-семантичні особливості ФО з власним ім'ям у компоненті. Багато фразеологічних зворотів з компонентом онімом пов'язані з історичними фактами, мотивація імені власного давно стерлася і може бути відновлена тільки шляхом етимологічного аналізу. Так, наприклад, коли німці вживають вираз *frisch wie Oskar* - «нахальний», вони часто не знають, що *Oskar* - прізвище реально існуючого німецького критика, Оскара Блументаля, який писав дуже гострі коментарі відносно творів різноманітних поетів.

Фразеологізми і фразеологічні сполучення відображають багатовікову історію німецького народу, своєрідність його культури, побуту, традицій. І це безумовно так, але існує пласт ФО, які показують, як одні й ті ж самі власні назви можуть використовуватись у різних мовах. Отже, розглянемо, фразеологічні одиниці, до складу яких входять:

1) біблійні оніми (біблеїзми);

2) оніми, які пов'язані з античною міфологією (міфоніми).

Біблійні оніми існують у мовах усіх країн, історія яких, так чи інакше пов'язана з християнством. Однак жодна мова не випробувала на собі такого помітного впливу Біблії, як німецька. Протягом століть Біблія була найбільш широко читаною і цитованою книгою в Німеччині. Не тільки окремі слова, а й цілі ідіоматичні вирази (часто буквальні переклади давньоєврейських і грецьких ідіом) увійшли в німецьку мову з її сторінок. Результатом усього цього є якщо не збільшення числа віруючих у країні, то широке проникнення в мову і часте вживання біблійних виразів.

1. „Den Teufel mit/durch Beelzebub austreiben“ – ‘позбутися чогось поганого чимось настільки ж поганим або навіть гіршим’.

Цей біблійний вислів нагадує вищого диявола Вельзевула.

2. „Den alten Adam ablegen“ – ‘подолати старі звички’.

Цей термін належить біблійному Адаму, предка людства.

3. „Sodom und Gomorrha (Gonorrhöe)“ - ‘місце, де панує найбільша корупція і аморальність, вигук найвищого морального обурення’.

Цей термін відноситься до Біблії (Старий Заповіт). Історія розповідає про два міста, які були зруйновані, тому що їхні жителі були дуже грішними.

Фразеологічні одиниці, до складу яких входять власні імена, пов'язані з античною міфологією. У німецькій мові, як і в мовах інших європейських народів, які є спадкоємцями античної культури, існують багато образних виразів, що виникли у стародавніх греків і римлян. Також серед них чимало тих, які містять імена власні.

1. „Achillesferse“ – ‘слабина’.

Ахілл був грецьким героєм у Троянській війні. Його мати занурила його одразу після народження в річці Стікс підземного світу. Він був непереможним, але він мав єдине місце, де він був уразливий. Слабина була його п'ятою, за яку тримала його мати. Він помер зі стрілкою на п'яті, яку наклав троянський герой Паріс.

2. „Schön wie Apollo sein“ - ‘найвродливіший’.

Аполлон був найкрасивішим богом. Аполлон був грецьким богом мистецтва.

3. „Den Augiasstall ausmisten“ – ‘вичистити авгієві стані’.

Цей вислів пов'язаний із грецькою міфологією. Це було завдання Геркулеса. За один день він повинен був очистити повністю забруднений корівник короля Авгіаса.

4. „(dem) Bacchus huldigen“ - ‘пити багато і часто вино’.

Вакх є греко-римським богом вина.

Отже, ми можемо побачити, що у фразеологічних одиниць із компонентом «Власне ім'я» в різних мовах є як спільне, так і відмінне. Через занадто широке використання більшість біблеїзмів і міфонімів почали втрачати своє першоджерельне значення, та отримувати нові інтерпретації при використанні у сучасному суспільстві, що безперервно розвивається так само, як і мова. Це відбувається з причини того, що фразеологізми вживають у своїй мові люди, які не знайомі з текстом Біблії або міфами, та розуміють ці крилаті вислови по-іншому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бинович Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь. Москва: Аквариум, 1995. 768 с.
2. Городникова М. Д. К вопросу об устойчивых словосочетаниях в современном немецком языке. Москва, 2007. 22 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Академія, 2005. 368 с.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцевой. –М.: Советская энциклопедия, 1990. 688 с.
5. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Изд. 2-е, перераб. и доп. / А. В. Суперанская. Москва: Наука, 1988. 192 с.

6. Фомина Н. Д.; Бакина М. А.: Фразеология современного русского языка: учебное пособие. Издательство Университета дружбы народов Москва, 1985. 64 с.
7. Burger Harald: Phraseologie, Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt Verlag. 2015. 241 с.
8. Knappová Miloslava. Eigennamen als Komponenten von Phraseologismen. Brno: Academia. 2008. 126 с.
9. Schemann Hans: Deutsche Idiomatik. Die deutschen Redewendungen im Kontext. Stuttgart: Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung. 2011. 351 с.

Ігнатюк Марія
Науковий керівник – ст. викладач Шарко А. А.
м. Бахмут

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ КОНЦЕПТОМ «FRAU» (НА ОСНОВІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Розповсюдження і зростання «жіночого» руху в кінці ХІХ ст. активізували спроби «реформування» мови. Це і стало основою для виникнення нової галузі лінгвістики. Гендерні дослідження будучи полідисциплінарною галуззю наукових знань стрімко розвиваються як в Україні, так і за її межами, піддаючи сумнівам і деконструюючи традиційні уявлення про жіноче та чоловіче в різних формах і на різних рівнях світосприйняття. Але особливе місце займають гендерні дослідження в галузі лінгвістичної гендерології, основним терміном якої є «гендер». Відзначимо, що єдиного терміну для визначення поняття «гендер» не існує. Раніше концепції гендеру можна було розділити на біологічні та соціальні. У біологічному підході відмінності між чоловіком і жінкою пояснюються генетичними і гормональними чинниками, особливостями конституції тощо. Саме природні особливості чоловіків і жінок мислилися базовими для їх соціально-культурного буття. Поняття «гендер» доповнювало поняття біологічної статі. Згідно з концепцією соціального конструювання, гендерні особливості формуються в процесі взаємодії з людьми, суспільством [3, с. 18]. Отже, можна стверджувати, що в концепцію гендеру включені такі поняття: біологічна стать, гендерні стереотипи, гендерний дисплей, гендерна ідентичність. Таким чином, «гендер» можна розглядати як соціально і лінгвістично сконструйований феномен, що дозволяє по-новому підходити до вивчення культурної традиції. Стать осмислюється в категоріях «чоловік» / «жінка», гендер – «маскулінність» / «фемінінність (часто фемінність)». Фемінінність є "нормативним уявленням про сукупність психічних та поведінкових рис, властивостей та особливостей, притаманних жінкам"[4]. К.С. Волошина зазначає, що «гендер, виступаючи продуктом культури і

соціальних відносин, актуалізується в різних контекстах комунікації і представлений на всіх ярусах мовної системи, в тому числі у фразеології» [2].

Виходячи з вищезазначеного, метою нашої роботи є дослідження гендерного аспекту фразеологічних одиниць сучасної німецької мови з концептом «Frau». Інтерес до розгляду гендера в німецькій мові не випадковий і зумовлюється, по-перше, тим, що німецька мова – мова міжнародної комунікації; по-друге, наявністю чіткої родової класифікації [5; 6].

Для дослідження гендерного аспекту у фразеологізмах було обрано 110 одиниць із концептосферою «Frau», яка репрезентована наступними компонентами: *Frau*, *Canaille (Kanaille)*, *Mädchen*, *Mutter*, *Weib*.

Зазначені данні були отримані методом суцільної вибірки з німецько-російського фразеологічного словника під редакцією Л.Е. Біновича 1995 року видання [1].

Концептосфера «Frau», яка представлена обраними компонентами *Frau*, *Aas*, *Canaille (Kanaille)*, *Mädchen*, *Mutter* та *Weib*, охоплює (1) характеристику жіночої статі (напр., *Frau im Hause – господарка*, *ein spätes Mädchen – стара дівка*), (2) приналежність жінки до соціуму або роду занять (напр., *die weise Frau – повитуха*) та найбільше (3) сферу, що стосується інституту шлюбу та сім'ї (напр., *Wer kein Weib hat, hat auch kein Haus – хто не має дружини, той не має дому*, *ein Weib nehmen – одружитися*, *Weib und Kinder – сім'я*, *er hat's dort wie bei Mutter – як у рідної матері*, *sich Deine Frau nehmen – одружитися*, *Eine gute Frau ist Goldes wert – гарна дружина, золота варта*). Причому слід зазначити, що фразеологічні одиниці *ein Weib nehmen – одружитися* та *sich Deine Frau nehmen – одружитися* використовуються для процесу взяття шлюбу чоловіка із жінкою, а не навпаки (тобто, головний суб'єкт дії – чоловік). Тут йде мова про характеристику чоловіка «через жінку», концепт «Frau».

Щодо компонента *Frau*, слід зазначити, що такі фразеологізми, як наприклад, *die weise Frau – акушерка*, *Frau im Hause – господарка в домі*, використовуються лише для характеристики жінки або описують рід діяльності жінки на відмінну від компонента *Mann*, який часто вживається для характеристики людини. Є приклади для зображення подружньої пари, як одного цілого *Mann und Weib sind ein Leib – чоловік і жінка - це одне тіло*, *Ein Mann ohne Frau ist ein Baum ohne Laub und Zweige – чоловік без жінки – дерево без листя і гілок*; *Mann ohne Weib, Haupt ohne Leib – чоловік без дружини, голова без тіла*, *Mann und Weib sind ein Fleisch – чоловік і жінка – то найкраща спілка*.

Для зображення зовнішньої характеристики жінки, є дві основні характеристики: біологічна (*blaue Augen – блакитноока*, *blondes Haar – білокура*, *Mädchen mit blondem Haar – білокура*,) та зовнішні критерії «гарна – негарна» (*ein blondes Gift – білокура спокусниця*, *ein Bild von einem Maedchen – мальована красуня*).

Важливим є те, що одиниці *Aas*, *Canaille (Kanaille)*, *Mädchen*, *Huhn*, мають здебільшого у фразеологізмах негативну конотацію (напр., *kein Aas – жодної собаки, нікого не має (обурено)*, *j-n Canaille beschimpfen – обляяти, виляяти*

когось поганими словами, *j-n 'ein Canaille behandeln* – гнобити когось, *Mädchen für alles* – бути на побіженьках, *ein dummes Huhn* – безглуздість, *schwatzende Frau* – балакучість, *Besen, Beisszange* – жіночу брехливість і злість).

Однією з найважливіших особливостей прояву концепту «Frau» у фразеологічному фонді німецької мови є використання компонента *Mutter* як символу берегині (напр., *er hat's dort wie bei Mutter* – як у рідної матері, *Mutter liebe altert nie* – любов матері не старіє, *Gott könnte nicht überall sein, deshalb schuf er Mütter* – Бог не може бути всюди одночасно – тому він створив матері), та образу природи-захисниці (напр., *bei Mutter Grün übernachten* – переночувати на лоні природи (у матінки-природи)).

Образ жінки крізь призму фразеологічних одиниць розглядають як результат динамічного історичного процесу, який зумовлений складним переплетінням внутрішніх і зовнішніх етнокультурних характеристик. Концепт «Frau», який репрезентовано фразеологізмами, включає в себе знання про жінку як істоту жіночої статі різного віку (від дівчини до жінки літнього віку), як особистість, що виконує різні соціальні ролі (матері, дружини, сестри, доньки). Зміст концепту має неоднорідний та суперечливий характер. Можна припустити, що це пов'язане з історичними подіями, під час яких було сформовано патріархальний устрій життя. Концепт «Frau» проектує здебільшого стереотипні уявлення про жінок, містить соціально визначені якості та властивості, які формувалися протягом десятиліть на підставі сімейних, статевих, суспільних та інших функцій. За своєю структурою Концепт «Frau» має низку параметрів, які характеризують жінку, як із позитивного, так і з негативного боку. Серед найбільш розповсюджених характеристик, за якими оцінюється жінка у фразеологізмах, фразеологічні – такі, як вік та зовнішність, психологічні – її внутрішня характеристика та соціокультурні – роль жінки у соціумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бинович Л.Э. Немецко-русский фразеологический словарь. М., Аквариум, 1995. 768 с.
2. Волошина К. С. Язык и гендерность: аспекты соотношения. [Актуальные проблемы современного языкознания и литературоведения]. Краснодар: Материалы V Межвузовской конференции молодых ученых, 2006. С.78–82.
3. Российский гендерный порядок: социологический поход: коллективная монография. СПб.: СПбЕУ, 2007. 306 с.
4. Рябов О. В. Женщина и женственность в философии серебряного века. Иваново: ИГУ, 1997. 159 с.
5. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / ред. В. Ярцева. М.: Советская энциклопедия., 1990. – URL: <http://tapemark.narod.ru/les/417a.html>.
6. *Ethnologie. Languages of the World. Statistical summarize.* – URL: <https://www.ethnologue.com/statistics>.

АФФИКСАЛЬНЫЕ СПОСОБЫ ОККАЗИОНАЛЬНОГО СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В МОЛОДЕЖНОМ СОЦИОЛЕКТЕ

В течение последних десятилетий процесс словообразования в русском языке очень активен. В нем отражаются изменения в словарном составе языка, которые непрерывно происходят под влиянием перемен в обществе.

Аффиксальные способы словообразования являются очень активными в молодежном социолекте. Наиболее продуктивным среди аффиксальных способов является суффиксация. Этот способ подразумевает формирование новых лексических единиц путем добавления суффикса. При этом каждая часть речи имеет свой набор словообразовательных суффиксов.

Для образования имен существительных самыми активными являются суффиксы *-ух(а)* (используется для образования слов с экспрессией грубости, пренебрежительности, ироничности): *стипуха, движуха, абитуха*; *-от(а)*: *школота, первота, гопота*; *-лов(о)* (*кидалово, залипалово, бухалово*), *-ак/як* (*трешак, крутяк, ништяк*), *-няк* (*депрессняк, верняк, отходняк*).

Достаточно распространено создание существительных женского рода, обозначающих наименования профессий, особенно преподавательского состава, при помощи формантов *-ичк* (*фонетичка, русичка, математичка*), *-ша* (*преподша, кураторша, профессорша*), *-их* (*учиха, пуприха*), и др.

В словообразовании имен прилагательных, глаголов и наречий в студенческом сленге продуктивными являются те же суффиксы, что и в литературном языке, например для прилагательных это суффиксы *-ов* (*ништяковый, хайповый, трэшковый*), *-н* (*отстойный, стремный*), *-енн* (*зашибенный, офигенный*), *-ист* (*мажористый, гламуристый*) и др.

Самым продуктивным у глаголов является суффикс *-и* (*тупить, косячить, морозить*). Очень часто в качестве словообразовательной базы выступают корни иноязычных слов *хайпить* (от англ. *hure* – ‘шумиха, ажиотаж, крикливая реклама’), *рофлить* (от англ. аббревиатуры *Rolling On Floor Laughing* – ‘смеяться, насмеяться над кем/чем-либо’), *чилить* (от англ. *to chill* – ‘расслабляться, пассивно отдыхать’).

Еще одним способом образования новых слов является префиксация. Префиксация более распространена в образовании глаголов. Но в русском языке префиксы не закреплены за определенной частью речи, поэтому одни и те же форманты могут производить лексемы разных частей речи. Среди префиксов, активно пополняющих словарь студенческого сленга, можно выделить *за-* (*зазубрить, замутить, завалить, зачекиниться, зафрендить*), *в-* (*вдуплять, вкурить, втащить*), *вы-* (*выкупить, вывозить, выпасть*), *с-* (*скатать, слизать, слинять*), *до-* (*догнать, доканать*), *на* (*накосячить, налажать, накосячить*), *бес/без-* (*беспонтовый, безпалевно*).

Постфиксация продуктивна в области глагольной деривации, где активен единственный постфикс *-ся*: *слемиться, тащиться, сосаться, накуриться, вписаться*.

Комбинированные (или смешанные) способы словообразования объединяют все случаи образования производных слов с участием словообразовательных средств, состоящих из двух или трех прерывных элементов. К ним относятся префиксально-суффиксальный, префиксально-постфиксальный, суффиксально-постфиксальный, суффиксально-постфиксальный и префиксально-суффиксально-постфиксальный.

Префиксально-суффиксальный способ в студенческом сленге наиболее распространен в производстве глаголов, прилагательных и наречий. Например, конфиксы наречий: *по...и (по-братски), по...оку (по-чесноку, по-шурику), по...е (по-крысе, по-красоте)*. Глаголы преимущественно производят конфиксы, состоящие из суффикса *ива-/ыва-* и различных префиксов: *подбешивать; о...е (офигеть, очешуеть)* и др. прилагательные могут образовываться при помощи конфиксов *про-...енн-/н-* (*прошаренный*), *без/бес...ов-* (*беспонтовый*), *у...енн-* (*угашенный*).

Префиксально-постфиксальный способ подразумевает присоединение к слову одновременно префикса и постфикса для создания новой лексемы, например, *жрать → нажраться, лажать → облажаться*.

Суффиксально-постфиксальные глаголы чаще всего мотивируются существительными и прилагательными: *корифан → корифаниться*.

Префиксально-суффиксально-постфиксальный способ словообразования может быть представлен глаголами типа: *звезда → зазвездиться, Wi-Fi → завайфаиться*.

Еще одной особенностью молодежного сленга является то, что аффиксы могут присоединяться к аббревиатурам и акронимам, образуя слова различных частей речи (*ЧСВ → ЧСВинность, ЧСВинный*).

Выводы: проанализировав различные модели аффиксального словообразования в молодежном социолекте, мы выяснили, что наиболее продуктивным способом является суффиксация у имен существительных. В качестве производящей базы для большинства окказиональных слов в студенческом сленге выступают заимствованные слова.

ЛИТЕРАТУРА

1. Береговская Э. М. Молодёжный сленг: формирование и функционирование. *Вопросы языкознания*. 2006. № 3. С. 32–41.
2. Звариченко Е. Д. Основные способы словообразования в русском и английском интернет-сленге. *Молодой ученый*. 2016. №11. С. 1692-1694. URL: <https://moluch.ru/archive/115/30439/>
3. Словарь молодежного сленга. URL: <https://teenslang.su/>
4. Шуваева А. В., Захарова Л. А. Словарь молодежного сленга (на материале лексикона студентов Томского государственного университета): учебно-методическое пособие. Издательский Дом ТГУ. 2014. 126 с.

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ МОЛОДІ

Україна, ставши незалежною державою, мусить турбуватися не лише про економіку, виробничу галузь, політичну сферу, а й передусім про культуру мови своїх громадян, оскільки мова – це показник мислення, інструмент вирішення економічних і виробничих питань. Саме від чистоти мови залежить, наскільки точно вашу думку зрозуміє опонент. Вироблення культури мови починається ще з дитинства. Як зазначає І. Вихованець, із раннього дитинства й до глибокої старості людина нерозривно пов'язана з мовою. Це єдине знаряддя, що підносить людину над світом, робить її нездоланною в пошуках істини. Розпочинається прилучення дитини до краси рідної мови з бабусиних казок і материнської колискової пісні. Кожен день дає нам урок пізнання. І завжди і скрізь наш учитель – мова.

Питаннями культури мови, звичайно, переймаються мовознавці. Наприклад, в останні роки з'явилися нові спроби теоретичних досліджень суржику, сленгу. Проте питання чистоти мови сучасної молоді усе ж залишається проблемним.

Найпоширенішими помилками у вимові, що знижують культуру мови, є неправильний наголос (*роблю, пишу, підемо* замість *роблю, пишу, підемо*), невиправдане «акання» (*галасувати* замість *голосувати*, оскільки ці слова мають абсолютно різні значення: *галасувати* – здійснювати галас, сильно кричати; *голосувати* – віддавати голос за якесь рішення, за кого-небудь) та впливи інших мов, здебільшого російської. Порушують чистоту мови лексичні засоби, а саме: діалектні, просторічні, суржикові, жаргонні слова, канцеляризми й професіоналізми, лайливі й вульгарні слова.

Українсько-російський суржик поширений у побутовому мовленні багатьох регіонів України, а також на території Росії, де проживає українське населення. Це слова на зразок *самольот, больниця, кукла, магазин, утюг, сільодка, січас, строїти, пригати, ремонтіровать, кидатися в очі*. Суржик – це збіднена мова, позбавлена національного колориту, краси й виразності. Із побутового мовлення він потрапляє на сторінки газет і журналів, книжок і брошур. У художній мові суржик – стилістичний засіб типізації й індивідуалізації персонажів, створення комічного, іронічного ефекту, наприклад, у творах Г. Квітки-Основ'яненка, М. Старицького, Остапа Вишні, С. Олійника.

Суржик існує в різноманітних формах. Наведемо деякі характерні приклади суржику (у порівнянні з нормативною українською мовою):

– уживання русизмів, замість нормативних українських відповідників: *рисунок, вилка, кровать, бутылка, председатель, циплята, больниця, язык, очки, бумага, взятка, рядом, вроді, будто, іменно, вместо, всігда, січас, нет, да;*

– «українізовані» форми російських дієслів: *зделав, длився, унаслідував, получав, щитав, отдав, отключив, ремонтував, марширувать, ждати;*

– «українізовані» форми російських числівників: *первий, перва, второй, втора, сем, пятый, восьм, чьотири, шесть;*

– утворення ступенів порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови: *самий головний, саме главне, саме важне, сама красивіша, самі чисті, самий здоровий, сама вкусна;*

– утворення від українських дієслів активних дієприкметників за російським зразком: *відробивший, прийшовший, зробивший, заплативший, намалювавший, приліпивший, сидячий, ідучий, пишучий;*

– слова і вирази, кальковані з російської: *міроприємство, прийняти міри, прийняти участь, до цих пір, так як, поставка, письмо, в сім годин, предложення, смисл слова;*

– плутанина з родом і числом іменників: *висока ступінь* замість *високий ступінь*, *вічні льоди* замість *вічний лід*, *гостра біль* замість *гострий біль*, *велика собака* замість *великий собака*.

На жаль, суржик – це реальність нашого суспільства. Звичайно, усі ми хочемо, щоб наша молодь спілкувалася літературною мовою або хоча б максимально наближеною до неї. Мова – це єдність народу. А суржик – це розкол навіть одного народу на окремі складові. Тому необхідно більше працювати над удосконаленням індивідуального мовлення. Це насамперед читання якісної художньої літератури й підвищення ступеня відповідності мови літературним нормам.

На теренах Галичини місце російських історично посідали польсько-німецькі, Закарпаття – мадярські, а Буковини – румунсько-німецькі вкраплення. Сьогодні за умов, коли польська політична зверхність давно перестала бути болісною проблемою, говірка львівських напівбогемних «кнайп» сприймається нами як ще одна риса місцевого шарму. Але якихось шістдесят років тому ситуація була докорінно іншою, і місцеві патріоти гнівно таврували чужинецькі нашарування в мові. Не менше суржикових рис притаманно й мові української діаспори, чистотою якої (на противагу зросійщеній «підсоветській» мові) ця діаспора вельми пишається.

Утім, зі здобуттям Україною політичної незалежності й підвищенням статусу й престижності української мови ситуація українсько-російського суржику трохи змінилася. До нього стали охочіше звертатися серйозні письменники. Суржик посів значне місце в молодіжній субкультурі, куди він почав проникати ще з сімдесятих. Нарешті, якщо досі суржик був лише перехідним етапом на шляху від української до російської, то тепер він дедалі частіше стає перехідною станцією у зворотному напрямкові.

Жаргонізми – це слова, які використовують групи людей, об'єднаних певними соціальними чи спільними інтересами, вони несуть таємний, незрозумілий для всіх сенс. Сленг – це слова, які часто розглядають як порушення норм стандартної мови. Це дуже виразні, іронічні слова, що служать для позначення предметів, про які говорять у повсякденному житті.

Дійсно, мова сучасної молоді буквально «кишить» жаргонізмами й «міцними» слівцями, серед яких легко можна почути слова з лексикону ув'язнених, наркоманів, алкоголіків, неправильно перекладені слова з англійської мови. Часто зустрічаються й такі вирази, які звучать цілком пристойно й літературно, але, витягнуті з контексту, втрачають свій первісний зміст: «*Не гальмуй!*» або «*Не парся!*». На думку лінгвістів, таке явище, як молодіжний сленг, існувало завжди. Наприклад, наслідком громадянської війни й розрухи стала поява в мові безпритульних таких слів, як «*бешкетувати*», «*лафа*», «*буза*» та ін. А 70-ті роки ХХ століття подарували «*балдіти*», «*класно*», «*кадрити*». Названі жаргонізми поступово відходять у минуле, і в мові сучасних підлітків з'являються нові слова, що, на думку психологів, відображає нашу дійсність. Причому велике місце в сленгу підлітків займають слова, пов'язані аж ніяк не з навчанням і роботою. Сучасний молодіжний сленг більшою мірою описує зовнішність людини, одяг, дозвілля, шкідливі звички тощо.

Психологи називають декілька причин, за якими підліток починає вживати сленг і ненормативну лексику. Першою і, мабуть, головною причиною є елементарна бідність лексикону дитини. Сучасні діти величезну кількість часу проводять за комп'ютером, дивляться телевізор, спілкуються з однолітками. І все рідше можна зустріти підлітка, який захоплюється читанням книг класичної літератури.

Сьогодні ставлення до жаргонної лексики змінилося, багато мовознавців вважають цей пласт слів реалією епохи. Проте всі наголошують на врахуванні обставин спілкування, за яких можна чи не допустимо використовувати сленгові слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ, 1991. 144 с.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів, 2003. 105 с.
3. Груша Т. Підлітки. Підлітковий сленг. Як з ним боротися? *Дитина. Інфожурнал для батьків*. Київ, 2012. С. 41-52.
4. Дудик П. С. Стилiстика української мови: навчальний посiбник. Київ, 2005. 368 с.
5. Штрекер Н. Ю. Українська мова та культура мовлення: навчальний посiбник для вузiв. Львiв, 2003. 218 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА НА СХОДІ УКРАЇНИ

Кожна країна має самобутній культурний здобуток – мову. Україна не є винятком, її мова – це головний скарб, окраса й неповторність. Українська мова є однією з наймелодійніших мов світі, багатою на слова й стійкі словосполучення; є державною мовою, якою спілкується численна кількість людей як у самій країні, так і далеко за її межами.

Я мешканець Сходу України. З упевненістю можу стверджувати, що ставлення до рідної мови в цьому регіоні таке ж дбайливе та шанобливе, як і на Заході і в Центральній Україні. Багато письменників, що народилися в Донецькій області, виступали на захист мови, закликали любити й оберігати її. Серед них неможна не згадати всесвітньо відомого Володимира Сосюру та його вірш «Любіть Україну!», шістдесятника та палкого борця за мову Василя Стуса, вірного своїй країні Олексу Тихого. У школах Донеччини вивчають творчість цих письменників, викладають українською мовою, співаються пісні, проводяться мовні конкурси, мітинги.

У сусідній Січеславській області я мав змогу прослідкувати за використанням української мови з 2017 року, після вступу на навчання до Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (ДНУЗТ).

Яскравим прикладом використання української мови в давні часи є Запорізька Січ, а саме козацтво, яке існувало на території сучасних Січеславської та Запорізької областей. Козаки створили ще й самобутній пласт української лексики у вигляді жартівливих прізвищ. Дослідниця Л. Т. Масенко зазначає: «Породженням відчайдушного й розкутого духу запорізького січового товариства є, очевидно, така своєрідна не лише за значенням сполучуваних слів, а й за самим способом творення група прізвищ, що не має аналогій в антропонімії інших слов'янських мов, як Затуливітер, Неїжборщ, Недайкаша, Непийвода, Непийпиво, Підкуймуха, Задержхвіст, Нагнибіда, Убийвовк, Паливода, Перебийніс, Печиборщ, Покиньчереда, Прудивус (Прудіус), Роздайбіда, Цидбрага, Куйбіда та ін.» [3, с. 38].

Видання в 1710 році Пилипом Орликом першої Конституції, що була написана староукраїнською, визначило і придатність української мови для офіційно-ділового, державотворчого застосування. Першим виданням художньої літератури, написаним живою українською мовою, стала поема «Енеїда» Івана Котляревського, яка дала початок до написання всіх інших художніх шедеврів народною мовою.

Знищення козацтва, загарбання Російською імперією українських земель спричинили занепад у культурі, а сама мова постійно зазнавала переслідувань і заборон. Проте нікому не вдалося повністю викоренити її.

На Січеславщині до поступу української мови доклали значних зусиль громадські діячі, історики й письменники, серед яких Іван Манжура (варто зазначити, що багато слів із фольклорного збірника «Сказки, пословицы и т.п., записанные в Екатеринославской и Харьковской губ. И. И. Манжурою», увійшли пізніше до «Словаря української мови» Б. Грінченка), Микола Вороний, Валер'ян Підмогильний, Олесь Гончар. Вони створили неперевершені шедеври, підносячи мову та країну. Микола Вороний та Валер'ян Підмогильний у роки сталінізму були репресовані й розстріляні, але не зреклися своїх ідеалів.

На Сході Української держави її мова вижила й у радянські часи. Слід згадати шістдесятників східного регіону: поетів Василя Стуса й Івана Світличного, літературного критика й мовознавця Івана Дзюбу, які своїм незламним духом підносили українську мову. Своєю творчістю вони утверджували збереження історичної, культурної спадщини України та її головного скарбу – мови.

Також слід зазначити, що українською мовою спілкуються в багатьох іноземних державах (Польщі, Угорщині, Словаччині, Білорусі, Росії, Молдові), де мешкають представники української діаспори. Звісно, окрему увагу слід приділити Канаді й Сполученим Штатам Америки, в яких проживає найбільша діаспора. Це вагомий внесок в імідж нашої країни. Таким чином відбувається піднесення мови на світовому рівні, її збагачення й утвердження як самостійної та неповторної.

Вільний розвиток мови розпочався з 1991 року, після здобуття Україною незалежності й конституційного закріплення за українською мовою державного статусу. В усіх сферах почали використовувати українську, завдяки впровадженню її на телебаченні багато людей почали її вивчати й використовувати в повсякденному житті.

Мешканці Донеччини та Січеславщини також активно підтримують спілкування державною мовою, використовують її на роботі, у навчанні, під час культурних заходів, а також усе частіше в побутових обставинах. Це означає, що вони не менш шанобливо й уважно ставляться до української мови, ніж в інших областях. Усе частіше молоде покоління прилучається до спілкування українською. І це є добрим показником, адже молодь підтримує і визнає мову, отже, єднається.

Сприяють популяризації української мови серед молоді, зокрема студентів, і заклади вищої освіти. Можна це прослідкувати й на прикладі університету, в якому я навчаюся. Передусім державну мову використовують у навчальному процесі – у викладанні дисциплін, виданні навчально-методичної літератури, підготовці й захисті курсових і дипломних проектів. Усю документацію в університеті ведуть українською мовою. Особливо вихованню поваги до українського слова серед студентів сприяють різноманітні заходи, які організовує кафедра українознавства. Так, традиційними стали Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Міжнародний

конкурс з української мови імені Петра Яцика тощо. Ці заходи набули неабиякої популярності, про що свідчить їх масовість, а також те, що учасники минулих років долучаються до участі й у наступні роки. За підсумками заходів виходять стінгазета «Студентська мовотворчість» кафедри українознавства, матеріали в університетській багатотиражці «ДІТ сьогодні», на сторінці кафедри на сайті ДНУЗТ. Поглибленню знань про українську мову сприяє також участь студентів у засіданні секції «Лексичне багатство української мови» щорічної науково-практичної конференції. А високий рівень знань студентів підтверджує неодноразова перемога у фінальному етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

Таким чином, якщо на Сході України державна мова ще не превалює у побутовому мовленні, що перебуває під багатовіковим тягарем традицій і звички мовців, то у свідомості його мешканців вона постає як обов'язковий елемент державності і як головна ознака нації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Видатні письменники Донбасу. URL: <https://uamodna.com/articles/10-vydatnyh-pysjmennykiv-ta-poetiv-donbasu-pro-yakyh-mae-znaty-kozhen/>.
2. Конституція Пилипа Орлика. URL: <https://studfiles.net/preview/5601772/page:3>.
3. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ: Т-во «Знання» УРСР, 1990. 48 с.
4. Українська діаспора. URL: <http://diasporaua.com/suchasna-ukrayina/ukrayinska-diaspora/>.
5. Українська мова. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
6. Хізова Ю. І., Щоголева В. В. (упорядники). Усі українські письменники. Харків: Торсінг плюс, 2009. 384 с.
7. Хізова Ю. І., Щоголева В. В. (упорядники). Усі українські поети. Харків: Торсінг плюс, 2009. 448 с.

Кононова Валерія
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

ОСМИСЛЕНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ МОВНИХ РЕАЛІЙ

Перекладачі часто зазнають проблеми перекладу слів-реалій, лексичних одиниць національно специфічної семантики. Найчастотнішими труднощами при перекладі слів-реалій є відбиття повного смислу, про який ідеться в тексті мови оригіналу. Головною складністю є те, що під час перекладу таких слів і

словосполучень не існує відповідників, які б одразу передавали національний колорит та мали однакове емоційне, стилістичне та смислове забарвлення.

Актуальність дослідження полягає в тому, що незважаючи на те, що кожний перекладач часом зазнає труднощів перекладу слів-реалій, ці лексичні одиниці досі залишаються недостатньо дослідженими, зокрема в плані можливостей їх перекладу. **Мета** статті – висвітлити основні способи відтворення мовних реалій українською мовою. **Завдання** – описати особливості кожного способу перекладу реалій.

С. Влахов і С. Флорін у книзі «Непереводимое в переводе» надають повну характеристику, класифікацію та різні способи перекладу реалій, визначаючи їх як «слова, що називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального й історичного розвитку) одного народу і чужі іншому; будучи носіями національного і історичного колориту, вони, як правило, не мають точних відповідників (еквівалентів) в інших мовах, а отже, не піддаються перекладу на загальних підставах, потребуючи особливого підходу» [1, с. 47].

В.С. Виноградов у науковій праці «Лексические вопросы перевода художественной прозы» зазначає, що реалії класифікуються за предметною, місцевою та часовою ознакою. Тож розглянемо ці ознаки докладно.

За **предметною ознакою** визначаються такі типи реалій:

- географічні реалії;
- етнографічні реалії (реалії побуту: їжа, одяг, напої, посуд, житло, меблі, транспорт; реалії людської праці; реалії мистецтва й культури: танці, музика, театр, фольклор, звичаї та ритуали, свята й ігри, міфологія, культ; етнічні об'єкти: етноніми, власні імена, прізвиська; одиниці мір та грошей);
- суспільно-політичні реалії (реалії адміністративно-територіального устрою; населені пункти; політична діяльність та діячі; соціальні явища та рухи; звання, титули, звернення; заклади та установи; станові знаки і символи);
- військові реалії (підрозділи; обмундирування; військові службовці й командири).

За **місцевою ознакою** у площині однієї мови реалії класифікуються на:

- власні реалії (слова даної мови);
- чужі реалії (запозичення, тобто слова іншомовного походження, які ввійшли до словникового складу мови, або кальки, тобто дослівні переклади найменувань чужих для певного народу об'єктів, або транскрибування реалій іншої мови);
- у площині пари мов також розрізняються зовнішні реалії (однаково чужі для обох мов) та внутрішні реалії (слова, які належать до однієї з пари мов, а отже, чужі для іншої мови).

За **часовим поділом** реалії поділяються на сучасні та історичні [2, с. 104–116].

Для того, щоб якомога детальніше та зрозуміло для читача перекласти слова-реалії, С. Влахов і С. Флорін пропонують п'ять основних способів перекладу: транслітерація або транскрипція, створення нового слова на основі

вже наявних у мові елементів, а також уподібнювальний, контекстуальний та гіпонімічний переклад. Розглянемо відповідні особливості та приклади.

Транскрипція і транслітерація. Транскрипція реалії передбачає механічне перенесення вимови реалії з іноземної мови у мову перекладу графічними засобами останньої з максимальним наближенням до форми оригіналу: *LG – Ел-Джі; referee – рефери; time-out – тайм-аут*. Транскрипція доволі широко застосовується в публіцистиці і може спостерігатися в художній літературі залежно від характеру тексту. При правильному транскрибуванні перекладач може досить вдало передати смисловий зміст та колорит. Основною перевагою транскрипції як прийому є максимальна стислість, що у ряді випадків є основною причиною транскрибування. Слід зауважити, що транскрипцію слід застосовувати з обережністю, оскільки в деяких випадках передача звукового колориту може значно ускладнити передачу смислового змісту реалії. Причому велика кількість транскрибованих слів може призвести до перевантаження тексту варваризмами, зрештою віддаляючи читача від розуміння оригіналу.

Створення нового слова. Такий прийом застосовується, якщо транскрипція чи транслітерація небажана або неможлива. **Введення неологізму** – найбільш доречний після транскрипції спосіб збереження смислового змісту і колориту реалії. Створивши нове слово (або словосполучення), іноді можна досягти майже такого ж ефекту, як і в оригіналі. Такими новими словами є кальки і напівкальки.

Калька – запозичення шляхом буквального перекладу. Калька дозволяє перенести в мову перекладу реалію при максимально повному збереженні семантики. Однак збереження семантики не означає збереження колориту, оскільки частини слова або виразу передаються засобами мови перекладу. Найяскравішим прикладом калькування є українське *хмарочос*, утворене від англійського *skyscraper*.

Напівкалька – це частково запозиченні слова і фрази, які складаються як з елементів вихідної мови, так і з елементів мови перекладу. Яскравим прикладом напівкальки в українській мові є німецька реалія *третій рейх*, що є аналогом словосполучення *das Dritte Reich*.

Уподібнювальний переклад. Перекладачі доволі часто застосовують цей спосіб, що означає досить поширений підбір функціонального еквівалента, який викликає у читача перекладу такі ж асоціації, як і у читача вихідного тексту. Використовуючи цей спосіб, можна, наприклад, замінити назву англійської гри *Connect 5* на *Хрестики-нулики*, оскільки принцип цих ігор дуже схожий.

Контекстуальний переклад. Цей прийом подібний за своїм принципом до уподібнювального перекладу і є протиставленням словниковому, оскільки слово, що перекладається при використанні цього прийому, може мати відповідники, які відрізняються від наведених у словнику. У такому випадку перекладач орієнтується на контекст, тому сам спосіб «полягає у заміні словникового відповідника при перекладі контекстуальним, логічно пов'язаним

із ним». Яскравим прикладом цього прийому може бути переклад фрази *I am sorry, but we don't have spaghetti, risotto and tiramisu in the menu. We only have french cuisine* висловом *Вибачте, але у нас немає страв, які Ви замовили*. Головним недоліком такого перекладу є зникнення реалії як носія певного національного колориту.

Гіпонімічний переклад. За своєю сутністю, цей переклад є різновидом прийому генералізації, який має досить широке застосування. Він дозволяє відмовитися від транскрипції і зробити заміну понять, різниця між якими в умовах певного контексту є незначною. Згідно з цим принципом фразу *play softball* можна перекласти як *грати у м'яча* [1, с. 87–93].

Отже, проведене дослідження зумовлює **висновок**, що повна передача значення певного слова-реалії не завжди можлива через те, що в мові перекладу немає еквівалента. Тому основним завданням перекладача є максимальне уникнення семантичних, прагматичних та стилістичних втрат при перекладі. Найчастіше труднощі виникають при перекладі культурних реалій, передача яких необхідна для надання повної картини життя та культури, про яку йдеться в оригіналі. Для того щоб якомога якісніше передати колорит тексту-оригіналу, перекладачі можуть використовувати різні способи. Найчастішим способом перекладу реалій є транскрипція, зокрема із супровідним або контекстуальним поясненням. Досить доречним вважаємо й уподібнювальний переклад, оскільки він передає семантику, що допомагає реципієнту зрозуміти суть реалії.

Перспективою вважаємо подальше дослідження перекладу слів-реалій на матеріалі окремого стилю або конкретних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе. Москва: Международные отношения, 1980. 340 с.
2. Виноградов В.С. Лексические вопросы перевода художественной прозы. Москва: Издательство Московского университета, 1978. 174 с.

Косяк Семён
Научный руководитель – учитель-методист УВК № 11 Лавренко Е.А.
г. Бахмут

ВЛИЯНИЕ ИНТЕРНЕТ-СЛЕНГА НА ОБЩЕНИЕ ПОДРОСТКОВ В ПОВСЕДНЕВНОЙ ЖИЗНИ

С развитием глобальной сети Интернет, появлением различных общественных ресурсов, подразумевающих общение людей посредством текстовых и голосовых сообщений, начало активно развиваться отдельное сленговое направление – Интернет-сленг.

Интернет-сленг представляет собой систему фонетических, лексических, грамматических и графических средств, которые формируются в условиях сети Интернет. Рунет, жаргон геймеров, компьютерный жаргон являются языками Интернета. Специфические ситуации общения возникают на всем Интернет-пространстве независимо от национальных языков пользователей, поэтому можно говорить о том, что Интернет-сленг является интернациональным феноменом. На основании этого можно сделать вывод, что главная функция интернет-сленга состоит в том, чтобы осуществлять плодотворную коммуникацию между людьми различного социального статуса, образования, возраста и национальности.

Следует отметить, что интернет-сленг по форме является письменной речью, но фактически относится к разговорной речи, так как имеет схожие признаки: общение происходит непринужденно, непосредственно и неподготовленно; диалог преобладает над монологом; оценочные реакции эмоциональны, экспрессивны; оформленность синтаксического, фонетического и морфологического уровней неполноструктурная; высказывания прерывисты, логически непоследовательны. Лексический состав интернет-сленга также соответствует вокабулярному наполнению разговорной речи.

Ученые-лингвисты высказывают опасение, что под влиянием интернет-сленга современная молодежь будет совершать больше ошибок при написании, чем предыдущие поколения. Предполагается, что подростки, привыкшие делать преднамеренные ошибки в чатах, будут по привычке переносить часть из них в традиционный язык как на письме, так и в устную речь; уменьшается влияние литературных норм при непосредственном общении говорящих.

Интернет-сленг выступает как средство неформального общения молодых людей: помогает самоутвердиться, почувствовать своё единство, то есть он становится своеобразным протестом против формализма, способом противопоставления себя старшему поколению. Сейчас уже очевиден тот факт, что полноценное общение в молодежной среде невозможно без владения ее языком.

Интернет-сленг настолько прижился, что сумел перебраться из интернет-форумов, блогов, чатов в повседневную жизнь. Так, по данным Министерства образования и науки Украины, в школьных сочинениях стали всё чаще появляться всевозможные сокращения, смайлики и ошибки. Ведь основной принцип интернет-сленга гласит: «Как слышится, так и пишется». Но литературные нормы русского языка никто не отменял!

Так как же сделать интернет-сленг доступным для понимания окружающим? Что нужно знать людям зрелого возраста, чтобы хотя бы иногда понимать, о чём идёт речь в разговорах подростков и молодёжи? Для этого нужно родителям и педагогам быть внимательней к детям, интересоваться их жизнью и обращать внимание на их речь! Для того чтобы ускорить адаптацию новых пользователей к интернет-сленгу, нами был подготовлен небольшой, но

полезный и очень увлекательный обзор интернет-терминов и интернет-сленга. Мини-словарь интернет-сленга поможет разобраться во многих терминах и словах, которые, позаимствовав в Интернете, современное поколение использует и в повседневной жизни.

Из всего вышесказанного можно сделать вывод, что в появлении интернет-сленга есть как позитивные, так и негативные моменты. Но негатива больше: подростки будут продолжать общаться в Интернете, запоминать «интересные» цитаты и разгадывать новые слова, написанные собеседником, при этом теряя навыки живого грамотного общения.

Для того чтобы лучше разобраться в проблеме употребления подростками интернет-сленга в повседневной жизни, был проведен опрос среди учащихся 10-А класса Бахмутского УВК№11 (респондентами стали 20 человек).

Итак, получается, что 40% опрошиваемых не увлекаются интернет-сленгом, столько же процентов используют такие «словечки» чаще, но им это не мешает общаться на литературном русском языке. А вот 20% уже стали людьми, которые зависят от интернет-сленга и говорят на нём практически всегда и везде.

Как молодёжь относится к интернет-сленгу? Чтобы ответить на этот вопрос и подробнее узнать отношение молодёжи к интернет-сленгу, было предложено 77 учащимся 9-х классов Бахмутского УВК№11 заполнить гугл-форму.

Анализ полученных результатов позволяет сделать следующие выводы:

1. Все опрошенные учащиеся отметили, что считают использование интернет-сленга неотъемлемой частью общения среди сверстников.
2. Основной целью употребления слов из Интернета ученики связывают с самоутверждением в компании, хорошее отношение со сверстниками. Придание своей речи живости, юмора занимает третье место выбора респондентов.
3. При изучении уровня интернет-речи выявлено:
 - ✓ первое место у юношей занимают юмористические выражения, хотя иногда они используют и матерные слова;
 - ✓ для девушек сленг является, прежде всего, игрой слов, употребляется для придания речи легкого юмористического характера.
4. 37,7% респондентов отметили, что педагоги не всегда, но все же делают им замечания, касающиеся их речи. У остальных 62,3% респондентов мнения разделились:
 - ✓ 29,7% утверждает, что педагогам безразлично, как общаются учащиеся;
 - ✓ 32,6% учеников, наоборот, указывает, что преподаватели постоянно исправляют их речь.
5. Почти у 79,2% одноклассников родители следят за речью их речью, делают замечания по поводу разных «словечек» из Интернета.
6. Речь педагогов и родителей для большей части респондентов является эталоном.
7. На просьбу указать пять наиболее часто употребляемых выражений интернет-сленга респонденты отнеслись по-разному:

- ✓ почти половина респондентов мужского пола предпочли не называть данные слова и выражения, так как они являются нецензурными;
- ✓ для остальной половины юношей такими словами являются: «дрыщ», «прив», «маг», «сабж», «норм», «клёп», «ололо»;
- ✓ все респонденты женского пола ответили на данный вопрос. Как выяснилось, наиболее часто употребляемые жаргонизмы в речи девушек следующие: «капец», «лол», «лузер», «букаф», «кликать».

Таким образом, проведя данное исследование, мы убедились, что речь современной молодежи в повседневной жизни наполнена интернет-словами. Цель употребления, частота и сами слова разнятся в зависимости от пола респондента, возраста и специфики его деятельности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Стилистика. – М.: Издательство «ИТК», 2002. – 301 с.
2. Береговская Э.М. Молодежный сленг: формирование и функционирование / Э.М. Береговская // Вопросы языкознания. – 2005. – №4. – С. 23–27.
3. Грабовий П.Г. Дослідження українського молодіжного сленгу в аспекті мовної картини світу / П.Г. Грабовий // Наукові записки (Серія: філологічні науки). – 2010. - №81(3). – С.260-263.
4. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення / Н.Я. Дзюбишина-Мельник // Наукові записки. Том 20 (Серія: філологічні науки). – 2002. – 45 (2). – С.14-18.
5. Крайник О.М. К вопросу о современной молодежной речи / О.М. Крайник // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uni-altai.ru/Journal/vestbspu/2002/gumanit/PDF/krainik.pdf>
6. Левикова С.И. Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации бытия / С.И.Левикова // Бытие и язык. – Новосибирск, 2004. – С.164–173.

Кривоносова Маргарита
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ ШЛЯХОМ КОНКРЕТИЗАЦІЇ

Протягом багатьох десятиліть чимало лінгвістів займалися вивченням перекладу кінострічок. Про це свідчать праці таких науковців, як Б.М. Колодій, З.В. Громова, В.В. Алімов, Ю.О. Приходько, К.О. Яровенко, О.В. Крисало, В.М. Кузенко, В.О. Вострецова, О.М. Щербакова, Є.В. Книш, А.Д. Васильєв, В.В. Красних та Н.А. Кожина. Перекладознавці А.В. Антропова, А.Д. Лішанський, І.Г. Мілевич та Ю.О. Приходько приділяли увагу дослідженню міжмовної специфіки і стратегій перекладу назв кінофільмів або

зіставній характеристиці назв американських / англійських та українських / російських кінофільмів. З огляду на те, що кінематограф є поширеним видом мистецтва, який перш за все пов'язаний із формуванням масової культури і моральних цінностей, проблематика дослідження перекладу назв кінострічок для привернення широкого кола глядачів у міжнародних масштабах ще не є достатньо висвітленою у наукових працях. Зважаємо і на те, що відповідно до нового положення частини другої статті 14 Закону України «Про кінематографію» всі «іноземні фільми перед розповсюдженням в Україні в обов'язковому порядку повинні бути дубльовані або озвучені чи субтитровані державною мовою, вони також можуть бути дубльовані або озвучені чи субтитровані мовами національних меншин» [3], що і зумовлює **актуальність** вивчення питання перекладу.

Об'єктом дослідження виступають назви англійських та американських кінострічок. **Предметом** дослідження є переклад назв англійських кінофільмів із застосуванням такої перекладацької трансформації, як конкретизація для досягнення адекватності перекладу та збереження функціональних особливостей фільмонімів.

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити сутність конкретизації як перекладацького прийому та виявити причини його використання при перекладі англійських кінострічок українською мовою на основі розв'язання таких **завдань**: надати визначення конкретизації; проаналізувати використання прийому конкретизації в англо-українському перекладі кінофільмів; розглянути причини, що спонукають перекладача вдаватися до такої лексичної трансформації.

За В.Н. Комісаровим, перекладацькі трансформації можна поділити на три види: граматичні, лексико-граматичні (комплексні) та лексичні, до останніх серед яких належить конкретизація. «Конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вузької семантики» [2, с. 39]. Українські філологи Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька розрізняють такі види трансформацій: граматичні, лексико-граматичні, лексичні та лексико-семантичні. Так, на їхню думку, конкретизація є одним із видів лексико-семантичних трансформацій із таким визначенням: «це процес, при якому одиниця більш широкого змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту» [1, с. 45]. Основними моделями застосування прийому конкретизації вважаємо такі: заміна словом із більш конкретним значенням, у поєднанні з додаванням, зі зміною порядку слів, у поєднанні зі зміною частини мови. Розглянемо та проаналізуємо відповідні приклади.

Прикладом застосування конкретизації, де слово надається із вузьким значенням, підкреслює ознаки, уточнює та допомагає краще зрозуміти, про що йтиметься у кінострічці, може слугувати назва фільму *In a **Lonely** Place – У затишному місці*. Прикметник *lonely*, який за словником має переклад *самотній* та *відлюдний*, було перекладено як *затишний*. Перекладач вдається до конкретизації з метою звизити значення англійського прикметника *lonely*.

Прийом конкретизації можна простежити також на прикладі дієслова *train*, що при перекладі українською мовою має багато значень; наприклад, воно може перекладатись як *виховувати, вчити, тренувати* або *дресирувати*. Однак, перекладач надає таке тлумачення у прикладі: *How to Train Your Dragon* – Як **приборкати** дракона. Враховуючи, що у кінострічці йдеться про фантастичну істоту, перекладач використовує досить влучний еквівалент до дієслова *train* – *приборкувати*.

Конкретизація як перекладацька трансформація неодмінно виконує функції пояснення та уточнення значення слова. Прикладом цього може слугувати назва кінокартини *The Band Wagon* – *Театральний фургон*. Перекладаючи назву кінострічки українською мовою, перекладач застосовує конкретизацію, уточнюючи важливий сюжетний об'єкт.

У прикладі *The Italian Job* – **Пограбування по-італійськи** словниковими відповідниками іменника *job* в українській мові є *праця, робота, робоче місце, завдання*, а в розмовному мовленні також *крадіжка*. Оскільки в американському кінофільмі йдеться про пограбування банку та заволодіння великою партією золотих злитків, перекладач звужує та конкретизує значення англійського іменника *job* і робить вибір на користь українського еквівалента *пограбування*.

При перекладі назви кінофільму перекладач може вдатися до конкретизації разом із таким допоміжним прийомом, як метонімічна адаптація за суміжністю понять. *Nightmare Boulevard* – *Бульвар смерті*. Іменник *nightmare* замість прямого українського еквівалента *нічне жахіття* або *страшний сон* було перекладено як *смерть*. Такий лексико-семантичний прийом одразу налаштовує глядача на зловісно-фатальну атмосферу кінофільму. Причому перекладач застосовує такий вид граматичної трансформації, як зміна порядку слів.

Наступний приклад вдало засвідчує використання конкретизації із жанровою адаптацією: *Lost Place* – **Прокляте місце**. Англійський дієприкметник *lost* перекладається як *втрачений, загиблий* та *зниклий*, але перекладач задля підсилення атмосфери жаху та моторошності кінострічки використовує прикметник *проклятий*, що краще відображає жанр кінофільму. Як зазначає Л.М. Черноватий, «додавання емоційного забарвлення при перекладі деяких назв фільмів, звичайно із дотриманням жанру та сюжету й оригінальної назви, сприятиме популярності картини» [4, с. 284], тому під час перекладу назв кінострічок перекладач доволі часто використовує прийом конкретизації разом із жанровою або смисловою адаптацією.

Перекладачі також часто разом із прийомом лексико-семантичної конкретизації застосовують прийом суто граматичного додавання. Прикладом є *Spotlight* – *У центрі уваги*. Англійський іменник *spotlight* має українські словникові відповідники *прожектор, загальна увага* та *центр уваги*. Перекладач конкретизує значення англійського іменника та додає прийменник *у*. Прикладом перекладу назви кінофільму з використанням конкретизації та лексико-граматичного додавання для посилення конкретизації може слугувати

назва кінострічки *Wanted*, що була перекладена як *Особливо небезпечний*. За словником, *wanted* означає *розшукуваний* (про злочинця), однак перекладач робить вибір на користь *особливо небезпечний*, що пояснюється прагненням наголосити, що кінострічка має конкретний сюжет про загрозливого та здатного на все зловмисника.

Прикладом конкретизації у поєднанні зі зміною частини мови є назва фільму *Under the Skin – Опинись у моїй шкірі*, де під час перекладу прийменник *under*, який використовується для позначення місця розташування, було замінено дієсловом наказового способу однини другої особи – *опинись*. Такий переклад було зроблено з метою конкретизувати значення слова згідно з контекстом кінофільму.

Дослідження засвідчило, що лексико-семантична трансформація конкретизації доволі часто використовується під час перекладу фільмонімів. Насамперед це зумовлено необхідністю підкреслити або звузити значення, для досягнення більшої точності і наочності та для підсилення емоційного стану. На основі зіставлення оригіналу та перекладу було доведено, що перекладачі типово застосовують конкретизацію із додаванням, зміною порядку слів, зміною частини мови та у поєднанні із жанровою і смисловою адаптацією, аби зацікавити та залучити більшу аудиторію для перегляду кінострічки.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшому розгляді особливостей застосування перекладацьких трансформацій у процесі перекладу назв англomовних кінофільмів українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білозерська Л., Возненко Н., Радецька С. Термінологія та переклад: навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова Книга, 2010. 232 с.
2. Комиссаров В.Н. Теория перевода. Москва: Высшая школа, 1990. 80 с.
3. Конституція України: Закон України від 13 січня 1998 р. №9/98-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 22. С. 114.
4. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи: колективна монографія / за ред. Л.М. Черноватого, О.А. Кальниченка та О.В. Ребрія. Вінниця: Нова Книга, 2013. 568 с.

Кривоносова Тамара
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

ЧАСТИНОМОВНІ ЗМІНИ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ “FROZEN” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Чимало уваги дослідженню перекладацьких трансформацій присвятили багато науковців у галузі перекладознавства, зокрема В.Н. Комісаров,

Т.Р. Левицька, А.М. Фітерман, І.Я. Рецкер, О.Д. Швейцер, Л.К. Латишев, А.Б. Шевнін, Л.С. Бархударов, В.І. Карабан, Л.М. Черноватий. Однак незважаючи на те, що чимало дисертацій, монографій, статей, навчальних посібників мовознавців було присвячено проблемі граматичних змін при перекладі, це питання і досі залишається актуальним, коли стосується прагматики застосування таких трансформацій до конкретного фактичного матеріалу, важливого для широкої цільової аудиторії.

Лінгвісти по-різному визначали поняття «перекладацькі трансформації». Так, на думку Я.І. Рецкера, трансформації при перекладі – це прийоми логічного мислення, за допомогою яких перекладач розкриває значення іншомовного слова в контексті і знаходить йому відповідник, який не збігається зі словниковим [4, с. 138]; вважаємо, що таке визначення обмежується лексико-семантичними трансформаціями. Широке визначення перекладацьких трансформацій надав А.Д. Швейцер, охарактеризувавши їх як «міжмовні операції перевираження сенсу» [5, с. 32]. Досить широко В.Н. Комісаров визначив і граматичну трансформацію як спосіб перекладу, при якому граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю мови перекладу з іншим граматичним значенням [1, с. 54], все ж залишивши поза увагою, зокрема, трансформацію зміни порядку слів без зміни граматичного значення.

У галузі перекладознавства існує багато класифікацій перекладацьких трансформацій; поділ зазвичай відбувається на такі основні групи: 1) граматичні, лексичні та лексико-граматичні або 2) лексико-семантичні, граматичні, лексико-граматичні та лексико-стилістичні. Неоднорідність класифікацій та визначень перекладацьких трансформацій обумовлює **актуальність** дослідження конкретної трансформації на конкретному матеріалі.

Об'єкт нашого дослідження становить граматична трансформація зміни частини мови у перекладі анімаційного фільму “Frozen” / «Крижане серце» в українськомовних субтитрах. **Предметом** роботи виступають причини, засоби та поєднання зміни частини мови з іншими перекладацькими прийомами для досягнення адекватності перекладу. **Мета** статті – проаналізувати застосування прийому зміни частини мови при перекладі англійськомовного анімаційного фільму “Frozen” / «Крижане серце» шляхом розв'язання таких **завдань**: дослідити причини, що спонукають перекладача вдаватися до зміни частини мови; проаналізувати приклади зміни частини мови при перекладі аналізованого матеріалу; виявити типове поєднання зміни частини мови з іншими трансформаціями; з'ясувати важливість зміни частини мови під час перекладу анімаційного кінофільму “Frozen” / «Крижане серце».

Зміна частини мови є найпоширенішим видом трансформації на морфологічному рівні. Вона зазвичай викликана різним уживанням слів і різними нормами сполучуваності у мовах оригіналу і перекладу, а у деяких випадках – відсутністю частини мови (наприклад, артикля) з відповідним значенням у мові перекладу [2, с. 17].

У досліджуваному фактичному матеріалі спостерігаємо, що перекладач досить часто вдається до граматичної трансформації зміни частини мови шляхом конкретизації. Таке явище відбувається не тільки через відсутність в українській мові певних граматичних засобів, зокрема таких, як герундій, артикль, інфінітивні чи дієприкметникові конструкції або через часткову розбіжність категорії числа чи пасивних конструкцій, але ще і через наявність у мові оригіналу багатозначності, а відтак потреби конкретизувати значення у мові перекладу. Наведемо приклади.

I recommend we remove all magic... even memories of magic, to be safe. – Рекомендую забрати всі чари. Навіть спогади про них, **аби напевно**. Ми можемо спостерігати заміну іменника *magic* в англійській мові на український особовий займенник *вони* у місцевому відмінку. Перекладач замінив іменник займенником, щоб уникнути повторення. Сполучення дієслова-зв'язки *be* та прикметника *safe* у функції обставини мети було перекладено українською мовою прислівником *напевно* у функції обставини ступеня, щоб конкретизувати смисл.

У наступному прикладі перекладач знову вдається до зміни частини мови, застосовуючи прийом конкретизації: *We'll keep her powers hidden from everyone.* – Ми триматимемо її силу **в таємниці** від усіх. При перекладі відбулася граматична трансформація дієприкметника *hidden*, що в реченні виконує функції означення, у іменник із прийменником *в таємниці*, що виконує функцію обставини місця.

Слід зауважити, що доволі часто під час перекладу англомовних кінострічок перекладачі застосовують граматичну трансформацію зміни частини мови разом із лексичною трансформацією конкретизації. Особливо це є характерним для перекладу англійських займенників, зокрема безособового займенника *it*. Підтвердженням цього може слугувати такий приклад: *“What if you hate the way he picks his nose?”* – *“А може тобі огидно те, як він длубається у носі?”* *“Picks his nose?”* – *“Длубається у носі?”* – *“And eats it.”* – *“І їсть козюльки”*. Займенник *it* було перекладено за допомогою іменника *козюльки* з метою конкретизації смислу та через те, що в цьому випадку безособовий займенник *it* не має прямого українського еквівалента, який би повністю відображав те, що мається на увазі.

Наступний приклад не менш вдало демонструє зміну частини мови із застосуванням прийому конкретизації: *They are also stubborn at times, and a little overbearing.* – Вони також інколи **вперті**, і **люблять керувати**. Англійський прикметник *overbearing* (владний, зарозумілий) конкретизовано дієслівною сполукою *люблять керувати* шляхом описового перекладу.

Як уже було зазначено, прийом конкретизації переважає при застосуванні заміни частини мови, і наступний приклад це досить вдало доводить: *As heir, Elsa was preferable, of course.* – **Звісно, для успадкування престолу** Ельза була **ліпшою**. Перекладач використовує описовий переклад та за допомогою лексико-семантичних заміन – конкретизації та семантичної модуляції – перекладає *as heir* словосполученням віддієслівного іменника з прийменником,

що конкретизовано виконує функцію обставини мети – *для успадкування*, та іменником у функції додатка – *престолу*.

Наступний приклад також було перекладено українською мовою з використанням конкретизації: *Who marries a man she just met?* – *Хто одружується на випадковій людині?* Замість підрядного речення *she just met* було використано прикметник *випадковий*. Складнопідрядне речення з підрядним означальним в англійській мові було замінено простим українським, оскільки субтитрування має бути лаконічним.

Під час перекладу головною метою перекладача є зберегти смисл та комунікативний ефект речення, тому через відсутність можливості використовувати прямі відповідники, перекладачеві досить часто доводиться вдаватися до різних лексико-граматичних трансформацій. У наступному прикладі – *The sky is awake, so I'm awake.* – *Небо встало, тож і я встала* – ми можемо спостерігати, як складений іменний присудок, що поєднує дієслово-зв'язку *be* в особовій формі та предикатив, виражений словом категорії стану *awake*, українською мовою було перекладено за допомогою простого дієслівного присудка *встало* та *встала* через відсутність прямого українського відповідника слову категорії стану.

Отже, у статті на матеріалі анімаційного фільму “Frozen” / «Крижане серце» ми розкрили сутність зміни частини мови під час перекладу. Проведене дослідження зумовило висновок, що для досягнення адекватності перекладу та збереження комунікативної мети ситуації перекладач доволі часто застосовує такий вид граматичної трансформації, як зміна частини мови. Це пояснюється такими чинниками: відсутність в українській мові прямих відповідників, прагнення уникнути повторення, намір конкретизувати смисл. Варто зауважити, що зміна частини мови як перекладацька трансформація рідко застосовується самостійно. Найпоширенішими прийомами перекладу, що можуть використовуватися разом із прийомом зміни частини мови, є конкретизація або вилучення, оскільки, як зазначає Л.М. Черноватий, щодо субтитрування у кіноперекладі, «суть будь-якої репліки необхідно вмістити на невеликій екранній площі, максимально точно передавши зміст, і дати можливість глядачам встигнути прочитати її до зміни її наступним субтитром» [3, с. 289].

Перспективою дослідження вважаємо з'ясування характерних особливостей використання граматичних трансформацій, окрім зміни частини мови, в англо-українському перекладі кінофільмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В.Н. Теория перевода. Москва: Высшая школа, 1990. 80 с.
2. Левицкая Т., Фитерман А. Почему нужны грамматические трансформации при переводе? *Тетради переводчика*. Москва, 1971. Вып. 8. С. 12–22.
3. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи: колективна монографія / за ред. Л.М. Черноватого, О.А. Кальниченка та О.В. Ребрія. Вінниця: Нова Книга, 2013. 568 с.

4. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Международные отношения, 1974. 216 с.
5. Швейцер А.Д. К проблеме лингвистического изучения процесса перевода. *Вопросы языкознания*. 1970. № 4. С. 30–42.

Кучерук Валерія
Науковий керівник – доцент Старченко О.А.
м. Бахмут

ІНТОНАЦІЯ ЗВЕРТАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Інтонація – це сукупність певних характеристик пропозиції, які є обов'язковою ознакою усного мовлення. На папері інтонація відображається за допомогою знаків пунктуації. Саме інтонація супроводжує все, що ми говоримо. З її допомогою ми можемо не тільки розповідати, але й ставити питання, просити про щось, дивуватися чому-небудь. Саме завдяки інтонації ми можемо зробити нашу мову емоційно багатою – висловити подив, розлад, обурення, роздратування, захоплення та багато іншого.

Основні складові інтонації в англійській мові – це тон (мелодика мови), ритм, темп, тембр голосу, фразовий і логічний наголос. Уся наша мова складається з чергування ударних і ненаголошених складів. Ми можемо говорити, підвищуючи або знижуючи голос, тим самим вимовляючи розповідні або питальні речення. Ми можемо говорити швидко або зупинятися в певних місцях. Ми можемо змінювати інтонаційне оформлення нашої мови, передаючи необхідні емоції. А виділяючи певні слова в реченні, ми можемо наголошувати на тому, що маємо на увазі в конкретному випадку.

Спадний тон являє собою поступове зниження висоти голосу на наголошених складах, причому на останньому слові голос може досить різко «опуститися» вниз.

Спадний тон – це тон категоричного твердження, закінченості, визначеності. Він вживається найчастіше в окличних реченнях, коротких пропозиціях, а також в привітаннях і наказах.

Спадно-висхідний тон може вживатися замість висхідного тону в різних випадках, наприклад, у вступних фразах і в додаткових пропозиціях на початку пропозиції. Спадно-висхідний тон висловлює незакінченість, повідомляє про продовження висловлювання, виділяє певне слово і може висловлювати ввічливе застереження, пропозицію, поправку, контраст тощо. Голос падає вниз і йде вгору в межах одного або декількох слів.

Низький висхідний тон може вживатися в групі слів, доданих як пропозиція чогось, з увічливості тощо. Низький висхідний тон починається на низькому рівні діапазону голосу й піднімається до середнього рівня. Низький висхідний тон зазвичай повідомляє про ввічливість та інтерес мовця, а також про його готовність продовжувати розмову.

Той чи інший з указаних тонів може вживатися із звертанням залежно від позиції останнього в реченні.

Звертання, що знаходиться на початку речення, має привертати увагу слухача до змісту повідомлення або до факту, що зауваження стосується його (слухача) особисто. Воно зазвичай формує окрему інтонаційну групу, яка може вимовлятися з будь-яким ядерним тоном. Вибір тону не залежить від комунікативного типу речення, але він зумовлюється ставленням мовця до ситуації.

Спадний тон у звертанні показує серйозне ставлення мовця до того, що він збирається сказати: *John, \ I want you to tell me what happened.*

Цей тон доречний у звертанні до публіки на початку формальної розмови: *Ladies and \Gentlemen, \ let me...*

Спадно-висхідний тон зазвичай використовується зі звертанням, що стоїть на початку речення і вживається у неформальній розмові, щоб передати дружнє і тепле ставлення мовця: *v Kitty, \ why aren't you eating anything?*

Цей тон може іноді нести в собі попередження або бажання виділити окрему людину з числа інших: *v Caroline, \ join your younger sister in the dining-room.*

Звертання до початку речення у ситуаціях неформального мовлення може також вимовлятися з низьким висхідним тоном: *My friends, \ I am happy to met you here right now.*

Окрім того, звертання може перебувати в середині або в кінці речення. У такому разі воно вживається не для привертання уваги слухача. Воно є вираженням ввічливого, прихильного або критичного ставлення до співрозмовника. Звертання у кінцевій позиції не формує окремої інтонаційної групи. Воно є ненаголошеним і формує заядерну частину інтонаційної групи: *Can you post these letters for me, Brian? – Of \course, father*

Кінцеве звертання може бути частиною ядра, утвореного спадно-висхідним тоном. У такому разі речення звучить тепліше, і звертання отримує додаткове виділення: *You look very \tired, Jane*

Інтонація звертання, що розташовується в середині речення, є аналогічною до інтонації кінцевого звертання: *If you don't, apolo gize, Derek, \ they won't invite you next time.*

Як бачимо, інтонація звертання в англійській мові залежить від його позиції у речення і характеризується відносним різноманіттям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карневская Е.Б., Раковская Л.Д., Мисуно Е.А. Практическая фонетика английского языка. 14-е изд., перераб. Минск.:Вышэйшая школа, 2017. 383 с.
2. Соколова М.А. Практическая фонетика английского языка: Учеб. Для студ. высш. учеб. заведений. М: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 2001. 383 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СЛОВОТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Останнім часом в термінотворенні особлива увага зосереджується на відносинах між семантикою і прагматикою терміна з опорою на його семантико-прагматичний підхід (Leech, Allwood, Заботкина). Вживання терміна в нетиповому контексті надає йому новий семантичний сенс. Аналізуючи суспільно-політичні терміни, можливо виділити дві групи: перша – основний вокабуляр (*core lexicon*) за класифікацією Е.Д. Хірша [1. с. 251], куди входять лексичні одиниці, поняття, відомі неспеціалісту (зокрема лексика, що позначає сферу ЗМІ); поняття, які С.В. Гриньов визначає як лексичні одиниці, які зустрічаються як у побутовій, так і професійній сфері мовлення [2]. Друга група лексичних одиниць становить інтерес з точки зору її прагматичної зумовленості, де процес переосмислення власних назв обумовлений обсягом нових понять. Виявлено, що саме ЗМІ стали основним джерелом номінацій, де зміна значення у власному імені часто здійснюється шляхом метафоричного і метонімічного перенесення.

Слід зазначити, що суспільно-політичні терміни є складним поєднанням, з одного боку, термінів, які виступають ядром цієї термінологічної системи, з іншого – загальноновживаної лексики, що використовується для опису різних аспектів діяльності людини [3. с. 218].

Доведено, що суспільно-політичну термінолрگیю, як і будь-яку іншу, відрізняє надзвичайна близькість до загальнономовної лексики. Ця особливість тісно пов'язана з функціональною варіативністю терміну, який рухається у двох напрямках: диференціації та інтеграції; відображається в прагматичній мобільності термінологічних одиниць, які мігрують із загальноновживаної лексики в спеціальну термінологію і навпаки [4. с. 162].

Для ілюстративності процес термінологізації можна простежити на прикладі терміна зі сфери ЗМІ *reeler - (v) to reel* – крутитися, вертїтись. Цікавим є той факт, що одне зі значень терміна *reeler* – кінофільм в декількох частинах, з розвитком кіноіндустрії став широко використовуватися, тобто перестав бути соціальним і перейшов в розряд загальноновживаної лексики [3. с. 218].

У досліджуваній суспільно-політичній термінології більшість термінів виявляє високу ступінь метафоричності. Так, для прикладу, розглянемо терміносполучень *babybillboard* – невеликий, рекламний плакат на громадському транспорті. Нове значення *baby* (прожектор) з'явилося в результаті метафоричного переносу на основі подібності за розміром. Саме ця ознака використана для утворення *babybillboard*, так само і в наступних термінах, де образність мислення і узагальнення виділяє відповідні семи: *sandwich* – сандвіч, людина, що несе два рекламних щита, які звисають з

плечей, один попереду, інший позаду, або *dark horse* – букв «темна конячка» (в політиці людина, яку мало знають) невідомий чоловік.

Аналізований матеріал свідчить, що термінологія відрізняється високою мобільністю, переходячи з одного пласта лексики в інший. Так, *soap opera* (мильна опера) раніше позначалося як «сленг», а тепер перейшло в ранг загальноживаний. Очевидно, що трансфер терміна в розряд загальноживаний залежить від ступеня актуальності і широти застосування самих термінологічних одиниць, як: *blockbuster* – блокбастер не обмежується застосуванням тільки в американському варіанті, а перейшов у загальну англійську мову.

Глобальні соціальні потрясіння в житті людей і активізація політичного життя істотно відбилися на метафоричній системі мови. Вторинна номінація, зокрема метафоризація, є одним із найбільш продуктивних способів утворення нових термінологічних одиниць, посилюючи їх експресивну емоційність [5, с. 229]. Аналізований матеріал свідчить, що метафора на основі подібності проявляється під час запозичення термінів з інших наукових сфер.

Розвиток нової сфери професійної діяльності йде паралельно зі становленням відповідної терміносистеми, у процесі якої запозичуються терміни з інших сфер. Часто запозичення йдуть за принципом суміжності понять, як це проілюстровано на прикладі *to shoot (a picture)* – знімати фільм, запозиченого з терміносистеми фотографії в терміносистему мови кінематографії.

Серед словотворчих способів виділені: аффіксація, словоскладання, конверсія, аббревіація, які умовно поділяємо на дві групи: традиційні і порівняно нові способи термінотворення.

Взагалі, слова-терміни можливо класифікувати за наступними типами : прості (кореневі, непохідні) – 50% від загального числа термінів: *ambassador, apartheid, democracy*; афіксальні (похідні) – 49% від загального числа термінів: *assassination, co-chair, intervention, post-Communist*; аббревіатури – 1%: *OSCE*.

Більшу частину термінів-словосполучень становлять прості двокомпонентні словосполучення. Залежно від формальної виразності визначального елемента виділені атрибутивні словосполучення, де в функції визначення виступають:

- іменник *NN* -: *ballot access, breakthrough summit, drug trafficking*;
- прикметник *AN* -: *armed incursions, democratic institution, internal affairs, unitary system*; в тому числі моделі *VingN* і *VedN*: *uplifting goals, coerced abortion*;
- а також традиційно нечисленні моделі *N'sN* : *women's movement* і *N of N* : *Ministry of Intelligence, security of ownership*.

Існує безліч моделей, за якими можуть бути утворені трьох-, чотирьох- і п'ятикомпонентні терміни-словосполучення.

Трикомпонентні словосполучення утворені за такими моделями:

Ving of AN (granting of civil rights), N of AN (improvement of labor conditions), N of N and N (Ministry of Intelligence and Security), ANN (nuclear weapon capability), N of AN (Organization of Islamic Conference).

Чотирикомпонентної словосполучення утворені за моделями:

NN and NN (Women, Faith and Development alliance) i AN of AN (Universal Declaration of Human Rights).

П'ятикомпонентні словосполучення:

N's N for AN and N (cathedral's center for global justice and reconciliation).

Для вираження соціально-ідеологічної оцінки терміноутворюваними компонентами виступають префікси: *ultra – ultracomunism; super – supernationalism; quasi – quasidifferential*. Зростаючу роль полуафіксів в сучасному словотворенні можливо пояснити їх суттєво смисловим навантаженням порівняно з афіксами, що дозволяє їм здійснювати значний вплив на семантику утворюваних одиниць. Наприклад, терміно-утворюваний суфікс *-ism* відноситься до області теорії комунікації, що обмежує вживання дериватів: *Afganistanism* – недостатня увага ЗМІ до подій у своїй країні. *Parajournalism* – необ'єктивний підхід до висвітлення подій.

Суфікс *-ese* передає значення манери мови, професійний жаргон людини, скажімо: *journalese - the jargon of journalism; tabloidese* – ситуація, коли менше уваги приділяється серйозним новинам, а більше скандалів і розважальної інформації; *headlinesese* – занадто часто використовувані в заголовках слова і вирази.

Суфікс *-ette* – використовується для позначення осіб жіночої статі і має прагматичну спрямованість применшити статус у порівнянні з немаркованою одиницею, як, наприклад, *hackette* – жінка редактор колонки новин.

Отже, дослідження матеріалу термінів у суспільно-політичному дискурсі дозволило прийти до таких висновків:

1. Суспільно-політичні терміни включають спеціальну термінологію, загальномовну лексику, професійний жаргон і є невід'ємним компонентом мовної, культурної комунікації і компетентності.
2. Суспільно-політична сфера, пов'язана із засобами масової інформації, дозволила на широкому мовному матеріалі простежити продуктивні терміноутворювані моделі та шляхи становлення мови професійного спілкування.
3. Мовно-культурні тенденції, що властиві термінології, є характерними для розвитку сучасної англійської мови у сфері суспільно-політичного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hirsch Jr. Cultural Literacy (What every American Needs to Know) / Jr. Hirsch. Boston Houghton Mifflin Company, 1989. — 251 с.
2. Основы лексикографического описания терминосистем: дис. ... док. филол. наук / С.В. Гринев. М., 1990
3. Основы терминообразования: Семантические и социолингвистические аспекты / Дьяков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. К.: Академия, 2000. – 218 с.

4. Мотивованість лексичних одиниць. Якісні та кількісні характеристики: монографія / Т.Р. Кияк. Львів: Вища школа, 1988. – 162 с.
5. Общественно-политическая лексика в прессе 90-х годов XX ст. (семантико-функциональный анализ): дис. ... канд. филол. наук / И.В. Холявко. Кировоград, 2004 — 229 с.
6. URL: <https://dic.academic.ru/> (електронні ресурси).

Ладонина Варвара
 Научный руководитель - профессор Габидуллина А.Р.
 г. Бахмут

ОМОНИМЫ И МНОГОЗНАЧНЫЕ СЛОВА КАК СРЕДСТВО СОЗДАНИЯ КАЛАМБУРА (НА МАТЕРИАЛЕ ДЕМОТИВАТОРОВ)

Каламбур – это форма языковой игры, реализующаяся благодаря использованию в узком контексте многозначных слов, омонимов, паронимов или паронимов, значение которых может истолковываться неоднозначно.

Наиболее распространенным является каламбур, основанный на многозначности слова. Последовательное использование одного

и того же слова, но в разных значениях в стилистике и риторике называется антанаклазой. Например, в рис.1 *ссылка* – многозначное слово, означающее не свое прямое, основное значение – ‘вынужденное пребывание на поселении в качестве ссыльного’, а интернет-термин, отражающий основной источник, содержащий более обширную информацию. Эти слова имеют общую сему - действие по значению глагола *ссылать*, *сослать*, а значит, не являются омонимами.



В сложном предложении «Не волосы красят женщину, а женщина – волосы» (рис.2) глагол *красить* в первой части использован в значении ‘украшать, делать красивым’, однако во второй части высказывания открывается еще одно его значение – ‘изменять цвет, покрывать краской’.

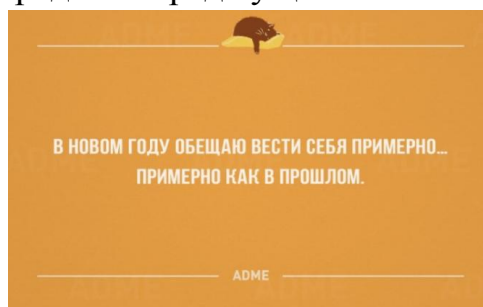
Каламбур построен на полисемии. Общая сема – ‘придавать лучший вид/изменять его’, соответственно перед нами многозначное слово.

Распространенным средством создания каламбура в демотиваторах является омонимия: полная и неполная. Обыгрываются практически все



ее виды на разных уровнях языковой системы. Чаще всего авторы юмористических текстов обращают внимание на омофоны – слова, которые одинаково звучат но имеют разное написание. На рис. 3 комический эффект создается омофонами *замерло* и *за* «*Мерло*». *Замерло* – форма прошедшего времени среднего рода глагола *замирать*. *За* - предлог перед существительным *мерло*, означающим винный сорт. Имплицитный смысл всего высказывания – ‘Я люблю вино из этого сорта винограда’.

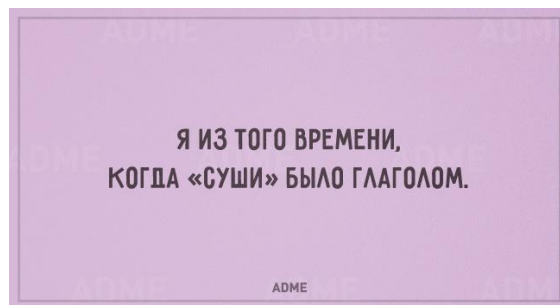
На рис. 4 иронический контекст создают омоформы. Два слова в данном контексте пишутся и звучат одинаково, однако не имеют общей семы, являются разными частями речи и обозначают разные понятия: *примерно*¹ – наречие в роли вводного слова, означающее ‘приблизительно’; *примерно*² - наречие, означающее ‘образцовый, служащий примером’.



В следующем демотиваторе (рис. 5) перед нами полные лексические омонимы. Слова пишутся и звучат одинаково, относятся к одной части речи, но обозначают разные понятия: ‘*мат*¹ определенная ситуация в шахматных играх, когда игрок не может сделать ни одного хода’; *мат*² нецензурная

лексика.

Созданию комического эффекта в рис. 6 послужили омографы: *суши*¹ – ‘блюдо традиционной японской кухни’; 2) *суши*² - повелительное наклонение для глагола *сушить*.



Богатство русской речи, внедрение в язык иностранных слов, а также потеря семантической связи между несколькими значениями слов является основой для появления омонимии и полисемии. Они, в свою очередь, становятся платформой для возникновения такого литературного приема, как каламбур, неоднозначность смысла которого привлекает многих писателей-юмористов.

ПЕРЕКЛАД ФІЛЬМОНІМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Через виникнення значної кількості іноземної продукції, конкуренція між виробниками зростає, а найбільшим інструментом привернення уваги до потрібного кінофільму стає сама назва. Особливого значення набуває якісний професійний переклад фільмів різних жанрів, адже через них здійснюється вплив на аудиторію. З огляду на велику кількість іноземної аудіовізуальної продукції, що надходить до українського кінопрокату, перед перекладачами постає складне завдання, яке полягає у виконанні значного обсягу роботи, метою якої є не тільки адекватне відтворення змісту, але й привернення уваги глядачів до кінофільму через його назву. Проблеми перекладу назв кінофільмів порушувалися закордонними лінгвістами, серед яких Дж.Д. Сінтас, Г. Готтліб, П. Ореро, проте українські перекладознавці також працюють у цьому напрямку. Дослідники А.Є Кулікова, Н.В. Бідасюк, С.М. Антонюк намагаються виділити не тільки види перекладу кінопродукції загалом, а й окремі аспекти відтворення іншомовних творів українською мовою [5, с. 161–170]. Попри наявні роботи, присвячені перекладу кінофільмів, тема передачі власних назв при перекладі фільмонімів не є достатньо дослідженою, що зумовлює **актуальність** теми.

Існує безліч факторів, які впливають на процес передачі фільмоніму з однієї мови на іншу; суттєвою є, наприклад, різниця між двома культурами, що простежується в кожній галузі людського буття. Саме тому перекладач має враховувати відмінність для уникнення помилок та неякісного переносу змісту, що можуть виникнути в процесі відтворення власної назви кінофільму і призвести до неправильного сприйняття аудіовізуального продукту загалом. **Об'єктом** дослідження виступають назви відомих іноземних кінофільмів. **Предмет** дослідження – особливості відтворення онімів (власних назв) при перекладі з англійської мови українською.

Переклад власних назв, або онімів, відіграє у мовознавстві важливу роль; як писав Д. Єрмолович, «власні назви перетворюються на опорні точки в міжмовній комунікації та у вивченні іноземної мови й перекладі з неї. Вони виконують функцію міжмовного, міжкультурного місточка» [4, с. 3]. Оніми формують одну з численних категорій лексики кожної мови, тому адекватне відтворення при перекладі має важливе значення. Проблема представлення власних назв полягає в тому, що вони мають власні функції у процесі мовної комунікації. **Мета** статі полягає в дослідженні вираження та перекладу онімів у назвах кінофільмів з англійської мови українською. Поставлена мета потребує вирішення таких **завдань**: визначити важливість перекладу назв кінофільмів, дослідити основні засоби перекладу онімів у назвах кінофільмів, виявити чинники, які зумовлюють використання певного способу перекладу власних назв у фільмонімах.

Назви іншомовного походження мають складну смислову структуру, унікальні особливості форми та етимології, можливості видозміни та словотвору, численні зв'язки з іншими одиницями та категоріями мови, тому проблема їхнього відтворення та засвоєння існує в усіх мовах світу. При передачі імені чи назви іншою мовою деякі властивості назви можуть бути втрачені. Ігнорування особливостей перекладу може ускладнювати розпізнавання носія імені [2, с. 60–62]. Проблема відтворення іншомовних онімів засобами української мови сприяє глибшому вивченню проблем адаптації власних назв.

При перекладі власних назв виділяють чотири основні способи відтворення онімів з англійської мови українською, які деякі лінгвісти об'єднують у єдиний термін – транскодування. Утім мовознавець Л.С. Бархударов, зокрема, виділяє такі способи передачі онімів: транслітерація, транскрипція, калькування, транспозиція [1].

В.С. Виноградов розрізняє дві основні трансформації при перекладі власних назв: транскрипція та транслітерація [3, с. 149].

Приєм транслітерації при перекладі онімів у назвах кінофільмів полягає у передачі власного імені літерами українського алфавіту без урахування правил вимови. Наприклад: *Shrek* – *Шрек*, ім'я головного героя мультиплікаційного фільму передано з урахуванням правил транслітерації; *Bronson* – *Бронсон*. При перекладі *Marley and Mell* – *Марлі і я* ім'я собаки Марлі передано транслітеровано, хоча ім'я головного героя Мела замінено на займенник *я*, щоб, наприклад, глядачі помилково не подумали, що йдеться про стосунки між дівчиною та хлопцем; *Marli* є зоонімом. Власні імена у фільмах *Gooby* – *Губі*, *Bruno* – *Бруно* транслітеровано без смислових змін. Кінофільм *Hitch* – *Правила Знайомства: Метод Хімча* вийшов з такою назвою до кінопрокату з метою привернення уваги; була застосована трансформація додавання, але ім'я головного героя відтворено за допомогою прийому транслітерування. При перекладі англійського фільму під назвою *Junior*, в якому загальна назва збігається зі значенням оніму, власного ім'я героя, кінопродукт до українського прокату надійшов під назвою, переданою транслітерацією – *Джуніор*.

Іноді перекладач вдається до розширення назви з метою пояснення сутності персонажа або надання свідчень про нього, а також для посилення емоційного забарвлення чи смислового ефекту. Відомий американській людині фільм *The Grinch* в Україні поширений із фільмонімом *Грінч – викрадач Різдва*. Українським телеглядачам невідома історія персонажа, тому через додавання пояснюється, хто це, а ім'я транслітерується.

Транскрипцію розуміють як систему передачі звуків іншомовною орфографічною системою. Так, наприклад, назва фільму *Jonny English* відтворена за допомогою поєднання транскрипції та транслітерації з додаванням семантичного елемента і становить *Джонні Інглиш*, або ж з трансформацією додавання – *Агент Джонні Інглиш*. У кіноназві *Hannah Montana: The Movie* – *Ханна Монтана: Кіно Монтана* передається транслітерацією, проте

Ханна транскрибовано. *The Real McCoy – Справжній Маккой*; *Jesse Stone: Thin Ice – Джесі Стоун: Тонкий лід*, для милозвучності фонетичний аспект адаптується до мови перекладу; *Boogeyman –* перекладений транскрипцією як *Бугімен*, хоча у релізах зустрічається еквівалент *Страшила*; *Hachiko: A Dog's Story – Хатіко: Вірний друг*, з японського релізу *Hachi* вже був адаптований як *Hachiko*, проте українська мова передбачає адаптацію через транскрипцію до власних правил.

Транспозиція полягає в тому, що в різних мовах власні назви, які можуть розрізнятися за формою, мають спільне лінгвістичне походження та використовуються для передачі змісту один одного. Наприклад: *Paul Apostle of Christ – Павло, апостол Христа*, для слов'ян більш характерним та зрозумілим буде ім'я апостола Павла, а не Паула. *Thomas – Апостол Фома*, до англійського кінопрокату фільм надійшов не змінивши оригінальну назву з латини, а з українського кінопрокату вийшов під назвою *Фома*, спираючись на Християнський контекст. *Don Bosco – Іван Боско*, хоча фільм італійського походження, ім'я священника – Іван, тому доречним вбачається використання транспозиції в українському кінопрокаті.

Незважаючи на труднощі при перекладі, зазначені прийоми відтворення онімів сприяють розвитку професійних умінь перекладача. Дослідження виявило, що найбільш застосовними прийомами міжмовної передачі власних назв, тобто онімів, є такі перекладацькі трансформації, як транслітерування і транскрибування. Як правило, транспозиція переважно використовується при перекладі кінофільмів, пов'язаних із релігією. Однак іноді перекладач мусить відходити від прийнятих способів відтворення змісту та створювати власні еквіваленти перекладу за допомогою інших трансформацій.

Перспективним вбачається подальше дослідження способів перекладу онімів та систематизації трансформацій, що використовуються при перекладі назв кінофільмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Бережна М.В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен. *Вісник СумДУ. Сер. Філологія*. 2007. № 1. С. 62–67.
3. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
4. Ермолович Д. И. Основы переводческой ономастики. Москва: Р. Валент, 2005. 48 с.
5. Gottlieb H. Subtitling – a new university discipline. *Teaching translation and interpreting*. Amsterdam, 1992. Pp. 161–170.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ РАКУРСИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДЕННИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЇ

На погляд психологів, щоденник є способом самовираження особистості його автора, на погляд літературознавців, він є способом відтворення художнього процесу, тоді як на думку соціологів він є джерелом відтворення світоглядних позицій його автора. Це зумовлює розмаїття ракурсів дослідження щоденника, що засвідчують роботи сучасних українських філологів К. Р. Кобріна, Г. О. Костюка, Н. Г. Колошук, О. О. Матвєєвої, К. Я. Танчиної, А. А. Залізняка [3; 5; 4; 6; 7; 2].

З огляду на психологічний аспект, у людей, що ведуть щоденник, є одна спільна риса – страждання, що породжене власним безсиллям, і яке змушує їх виплескувати свої думки у щоденник [7].

З літературознавчого погляду вирізняють щоденник письменника як жанр документалістики з властивими йому проявами зображення реальних осіб, описом справжніх подій, структурованістю матеріалу тощо та стилізацію під «щоденник», тобто художній твір або його уривок, де художньо відтворено риси щоденника як жанру документалістики [1]. Г. О. Костюк у цьому сенсі вказує на таку унікальну властивість щоденника, як його здатність перетворюватися на художній твір, як наприклад, Стендаль вів щоденник під час поїздки до Італії, а пізніше оформив ці нотатки у роман [5]. Тобто для письменника щоденник – це не тільки просте записування подій або фактів із життя, а й власне писання, він наче балансує в ньому між життям та літературою.

За К. Я. Танчин, проблема вивчення щоденника як літературного жанру розглядається не тільки як розв'язування проблем жанрових характеристик, а й як проблема вирішення мемуарної етики або обговорення суб'єктивних авторських оцінок [7].

К. Я. Танчин вирізняє такі мотиви написання щоденника, як:

1. Написання для себе, тобто самоаналіз: «Человек, ведущий дневник, доверчив. Бесконечно доверчив. Он доверяет жизни, точнее — ее ценности, ибо зачем иначе фиксировать мельчайшие происшествия? Он доверяет человеческой натуре, ибо — если ведет дневник для себя — верит, что прочитываемый там опыт будет иметь для него какую-то ценность. Или — если надеется на “суд истории” — для следующих поколений» [цит. за: 3].

2. Написання для самозадоволення, тобто щоденник є проявом нарцисизму, як-то в щоденниках О. Кобилянської розповідається, як героїня неодноразово фіксує деталі зовнішності, одягу, ніби намагається побачити себе очима інших і прагне їм сподобатися. Вона раз по раз дивиться на себе в дзеркало (у прямому значенні й переносному – коли дзеркалом є погляд інших людей) та мимохить

милується, хоча повторює, що негарна (власне, передає загальну думку оточення, яка неабияк зачіпає її самолюбство): «Юлько й Геня кажуть мені, що я негарна, це переслідує мене, мов якась манія. Ні до чого я не була така байдужа, як до свого вигляду. Часом я стою перед дзеркалом і дивлюся на себе... Обличчя моє таке худе, маленьке, вузьке, жовтувато-бліде, під очима завше залягають темні синці, і самі очі сумні... Пхе, яка я негарна. Ну то й що? Дивно, я ще ніколи, ніколи не задумувалася над тим, що я негарна. Геньо не буде мене любити. Якщо він не любить мене, то не через те, що я негарна» [цит. за: 4].

К. Р. Кобрін вивчає проблему того, чи зважають автори щоденників на можливість їхнього прочитання після їхньої смерті, з цього приводу він зауважує, що М. Кузмін і Ф. Кафка самі зачитували вголос друзям уривки зі своїх щоденників, а класик «щоденникового жанру» Ю. П. В'яземський навіть публікував уривки зі своїх записників за життя. [3].

Питання потенційних читачів щоденника цікавить і Г. О. Костюка, саме за цим критерієм він вирізняє чотири типи щоденників:

1. Перший тип щоденника пишеться з розрахунку на те, що його прочитають інші люди, як напр., щоденники Л. М. Толстого або Т. Г. Шевченка.

2. Другому типу щоденників властиві записи інтимного характеру, автор зосереджений на своєму житті, стосунках, переживаннях, здоров'ї, зовнішній світ його ніби зовсім не цікавить. Саме це характерно для щоденника Ф. Кафки, який вважають єдиним, великим за обсягом твором, написаним до кінця. Як відомо, Ф. Кафка віддав його в завершеному вигляді чеській письменниці М. Єсенській, з якою його пов'язували дружні відносини, тобто наперед розраховував на потенційного читача свого щоденника.

Третій тип – це щоденник, написаний тільки для себе, без оцінки дій та філософських роздумів, як напр. щоденник Т. Манна. Пакети, у яких зберігались записи, зверху були підписані автором власноруч: «Щоденникові записи 1933-1951 рр., літературної цінності не мають, нікому не розпечатувати раніше, ніж через двадцять років після моєї смерті». Заборону читати свої щоденники він пояснив так: «Для чого я пишу все це? Щоб ще раз перед мою смертю вчасно знищити? Або я хочу, щоб світ знав мене? Я думаю, він і без того знає про мене більше, ніж мені в тому зізнається».

Четвертий тип щоденника властивий здебільшого саме письменникам, це нотатки професійних, вуличних, народних висловів, записи характеристичних портретів, пейзажів, подекуди розгорнута схема сюжету майбутнього твору. Це літературно-мовна скарбниця письменника, звідки він черпає потрібний матеріал для нових творів, як напр. записники М. М. Коцюбинського.

Отже, проаналізовані нами роботи сучасних українських філологів засвідчують їхній сталий інтерес до вивчення щоденників, особливо письменницьких щоденників як своєї творчої майстерні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Документальна література. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0> (дата звернення: 10 березня 2019 р.)
2. Зализняк А. А. Дневник: к определению жанра. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2010/106/za14.html> (дата звернення: 17 березня 2019 р.)
3. Кобрин К. Р. Похвала дневнику. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2003/61/kobrin-pr.html> (дата звернення: 25 березня 2019 р.)
4. Колошук Н. Г. "Щоденники" Ольги Кобилянської як еґо-текст епохи декадансу: нарцисизм жіночого "я". Вип. 545-546. Науковий вісник: ЧНУ, 2011. С. 17-22.
5. Костюк Г. О. Щоденник В. Виниченко. Нью-Йорк: Едмонтон, 1980, Т. 1.: 1911-1920. 501с.
6. Матвеева О. О. Жанрова специфіка літературного щоденника. Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Вип. 17.: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2009. С. 41–47.
7. Танчин К. Я. Щоденник як форма самовираження письменника. Тернопіль: ТНПУ, 2005. 20 с.

Лихачова Анжеліка
м. Бахмут

СТИЛІСТИЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОВТОРУ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ Д.Г. ЛОУРЕНСА «ПЕРЕМОЖЕЦЬ НА КОНІ-ГОЙДАЛЦІ»

Стилістика тісно пов'язана з лексикологією, граматикою, фонетикою, семасіологією, фразеологією тощо. Однак, на відміну від цих дисциплін, вона займається не елементами мови, а їх виразним потенціалом у контексті – стилістичною функцією. На думку І. Арнольд «стилістична функція визначається як виразний потенціал взаємодії мовних засобів у тексті, що забезпечує передачу поряд із предметно-логічним змістом тексту також закладеної в ньому експресивної, емоційної, оціночної й естетичної інформації. У той час як зазначені галузі лінгвістики вивчають усю систему мовних засобів відповідного рівня в цілому, стилістика розглядає їхні експресивні якості, їхнє функціонування й взаємодію при передачі думки й почуття в тексті й, отже, їхню роль в ідейному впливі тексту на читача. При цьому мається на увазі цілісна особистість читача, а не тільки його логічне мислення».

Може здатися, що слово «функція» в лінгвістиці багатозначне. Порівн.: «стилістична функція», «функції мови», «функціональний стиль». Дійсно, референційна віднесеність цих термінів різна. Але справа тут у тому, що «функція» — слово широкого значення, що зазнає уточнення в цих комбінаціях. Інваріантом усіх його вживань є поняття призначення й залежності характеру використання того або іншого елемента в системі цілого, тобто інтегративні відношення. Це досить широке визначення дозволяє включити всі згадані вище значення слова «функція», такі, як комунікативна, контактоустановча, емотивна, волюнтативна, апелятивна тощо. Функції мови, або синтаксична функція слова чи класу слів у структурі синтаксичного цілого, або образно-характерологічна стилістична функція будь-якої специфічної лексики в мовній характеристиці персонажа теж не суперечать такому визначенню. [2, с. 42]

Повтори мають величезний потенціал як засіб стилістичної виразності, тому їх основними стилістичними функціями є: об'єднувальна (об'єднання окремих деталей, зближення різних моментів змісту і т.д.); функція ритмічної організації тексту (яка підсилює й підкреслює його логічний і емоційний характер); виокремлююча (виділення значеннєвої лінії, контраст, емоційний підйом, перебільшення). Повтори несуть певне стилістичне навантаження не тільки у віршах, піснях, але й у літературно-художніх творах. Аналіз синтаксичної побудови тексту шляхом членування на синтагми та рівні фразування дозволяє віднести до текстозв'язуючих засобів і ритму. Ритм у тексті – це періодичне чергування різних за тривалістю структурних одиниць, що створює впорядковану ритміко-мелодійну систему тексту.

Виходячи з робіт І.В. Арнольд, правильна ритмічна організація мови має дуже велике значення для її адекватного сприйняття. Натомість порушення ритму, його безладність уповільнює сприйняття мови. Ритмічне членування тексту, як усяке інше членування, передбачає наявність одиниць ритму. [1, с. 13].

Звичайно, говорячи про ритм тексту, асоціюють його з текстом віршованим. Однак проза також ритмічна. Академік В. М. Жирмунський пропонує розрізняти ритм як природну властивість мови взагалі й ритм як засіб художнього впливу, який ґрунтується на вживанні паралельних синтаксичних конструкцій і різних видів повторів. [3, с. 287].

Щодо стилістичної функції, то в стилях художнього мовлення паралелізм синтаксичних конструкцій несе художньо-емоційне навантаження. Він створює ритмічну організацію й, завдяки своїй одноманітності, служить тлом емпатичного виділення потрібного відрізка висловлення або слова.

Звернемося до вживання паралельних конструкцій в оповіданні Д. Лоуренса «Переможець на коні-гойдалці». Немає сумніву, що паралелізми, як і більшість повторів, відображують одержимість головного героя, його надзвичайно збуджений психологічний стан. «I've got to know for the Derby! I've got to know for the Derby!» the child reiterated, his big blue eyes blazing with a sort of madness. [4, с. 12].

Також Д. Лоуренс використовує фонетичний повтор «It came whispering from the springs of the still-swaying rocking-horse, and even the horse, bending his wooden, champing head, hheard it.» [4, с. 2]. У цьому реченні демонструється алітерація, повтор приголосних, який сприяє ритмізації тексту. І цей ритм асоціюється з монотонним качанням дерев'яного коника-гойдалки.

Кожному відрізку мови (тексту) властивий свій ритм: усна розмовна мова відрізняється різноманітним ритмічним малюнком. Тут ритмотвірну функцію виконують різні за своєю складністю ритмічні одиниці.

У тексті художньої літератури ритм є компонентом стилю й індивідуального творчого методу письменника. Ритмічний характер тексту змінюється залежно від руху сюжету, від плану змісту, однак, виконуючи в тексті сполучну функцію, ритм забезпечує його цілісність. Ритм сприяє створенню особливого емоційного настрою, необхідного для сприйняття ідейно-художнього задуму автора. Наприклад, «And so the house came to be haunted by the unspoken phrase: There must be more money! There must be more money!» [4, с. 1].

Ритмічна організація тексту може бути тлом для стилізації оповідання, може бути засобом створення різних соціальних варіантів мови для різного роду художніх ефектів – благозвучності, динаміки тексту тощо, тобто виконувати свою експресивну функцію. Автор вживає паралельні конструкції, які сприяють зростанню кульмінаційного моменту. Важливо зауважити, що випадки паралелізму обрамлені анафорою та анадиплосисом. Наприклад, «He wanted luck, he wanted it, he wanted it.» [4, с. 43]. «Now take me to where there is luck! Now take me!» [4, с. 4].

Таким чином, текст і ритм тісно пов'язані між собою. Вивчення ритмічної організації мови (тексту) дозволяє по-іншому глянути на такі проблеми, як членування тексту, установлення зв'язку між його частинами, типологію текстів, способи й засоби забезпечення цілісності й виразності тексту.

Письмовий текст – це здебільшого стилістично оброблений автором словесний твір із метою оптимального впливу на читача. Аналіз подібних письмових текстів, які належать перу відомих письменників, учених, публіцистів та ін., дозволяє виявити ті лінгвістичні, синтаксичні засоби, які лежать в основі такого прийому, як повтор, який забезпечує виразність тексту. Принцип повтору, який вживається на всіх рівнях текстової організації, виступає як один із найважливіших принципів, що забезпечують структурно-смыслову єдність, цілісність текстового простору.

Отже, повтори можуть виконувати в тексті функцію посилення виразності, передавати значення послідовності, тривалості або монотонності дій, створювати ефект наростання. Крім цього, вони можуть уточнювати сказане, бути засобом стилізації мовної характеристики персонажа й виконувати функцію ритмізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Стилистика декодирования. М.: Просвещение, 1990. 300 с.

2. Арнольд, И.В. Стилистика современного английского языка. Л.: 1981. 384 с.
3. Жирмунский, В. М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. Л.: Наука, Ленинградское отделение, 1977. 405 с.
4. Lawrence D.H. The Rocking-Horse Winner. URL: <http://www.classicshorts.com/stories/rockwinr.html>

Літунова Маргарита
Науковий керівник – доцент Семенова О.В.
м. Бахмут

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ЗООКОМПОНЕНТОМ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Часте вживання фразеологізмів пов'язано з їх виражальними можливостями. Образність, експресія, характерна для значної частини фразеологічних зворотів, допомагають уникнути шаблонності, сухості, безлику в мовному спілкуванні. Відомо, що більшість фразеологізмів (72%) відносяться до категорії «Тварини» [1, с. 268-269], що зумовлює інтерес до вивчення фразеологічних одиниць із зоокомпонентом у французькій мові.

У сучасному світі роль тварин у житті людини особлива: вони охороняють житло, дають нам їжу та одяг. Під час аналізу було виявлено, що фразеологічні одиниці з зоокомпонентом надають найповніше уявлення про носіїв мови, адже в них відбивається історія народу, особливості його побуту. Відносини «людина – тваринний світ» встановлювалися і розвиваються під впливом природних, історичних і соціальних факторів, певним чином впливаючи на мовленнєві механізми.

Однією з проблем є фразеологічна номінація. Її складність полягає в тому, що ФО є роздільно оформленими утвореннями, які складаються зі слів як з переносним, так і з прямим значенням, і одне й теж слово може мати інший сенс.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення особливостей ФО із зоокомпонентом, оскільки проблеми фразеології привертають останнім часом увагу з боку лінгвістів, тому що фразеологізми відіграють важливу роль у мові і суспільстві в цілому, підкреслюючи культурно-національні особливості конкретного мовного середовища.

Матеріалом дослідження слугували фразеологічні одиниці з зоокомпонентом, відібрані зі словників В. Г. Гака, I. Chollet, J.-M. Robert.

Згідно з отриманими результатами найчастіше зустрічаються фразеологізми з компонентами *chat* (кіт), *chien* (собака), *vache* (корова), *cheval* (кінь), тому що людина з цими тваринами краще знайома. Наприклад, *chat écorché* – неохайна людина, *être vache envers qn* – поводить по-свинськи з ким-небудь. Дуже рідко зустрічаються фразеологізми, до складу яких входять найменування комах, риб і плазунів.

Для того, щоб відобразити ставлення людини до того чи іншого процесу, в семантиці фразеологізмів існує шкала оцінок. Тобто фразеологічні одиниці можуть мати позитивне (*retomber comme un chat sur ses pattes* – *спритно викрутитися зі складної ситуації*), негативне (*ingrate comme un chat* – *надзвичайно невдячний*) і нейтральне забарвлення (*avoir le chat dans la gorge* – *втратити голос*). Так само треба відзначити, що компоненти *cochon, chien, chèvre, moineau, pigeon, oie, mouche, tigre, renard, grenouille* частіше зустрічаються у фразеологічних одиницях із негативною конотацією. Фразеологізми з такими компонентами, як *canard, lapin, rat, souris, vache, chat, serpent, pie, mouton, lion, lièvre, loup, zèbre, éléphant, girafe, ours, singe, bouc, oiseau* можуть мати позитивне, негативне або нейтральне забарвлення.

За своєю структурою фразеологізми поділяються на три категорії: предикативні (*ménager la chèvre et le chou* – *тримати нейтралітет*), частково предикативні (*manger comme un loup* – *жадібно їсти*), непередикативні (*le froid de canard* – *собачий холод*). Більшість зоонімів мають предикативну замкнуту структуру, це вказує на те, що здебільшого найменування тварин використовуються в прислів'ях та приказках. Фразеологізми частково предикативного і непередикативного типу зустрічаються рідше, ніж предикативні. Серед непередикативних фразеологізмів більшість виразів відносяться до типу фразем [1, с. 212].

Відомо, що антропоморфний смисловий зміст досліджуваних ФО може бути розцінений із точки зору репрезентації якостей людини. Особливістю семантичної структури є те, що всі потенційні семи антропоморфічні [2, с. 11].

ФО з компонентом-зоонімом, значення яких співвідносяться з людиною, можна розподілити за двома категоріями: 1) зовнішні якості людини, тобто ознаки і властивості, які можуть бути сприйняті за допомогою органів почуттів (найчастіше зору) і означають переважно естетичну, емотивну і фізіологічну характеристику антропоморфного об'єкта; згідно з філософською таксономією – це рівень «тіла». Наприклад, *frisé comme un mouton* – *кучерявий як баранчик*, *avoir une taille de guêpe* – *мати осину талію*, *être sec comme un hareng saur* – *бути худим як тріска*;

2) моральні якості людини, тобто властивості його особистості, які оцінюються ментально – з інтелектуальної, психологічної, моральної, релігійної, світоглядної точки зору; згідно філософської таксономії – це рівні «душі» і «духу». Наприклад, *gai comme un merle* – *весела людина*, *tuet comme une carpe* – *німий, як риба*, *adroit comme un singe*» (букв. «спритний як мавпа») – *дуже спритний*.

У французькій мові багато фразеологізмів з образами тварин, адже тварини завжди відігравали важливу роль в житті людства. Сьогодні складно уявити своє життя без тварин, цим зумовлюється широке вживання найменувань тварин у переносному значенні для опису зовнішніх та моральних якостей людини.

ЛИТЕРАТУРА

1. Назарян А.Г. Фразеология современного французского языка: учеб. пособие. М.: Высш. шк., 1987. № 2. С. 212 – 269.
2. Шепилова Т. А. Французские фразеологические единицы с компонентом – зоонимом: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.05. Воронеж, 2001. 11 с.

Луценко Анастасия
Научный руководитель – доцент Колесниченко Е. Л.
г. Бахмут

ОКСЮМОРОН КАК СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ФИГУРА (на примере произведений М. Цветаевой)

Одним из наиболее ярких речевых оборотов, позволяющим сделать нашу устную и письменную речь более выразительной и динамичной, с полным правом считается - оксюморон.

Слово «*оксюморон*» взято из древнегреческого языка, как и многие литературные термины. Буквально оно переводится как «*остроумно-глупый*» и используется для обозначения особого стилистического приема – сочетания несочетаемых противоположностей. В современной лингвистической литературе оксюморон трактуется как «*стилистическая фигура, состоящая из противоположных по смыслу слов, понятий, противоречащих друг другу, логически исключающих друг друга*», как «*соединение двух антонимических понятий, двух слов, смысл который противоречив, чаще всего эпитета и его определяемого. Вносит оттенок яркости, «интересности»*» [2, с. 303]; как «*вид парадокса, но в отличие от каламбура и других видов языковой игры, которые образуют комический эффект, оксюморон побуждает читателя к глубокому осмыслению индивидуально-художественного приема соединения несоединимого*» [1, с. 374].

Намеренное соединение в одном понятии противоречивых смыслов, как правило, позволяет создать яркий, запоминающийся образ предмета или события. Два слова, логически исключающие друг друга, нередко позволяют более выпукло и образно выразить свою мысль. Такие выражения, как «*живой труп*», «*горькая радость*», «*одиночество в толпе*» несут не только смысловую, но и яркую эмоциональную нагрузку.

Благодаря столкновению логически противоположных понятий оксюморон позволяет создавать эмоциональные образы, наполненные новым смыслом. Например: «*Эта собака – такой очаровательный уродец*». «*Убогая роскошь* ее наряда давала полное представление о роде занятий». «*Смелость этой мужественной женщины* поражала многих бывалых солдат».

Понятия, используемые в оксюмороне, хотя логически являются взаимоисключающими, но при этом образуют гармоничное сочетание, обращая внимание на смысловое внутреннее противоречие явления или предмета.

Оксюморон составляется именно из двух противоположных по смыслу значений, причем как эмоционального, так и логического плана.

Наиболее ярко свойства оксюморона проявляются в названиях литературных произведений – повестей, романов, пьес, стихотворений или даже газетных статей. При помощи этого приема авторы не только получают возможность в нескольких емких словах выразить основную мысль своей книги, но и привлекают к ней внимание потенциальных читателей.

Как известно, любой парадокс запоминается гораздо лучше, чем логичная банальность, именно в силу своей яркости и необычности. Поэтому даже тем, кто никогда не читал этих произведений, названия «*Горячий снег*», «*Оптимистическая трагедия*», «*Невыносимая легкость бытия*», «*Конец вечности*», «*Обыкновенное чудо*» хорошо известны.

Как правило, оксюморон – атрибутивное словосочетание существительного и прилагательного, наречие и глагол или наречие и прилагательное [1, с. 374].

Рассматривая классификацию словосочетаний по морфологической природе главного слова, авторы пособия «Современный русский литературный язык» говорят о том, что «некоторые словосочетания, построенные по языковым схемам, обладают большой художественной выразительностью, которая создается необычным объединением лексических средств. Например: «*холодный кипяток нарзана*» (Лермонтов), «*черемуха в белой накидке*» (Есенин), «*Горячий снег*» (Бондарев) и др.»

Бесспорно, что оксюморон строится по конкретным языковым схемам. Наблюдая за структурой оксюморона, мы можем выделить несколько основных его моделей:

1. Наиболее продуктивна модель подчинительного словосочетания:

Это чувство *сладчайшим недугом* (М. Цветаева)

2. Значительно реже встречаются соответствующие модели одной синтаксической формы. В основном это производные морфологического способа деривации:

За наше *не-гулянье* под луной... (М. Цветаева)

Надменно-нежный и неженский

Блаженный голос с облаков. (М. Цветаева)

3. Наконец, на уровне свободного текстового моделирования в ряде случаев выступают дистрибутивно-контекстуальные оксюмороны:

Солоно-солоно сердцу досталась

Сладкая-сладкая Ваша улыбка. (М. Цветаева)

Определяются функциональные возможности оксюморона в контексте. Можно утверждать, что оксюморонные сочетания избирательно отражают реальность, их назначение выражение эмоций и оценок по отношению к называемому.

Оксюморон – фигура поэтической речи. В поэзии М. Цветаевой характерно активное использование оксюморона, способного передать сложность мировосприятия поэта. Исследуя произведения поэтессы, можно

выделить стилистические функции оксюморона в поэтических текстах: 1) оксюморон позволяет подчеркнуть необычность лирического героя, сложность его мироощущения; 2) передаёт противоречивое отношение к миру; 3) с помощью оксюморона поэт показывает сложность взаимоотношений героев; 4) оксюморон способен показать тончайшую душевную организацию лирического героя, выразить душевные терзания; 5) оксюморон средство выражения мыслей поэта о мире, предназначении человека.

Оксюморон используют для того, чтобы сразу поразить необычностью читателя, заинтриговать его. Благодаря использованию такого стилистического приема как оксюморон фразы «врезаются» в память, становятся «крылатыми». Оксюморон - уникален, это всегда авторская находка. Уместное употребление оксюморонов в художественном тексте создает определенный авторский стиль, «почерк», а умение точно и образно перевести оксюмороны говорит о высочайшем уровне владения языком.

ЛИТЕРАТУРА

1. Мацько Л.І. та інш. Стилїстика української мови: підручник. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
2. Романова Н.Н. Стилїстика и стили: учебное пособие: словарь. М. : Флинта: ИПСИ, 2006. 416 с.
3. Русская литература XX века. / Л. А. Смирнова, А. М. Турков и др.: М. : «Просвещение», 1994. Часть I. 383 с.
4. Словарь литературоведческих терминов. / Сост. Л. И. Тимофеев и С. В. Тураев. М. : Просвещение, 1974. 509 с.
5. Словарь лингвистических терминов. / Сост. О. С. Ахманова. М. : Просвещение, 1969.
6. [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Оксюморон](https://ru.wikipedia.org/wiki/Оксюморон)

Макаров Валерій
Науковий керівник – доцент Ситняк Р.М.
м. Бахмут

WHY IS IT NECESSARY TO STUDY DISCOURSE ANALYSIS?

Grammar is known to be an essential part of any language all over the world. In linguistics, grammar is a set of structural rules, governing the composition of clauses, phrases, and words in any given natural language [1]. This system of various elements forms a fortress of grammar. It stands to the reason that the world's languages differ and no general guide can be made. Nevertheless, there are units of common principles fitting the majority of languages that have been developing for decades and centuries. An appropriate instance is parts of speech. This very division has greatly helped to understand the implicit meaning of the words and what they

work with. The English language has carved its own grammar paths with both international and unique patterns. For example, English possesses the above mentioned parts of speech but there is an almost unique non-finite form of the verb – the gerund, which has features of both the verb and the noun.

A more fascinating thing than the grammar itself is its learning, approaches and methods of introducing, interacting, and teaching. Traditionally, grammar has been studied via separate rules and regulations of its official literary form. Explanations are usually followed by short examples. On the one hand, this classic system seems to be sustainable and correct for gradual and significant mastering of a language. On the other hand, such components as colloquial speech and discourse nuances are frequently being omitted. On account of this learning of a language is sometimes considered “superficial” and “artificial”.

In view of modern globalization such an approach outlives its usefulness. Having the opportunity of socializing with native speakers and obtaining true-to-life language knowledge people started noticing obsolescence of grammar books. They needed upgrading in a drastic way. This time a rule is successively being replaced by a situation. Discourse Analysis began widely being applied to observe the language from all sides and aspects. However, it should not be understood as a total refusal from grammar. It is avital regeneration to give language learners the confluence of information they will objectively use wherever or whenever they are.

In favour of Discourse Analysis (DA) I would like to dwell upon crucial advantages of it. First of all, I consider giving definition of DA to be of great importance. Discourse Analysis or discourse studies is the approaches of analyzing written, oral, sign language, and any significant semiotic event. [2]

Taking it in more depth I have distinguished several particular advantages of studying by the example of the English language:

1. Critical consumption. By studying DA language learners become a “critical consumer of information”. We are able to sort out both the grammatical and lexical ways of all kind of literature from newspapers to books encourage us to look at something one way but not another. An appropriate instance is “*the freedom fighters have managed to gain adopting that democratic law*”. Here we can see that the phrase “*the freedom fighters*” is used with definite article to put the emphasis. The Present Perfect Tense gives us the certain result of fighting. The word “*gain*”, which emphasizes the struggle, implies getting something with difficulty. The combination of words “*the democratic law*” makes us think of changing things for the better from the very beginning.

2. A cognitive process. Discourse analysts claim that English always seeks a particular response when using it. It is usually a cognitive process (an unconscious decision), making linguists be interested in. For instance, let us take a look at the way these two utterances are expressed:

- a) *Are you sure you want to go out?*
- b) *How come you want to go out?*

As we can see, both a) and b) touch the same issue. Nevertheless, using the first utterance you are likely to address to not go out. In contrast, the second utterance is less demanding. It is more of an actual question than a dissuasive device.

3. ***Understanding and applying the grammar.*** Some English teachers used to explain the grammar rules by following the idea of so-called “have to” without giving the distinctive reason. On the contrary, DA shows the distinguishing reason for using the various grammar elements and patterns.

a) I have made tea for you.

b) I made tea for you.

Why should we use The Present Perfect Tense (PrPT) but not The Past Simple Tense? We are usually given the reason that the PrPT is used if there is no particular time, and the PST on the contrary. Besides, both sentences would be translated into Russian or Ukrainian in the past tense. However, if we go deeper the reason of such a division is clear. The Present Perfect Tense connects the past and the present and has an ultimate goal to show the visible result that is useful at the moment. The Past Simple Tense determines the fact that happened in the past and does not emphasize the result.

Taking all the points into consideration I can conclude that studying Discourse Analysis is constantly increasing its importance and practical usage. To go with the times learning the English language and any other one should be reconsidered to develop critical consumption of information, understanding expressed shades of meaning and reasons for usage grammatical elements. In terms of contemporary life everything depends upon context. Elements are constantly interacting with each other creating new contextual meaning that can have no sense separately. That is why Discourse Analysis is necessary to learn.

LITERATURE

1. Grammar. English Oxford Living Dictionary. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/grammar>
2. What Speakers Do in Conversation: *Linguistic Society of America*. Deborah Tannen (the date of the application: 01.05.19) URL: <https://www.linguisticsociety.org/resource/discourse-analysis-what-speakers-do-conversation>

НОВІТНІ АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ, ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ В НІМЕЦЬКОМОВНИЙ БІЗНЕС-ДИСКУРС

Історично склалося, що англійська мова стала інструментом міжнародного спілкування та всеоб'ємлючої взаємодії між народами та країнами, враховуючи розмаїття мовної картини сучасної об'єднаної Європи. Будучи найуживанішою мовою в світі, вона почала впливати на культури майже всіх народів світу та у всіх сферах життєдіяльності. Так, серед країн Європи Німеччина випередила Францію, Італію, Іспанію та інших за EF English Proficiency Index. Тож цілком зрозумілими є причини зростання кількості англіцизмів у німецькій мові. Ми пропонуємо розглянути особливості використання англійських запозичень у бізнес-дискурсі сучасної німецької мови та їхню роль у формуванні білінгвальної картині світу.

Матеріали для дослідження ми брали із засобів масової інформації, зокрема, бізнес-журналів, де автори статей розповідають про успішну діяльність великих організацій, про правила ефективного ведення бізнесу, про новини в галузі економіки, високих технологій, менеджменту тощо.

Аналізуючи статті із бізнес-журналів «Harvard Business Manager», «IT-Business», «Vogel», пропонуємо розглянути приклади фразеологічних запозичень у сучасній діловій німецькій мові.

Журнал «Harvard business manager»

Management-Tipp – Hinweis für Leitung eines Unternehmens – запозичений з англійської мови вираз, що означає вказівку або підказку в сфері менеджменту: *Management-Tipp des Tages* – менеджмент-підказка дня.

Ressentiments aufs Tapet bringen – спочатку вираз *etw. aufs Tapet bringen* був запозичений з англійської мови і означав «заговорити про щось»: «*So auf die Tischdecke bringen oder aufstellen, dass es jedermann besehen oder besprechen kann*». Зважаючи на контекст, цей вислів нині означає «заговорити або згадати про старі затаєні образи»: *bringen Sie bei Ihrem Weggang keine alten Ressentiments aufs Tapet* – при звільненні не згадуйте про старі образи.

Kollege – Arbeitskamerad (in) – (з англійської мови) колега: *reden Sie nicht schlecht über Ihre bisherigen Kollegen* – не говоріть погано про своїх колишніх товаришів по службі.

Журнал «IT-Business»

IT-Business – Geschäft, das mit Informationstechnologien verbunden ist – (з англійської мови) бізнес, пов'язаний з інформаційними технологіями: *Dieses Unternehmen ist mit IT – business beschäftigt* – це підприємство веде бізнес у сфері інформаційних технологій.

Top-Entscheider – Person, die in einem Unternehmen wichtigste Entscheidungen trifft – (змішане, перша частина якого була взята з англійської

мови, а друга частина залишилася німецькомовною) *відповідальний: Diese Zeitschrift ist die hoch qualitative Informationsquelle für die Top-Entscheider im IT-Handel – цей журнал є якісним джерелом інформації для людей, які працюють на відповідальних посадах в організаціях, пов'язаних з IT-торгівлею.*

Журнал «Vogel»

Image und Branding – Vorstellung von jemandem oder etwas und Entwicklung von Markennamen – (з англійської мови) репутація / імідж та створення бренду: Von Image und Branding bis zur punktgenauen Lead – Generierung – від репутації та брендингу до залучення потенційних клієнтів.

Tool – Werkzeug / Hilfsprogramm – (з англійської мови) допоміжна програма (інструмент): Dazu bieten wir die Expertise für B2B-Kommunikation sowie alle Tools und Marktdaten, damit Sie Ihre Kommunikationsziele effizient erreichen – Для цього ми надаємо експертизу на B2B-комунікацію, а також всі допоміжні програми й дані ринків, щоб Ви могли ефективно вирішувати завдання в галузі комунікацій.

Проаналізувавши декілька посібників з ділової німецької мови і бізнес-комунікації, можна зробити висновок про те, що майже на третину діловий лексикон складається із запозичених слів, серед яких майже 80% - англійські запозичення [1, с. 35-36].

Оскільки частка англійських запозичень найбільша в німецькій діловій комунікації, ці слова позначають не тільки реалії суспільства США та Англії, але й комп'ютерні терміни, сучасні технології, тобто все те, що вперше було знайдено та використано в цих країнах (MS-Office, Display, Key Account Manager, Fitnessraum, Cocktailparty, chatten).

Процес запозичення не може обійти стороною ділову сферу, бо вона безпосередньо пов'язана з найновішими технологіями. Посередниками бізнес-спілкування є прості люди, вони не можуть остаточно абстрагуватися від процесу всесвітньої глобалізації, тому вони «вбирають» нові слова, які були колись тільки сленговими, і вживають їх на ділових переговорах, у листуванні з партнерами. Крім того, англійські запозичені слова значно спрощують ділове спілкування представників різних країн: обидві сторони переговорів часто використовують англіцизми в розмові між собою, тому інша сторона вже частково розуміє, про що йдеться, ще до того, як професійний перекладач візьметься за роботу.

На підставі аналізу запозичень у діловій сфері німецької мови зроблено кілька висновків:

- процес запозичення – це закономірний етап розвитку мови;
- процес запозичення є дуже важливим явищем і невід'ємною частиною будь-якої мови;
- процес запозичення в бізнес-сфері є неминучим;
- більшість запозичених слів – інтернаціоналізми, оскільки вони функціонують у декількох мовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морозова О. Н. Английские заимствования в современном немецком языке: лингводидактический аспект. Тверь, 2007. URL: <http://tverlingua.ru> (дата звернення 12.03.2019).
2. Harvard Business Manager. Selbstmanagement. URL: <http://www.harvardbusinessmanager.de> (дата звернення: 16.03.2019).
3. IT-Business. Top Themen. URL: <http://www.it-business.it/> (дата звернення: 19.03.2019).
4. Vogel Communications Group: Kaffeebar-Ranking, 2016. URL <https://www.vogel.de/> (дата звернення: 15.03.2019).

Мірошникова Анастасія

Науковий керівник – доцент Старченко О.А.

м. Бахмут

ІНТОНАЦІЯ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Досить довгий проміжок часу питальні речення вивчалися у порівнянні з розповідними. Вони є подібними, бо обидва ці типи речень виражають або судження, або ствердження. Головною відмінністю між ними є те, що питальні речення, ставлячи питання, нібито надають запит до отримання деякої інформації, а розповідні речення стверджують або заперечують надану інформацію. Кожне з питань реалізується в конкретній мовленнєвій ситуації та має суто ситуативний характер.

Відносно до типу подання запитуваної інформації питальні речення загалом поділяють на питання-запити нової інформації, питання-уточнення того, що вже відомо. До таких можна віднести спеціальні питання англійської мови, питання-перезапити. Питання-запит відносять до окремого виду саме через номінативну функцію запиту в реченні. Згідно з комунікативною спрямованістю питання-запиту інформації властива ініціальна позиція. Такі питання спрямовані на наступну репліку, тобто на відповідь. В англійській мові за характером питання виділяють загальні, спеціальні, альтернативні та розділові питання. Також окремо виділяють заперечні питання.

Інтонація – це пониження чи підвищення голосу в процесі мовлення. В англійській мові розрізняють два основних види інтонації: спадну й висхідну. Усі речення діляться на інтонаційні групи (синтагми). Це так звані відрізки, які є завершеними за змістом (іноді це може бути і все речення). У кожній синтагми є своя інтонація в англійській мові, яка і демонструє, чи завершеною є в ній думка, чи ні. Кожна інтонаційна група закінчується або пониженням, або підвищенням тону останнього (єдиного) ударного складу. Низьким тоном вимовляють: розповідні речення, позбавлені емоційного оформлення; окличні й наказові речення, спеціальні питання, а також другу частину альтернативних питань. Підвищення тону в основному характеризує окремі частини речення,

незакінчені за змістом; прохання, загальні питання, першу частину альтернативних питань.

У спеціальних запитаннях головним компонентом речення є питальний займенник. Він безпосередньо пов'язаний із частиною речення, яка позначає предмет або явище, про яке запитують. У відповіді ж такий займенник повинен бути замінений певним об'ємом інформації. Спеціальне питання з точки зору інтонаційного оформлення часто розглядається вченими як стверджувальне речення, основною ознакою якого є низхідний тональний контур. Прикладом такого речення може бути: “*What was that?* – Що це було?” або “*Where are we going now?* – Куди ми зараз йдемо?”. Типовим розміщенням фразового наголосу є останній наголошений склад синтагми (інтонаційної групи). Поряд із цим відповідно до ситуації спілкування та виражених емоцій може змінюватися як діапазон та інтервал падіння тону, так і тип тону в цілому.

Загальне питання формально характеризується відсутністю займенникових питальних слів і специфічною питальною інтонацією. Складніше охарактеризувати загальне питання в аспекті змісту. Якщо співвіднести питання з твердженням (розповідним реченням), то загальне питання постає як запит про достовірність того нового, про що повідомляється у висловлюванні. Відповідь на загальне питання підтверджує або, навпаки, заперечує реальність словом-запереченням. Загальне питання з інтонацією підвищення запитує інформацію й очікує відповіді «так» чи «ні». Таке запитання в англійській мові буде виглядати так: “*Do you like coffee?* – Хочеш кави?”. Водночас загальне питання з інтонацією низького підвищення повідомляє про впевненість мовця в отриманні позитивної відповіді. Як приклад можна навести: “*Aren't children supposed to be at school?* – Чи діти не повинні бути в школі?”.

Альтернативне питальне речення найчастіше складається з двох окремих частин, розділених сполучником, які представлені для вибору слухачеві. Вибір виявляється у відповіді: відповідь заповнює запропоновану альтернативу відповідно до запитання. Альтернативне питання може мати в своєму складі займенник, підкреслюючи відкритий характер речення. В альтернативних питальних конструкціях використовується висхідний інтонаційний контур у комбінації зі спадним. На першій частині питального речення завжди реалізується висхідний тон, бо вона є некінцевою, але зовсім інша картина представляється при розгляді другої частини питання. Там вже можна виділити спадний тон, який знаходиться саме на кінцевому елементі інтонаційної групи. Прикладом може послужити таке речення: “*Will you buy this little black dress \ or those blue jeans?* – Ти купиш цю маленьку чорну сукню чи ті сині джинси?”. Також дуже часто зустрічаються питання з незакінченим переліком альтернатив. Тобто альтернатив може бути запропоновано дуже багато. Тоді висхідний інтонаційний тон реалізується на всіх некінцевих елементах такої інтонаційної групи, наприклад: “*Do you want some coffee, \ tea \ or just water?* – Ти хочеш каву, чай чи просто воду?”.

Розділові питання являють собою стверджувальне чи заперечне розповідне речення, до якого приєднане коротке загальне запитання, що складається із займенника, що замінює підмет, і того допоміжного чи модального дієслова, яке входить до складу присудка розповідного речення. Перша частина розділового запитання (тобто розповідного речення) вимовляється із спадною інтонацією, а загальне запитання – з висхідною інтонацією. Як правило, відповіді на такі запитання є короткими та очікуваними. Як приклад можна привести: “*You are a `doctor, \ ,aren` t you?* – Ви ж доктор, чи не так?”. Виділяють також питальні конструкції, в яких відповідь на запитання є неочікуваною. У таких реченнях на першій частині речення, так само як і на другій, реалізується спадний інтонаційний контур. “*The weather is `fine today, \ `isn` t it?* – Сьогодні гарна погода, чи не так?”. Тобто в залежності від ‘очікуваності’ отриманої відповіді змінюється інтонаційний окрас ситуативної мовної конструкції.

Дослідивши інтонаційне оформлення різних типів питальних речень, можна зробити висновок, що оволодіння навичками ритміко-інтонаційного оформлення різних типів речень відіграє важливу роль у вивченні англійської мови. Інтонація також висловлює наші емоції: здивування, роздратованість, радість, невдоволення. Оскільки для того, щоб правильно оформити свою промову, необхідно знати, який інтонаційний контур характерний для того чи іншого типу речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Т. Журавель, Н. Хайдарі. Інтерогативні конструкції як лінгвістична та перекладознавча проблема. Південний архів. Філологічні науки. 2017. Вип. 66. С. 214-217.
2. Карневская Е.Б., Раковская Л.Д., Мисуно Е.А. Практическая фонетика английского языка. 14-е изд., перераб. Минск.:Вышэйшая школа, 2017. 383 с.

Муравйова Анастасія
Науковий керівник – ст. викладач Суховецька Л. В.
м. Бахмут

СЕМАНТИКА ДОСВІДУ НАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКИХ ПАРЕМІЯХ

Будь-яка нація живе у своїх специфічних соціальних і природних умовах, має власну історію, культуру, релігію, звичаї, побут, принципи моралі, психологію. Навколо цих чинників зазвичай формується національний менталітет, який обов’язково знаходить відображення у мові. Найяскравіше та найефективніше функцію мовного віддзеркалення менталітету і світогляду нації виконують прислів’я та приказки. Як влучно висловлюються науковці-етнографи: «Здається, ніде настільки різко і яскраво не висловлюється зовнішнє

і внутрішнє життя народів з усіма його проявами, як у прислів'ях, які фіксують його дух, розум і характер» [2].

Прислів'я є народною оцінкою об'єктивних явищ дійсності. Вони передають притаманні народів спосіб судження, особливості поглядів; у них виявляються побут, дух і характер, вдача й звичаї, вірування та бажання, а також щоденні емоції та почуття людей. Прислів'я наочно ілюструють і спосіб життя, і географічне положення, й історію, і традиції певної лінгвокультурної спільноти.

Під прислів'ям розуміють стійкий вислів у формі синтаксично завершеного речення, у якому узагальнено суспільний досвід. Прислів'я – це історично зумовлені пареміологічні одиниці евфонічної структури, які відображають мовну картину світу, зберігають і передають досвід народів та в подальшому моделюють стереотипи поведінки. Образність, виразність і компактність прислів'їв робить їх схожими на приказки, але відмінність полягає в тому, що прислів'я висловлюють закінчену думку [4; 5].

Виникнення прислів'їв, на думку дослідників, бере початок з часів первіснообщинного ладу. Розкриваючи основне джерело виникнення ідіом, лінгвісти вказують на роль життя та діяльності людей. Л. П. Сміт стверджує, що вони є результатом мовотворчості неграмотних людей і тісно пов'язані з інтересами та повсякденними заняттями простого люду. «... найкращі ідіоми виникли не в бібліотеках та вітальнях, а в майстерні, на кухнях чи в льоху» [3, с. 78].

Паремії постають сполучною ланкою між поколіннями, служать «сховищем» і засобом передавання позамовленнєвого колективного досвіду [5, с. 97]. За кожним із них стоїть авторитет поколінь, але прислів'ям ставав лише той вислів, який узгоджувався з образом життя і думками безлічі людей [1, с. 6]. Отже, така позиція науковців надає підстави виокремити групу пареміологічних одиниць із семантикою, що позначає досвід нації, і виникнення яких вмотивовано предметно-практичною діяльністю людей. Розглянемо деякі приклади.

Значний прошарок прислів'їв і приказок із анімалістичним компонентом розкриває досвід тісного контакту людини з природою. Довготривалі спостереження за світом тварин, за їхньою поведінкою та звичками стали підставою для образної характеристики людей і взаємовідносин між ними. Так, англійська приказка *Geese with geese and women with women* (гуси до гусей, жінки до жінок) позначає: «Не слід сунутися до чужого товариства». Людська свідомість зафіксувала безпечну модель поведінки, де кожна тварина тримається свого виду, і спроектувала її на суспільство у вигляді стереотипу (рекомендації) не змішувати соціальні прошарки. Аналогічний зміст про те, що люди одного соціального походження тримаються разом, передано в іншому прислів'ї *Birds of a feather flock together* (птахи одного пера знаходяться в одній зграї).

Про те, як складно змінити характер людини, закладений в неї природою, а не вихованням, свідчать фразеологізми, породжені внаслідок

спостережень за тваринами: *The leopard cannot change its spot* (Леопард не може змінити свої плями). *You cannot teach old dog new tricks* (Не можна старого собаку навчити нових хитрощів). *Nature draws more than ten oxen*. (Природа тягне більше, ніж десятеро биків).

Особливості національного харчування закладені у прислів'ї *It is no use crying over spilt milk* (не має сенсу плакати над розлитим молоком), яке використовується з метою показати безглуздість жалкувати про те, що втрачено або зроблено. Але з точки зору мотивації можна зробити висновок, що саме молоко було основоположним і значущим продуктом харчового раціону, скоріш за все, простого люду, бо його втрата могла спричинити розпач і сльози. З іншого боку, це прислів'я передає намір людей тверезо ставитися до того, що вже відбулося і не можна змінити.

Деякі прислів'я фіксують досвід умов життя. Наприклад, *My house is my castle* (Мій дім – моя фортеця) означає, що лише вдома людина може почуватися впевнено, захищено. Ідея свободи поведінки людини у своєму домі вмотивована особливостями умов життя англійців у таких оселях як фортеця. У свій час замки нагадували невеличкі міста, де жило багато людей, але господар встановлював свої правила, ніхто не міг їх порушувати і ніхто не міг зайти в будинок без запрошення. Окрім того, замок був найбільш безпечним і неприступним місцем для мешкання, тому і сьогодні безпека є тією умовою, яку висуває будь-який англієць до своєї домівки. Прислів'я *East or West home is best* також передає значущість власної домівки для англійця.

Англомовна спільнота спродукувала низку прислів'їв, які зафіксували звичай раннього підйому як елемента укладу повсякденного життя простого люду: *Early bird catches worm* (рання пташка ловить черв'яка). *Early to bed and early to rise makes you healthy, wealthy and wise. The morning hour has gold in its mouth*.

Наступна група прислів'їв доводить, що у процесі предметно-практичної діяльності суспільство надає перевагу конкретним справам, а не обіцянкам і балаканині: *Deeds, not words. Doing is better than saying. Be slow to promise and quick to perform. Actions speak louder than words. Fair words fill not the belly*.

Фрагмент професійної діяльності вербалізований у прислів'ї *A bad workman blames his tools* (поганий робітник звинувачує свої інструменти). У своєму переносному значенні паремія виконує характеризувальну функцію і вказує на психологічну особливість людини - схильність шукати причини своїх невдач де завгодно, тільки не в самій собі.

Деякі прислів'я зберегли досвід поведінки певних авторитетних осіб. Християнський святий Аврелій Августин, наприклад, писав у своєму листі: «Коли я в Римі, я постую по суботах, але в Мілані я цього не роблю. Завжди дотримуйтесь звичаїв тієї церкви, яку відвідуєте, якщо не хочете скандалу». У мові залишився вислів *When in Rome, do as the Romans do* (коли в Римі, роби як римляни), який спонукає людину придивлятися до того, як поводить себе більшість, і робити так само, якщо вона потрапляє в нове місце або ситуацію.

Паремія *There is no such thing as a free lunch* (не буває безоплатного ланчу) залишилась в мові внаслідок діяльності закладів харчування, зокрема, недоброчесної реклами деяких розважальних салунів Великобританії і США у середині ХІХ століття. Під оголошенням про безкоштовні обіди маскувалася реклама, яка передбачала інші витрати. Наприклад, в одному із салунів у Мілуокі нагодувати «безкоштовно» обіцяли тих, хто купить сигару або напій. Очевидно, витрати на подані страви були включені до вартості алкоголю або сигари. Такий вислів формує настанову на те, що за все в цьому житті треба платити, і якщо ви зараз не віддали гроші, пізніше, можливо, доведеться попроситися з чимось більш цінним.

Висновок: отже проаналізовані нами прислів'я вказують на те, що вони реалізують кумулятивну функцію, оскільки ввібрали у себе інформацію, яка розкриває шлях розвитку нації, специфіку її трудової життєдіяльності, звичаї, побут, умови проживання, життєві спостереження та висновки. Спочатку вони мали утилітарно-практичне значення, а з часом отримали узагальнене значення і стали носити імперативно-повчальний та моралізаторський характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аникин В. П. Предисловие. Словарь русских пословиц и поговорок. Сост. В. П. Жуков. М. : Русский язык. 1993. 535 с.
2. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвокраеведческая теория слова. М. : Русский язык, 1980. 435 с.
3. Дубравська З. Р. Паремія як засіб пізнання системи мови. *Молодий вчений*. № 4.3 (44.3), квітень, 2017 р. С. 77–80.
4. Комунікативно-прагматичний аспект функціонування прислів'їв у художніх текстах (на матеріалі творів М. Сервантеса). URL: https://revolution.allbest.ru/languages/00396169_0.html
5. Шепитько С. Функції прислів'їв. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Вип. 137. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2015. С. 95–100.

Нечитайло Валентин
Научный руководитель – профессор Габидуллина А.Р
г. Бахмут

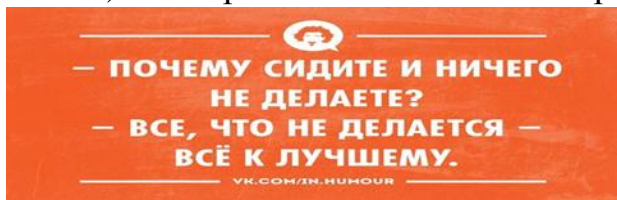
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ДЕМОТИВАТОРАХ

Жанр демотивацинного постера можно считать прецедентным феноменом, то есть регулярно воспроизводимым и хорошо известным всем представителям социально-культурного пространства (в этой роли может выступать известная фраза, герой сериала или кино, медийные персонажи и т.д.). Именно прецедентность является одним из основных факторов

межкультурного общения, а социальные сети обеспечивают необходимую для этого коммуникацию. Для корректного понимания демотиватора реципиенту необходимо восстановить ассоциативные связи и культурные коннотации: только в этом случае коммуникативный эффект будет достигнут.

Типы взаимодействия вербального и визуального:

1) Вербальный компонент преобладает над визуальным компонентом.



В демотиваторах такого типа вербальный компонент имеет функцию афоризма и может существовать самостоятельно (рис.1.).



2) Демотиваторы, в которых

одинакова роль как визуального, так и вербального компонента. Создание такого демотиватора невозможно без синтеза, так как при синтезе создается каламбур. Так, в демотиваторе «Отмывание бабок» (рис.2.) фразеологизм имеет разговорное значение 'легализация незаконно заработанных денег', но визуальный компонент подсказывает прямое значение высказывания (подобное явление в стилистике называется «реализацией метафоры»).

Одной из структурных трансформаций ФЕ является расширение за счет введения новых лексических единиц. Часто можно встретить обновленную устойчивую структуру, распространенную новыми лексемами. Как правило, фразеологические единицы, подвергшиеся таким изменениям, приобретают шутливо-каламбурный характер. В данном демотиваторе (рис. 3) дополнено знаменитое высказывание из рассказа А.М. Горького «Старуха Изергиль» - *Рождённый ползать летать не может.*



В демотивационных постерах часто обыгрывается семантика фразеологической единицы, происходит буквализация – самый радикальный способ преобразования фразеологических единиц.

Вся работа коту под хвост!



Темная сторона манит вас на pikabu.ru

Фразеологизм «коту под хвост» имеет значение 'впустую, даром, зря, напрасно (выбрасывать, расходовать и т. п.)'. В демотиваторе (рис.4) за счет визуального эффекта реализуется прямое значение.

В интернет пространстве часто можно встретить случаи обыгрывания прямого и переносного значения фразеологической единицы с целью усиления экспрессии, привлечения внимания. Равноправная реализация прямого и фразеологического значений оборота осуществляется за счет его взаимодействия с визуальным компонентом.



В данном примере мы видим, как переносное значение логоэпистемы «глаголом жечь сердца людей» из стихотворения А.С Пушкина «Пророк» переходит в прямое за счет дополнительного комментария (рис.5).

О фразеологизме существует классическое мнение, что он неспособен к изменениям. Но ФЕ, как и язык в целом подвержена изменениям, а значит, постоянно развивается, соответственно количественно обогащается и качественно изменяется. Существует прием, который основывается на использовании не самого фразеологизма, а его общего образа или ритмико-синтаксической организации.

Можно выделить несколько групп в зависимости от характера семантического

изменения [1]:

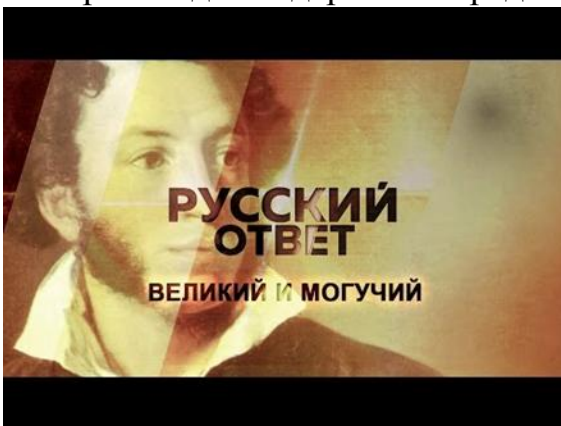
1. Употребление образа фразеологической единицы для придания противоположного значения фразеологической единице.

- Использование содержания известного фразеологизма в качестве части значения преобразованной единицы или окружающего контекста: «не сули журавля в небе, а дай синицу в руки ('Лучше иметь хоть что-либо в данный момент, чем лишь надеяться на лучшее, большее'). Синица в руках = 'о преимуществе чего-то посредственного, но уже доступного, имеющегося, перед чем-либо достойным, прекрасным, но трудно достижимым'[2] – рис. 7.



сули журавля в небе, а дай синицу в руки ('Лучше иметь хоть что-либо в данный момент, чем лишь надеяться на лучшее, большее'). Синица в руках = 'о преимуществе чего-то посредственного, но уже доступного, имеющегося, перед чем-либо достойным, прекрасным, но трудно достижимым'[2] – рис. 7.

Обыгрывание ритмико-синтаксической организации фразеологической единицы является достаточно частым приемом языковой игры. Читатель восстанавливает в памяти образ, а дальше воспроизводит содержание традиционного фразеологизма.



Здесь (рис.8) употребляется не сам фразеологизм как таковой, а скорее его образ. Он рассчитан на литературную компетенцию читателя, так как нередко остается только ритмико-синтаксическая организация фразы или ее формальная черта.

Выводы: Таким образом, можно сделать вывод, что замена одного или нескольких компонентов в составе фразеологических единиц приводит, как правило, к изменению их семантики, к усилению экспрессии.

ЛИТЕРАТУРА

1. Гусейнова Т. С. Трансформация фразеологических единиц как способ реализации газетной экспрессии : дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Махачкала, 1997. 200 с.
2. Фразеологический словарь русского языка / Под ред. А.И. Молоткова. 4-е изд., стереотип. М.: Русский язык, 1986. 543 с.

Ніколенко Катерина
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

АНГЛО-УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ

У сучасному світі процес міжмовної комунікації відбувається постійно, що зумовлює необхідність у професії перекладача. Через специфіку своєї

роботи перекладач повинен бути різнобічно обізнаним, мати загальне уявлення про процес комунікації в різних галузях та знати особливості, притаманні певній сфері. Однією з важливих галузей перекладу є політичний дискурс. Під політичним дискурсом розуміється сукупність текстів, зумовлених ситуацією політичного спілкування в поєднанні з прагматичними, соціологічними, психологічними та іншими факторами [3, с. 25]. Важливим інструментом політичного впливу є мовленнєві кліше. До розгляду та осмислення поняття «кліше» зверталися такі науковці, як Т.М. Ніколаєва, Є.П. Захарова, В.Н. Москвін, Д. Розенталь, але загалом у лінгвістиці під поняття «кліше» підводиться досить широке коло явищ. **Актуальність** дослідження зумовлюється високою вживаністю політичних кліше у промовах, інавгураційних зверненнях, публічних виступах, які не є достатньо вивченими у перекладознавчому плані, що становить складність для перекладача.

Як багатожанровий різновид публічного мовлення, політичний дискурс характеризується цілою наукою специфічних засобів. Політики усвідомлюють необхідність оволодіння таким стилем мовлення і нормами літературної мови, які здатні дати найвищий коефіцієнт корисної дії [5, с. 86]. **Об'єктом дослідження** виступають англomовні кліше у сфері політичного дискурсу. **Предмет дослідження** – способи та засоби перекладу англomовних політичних кліше українською мовою. **Мета** дослідження полягає у виявленні мовленнєвих кліше політичного дискурсу та з'ясуванні способів їхнього перекладу. Мета передбачає розв'язання таких **завдань**: надати визначення термінам «кліше», «політичний дискурс» та «еквівалентність», навести приклади використання кліше, проаналізувати засоби перекладу політичних кліше.

У перекладознавстві кліше займають важливе місце, адже як мовленнєвий засіб вони зустрічаються доволі часто, особливо для опису ситуації, характеристики зв'язку між особою та владою, для позначення різних явищ суспільно-політичного життя. Наприклад, широко вживаними є кліше або усталені вирази *ample opportunity* – *необмежені можливості*, *ruling clique* – *правляча верхівка*, *grasstops* – *керівництво*, *official* – *посадова особа*, *happy solution* – *вдале рішення*, *the heart of a matter* – *сутність питання*, *an irreparable loss* – *непоправна втрата*.

Існує і проблема відмежування термінів «кліше» і «штамп». У лінгвістичній літературі неодноразово робилися спроби як ототожнити, так і розмежувати ці поняття. Лінгвістичний словник поняття «кліше» і «штамп» ототожнює, розглядаючи штамп як «стилістично забарвлений засіб мови, закріплений у колективній свідомості носіїв даної мови як стійкий, готовий до вживання і тому найбільш «зручний» знак для вираження певного мовного змісту, що має експресивне і образне навантаження» (переклад цитати наш – К.Н.) [2, с. 588]. Проте кліше допомагають досягти точності висловлювання та є сталими виразами, що формуються носіями мови. Д. Розенталь відзначає також фразеологічність кліше, зауважуючи, що кліше – це мовний стереотип, готовий зворот, який використовується як легко відтворюваний у певних умовах та контекстах стандарт. Кліше утворює конструктивну одиницю, що зберігає свою

семантику, а в багатьох випадках і виразність» (переклад цитати наш – К.Н.) [4, с. 168]. Кліше за своєю природою можуть відноситися до різних семантичних сфер, однією із найчисленніших є соціально-політична, у якій кліше слугують для опису подій сучасності та мають політичний підтекст або ж прихований сенс і викликають інтерес перекладачів з точки зору адекватної передачі змісту.

За способом перекладу українською мовою кліше можна умовно поділити на чотири групи: 1) що є неметафоричними в обох мовах: *all things considered* – *враховуючи всі обставини*; 2) які частково не збігаються за образністю з українськими: *cast-iron will* – *залізна воля*; 3) при перекладі яких образ повністю змінюється: *to have a finger in the pie* – *бути замішаним у чомусь*; 4) які перекладаються більш нейтрально, менш образно: *to face the music* – *не пасувати перед труднощами*. У цьому дослідженні ми розглядаємо переклад політичних кліше з англійської мови українськими еквівалентами. Оскільки основоположним способом перекладу термінів та кліше у будь-якій галузі є еквівалентний, В.Н. Комісаров визначає еквівалентність як «смысловую спільність прирівнюваних одна до одної одиниць мови й мовлення» [1, с. 58].

Звернімося до аналізу прикладів перекладу англійських кліше українською мовою: *coloration* – *політичне забарвлення* (забарвлення є українським еквівалентом і перекладено дослівно, а *політичне* – перекладацькою трансформацією додавання); *green shoots* – *зелені паростки економіки* (йдеться про ознаки пожвавлення економіки, *економіки* – трансформація додавання); *retirement age boom* – *демографічний вибух пенсійного віку* (*демографічний* – додавання); *countdown* – *останній відлік* (останні дні перед виборами, *countdown* – це *зворотний відлік* (спостерігаємо трансформацію конкретизації значення); *herd crime* – *злочин зграї* (*herd* – стадо, більш вдалим еквівалентом є *згря*; конкретизоване поняття – «злочин чи правопорушення, здійснені великою кількістю людей»); *victim politics* – *страдницька політика* (*victim* – *жертва*, конкретизація поняття «спекуляція власною позицією своєрідної жертви» супроводжується зміною частини мови з іменника на прикметник); *electoral stakes* – *виборчі перегони* (*stakes* – *ставки*, проте використовується конкретизація); *curmudgeon* – *прямолинійний* (дослівно – *загубник*, проте пояснюється сутність висловлювання шляхом підбору іншого еквівалента для відбиття значення «відвертий, грубуватий, часто немолодий політик, схильний прямолинійно висловлює свою думку, але який зазвичай користується симпатією в оточуючих»); *lock-in* – *глухий кут* (одне зі значень – «ситуація, коли потреба у додаткових коштах для заміни наявного обладнання унеможливорює для компанії перехід на нові технології»); *demosclerosis* (*democracy* + *arteriosclerosis*) – *демосклероз* («неувага уряду до потреб народу», використовується семантична модуляція з поєднанням опису сенсу фрази); *escort* – *екопорно* (дослівний переклад, позначає «надмірне рекламування політики компанії по відношенню до навколишнього середовища»); *leverage* – еквівалентний переклад *впливати*, *маніпулювати* (шляхом політичного шантажу); *Lexus liberal* – *демократ-демагог* («людина, яка дотримується ліберальних поглядів лише на словах»; вислів походить від стереотипного

сприйняття поведінки заможних власників розкішних автомобілів «Лексус»); *menticide* – зомбування («промивання мозку»; спостерігаємо смисловий розвиток щодо впливу на свідомість і менталітет); *garner* – заручатися підтримкою (дослівно – *запасати*, підбирається еквівалент шляхом смислового розвитку); *neo-cold war* має еквівалент *нова холодна війна* («нові геополітичні ідеологічні суперечки між країнами, зокрема США та Росією»), *tilt* – підтримувати (пряме значення – *гойдатися*, еквівалент переданий антонімічною трансформацією на позначення «бути прибічником, надавати перевагу»).

У процесі дослідження було **визначено**, що англomовні політичні кліше при перекладі українською мовою можуть відтворюватися шляхом дослівного перекладу, тобто знаходження прямого еквівалента у мові перекладу, або часткового еквівалента у поєднанні з іншими перекладацькими трансформаціями, такими, як додавання, конкретизація, смисловий розвиток, антонімічний переклад. Проблему перекладу можуть складати кліше-неологізми, які починають вживатися у мовленні і ще не зареєстровані у міжмовних словниках. Тому **перспективним** вбачається аналіз використання кліше-неологізмів у перекладі текстів англomовного політичного дискурсу, а також переклад безеквівалентних політичних кліше українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода. Москва: ЛКИ, 2007. 176 с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
3. Лук'янець В. Філософія дискурсу. *Вісник НАН УКР*. 2002. № 12. С. 22–28.
4. Розенталь Д.Э. Словарь трудностей русского языка. Москва: Азбуковник, 2001. 436 с.
5. Рыцарева А.Э. Интернациональная лексика: сущность и сферы функционирования. Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 2001. 197 с.

Никулина Екатерина
Научный руководитель –ст. преподаватель О. В. Круть
г. Бахмут

СТРУКТУРА КОНЦЕПТОВ ПРАВДА и ЛОЖЬ В ТВОРЧЕСТВЕ АНГЛИЙСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ

Современный этап развития лингвистики характеризуется повышенным вниманием ученых к изучению языковых явлений в концептуальных и языковых картинах мира [3]. Концепты как ключевые понятия лингвистики являются основным объектом и предметом исследования психолингвистики,

лингвистики, философии, лингвокультурологии и других гуманитарных наук. С точки зрения Е. С. Кубряковой, концепт рассматривается как оперативная единица памяти, мышления [2]. Мы рассматриваем концепт как посредник между языком и действительностью.

В современной науке разрабатываются нравственные, эмоциональные группы концептов, концепты научной сферы. Одними из важных в воплощении языковой действительности являются нравственные, которые отражают духовный и психологический мир современного человека, среди которых наиболее распространены ПРАВДА И ЛОЖЬ.

Целью данного исследования является определение структуры концептов TRUTH, LIE в английской поэзии Уильяма Блейка «Auguries of Innocence», Уильяма Шекспира Sonnet 14 и «The Divine Comedy» by Dante. Достижение поставленной цели предусматривает решение таких задач:

- 1) установить «дефиниции» TRUTH, LIE;
- 2) определить синонимический ряд этих понятий;
- 3) представить структуру концептов «правда», «ложь» в поэзии У. Блейка «Auguries of Innocence» и У. Шекспира Sonnet 14 и поэме «The Divine Comedy» by Dante.

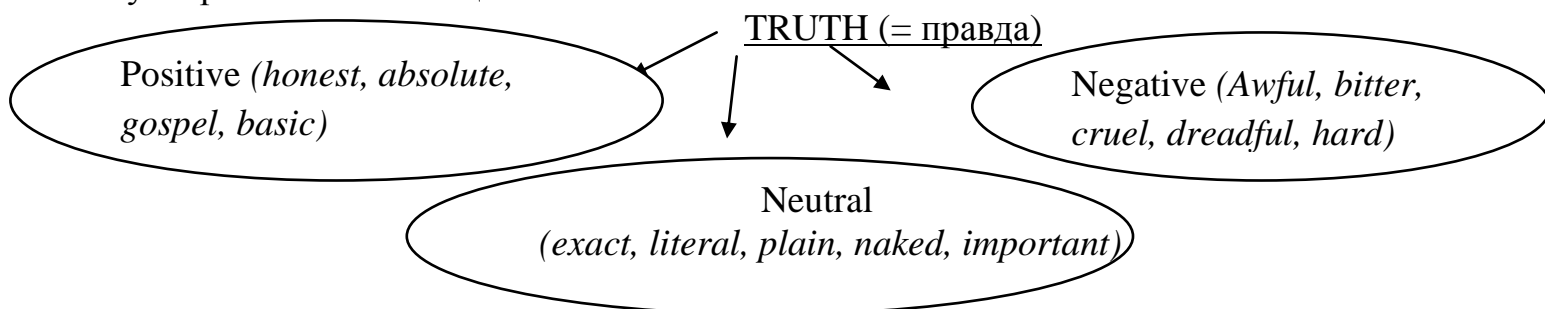
Материалом исследования послужили языковые единицы со значением TRUTH, LIE в поэзии У. Блейка «Auguries of Innocence», У. Шекспира Sonnet 14 и «The Divine Comedy» by Dante.

Рассмотрим следующие дефиниции понятий TRUTH, LIE. TRUTH:

- 1) veracity (= правдивость), truthfulness (используются для обозначения точности, достоверности);
- 2) verity (= истина)

Лексические единицы в словаре синонимов выглядят так: TRUTH - accuracy, actuality, candor, certainty, correctness, fact, honesty, integrity, reality, exactitude, precision, truism, axiom, uprightness, validity, fidelity, truthfulness.

На основании этого выделяются основные значения, которые чаще всего употребляются с концептом TRUTH:

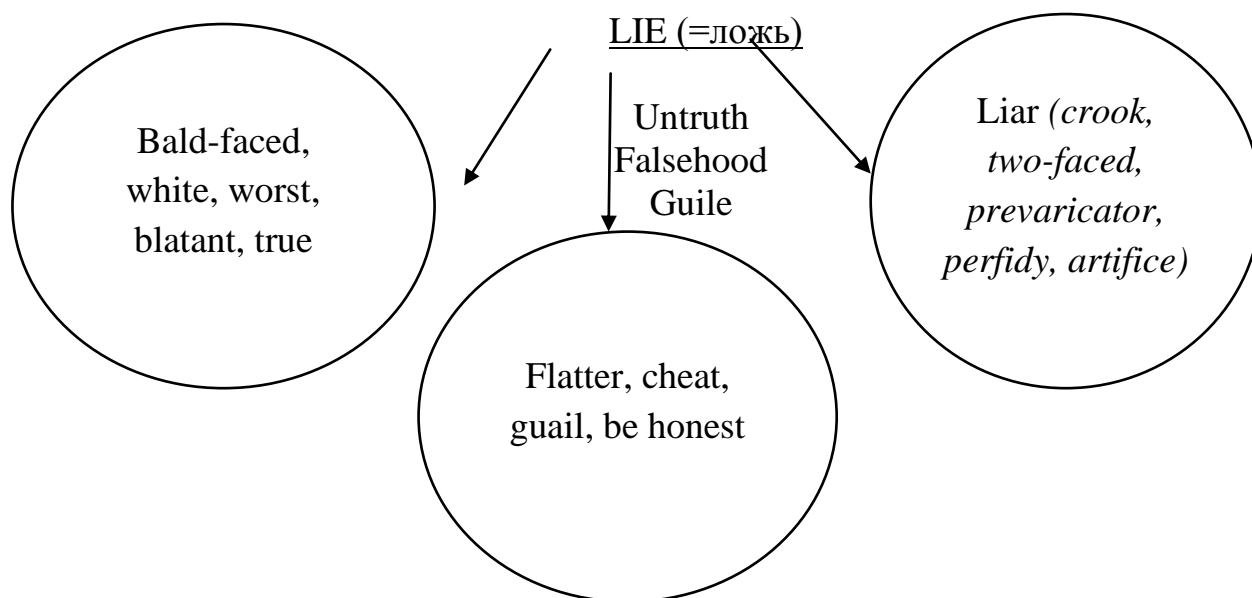


В противоположность этому LIE имеет такие толкования:

- 1) неправда, обман;
- 2) an intentionally false statement (заведомо ложное утверждение).

Лексические единицы, вербализующие концепт LIE, представлены синонимическим рядом: untruth, falsehood, guile, repose, fib, remain, laze.

Эксплицировано следующими лексико-грамматическими классами (глаголами, существительными):



Покажем, как происходит реализация концептов *правда* и *ложь* на примере поэзии «Auguries of Innocence»:

A truth that is told with bad intent
Beats all the Lies you can invent.

(= Правда, сказанная злобно,
Лжи отъявленной подобна)

В переводе Самуила Маршака

В данном примере *TRUTH* представлена фразой «bad intent»- *правда, сказанная с плохим намерением, дурной умысел*. *TRUTH* и *LIE* тесно связаны между собой, поскольку любая правда может быть ложью. Однако эта правда приравнивается ко лжи, несмотря на благие намерения. Вы можете использовать ложь, чтобы помочь истине, и вы можете использовать правду, чтобы помочь лжи. Это своего рода парадокс.

Как же выражено понятие *LIE*? С нашей точки зрения, имеется в виду «белая ложь». В поэзии белая «ложь» также может быть представлена белым цветом (*white lies*), который символизирует солнечный свет, а значит жизнь, благо, полноту бытия.

С другой стороны, ложь всегда ею остается, и, если ложь порождает лживость (свойство человека), обесценивается такая характеристика личности как правдивость.

Рассмотрим реализацию концепта ПРАВДА (*TRUTH*) в сонете 14 William Shakespeare's. Он представлен таким образом:

*As truth and beauty shall together thrive
if from thyself, to store thou would not convert;
Or else of thee, this I prognosticate:
Thy end is truths and beauty's doom and date.*

(= Что правда с красотой пребудут вместе,
Когда продлишь в потомках жизнь свою.

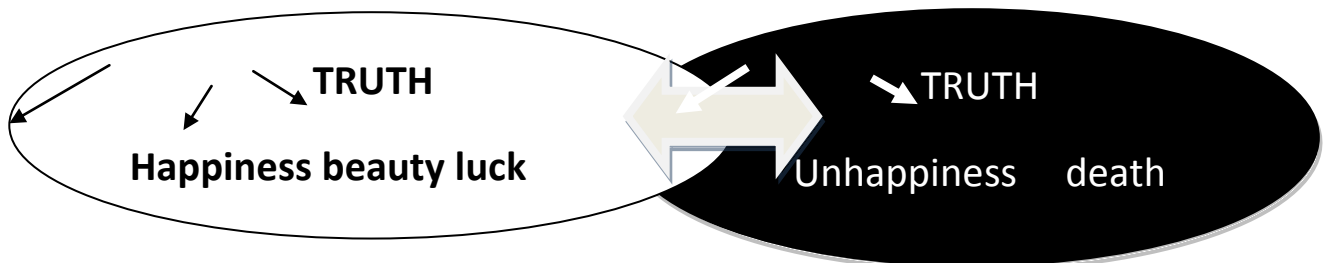
А если нет - под гробовой плитой
Исчезнет правда вместе с красотой!)

Сонет 14 в переводе Самуила Маршака

As truth and beauty shall together thrive; if from thyself, to store thou would not convert. В этих строках TRUTH оценен положительно (как продолжительность рода). Здесь сразу переплетаются все концепты: эмоциональные, нравственные и т. д. Если люди продолжают свой род, сохраняется красота, правда, счастье, радость. Счастье, согласно толковому словарю, это успех, удача.

Or else of thee, this I prognosticate: Thy end is **truths** and beauty's doom and date.

В другом случае исчезает правда и наступает смерть. TRUTH здесь мы понимаем как горе и несчастье. Таким образом, можно разделить эти понятия на white-black, life-death, happy-unhappy.



Концепт наиболее ярко представлен в поэме «The Divine Comedy» by Dante (8 и 9 круг ада). LIE является самым плохим негативным качеством. LIE: heresy (=ересь), treachery (=предательство), *prevaricator* (=кривить душой) а также характеризует людей как: *crook* (=обманщик), *two-faced* (=лицемер). В поэме самым главным следствием лжи является предательство.

Главного врага мира называют sly (=лукавый), основой всего зла выступает неправда, ложь. Ложь является основой всего зла, а главный враг мира - это лукавый. Предательство - это всегда наивысшая подлость, абсолют лжи.

В результате анализа языкового материала мы пришли к выводу о том, что концепты ПРАВДА ЛОЖЬ характеризуется двухъядерной структурой, то есть имеют положительную и отрицательную оценки. Концепты TRUTH, LIE характерны не только для английской лингвокультуры, но являются универсальными общечеловеческими кодами, которые используются для

познання і описання дійсності. Перспективу дальшого дослідження ми бачимо в розгляді цих концептів на матеріалі інших досліджень.

ЛИТЕРАТУРА

1. Большой толковый словарь русского языка. / Гл. ред. С. А. Кузнецов. Первое издание: СПб.: Норинт, 1998.
2. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов / Под общей ред. Е. С. Кубряковой / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1996. 246 с.
3. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие / В. А. Маслова. Мн.: Тетра Системс, 2004. 256 с.

Орлова Катерина
Науковий керівник – доцент Потреба Н. А.
м. Бахмут

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ ФРАНКОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Англійський лінгвіст Девід Крістал в книзі «Мовна революція» називає виникнення Інтернету одним із найбільш значущих чинників, що призводить до революційних модифікацій мови [4]. Згідно з визначенням О. М. Галічкіної, інтернет-дискурс можна вважати міжособистісною комунікацією, що має ознаки всіх видів дискурсу, але повністю не належить до жодного з них [1]. В. І. Карасик вважає Інтернет-дискурс сукупністю текстів, об'єднаних спільною тематикою, пов'язаною із сучасними інформаційними технологіями [3]. Проте наразі ще не сформульоване загальноприйняте визначення поняття даного явища, оскільки інтернет-дискурс є відносно новим видом, перебуває в процесі розвитку і, відповідно, не до кінця вивчений.

Лексика користувачів Інтернету доволі проста, адже більшість користувачів – пересічні люди. В Інтернеті існують блоги, які особливо популярні серед молоді, де використовуються модні слівця, зміст яких деколи взагалі незрозумілий. Це – закодowana підмова усередині групи.

Прикладом такої мови з українського сегменту Інтернету можна вважати жаргон молоді. Таким чином, з розвитком суспільства з'являються нові предмети, явища, вони відбиваються в нових словах і нових значеннях. Поява Інтернету створює нове середовище функціонування мови, виникає мережева мова, або електронна мова. За час свого існування ця мова придбала характерні лінгвістичні особливості, серед яких найбільш характерними є лексичні властивості Інтернету.

Словник Інтернету ґрунтується на стандартній лексиці, яка утворюється за словотворчими моделями, що існують в мові: морфологічним (афіксація, складання) і семантичним способами конверсії [2]. Нерідко нові слова у сфері Інтернету створюються в результаті гри слів, яка характерна для формування неформальної лексики. Низка інтернет-одиниць з'явилася на підставі неформальної лексики, яка приваблює користувачів до Інтернету і допомагає легко увійти в ситуацію інтернет-спілкування.

Під час дослідження визначено, що лексика франкомовного віртуального простору наповнена запозиченнями, зокрема англіцизмами: «*ban*», «*fake*», «*hashtag*», «*like*»; жаргонною та розмовною лексикою: «*mort de rire*», «*merki*», «*wesh toi*». Стиль інтернет-повідомлень фамільярний, адже спілкування між користувачами відбувається за межами граматичних, лексичних та орфографічних правил: «*je vous enverrai des photo*», «*tu fais qwa maintenant?*».

Лінгвісти дійшли висновку, що лексичний склад інтернет-дискурсу становлять переважно неологізми. У нашому дослідженні ми зафіксували декілька способів збагачення: запозичення, серед яких переважають англіцизми, скорочення, афіксація та семантичне перенесення.

Запозичення з англійської мови активно функціонують у франкомовному інтернет-дискурсі через те, що саме англійська мова була першою мовою всесвітнього інформаційного простору. Серед запозичень з англійської мови найчастіше вживаються: «*Trop cool hein*», «*Hello*», «*tu as fait le replay d'hier*», «*Je like ça*», «*J'ai vu le new post*», «*il m'a envoyé son selfie*».

Головна функція скорочень – економія часу і простору, адже спілкування в Інтернеті характеризується, насамперед, швидкістю написання. Нами виокремлені скорочення, де опускається більшість голосних, і деякі приголосні, але слово залишається зрозумілим: «*Bjr*» - *bonjour*, «*slt tlm*» - *salut tout le monde*, «*tjs*» - *toujours*, «*c*» - *c'est*, «*g*» - *j'ai*.

Афіксація являє собою морфологічний спосіб словотворення шляхом додавання суфіксів і префіксів. Серед найчастіше використовуваних – номінальні суфікси «*eur*» і «*euse*» - *bloggeur*, *bloggeuse*, *twitteur*, *twitteuse*, а також дієслівний суфікс «*er*» - *liker*, *googler*, *troller*. Поширеними є префікси інтенсивності: *super-*, *ultra-*, *archi-*, *extra-*, *méga-*, що виражають найвищий ступінь чогось: «*supercool*», «*méganote*», а також префікс *re-*. Він завжди позначає повторюваність і періодичність дії. Тому в спілкуванні франкомовних користувачів мережі часто використовуються просто дві літери «*RE*», що потрібно розуміти як «*rebonjour*». Такий спосіб утворення нових слів спричинений прагненням швидко висловитись, заощадивши час.

Отже, лексичний склад франкомовного інтернет-дискурсу складається з неологізмів, які характеризуються стислістю, швидкістю написання і невідповідністю будь-яким правилам. Як наслідок, доволі поширеними стали порушення традиційної орфографії та семантичні модифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галичкина О. М. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках (на материале жанра компьютерных конференций: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20. Астрахань, 2001. 212 с.
2. Григорьев В. П. Некоторые вопросы теории словосложения: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. М., 1998. 15 с.
3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2004. 477 с.
4. Crystal, D. Language and the Internet. Cambridge, 2001, С.64.

Павлій Ярослав
Науковий керівник – доцент Сердюкова Л. І.
м. Бахмут

ТЕМАТИЧНА СІТКА НЕОЛОГІЗМА BREXIT У БРИТАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Когнітивно-дискурсивна парадигма сучасних гуманітарних наук фокусує увагу лінгвістів на мовленнєвій діяльності носіїв мови, їхньому комунікативному самовираженні та прагматичній спрямованості. Тому увагу привертає термін «неологізм», що позначає новоутворену лексичну одиницю. Неологізми стали об'єктом лінгвістичних досліджень і матеріалом вивчення додаткової інформації про нові поняття, що поповнюють лексичну систему мови. Новотвори потребують детального аналізу з точки зору лінгвальних засобів їх вираження, а також систематизації комунікативних і прагматичних функцій в суспільно політичних дебатах, коментарях, договорах, публікаціях тощо.

Актуальним, на нашу думку, є дослідження основних завдань, які виконують неологізми Brexit і всі його похідні в інформаційному просторі британського політичного дискурсу. Дану проблему досліджують Ю.А Зацний [3], І.С. Присяжнюк, В.В. Громовенко [1].

Об'єктом нашої наукової розвідки є лексико-семантичні варіанти телескопізму Brexit, що формують його тематичну сітку в ході загостреної полеміки навколо проблеми: бути чи не бути Великобританії в Європейському Союзі.

Предмет дослідження - частини мови, завдяки яким реалізується телескопічний неологізм Brexit і створюються похідні з ним словосполучення.

Лексика, у силу своєї мобільності, швидко реагує на найменші зміни, що відбуваються в житті людей, вона перетворюється, відображаючи новітні досягнення в усіх сферах людської діяльності. Ніколи лексичний склад не оновлювався так швидко, як в епоху інформаційних технологій, коли влада мови є основним інструментом маніпуляції свідомістю мас. Перетворення, що

відбуваються в політиці, відмова дотримуватися незмінних стереотипів спричинюють появу значної кількості неологізмів у британському політичному дискурсі [1, с. 358].

Нові поняття суспільства породжують нові слова – неологізми. Серед утворених способами афіксації, словоскладання, скорочення, знаходяться неологізми, утворені шляхом злиття. Їх позначають термінами «слова-гібриди», телескопізми, мовні контамінації. Прикладами виступають: Oxbridge (Oxford + Cambridge) slanguage (slang + language)? Infotainment (information + entertainment), technophobe (technology + phobe) і Brexit (Britain + exit [ˈeksɪt]).

Як зазначає Ю.А. Зацний, телескопія перетворилась на активний засіб вербалізації комплексних понять тому, що завдяки «нерозчленованому найменуванню» подібні словоутворення позначають кілька речей. Високу продуктивність телескопічного засобу демонструє неологізм Brexit, який в друге десятиліття XXI століття стає найчастотнішою інтернаціональною одиницею політичного дискурсу [2, с. 162].

В рамках цього дискурсу цей неологізм приймає участь в реалізації головних функцій – проінформувати, впевнити і змусити аудиторію прийняти певну точку зору [3, с. 132-143]. Ці три завдання виконуються різними вербальними формами телескопізма Brexit в широкому тематичному контексті, до розгляду якого ми переходимо.

Вступним елементом є іменник **Brexit** що означає: short for Britain exiting the European Union. Денотативне значення цього неологізма нейтральне.

Проізований від первинної моделі іменник **Brexodus** (a combination of the words “Brexit” and “exodus” to mean the departure of people or companies from the UK because of Brexit. Whether this has happened, or will happen, is contested) має негативну драматичну конотацію.

Також проізованими є іменники-сіноніми **Brexiters** та **Brexiters** (short for those who are in favour of Brexit). Антонімом до них виступає іменник **Remoaners** (A derogatory term meaning a person who complains about Britain leaving European Union and/or the outcome of the Brexit referendum). Має негативну конотацію. А зневажливу конотацію по відношенню до Brexit має іменник **Brino** (Brexit in name only).

Іменник що означає політичну ідеологію **Euroscepticism** (the belief that the European Union has too much control and threatens the power of individual countries to determine their own destiny. Eurosceptics those who want to return powers from the EU to member states and those who want their country to leave the EU altogether) являє собою центральну проблему конфлікту між прихильниками та оппонентами Brexit.

Contents of the speech are being closely guarded by Number 10, with a draft yet to be circulated senior cabinet ministers. However sources familiar with the Prime Minister’s thinking have told The Telegraph she will indicate support for many Eurosceptic demands. “She’s gone for the full works. People will know when she said ‘Brexit means Brexit’,

she really meant it,” a government source said. The comments are likely to trigger a backlash from pro-EU figures who will warn the Prime Minister has picked a “hard Brexit” over protections for the economy. However they will be cheered by Eurosceptics who argue that only the cleanest break with the EU can fulfill what the public wanted when they voted for Brexit.

Негативний аспект перемов між двома сторонами конфлікту гостро позначає іменник **No deal** (a no-deal British departure from the European Union means leaving without formal arrangements for the future relationship (The Sun, 13th November 2018).

Brexit: 'No deal is better than a bad deal' says Theresa May.

Нюанси протилежних оцінок прихильників та опонентів Brexit позначають словосполучення «іменник + прикметник», більшість з яких мають негативну оцінку, такі як:

Blind brexit (this is the leap in the dark – a blind Brexit – in which Britain leaves the EU without the slightest assurance over what is future trade relationship will be. (James Blitz, Financial Times, September 6,2018))

Hard Brexit (A hard Brexit would be one where few of the existing ties between the UK and the EU were retained, so it would mean Britain giving up membership of the EU`s single market, and the benefits of being part of a free trade area with the EU, and setting up its own trade deals and rules. It is a phrase often used by critics of Brexit who think it will harm the UK economy). *Good point, but so what? Europe can drive a hard bargain, because a "hard Brexit" with no supporting agreements would hurt the U.K. far more than the EU. Europe also has no interest in helping Britain make a success of Brexit, because it wants to discourage other defectors. These are the facts, the really hard facts, that U.K. voters need to understand. May did not mention them.*

Cliff edge (The prospect of the UK crashing out of the European Union with no deal at all. That would mean having no agreement on the terms of Britain`s withdrawal of future trade relations, and could lead to serious disruption to businesses and individuals in Britain and across the EU)

Many in the Labour Party, on the other hand, would be pleased if Britain can retain single market membership, including the free movement of people, for another two years. The Independent shares their grudging acceptance that it could be worse. Ms May might have gone for a cliff-edge exit on 29 March 2019, which would have been bad for the British economy and for which, as she admitted in Florence, we would not be ready.

Divorce bill (This is the amount the government will pay when the UK leaves the EU. It includes the UK`s share of the EU`s unpaid bills. EU budgets are agreed seven years in advance so the UK signed up to the current cycle, which ends in 2020. The independent Office for Budget Responsibility has estimated the cost of the financial settlement at 37£ billion)

Theresa May says UK examining Brexit divorce bill 'line by line' Theresa May has said the UK is examining “line by line” how much it will pay the EU when it leaves the union, which may involve handing over many more billions than the €20bn

(£17.9bn) of budget contributions promised so far.

Прикладами позитивної оцінки можна навести:

Soft brexit (Leaving the European Union but staying as closely aligned to the EU as possible. It could keep the UK in the single market or the customs union or both. It could involve British compromises on free movement of people, allowing European Union citizens right to settle in the UK with access to public services and benefits)

Smart Brexiteers fear that Theresa May is feeding them plenty of rhetoric in order to pass a soft Brexit through Parliament when October runs around, and there was plenty of evidence to support that thesis.

White paper (A white paper is a report produced by the government outlining how it is going to approach a particular issue. The government published a white paper on the UK's future relationship with the EU in July 2018 in which it spelled out its proposals for free trade with Europe, new arrangements for financial services, like banking, as well as plans to allow trade to continue to flow between Ireland and Northern Ireland)

"The government has done that work. The white paper is our plan for the future. It is the way to the stronger and brighter tomorrow that I know awaits the whole United Kingdom," she will say.

Проведений лексико-лінгвістичний аналіз слів і словосполучень який породив оригінальний неологізм Brexit свідчить про продуктивність моделі телескопізм при реалізації центральних задач політичного дискурсу - переконання, інформування та оцінки політичних ідей та проектів, що можна підтвердити силкою на висновок, Ю.А. Зацного про те що телескопія є не тільки фактично найбільш продуктивний спосіб словотвору на сучасному етапі розвитку словотвірної системи, але й як джерела формування нових словотвірних елементів і моделей [2, с.170].

ЛІТЕРАТУРА

1. Громовенко В.В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. В.В. Громовенко. *Молодий вчений № 4 (31)*. 2016. с. 358.
2. Зацний Ю.А. Про деякі тенденції в словотвірних процесах сучасної англійської мови. *Нова філологія №64*. 2014. с. 162–170.
3. Карасик В. И. Языковая кристаллизация смысла. М. : Гнозис, 2010. 351 с.
4. Янков А.В. Морфологічна структура і семантика соціально-політичних неологізмів в американському варіанті англійської мови. *Респ. міжвідом. наук. зб. Серія іноз. філол.* Львів, 1978. Вип. 52. С. 42.

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ АДРЕСАТА В ЛИСТАХ ШАРЛОТТИ ФОН ШТАЙН 1780-1830 РОКІВ

Останнім часом документальна література стала популярною, що зумовлено намаганням сучасного читача дізнатись більше про певну історичну епоху або суспільні явища з першоджерел. Вона представлена щоденниками, нотатками, мемуарами, літературними портретами, біографіями. Листи в цьому переліку посідають виняткове місце, оскільки відбивають події в момент їх здійснення.

Вивчення епістолярію творчої інтелігенції Німеччини кінця XVIII - першої половини XIX століття є досить актуальним та має особливу цінність для науковців, оскільки автори цих листів є представниками культурного середовища, унікального за своєю духовністю, енциклопедичністю знань, широтою та багатогранністю інтересів. Листи творчої інтелігенції Німеччини - історичні документи епохи, що відображають творчі пошуки, духовні ідеали авторів.

Шарлотта фон Штайн – придворна дама герцогині Анни Амалії Саксен-Веймар-Ейзенахської і близька довірена особа герцогині Луїзи Гессен-Дармштадтської, а також близька подруга Йоганна Вольфганга фон Гете, сім'ї Йоганна Готфріда фон Гердера і Фрідріха Шиллера.

Шарлотта Штайн мала значний вплив на творчість Гете; вона послужила прототипом для Іфігенії («*Ifigenia* в Тавриді»), вона ж зображена і в романі „*Wahlverwandschaften*“ («Виборча спорідненість»). Пам'яткою любові Гете і Шарлотти служать його листи до неї, видані А. Шеллі („*Goethes Briefe an Frau v. Stein aus Jahren 1776-1820*“). Доповненням до цього видання є листи Гете з Італії, які він взяв у неї назад і скористався ними для оброблення своєї книги „*Italienische Reise*“ («Італійський щоденник»). Вони зберігалися в архіві Гете і 1886 року були опубліковані у Веймарі «гетівським товариством». Листи Шарлотти (крім знищених її листів до Гете) надруковані в книзі: „*Charlotte von Schiller und ihre Freunde*“.

Листи Шарлотти фон Штайн мають особливу цінність з огляду на опосередковане розкриття особистості Йогана Вольфганга фон Гете.

Об'єктом дослідження є листи Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років.

Предмет нашої розвідки становлять лінгвістичні засоби реалізації концепції адресата в листах Шарлотти фон Штайн до Гете та сина Фріца 1780-1830 років.

Мета дослідження полягає в характеристиці засобів, за допомогою яких реалізується концепція адресата в листах Шарлотти фон Штайн.

Метою дослідження передбачено використання комплексу методів, а саме: методу лінгвістично-стилістичного аналізу (при вивченні особливостей

таких змістових компонентів листа як привітання, звертання, етикетні формули), методу структурного аналізу (при складанні характеристики структури листів), наукового опису (у формулюванні висновків).

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що епістолярій цього автора в сучасній українській германістиці аналізується вперше.

Звернення до проблеми розгляду особливостей реалізації концепції адресованості в текстах епістолярного жанру зумовлено значимістю антропоцентричної парадигми в лінгвістиці, що висуває положення про суб'єкт як центральну смислову категорію тексту.

Концепція адресата є об'єктом вивчення багатьох наук: комунікативної лінгвістики, теорії комунікації, функціональної стилістики, комунікативної стилістики та інших.

Теорія діалогу адресата й адресанта розглядалась в наукових роботах М. М. Бахтіна, О. Г. Братанич, К. Д. Поливанова, Л. В. Щерби, Л. П. Якубинського. «М. М. Бахтін вважав особистісний збіг адресата висловлювання з тим, кому це висловлювання відповідає, провідною домінантою листа, стверджуючи, що автор підсвідомо прагне визначити можливе розуміння його думок і почуттів у майбутньому листі-відповіді та випередити це в своєму висловлюванні, для чого має врахувати апперцептивний фон сприйняття мовлення» [цит. за 2, с. 13]. «О. Г. Братанич вирізняє два види проявів адресації листа, залежно від того, спирається автор листа на соціальні або особистісні властивості свого адресата, що дає змогу розмежувати рівні стосунків між дописувачами: родинні, дружні, любовні, професійні (офіційно-ділові та фамільярно-ділові)» [цит. за 2, с. 63].

Групу приватних листів становлять листи до членів родини та листи до друга.

У листі до члена родини відсутня соціальна дистанція між автором і адресатом, але наявні знання спільної мови, факультативною ознакою є спільна професійна компетенція. Кількісно ця група листів становить найбільшу частину епістолярної спадщини письменників через регулярність такого типу листування, а також завдяки дбайливому ставленню, найчастіше з боку адресатів листа, до збереження кореспонденцій відомого родича. Але внаслідок акцентуації на побутових моментах і через переживання інформативного елемента зміст цього типу листів істотно обмежений.

Вони цікаві насамперед як додаткове джерело відомостей про особливості повсякдення й окремі життєві факти дописувачів, але разом з тим у них об'єктивно відбивається ситуація та настрої конкретної історичної доби [1, с. 64].

У дружніх листах відсутня соціальна дистанція між дописувачами, припустима обмеженість професійної компетенції, факультативною є наявність спільного мовного середовища. Їхній зміст практично необмежений: теми дружніх послань стосуються сфери професійної діяльності тих, хто листується, фактів суспільно-політичного та культурного життя, долі людей, особисто знайомих з ними тощо.

Група офіційних – це листи до тих, з ким автор має спільну сферу професійної діяльності. У таких випадках обов’язковими є наявність спільної професійної компетенції й соціальної дистанції, факультативно – спільність мовного середовища [2, с. 65].

Епістолярій Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років нараховує 35 листів до різних адресатів, серед них: фон Штард, Шиллер, Карл фон Штайн, Шарлотта фон Ленгефельд, Йоганн Вольфганг фон Гете та Фріц фон Штайн (див. таблицю епістолярій Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років).

Таблиця 1

Епістолярій Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років

Адресат	Кількість листів	Співвідношення у відсотках
фон Штард	1	2,8%
Шиллер	1	2,8%
Карл фон Штайн	1	2,8%
Шарлотта фон Ленгефельд	2	5,8%
Йоганн Вольфганг фон Гете	8	22,9%
Фріц фон Штайн	22	62,9%

Нами було проаналізовано листи до двох адресатів: сина авторки Фріца фон Штайна та Йогана Вольфганга фон Гете.

Для дослідження було обрано такі, на наш погляд, важливі в аспекті концепції адресата змістові компоненти листа як привітання, закінчення-прощання та підпис, оскільки саме ці компоненти відображають рівень і динаміку стосунків дописувачів.

Розглянемо звертання, на вибір якого впливають характер відносин між дописувачами, їхнє ставлення до епістолярних традицій та індивідуальні мовленнєві уподобання.

У листуванні з сином Шарлотта використовує форму другої особи однини „Du“ («ти»). Увагу привертає незвичне для сучасної німецької мови написання займенника з великої літери. Така форма написання вважалась мовною нормою у XIX столітті. Звертання вказує на відсутність дистанційованості відношень між адресантом та адресатом. Звертаючись до Фріца, Шарлотта називає його: „lieber Fritz“, „mein guter Fritz“, „Lieber Guter Fritz“, свої листи вона підписує „Deine treue Mutter“, з чого ми можемо судити про дуже гарні стосунки між матір'ю та сином.

До Гете авторка звертається, використовуючи займенник „Sie“ («Ви»), який є ввічливою формою звертання, що засвідчує, незважаючи на близькі дружні стосунки між фон Штайн та Гете (для цього висновку беремо до уваги

такі звертання як „geliebter Freund“), на деяку дистанційованість і на повагу до особи письменника, який мав високе суспільне становище. Авторка часто використовує підкреслено офіційну форму звертання, називаючи Гете за його посадою „Geheimrath“ у поєднанні з приватним „lieber“ або „bester“, що створює іронічний ефект, інколи „geliebter Freund“, інколи „bester verehrter Meister“, висловлюючи пошану письменникові, що закріплюється підписом „Ihre treue Verehrerin v. Stein“.

Аналізуючи будову листів, бачимо, що авторка нехтує класичною структурою. У більшості відсутнє привітання, вступні етикетні формули, які зазвичай являють собою подяку за попередній лист або низку запитань до адресата й забезпечують встановлення первинного контакту. Так само часто відсутня і заключна частина. Деякі листи завершуються апосіопезою, як, наприклад, закінчення листа до сина Фріца від 31 жовтня 1805 року: „*Daß der arme Herzog von Oels [Fußnote] hier sein Grab gefunden hat uns allen sehr leid gethan, der Erbprinz frug mich ganz traurig ob dies nicht von übler Vorbedeutung vor sein Kind sein würde, mir wars auch in den Bezug fatal, doch was sind endlich die Dinge der Erden, mir deucht es wäre alles nur um Kräfte zu üben, vielleicht erfahren wir einst zu was für einen Bezug...*“

Серед усіх листів до цього адресата (22) лише 4 мають класичну структуру. Наприклад, лист, датований 15 січня 1806 року починається з привітання та подяки за присутність на святі на честь дня народження матері: „*Lieber Guter Fritz. Ich danke Dir für Deinen Antheil an meinen Geburthstag, gern hätte ich Dich auch dabey gehabt, daß Du ganz glücklich wärst.*“ Закінченням листа послуговує: „*Leb wohl, der Himmel beschütze Dich, grüß Helenchen, küß Marie und die Mutter von mir.*“

З усіх листів, адресованих Гете (8) лише 3 мають привітання та заключну частину, деякі не мають ані привітання, ані прощальної формули, як наприклад лист за кінець січня 1801 року: „*Ich habe heute so viel Traurige zu trösten, daß ich mich nicht ganz der Freude überlassen kann Sie gesund wieder zu sehen. Wenn es Ihnen recht ist, lieber Goethe, komme ich morgen früh oder nach Tisch. v. Stein.*“

Ці вільності авторки в структурі листів можна пояснити так.

По-перше, наприкінці XVIII століття епістолярний жанр у Німеччині досяг свого розквіту, «в німецькій приватній кореспонденції панував „новий стиль” - так званий стиль природності і свободи, який проголошував простоту висловлювання та природну емоційність. Антична настанова на розмовний стиль у приватній кореспонденції відроджується в листі XVIII століття: „Якщо ти пишеш, як кажеш, то ти пишеш прекрасно” - ці слова Лессінга стають лозунгом цілого покоління» [1]. Прагненням до простоти пояснюємо нехтування авторки зазначенням дати й місця написання.

По-друге, така вільність і нехтування правилами вказує на близькі стосунки між авторкою та адресатами, оскільки в ділових та у фамільярно-ділових листах етикет і манірність зберігаються.

За обсягом листи до двох адресатів так само відрізняються. Листи до Фріца більші за обсягом. Мати пише сину і вважає за потрібне повідомити про

всі події, які відбуваються. При цьому спостерігається різкий перехід від однієї теми до іншої, подібний до “потoku свідомості.” Наприклад, лист від 15 січня 1806 року починається з подяки за присутність на святі на честь дня народження матері: *„Ich danke Dir für Deinen Antheil an meinen Geburthstag, gern hätte ich Dich auch dabey gehabt, daß Du ganz glücklich wärst“*. Потім Шарлотта змінює тему та пише про війну: *„Sollte es möglich seyn daß wir uns den Sommer sähen, so schreib ich Deiner Frau und bitte sie das Kind nicht mitzubringen, da sie es unter guter Aufsicht zurück lassen kann, aber die entsetzliche Theuerung, da die Armeen alles aufzehren, läßt es kaum hoffen reisen zu können, und nun noch dazu Deine Kriegs Abgaben, die Märkter haben es gescheut gemacht den König gleich ein Geschenk zum mobil machen seiner Armee zu geben, da könnte jeder nach seinen wirklichen Vermögen geben, anstatt daß mancher Schlesier von Gütern zahlen muß, wo drey Theile davon nicht seine sind“*. По тому йде знову різкий перехід на тему про особисту долю спільних знайомих. Закінчується лист повідомленням про лекції Гете: *„Goethens Vorlesungen gehen alle Mittwoch ihre Weg, ein Viertelstündchen wird der Politik gewidmet oder viel mehr den jetzigen Begebenheiten, doch hat er das nicht gern“*.

Листи до Гете менші, але їхня структура так само порушена, наявні незакінчені фрази та речення, у котрі вкладається тільки найнеобхідніша інформація. У листі від 29 жовтня 1803 року Шарлотта висловлює подяку за книги, які вона отримала в подарунок: *„Tausend Dank, lieber bester Geheimderath für die Mittheilung der Miscellen, [Fußnote] aber besonders für die zwey an Körper und Geist appetitlichen Bücherchen, [Fußnote] die, wie ich mir schmeichele, Sie mir als Geschenk bestimmen“*. Потім авторка згадує Шиллера: *„<...> und der Schillern gestern Abend aufgetragen es Ihnen zu sagen da ich Ihnen meinen Dank nicht gleich zuschicken konnte; so gar war mirs, wenn gleich in einem dunkeln Gefühl, ein angenehmer Eindruck Ihren und Wielands Namen vereinigt zu finden...“* Фраза обривається, за нею йде прощальна формула: *„Adieu lieber Goethe! Hier einen herzlichen Händedruck in Gedanken.“*

Формули прощання, запевнення в дружбі та коханні зведені до мінімуму: до Гете *„Adieu, lieber Goethe“*. Такий варіант прощальної формули був поширений серед інтелігенції. Вживання її засвідчує, що Шарлотта сприймала Гете як носія високої культури. Прощальні формули в листах до другого адресата мають більше варіацій: *„Lebewohl“*, *„Grüße deine Frau“*, *„Leb wohl“*, *„Gott beschütze Euch“*.

Зауважимо, що більшість листів до Фріца є монотематичними з тематичною домінантою «приватне життя» (Шарлотта пише своєму синові про долю спільних знайомих: *„Schillers sind nun beinahe vier Wochen hier [Fußnote] und Goethe macht Anschläge, im Fall er Iffland nicht hier fürs Theater engagiren kann, dem Schiller die Theaterwirtschaft, welche er zeither verwaltet, zu übergeben, da er nach Italien geht...“*, порушує сімейні питання: *„Wie sehr wünschte ich lieber Fritz, Deiner Frau nützlich sein zu können, aber da ich vielleicht noch kränklicher bin als Deine Schwiegermutter, würde ich ihr nur Sorge machen. Sorge Du nur, daß Deine Frau sich die ersten 14 Tage ihrer Niederkunft recht still halte, an nichts denke,*

sich um nichts bekümmere“). Визначальною рисою цих листів є відсутність соціальної дистанції (у стосунках із сином) або мінімальна соціальна дистанція, що визначає основний тип авторської модальності – відвертість, розраховану на розуміння. Рідше листи до сина є полі тематичними. У них до подій приватного життя авторки додаються роздуми про суспільно-політичні події (наприклад, у листі від 31 жовтня 1805 року: „Morgen komt der Russische Kayser unsre Erbprinzeß zu besuchen, ich habe eine heimliche Angst, die Franzosen könnten ihn in ihre Hände bekommen...“, „Unßre arme Großfürstin ist recht um ihre zwey Brüder in Angst gewesen, wir bekamen erst Nachricht von einem Sieg der Russen, aber sie blieb schwermüthig, es ahndete ihr das traurige Schicksal ihrer Landsleute“).

Таблиця 2

Класифікація листів Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років до Фріца фон Штайна (за темою)

Листи	Кількість листів	Процентне співвідношення
Монотематичні	12	45,5%
Політематичні	10	54,5%

Листи до Гете переважно монотематичні, рідше політематичні, обмежені темами приватних відносин і художньої творчості, невеликі за обсягом, події в них висвітлені ескізно, нерозгорнуто, оскільки авторка впевнена, що може детально розповісти про все під час зустрічі (у деяких листах Шарлотта повідомляє про свій майбутній візит, зокрема, у листі від кінця січня 1801 року: „<...>komme ich morgen früh oder nach Tisch“). У листах до Гете Шарлотта порушує тему художньої творчості, що свідчить про спільність художніх інтересів дописувачів, а також про пошану авторки до письменника та довіру його авторитетній думці.

Таблиця 3

Класифікація листів Шарлотти фон Штайн 1780-1830 років до Йоганна фон Гете (за темою)

Листи	Кількість листів	Процентне співвідношення
Монотематичні	6	65%
Політематичні	2	25%

Здійснений аналіз епістолярію Шарлотти фон Штайн до двох адресатів: її сина Фріца фон Штайна та близького друга Йогана Вольфганга фон Гете засвідчує, що характер стосунків між адресантом й адресатами (сімейні або дружні) виявляться на мовному рівні, зокрема, у привітаннях, закінчення-прощаннях і підписі, позначився на обсязі й тематиці листів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бояркіна А. В. Німецький приватний лист / Вестник СПбГУ. 2010. № 10. С. 67-73
2. Морозова Л. І. Письменницький епістолярій: жанрова природа та диференціація видів (на матеріалі епістолярної спадщини німецьких письменників) : навч. посібник. Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2011. 124с.

Панченко Ольга
Науковий керівник – доцент Ситняк Р. М.
м. Бахмут

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Розширення міжнародних контактів актуалізує проблему формування фахівця, здатного порозумітися з представниками інших народностей не лише на побутовому рівні, але й у професійній діяльності. Передусім це стосується фахівців тих професій, у яких провідну роль відіграє міжкультурне спілкування. Відомо, що з переходом до комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови культура стає центральною проблемою, а не другорядною, як це було раніше, коли мова розглядалася як система з формальними ознаками [1, с. 31]. Викладання дисципліни «Англійська мова» у вищій школі спрямоване здебільшого на оволодіння майбутніми фахівцями навичок комунікації в рамках культурологічного підходу до вивчення іноземної мови [2]. Доцільне використання мови в соціальному контексті вимагає від мовця не лише знання «що» сказати, а й уміння «як» і «коли» сказати. Володіння двома або кількома мовами забезпечує обізнаність з іншими культурами, а також сприяє встановленню толерантних взаємин із представниками інших країн.

Як свідчить практика, студентам, які мають різний рівень знання англійської мови, необхідна допомога, аби подолати мовний бар'єр. Цьому сприяє повне занурення в іншомовне середовище. Нині на заняттях з англійської мови актуально приділяти багато уваги автентичним матеріалам.

Автентичність (дав.-гр. *αὐθεντικός* - справжній) - доказ походження, вірогідність. Автентичний - цілком вірогідний, заснований на першоджерелах. Виокремлюють автентичні аудіо-, відеоматеріали та автентичні тексти.

За допомогою аудіоматеріалів відпрацьовується правильна вимова звуків, інтонація, акцент і ритм спілкування носіїв мови. Завдяки відеоматеріалам студенти мають можливість побачити, які жести використовують носії англійської мови. Завдання для аудіювання викладач може добирати самостійно. Це можуть бути ліцензовані диски до підручників з автентичним матеріалом закордонних видань або різноманітні повідомлення з інформаційної мережі Інтернет. Використання зазначених файлів досить зручне у сучасному

світі розвитку різноманітних технологій, адже, щоб прослухати чи переглянути запропонований матеріал не обов'язково бути в навчальній аудиторії, а можна скористатися мобільними пристроями, планшетами тощо, завантаживши відповідний медіа-файл через Wi-Fi з'єднання. Про особливості використання подкастів у навчально-виховному процесі йдеться в численних публікаціях [3, 6].

Як відомо, для якісного вивчення англійської мови студентам необхідно ознайомитися з комунікативними особливостями представників культур, поведінкою спілкування в певних ситуаціях, мовою жестів та емоціями англомовних співрозмовників. Набути навичок комунікації в природному іншомовному середовищі може допомогти застосування автентичних відеоматеріалів, де студенти з різним рівнем володіння мовою мають можливість не лише на слух, але й візуально ознайомитися з техніками та прийомами ведення невимушеного діалогу між представниками інших культур. За відеоматеріалами можна опанувати манеру спілкування, зрозуміти інтенції співрозмовників, спрямовані на досягнення певної комунікативної мети, а також засоби досягнення поставлених цілей спілкування. Доречним є використання відеоматеріалів для диференціації знань студентів, адже такий вид навчальної діяльності є однаково цікавим і сильнішим, і слабшим студентам, які можуть зрозуміти дещо краще за допомогою перегляду, ніж використовуючи лише аудіювання. Про методики використання відеоматеріалів йдеться в публікації О. В. Черпак [4].

Без сумніву, використання автентичних матеріалів є досить складним завданням для студентів з низьким рівнем знання іноземної мови. Але метод є дуже ефективним для формування комунікативних навичок, адже в процесі вивчення англійської мови формується соціокультурна компетенція у студентів.

Соціокультурна компетенція - знання культурних ознак носія мови, традицій, норм поведінки й етикету, уміння розуміти та доречно застосовувати їх під час спілкування [5, с. 51]. Ця риса індивіда виявляється в балансі країнознавчої, лінгвокраїнознавчої, соціолінгвістичної компетенцій, які дають можливість особі розуміти необхідність розвитку культури як процесу створення, збереження й передавання загальнолюдських цінностей, орієнтуватись у традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях не лише свого народу, але й інших націй, уміти спілкуватися іноземною мовою в сучасному світі, володіючи культурними поняттями і реаліями різних народів.

Вивчаючи іноземну мову, студенти дізнаються про традиції, культуру народу, історичні та географічні особливості, народний фольклор. Безперервне застосування країнознавчих матеріалів розвиває інтерес до вивчення англійської мови. З огляду на це актуалізується проблема забезпечення студентів соціокультурними знаннями відповідного народу та використання цих знань під час навчання спілкування англійською мовою [6, с. 28]. Через відсутність мовного середовища, яке є важливим аспектом і водночас стимулом при навчанні монологічного мовлення, можна використовувати друкований

іншомовний текст, що несе країнознавчу інформацію, або аудіо- та відеоматеріал, презентації. Тексти можуть бути адаптовані або запозичені з оригінальних джерел. Важливо, щоб у них були наявні всі релевантні риси тексту як окремої комунікативної одиниці вищого порядку.

У використанні іншомовних текстів важливо об'єднувати та відрізняти інформацію загальнонародського й національного характеру, а також подавати факти іноземної мови й культури у поєднанні з аналогічними фактами рідної мови та культури студентів [6, с. 8]. Відбір країнознавчого матеріалу має бути зумовлений сферами та формами реального іншомовного спілкування, реальним запасом мовних засобів, можливостями використання одержаної країнознавчої інформації,

Автентичні матеріали повинні включати цікаву для студентів інформацію, яка задовольняє їхні країнознавчі інтереси. Зокрема, це тексти такої тематики:

- молодіжна культура на Заході;
- повсякденне життя молоді за кордоном;
- освіта у Великій Британії, США, інших англомовних країнах;
- видатні люди країн, мова яких вивчається.
- королівська сім'я;
- міста англомовних країн, мова яких вивчається.
- наукові досягнення;
- національні герої [7, с. 9-10].

Використання автентичних текстів сприяє засвоєнню студентами відповідної фахової лексики. Працюючи з текстом та виконуючи відповідні завдання, студенти тренують свою зорову пам'ять та навички письма. Можна давати завдання студентам шукати цікаву інформацію на задану тематику в мережі Інтернет в межах виконання ними самостійної роботи. Звичайно, необхідно мотивувати студентів додатковими балами, проте такий вид діяльності є однаково корисним і викладачам, які мають можливість відчувати свіжий погляд студентської молоді на певну проблему. До того ж студенти отримують можливість навчитися шукати необхідну інформацію в мережі Інтернет, аналізувати, обирати найнеобхідніше та презентувати його іноземною мовою.

Доцільно застосовувати автентичні матеріали систематично, враховуючи рівень знань студентів. Методика передбачає такі етапи:

1) попередній – повідомлення мети завдання, викладач ставить запитання студентам з метою їх підготовки до прослуховування, перегляду чи опрацювання певного матеріалу, повідомляє студентам активну лексику до відповідної теми, щоб забезпечити розуміння тексту;

2) прослуховування, перегляду чи опрацювання друкованої інформації – студенти повністю занурюються в іншомовне середовище. Цей етап триває довше, адже студенти повинні прослухати, переглянути чи перечитати певний фрагмент інформації двічі з метою якісного розуміння;

3) підсумковий – студентам пропонується виконання різнорівневих завдань для перевірки засвоєних знань на основі переглянутого, прослуханого чи прочитаного автентичного матеріалу.

Вищезазначені методи використання автентичних матеріалів при навчанні англійської мови сприяють: а) підвищенню комунікативно-пізнавальних здібностей, що є наслідком підвищення мотивації студентів; б) позитивному впливу на особистісно-емоційний стан студентів; в) забезпеченню можливості одночасного звернення до мови і культури; г) формуванню соціокультурної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малигіна М. Культура і мова ... співіснування чи взаємопроникнення? / М. Малигіна // Іноземні мови в навчальних закладах. 2003. №1. С. 31-32.
2. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов [Електронний ресурс] / М. О. Скуратівська. URL: <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>
3. Дробіт І. М. Використання подкастів при викладанні англійської мови за професійним спрямуванням / І. М. Дробіт // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. №5/ С.89 – 92.
4. Черпак О. В. Використання відеоматеріалів у навчанні іноземної мови студентів ВНЗ [Електронний ресурс] / О. В. Черпак. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1202>
5. Коломінова О. О. Зміст соціокультурного аспекту навчання англійської мови у початковій школі / О.О. Коломінова // Іноземні мови. 2004. С. 50-53.
6. Балли Ш. Французкая стилистика / Балли Ш. М. : Иностранная литература, 1961. 331с.
8. Хоменко Е. Г., Дембновецька К. В. Навчання монологічного мовлення учнів старшої загальноосвітньої школи на основі автентичних текстів країнознавчого характеру / Е.Г. Хоменко, К.В. Дембновецька // Іноземні мови. 2002. №2. С. 8-17.

Пашенко Валерія
Науковий керівник – доцент Архіпова І. М.
м. Бахмут

СИТУАТИВНЕ РОЗУМІННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУКУПНОСТІ З ПРАГМАТИЧНИМИ ФАКТОРАМИ У ТВОРІ Б. ШОУ «БУДИНОК, ДЕ РОЗБИВАЮТЬСЯ СЕРЦЯ»

Мова використовується людиною як основний засіб спілкування, тому письменники намагаються своїми творами спонукати читачів до певних дій.

Для цього описуються вчинки та почуття героїв із використанням художніх засобів, у тому числі й фразеологізмів. Отже, мову можна розглядати в діяльному аспекті, який у лінгвістиці названо прагматичним.

Вивчення формальної сторони мови, її структури відокремлено від комунікативних умов її використання змінилося: вона розглядається як засіб комунікативної взаємодії з урахуванням ситуації спілкування й соціального контексту. На думку лінгвіста Л. Вітгенштейна, можна інтерпретувати будь-яке висловлювання, враховуючи характер конкретної ситуації. Подібне явище простежується у творах англomовних авторів, зокрема Б. Шоу. У його п'єсах значна кількість фразеологізмів, евфемізмів, гіпербол і метафор, необхідних для повного розкриття образів героїв.

Актуальність теми, обраної нами для дослідження, полягає в тому, що нині ще не сформоване єдине розуміння мети використання фразеологічних зворотів у контексті окремої ситуації.

Згідно з теорією комунікації, будь-який текст має прагматичну установку. Контекст являє собою продукт мовної комунікації [1, с. 35], оскільки саме в контексті найяскравіше виявляються всі наміри, які здійснюються комунікантом у мовленнєвій стратегії. Прагматична функція фразеологізмів справляє «цілеспрямований вплив на адресата» [2, с. 14]. Реалізуючись у контексті, вона тісно пов'язується зі стилістичною функцією фразеологічних одиниць.

Виходячи з комунікативно-прагматичних установок досліджуваних лінгвістами творів, основними прагматичними параметрами можна вважати експресивність, концептуальність і підтекстову інформацію [1, с. 41]. У творі Б. Шоу «Будинок, де розбиваються серця» кожна фразеологічна одиниця різного походження виконує певне комунікативне завдання та має значну комунікативну заданість.

Для прикладу розглянемо репліку одного з героїв: "I've heard accidentally that *he was on the rocks*; that's the sort of hopeless little old chap he is – no idea of himself" [3, с. 78]. Переклад фрази: «Я випадково почув, що він залишився без грошей; такий він безнадійний стариган – зовсім не думає про себе». У цьому прикладі фразеологізм *to be on the rocks* можна перекласти як 'залишитися без грошей', тобто потрапити в обмежені фінансові обставини. Вираз використовується для оцінки складної ситуації, у яку потрапляє персонаж, що має викликати у читача асоціативний образ судна, яке опинилось у скрутному становищі. У контексті простежується суб'єктно-оцінна модальність автора, а саме – співчуття до головного героя. Контекст, який оточує фразеологічні одиниці *hopeless little old chap; no idea of himself* посилює їхню прагматичну установку.

Вибір фразеологічних зворотів для фраз реалізується автором за допомогою актуалізації семантичної та прагматичної компетенції. У художній прозі вживання фразеологічних одиниць зумовлюється також ідіолектом письменника, задумом твору, описуваними подіями, психологічними, соціальними й індивідуальними характеристиками персонажів.

Аналізуючи поставлену проблему, слід взяти до уваги, що кожен фразеологізм виконує свою комунікативну функцію та реалізує певне комунікативне завдання. Наприклад, комунікативне завдання може полягати в опосередкованій характеристиці стану героя, як це зображено у творі Бернарда Шоу «Будинок, де розбиваються серця». “That is not important, he said, frowning at her. We are going to wipe the floor with them tomorrow, you’ll watch” [3, с. 103]. Переклад цієї фрази: ‘Це не важливо, – сказав він, дивлячись на неї похмуро. – Ми збираємося перемогти завтра, ти подивишся’. Почуття налаштованості на перемогу, а також дух суперництва передаються читачеві в даному контексті як звернення героя до свого товариша *to wipe the floor with*, використовуються для передавання емоційної напруги персонажів перед якоюсь подією, демонструють яскраво висловлену агресивну позицію впевненості та налаштованості на успіх. Контекст ‘*you watch*’ також посилює прагматичну установку всього висловлювання.

Для безпосередньої характеристики стану та хвилювань героя автор вживає метафоричні фразеологічні одиниці: “Fortunately, I am saved and *I am all at sea* but *she is my lifebelt*” [3, с. 150]. Переклад фрази: ‘На щастя, я врятований та у повній розгубленості, але вона – моя остання надія’. У цьому контексті метафоричне значення фразеологічної одиниці *I am all at sea* – перебувати в повному глухому куті, розгубленості. Цей фразеологізм висловлює негативне ставлення героя до ситуації, у якій він опинився. Прагматичним завданням вислову є передавання загального емоційного напруження ситуації. Такий вираз *she is my lifebelt* тільки підсилює стан безнадійності та відчаю персонажа. Прагматика цієї фразеологічної одиниці в тому, щоб передати безпомічність героя в даній ситуації. Хоча вставний вираз *fortunately* перекладається як ‘на щастя’, він відноситься до всього речення, і є відправною точкою передавання розгубленості героя в цілому.

Також відзначаємо показники негативного ставлення персонажа до третіх осіб, що виявляються в наступному прикладі того самого твору Б. Шоу: “I don’t want Utterword hanging around him. That remark about her stalking us was only half-looking. I can see Shotover is still way back down the corridor. Trust Utterword, *she is always a soft touch*” [3, с. 130-131]. Переклад фрази: ‘Я не хочу, щоб Утерворд була поруч з ним. Це зауважує на тому, що вона переслідує нас. Я бачу, що Шотовер все ще знаходиться далеко у коридорі. Але ж, довіряю Утерворд, вона завжди була такою простою людиною’. Прагматичним завданням використання в поданому контексті фразеологічної одиниці *be a soft touch*, що перекладається як простак, окрім висловлення своєї думки, є спроба автора переконати читача у своїй правоті, нав’язати йому своє ставлення до третіх осіб. У цьому випадку задіяна функція мовного впливу. Фразеологічна одиниця *be a soft touch* характеризує людину, яка не має своєї думки або позиції. Це не можна віднести до гарних якостей людини. Осудливе ставлення героя підкреслюється і фразою *trust Utterword* на початку речення. Таким чином, у цьому прикладі, окрім характеристики героя, фразеологічна одиниця реалізує свій прагматичний потенціал, висловлюючи негативне ставлення

головної діючої особи до конкретної ситуації або до третіх осіб, що викликає у читача реакцію, адекватну інтенції автора.

Розглянувши використання фразеологічних одиниць у мовленні героїв твору Б.Шоу «Будинок, де розбиваються серця» у прагматичному аспекті, можна стверджувати, що їхні емоційно-оціночні посилення чітко висловлені та передані читачеві. У процесі комунікації прагматика розкриває умови та цілі ситуативного спілкування, а також відображає певний фрагмент дійсності. При цьому реалізація прагматичної функції фразеологізмів відбувається у межах мовного акту, який зображено у вигляді одного з фрагментів художнього тексту.

Слід зазначити, що у творі Б. Шоу переважно вживаються фразеологічні звороти для підкреслення намірів персонажів щодо конкретних дій, а також для характеристики героїв. Усі ідіоми задіяні автором для опису певних обставин і ситуацій, тому окрему увагу було приділено їхньому ситуативному розумінню у сукупності з прагматичними факторами. Саме при зображенні ситуацій чітко простежуються подальші думки та дії конкретного героя. Таким чином, читач може більше зануритися в описи зовнішності або якихось висловлювань персонажа та скласти для себе його характеристику.

Отже, комунікативно-прагматичний аспект використання фразеологізмів у художніх творах є тим інструментом, за допомогою якого автор або будь-яка людина може регулювати взаємини з навколишнім світом, певною мірою впливати на нього. Але зазначимо, що вживати фразеологізми як у літературі, так і в повсякденному житті, треба правильно, інакше не кожен зможе зрозуміти намір висловлювання, бо фразеологічна одиниця може бути інтерпретована людиною на власний розсуд.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова А. Ф. Фразеологія англійської мови та її прагматичний потенціал: підручник зі спецкурсу. П'ятигірськ, 1991. 224 с.
2. Кунін О. В. Курс фразеології сучасної англійської мови : навч. пос. для ін-тів та фак. ін. мов. Дубна : Вид. Фенікс+, 2005. 488 с.
3. Shaw B. Heartbreak House. South Bend, Indiana, USA, 2003. 241 p.

КОНКРЕТИЗАЦІЯ РОДУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ЗООФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Перекладач у своїй діяльності часто зазнає труднощів. Під час роботи з лексикою англійської мови найбільшою проблемою може стати переклад фразеологізмів, тобто словосполучень, що не виникають у процесі мовлення, а існують як стійкі вислови. Фразеологічні одиниці (ФО) потребують особливої уваги, адже при перекладі важливо зберегти сенс та образність, що властиві стійким словосполученням. Саме тому фразеологічний аспект мовлення завжди був чи не найважчим для вивчення і перекладу. Фразеологізми можуть належати до стилістично забарвленої лексики (розмовної або книжної), можуть мати антоніми й синоніми, деякі з них містять змінні компоненти, а деякі мають незмінну структуру.

Усі ці ознаки демонструють, як урізноманітнюється мова завдяки фразеологізмам, набуває власного особливого «етнокультурного» забарвлення за допомогою сталих виразів. Зважаючи на це, можна стверджувати, що роль фразеологізмів у мові дійсно дуже велика. **Актуальність** цього дослідження полягає в тому, що в кожній мові існують фразеологічні одиниці та вільні словосполучення, що у своєму складі містять назви представників тваринного світу. З точки зору конотативних значень, назви тварин надають багатий матеріал для аналізу, адже практично кожна з них несе у собі емоційно-оцінне забарвлення, що є основою метафоричного переносу. Зооніми є важливою складовою розвитку мови, культивують нові мовні течії. Проте, наприклад, не кожна англійська фразеологічна одиниця із зоонімічним компонентом має свій еквівалент в українській мові.

У статті викладено матеріал дослідження на основі аналізу перекладу фразеологічних одиниць, де увага приділяється гендерним особливостям зоонімів. Науковці приділяють багато уваги дослідженню особливостей перекладу фразеологізмів із зоонімами. Цю проблему досліджували, зокрема, Г.В. Крайчинська, Я.А. Баран, К.І. Мізін, Р.П. Зорівчак, В.Д. Ужченко. **Об'єктом** нашої уваги є фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом, відібрані з англо-російського фразеологічного словника А.В. Куніна. **Предметом** дослідження є гендерні особливості ФО із компонентом-зоонімом.

Мета – виявити гендерні особливості англійських фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом при перекладі українською мовою. Відповідними **завданнями** є: зібрати і проаналізувати теоретичну базу тематичної наукової розвідки; здійснити вибірку матеріалу відповідно до об'єкта і предмета дослідження; надати зіставний аналіз фразеологізмів із компонентом-зоонімом в англійській та в українській мовах; виявити гендерні особливості перекладу фразеологізмів із зоонімічним компонентом.

Фразеологія як об'єкт вивчення. Фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці (фразеологізми), тобто сталі поєднання слів зі складеною семантикою. Фразеологічні одиниці заповнюють лакуни в лексичній системі мови, яка не може повністю забезпечити найменування пізнаних людиною (нових) сторін дійсності, і в багатьох випадках виступають єдиними позначеннями предметів, властивостей, процесів, станів, ситуацій тощо [1, с. 4].

Фразеологізми є високоінформативними одиницями мови; вони не можуть розглядатися лише як мовна «окраса» або «зайві» одиниці. Так, англійська фразеологія дуже насичена і має багатовікову історію. Сучасна англійська мова є мовою аналітичною, і для усієї англійської фразеології максимально характерним є підвищений аналітизм, що впливає на структуру фразеологізмів [1, с. 5].

Фразеологія – надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує методу дослідження, а також використання даних різних філологічних та суспільних наук, зокрема лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки та країнознавства [2, с. 15].

2. Фразеологічні одиниці англійської мови з зоонімічним компонентом. В усіх мовах є фразеологізми й вільні словосполучення, що містять у своєму складі назви представників тваринного світу – зооніми. Зооніми надають багатий матеріал для аналізу. У метафоричному перенесенні назв тварин на людину найбільш наочно проявляється різне ставлення народів до тварин. Підстави для метафоричного перенесення можуть бути різними, наприклад, схожість названого об'єкта, предмета або людини з будь-якою твариною за зовнішнім виглядом, характерною дією або особливостями поведінки, наприклад, хитрість, сміливість, мудрість, підлість, боягузтво тощо [3, с. 19]. Розглянемо деякі з багатьох фразеологізмів, які мають компонент-зоонім.

Fox – лисиця – завжди була символом хитрості. Наприклад: *an old fox* – хитрун; *play the fox* – хитрувати, прикидатися; *set a fox to keep one's geese* – довірити своє майно безчесній людині; *as sly as a fox* – хитрун.

Зоонім *dog* (собака) може позначати боягузтво, хитрість та поганій настрій: *a yellow dog* – підла, боягузлива людина; *a sly dog* – хитрун; *beware of a silent dog and still water* – в тихому болоті чорти водяться; *barking dogs seldom bite* – не бійся брехливої, бійся мовчазної собаки; *the black dog is on one's back* – бути у стані меланхолії; *a sad dog* – похмура людина; *a dumbdog* – мовчазна людина, *a dead dog* – людина, від якої немає жодної користі; *a dirty dog* – негідник; *the under dog* – знедолена людина; *a staff is quickly found to beat a dog with* – щоб покарати когось, привід є; *as a tired dog* – стомитися, як собака; *kill smb. like a dog* – вбити когось, як собаку; *a lame dog* – невдаха; *give to the dogs* – кинути напризволяще; *the dog returns to his vomit* – злочинця тягне на місце злочину; *a gay dog* – розпусник; *if you want a pretence to whip a dog* – якщо захотіти, до всього можна причепитися; *dog eat dog* – закон вовків; *a dull dog* – нудна людина; *two dogs over one bone seldom agree* – двом собакам не поділити одну кістку.

Проте все ж таки зоонім *dog* може мати й позитивне значення, позначаючи розум, радість та відданість, наприклад: *like a dog with two tails* – дуже радісний; *every dog has his day* – у кожного буває світлий день; *follow smb. like a dog* – ходити за кимось, як песик; *a good dog deserves a good bone* – по заслугах; *help a lame over a stile* – допомогти кому-небудь у біді; *a clever dog* – розумник; *dog does not eat dog* – ворон ворону око не виклює.

Розглядаючи фразеологізми із зоонімом *bear* (ведмідь), можна зробити висновок, що цей зоонім позначає «злість» та «хоробрість», «ризик»: *like a bear with a sire head* – злий, як чорт; *bring on your bears* – робіть, що хочете, я вас не боюся; *take a bear by the tooth* – ризикувати.

Починаючи з доісторичних часів бик (*bull*) символізує «силу», «здоров'я» та «злість», наприклад: *like a bull at a gate* – люто; *bull of Bashan* – сильна людина; *take the bull by the horns* – діяти рішуче; *bellow like a bull* – ревіти, як бик.

Лев є символом невмирущої мужності, сили, безстрашності, мужності, тому зазвичай зоонім *a lion* позначає «хоробрість»: *as bold as a lion* – хоробрий, як лев; *beard the lion in his den* – безстрашно кинути виклик небезпечному противнику.

Зоонім *lamb* (ягня) позначає «покірність», «скромність»: *like a lamb* – немов ягня; *as quiet as a lamb* – тихіше води, ніжче трави.

3. Аналіз гендерних особливостей перекладу ФО. Розглянемо деякі особливості перекладу досліджуваних фразеологічних одиниць, зважаючи на гендерний аспект.

Так, *a hungry fox dreams about chicken* – голодній лисиці все кури сняться. У наведеному прикладі зоонім *fox* перекладається як лисиця, що загалом є більш популярним варіантом, ніж лис. *as cunning as a fox* – хитрий, як лис, якщо йдеться про чоловіка, і хитра, як лисиця, якщо про жінку. *To lead a cat and dog life* – жити як кішка з собакою. *Look like a starved cat* – драна кішка. *Cat* у багатьох випадках перекладається саме як кішка, а не кіт.

Dark (black) horse перекладається як темна конячка, у дуже рідких випадках як темний кінь або темна кобила, на відміну від іншого фразеологізму – *don't look a gift horse in the mouth* – дареному коню в зуби не дивляться.

Висновки. Отже, переклад фразеологізмів – справа складна. Не кожному перекладачеві вдається творчо відтворити сутність понять, закладених у фразеологічних одиницях. Фразеологізми із зоонімами є свого роду маркерами національного образу світу, який склався у свідомості тієї чи іншої етнічної спільноти. Вони містять певну знакову символіку, пов'язану зі сприйняттям образу тварини спільнотою, а гендерні особливості перекладу розкривають етнокультурні стереотипи, які є важливими для міжмовної типологізації та розуміння відповідних концептів, які вони позначають.

Загальновідомо, що значна роль тварин у картині світу знаходить адекватне відображення в мовній картині. Тому представляється перспективним досліджувати способи і трансформації перекладу

фразеологічних одиниць із компонентами-зоонімами на матеріалі конкретних художніх творів та різностильових текстів. Особливий інтерес становлять гендерні особливості перекладу ідіом художніх та мультиплікаційних фільмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кунін А.В. Англо-русский фразеологический словарь. Москва: Русский язык, 1984. 945 с.
2. Кунін А.В. О переводе английских фразеологизмов в англо-русском фразеологическом словаре. *Тетради переводчика*. 1964. № 2. С. 17–23.
3. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. 2-е изд., перераб. Москва: Высшая школа, Дубна: Изд. центр «Феникс», 1996. 381 с.

Писарев Александр
Научный руководитель – доцент Е.Н. Белицкая
г. Бахмут

ДЕЙКСИС В АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ПОЭЗИИ МУЗЫКАЛЬНОГО АЛЬБОМА ГРУППЫ PINK FLOYD “THE DARK SIDE OF THE MOON”)

Данная статья посвящена роли дейксиса в анализе художественного произведения, роли отсутствия контекстуального сопровождения в усилении художественных образов в поэзии и ценности введения дискурсивных понятий и практик в литературоведческую среду через пример с дейксисом. Таким образом, **объектом** будет выступать дейксис как явление дискурса, а **предметом** — особенности влияния дейксиса на анализ художественного произведения.

Дейксис в дискурсе рассмотрен в лингвистической теории достаточно детально. Им занимались: Д. Лайонс, Ч. Филлмор, Д. Григор, С. Кордик. и другие ученые. Как один важных элементов литературного анализа, однако, дейксис выделяется в работах исследователей нечасто. Этим определяется **актуальность** статьи.

Примером для рассмотрения был выбран альбом группы Pink Floyd “The Dark Side of the Moon” как общепризнанный шедевр не только в мире музыки, но и поэзии. Глубокая, эвокативная образность лирики альбома поможет подчеркнуть соотношение дейксиса с художественными тропами в текстах песен.

Сразу отметим, что все отсылки к теории дейксиса будут связаны с исследованиями Д. Лайонса как наиболее авторитетного эксперта в этой области. Важно также указать, что одна из главных причин, побудившая к проведению данного исследования, — тезис Лайонса о том, что дейксис является одним из основных методов придания формы и значимости отсутствующим в контексте референтам [1, с. 673] и это открывает возможность

свободной интерпретации аспектов произведения, касающихся неназванных референтов.

"Breathe" — первая песня альбома, в которой содержится лирика. Первая строфа выглядит так: "Breathe, breathe in the air. // Don't be afraid to care. // Leave but don't leave me. // Look around and choose your own ground". — Тут нас интересуют местоимения "me" и "your", так как их референты остаются неназванными. Кем является "me", который обращается к "your"? Единственный фактор, который может служить индикатором, — побудительный характер обращения. "Me" словно советует "your", как ему следует поступать. Возможно, имеет место неизвестной степени зависимость "me" от "your", исходя из просьбы не покидать его.

Вторая строфа: "Long you live and high you fly // And smiles you'll give and tears you'll cry // And all you touch and all you see // Is all your life will ever be". Тут вводится пророческий мотив либо мотив рефлексии. Мы понимаем, что "me" уверен в природе жизни "your", в его глубинных мотивах.

Третье четверостишие: "Run, rabbit run. // Dig that hole, forget the sun, // And when at last the work is done // Don't sit down it's time to dig another one". Следует обратить внимание на местоимение "that". Какая нора? Это пример того, как через анализ дейксиса, мы вплотную подошли к важной для образной системы текста метафоре. Возникший в этом отрывке образ нор, олицетворяет цели, амбиции, к которым "кролик" (а возможно и "your", если это один и тот же персонаж) без усталости стремится, «не оглядываясь на солнце» даже когда очередной отрезок кропотливой работы подходит к концу и очередная цель, казалось бы, достигнута. В этом отрывке можно увидеть тон предостережения; четверостишие напоминает притчу, где «кролик» (герой), не обращая внимания на «солнце» (аспекты жизни, не относящиеся непосредственно к амбиции героя), роет все новые и новые «норы» (неутолимая амбиция)

Финальное четверостишие продолжает этот мотив, сводя все части образной системы воедино: "For long you live and high you fly // But only if you ride the tide // And balanced on the biggest wave // You race towards an early grave". Мрачное и закономерное окончание истории о «кролике», или "your" (можно сделать вывод, что "your" и есть «кролик», для которого и предназначалась третье четверостишие-притча). Нельзя не заметить мотив иронии, проходящий через все произведение. Этот мотив может намекать либо на сожаление (если "me" и "your" — один и тот же персонаж, рефлексирующий над впустую прожитой жизнью.), соединенное с предостережением (притчевость), либо на презрение с все тем же предостережением (если "me" — фигура вне описываемой ситуации, возможно даже omnipotentная, либо имеет определенного рода межличностную связь с "your". В случае отстраненного "me", "your" может быть обобщенным образом). Мотив меланхолии также пронизывает произведение, задавая общее настроение и пафос.

Анализ дейксиса в лирике песни "Breathe" позволил нам коснуться важных аспектов образной системы произведения и помог ввести его в, до этого отсутствующий, предположительный контекст. Следует заметить, что именно

отсутствие контекста в образах "me" и "your" дает лирике глубину и почву для рефлексии, ведь каждый слушатель может контекстуализировать эти аспекты песни по-своему. Попытка введения в предполагаемый контекст служила именно для выделения этого факта. Анализ последующих произведений будет несколько более поверхностным, так как нет необходимости в повторной демонстрации благотворного влияния дейктических элементов на полную образную систему произведения.

"Time" продолжает мотив "Breathe", где "I" (сродни "me" в песне "Breathe") описывает жизненный цикл "you", начиная с бесцельной траты "you" времени: "You fritter and waste the hours in an offhand way" и заканчивая нахождением "you" в состоянии отчаяния, от осознания тщетности своих усилий: "Every year is getting shorter never seem to find the time. // Plans that either come to naught or half a page of scribbled lines // Hanging on in quiet desperation is the English way". Крайне интересна ироничная отсылка к всепоглощающей природе времени: "The time is gone, the song is over, // Thought I'd something more to say". "I" ломает четвертую стену и сообщает слушателям об окончании песни, огорчаясь, удивляясь или иронизируя над своей неспособностью продолжить композицию.

Нельзя обойти вниманием отношение времени и пространства в дейксисе. И в "Breathe", и в "Time" нельзя точно определить пространственно-временные координаты дейктических элементов песен, так как существует несколько возможных интерпретаций, ввиду отсутствия контекста. Лайонз утверждает, что грамматическая категория времени часто не соотносится с временными координатами дейктических элементов [1, с. 686]. Пример точно обозначенных пространственно-временных координат можно найти в репризе "Breathe": "Home, home again. // I like to be here when I can". Тут можно сказать, что дейктическим центром выступает "I", который в запечатленный в песне момент находится "home".

В "Money" "I" — фигура, имеющая крайне высокий уровень достатка: "I'm in the high-fidelity first class traveling set // And I think I need a Lear jet". В тексте прослеживается презрение "I" к "they" (в будущем "you"), указание на лицемерие тех, кто критикует идею денег, но все равно гонится за ними: "Money, so they say // Is the root of all evil today. // But if you ask for a raise it's no surprise that they're // giving none away". Тут дейксис подталкивает слушателя к рефлексии, не обличая его в лицемерии напрямую, но и не исключая факт возможной ассоциации "you" со слушателем.

"Us and Them" представляет из себя набор дуалистических противоречий, перемежающихся вставками, изображающими военные действия. Следует упомянуть загадочный образ "it", появляющийся в тексте единожды: "Me, and you. // God only knows it's not what we would choose to do". Учитывая тот факт, что дальше идет описание военных действий: "Forward he cried from the rear // and the front rank died. // And the general sat and the lines on the map // moved from side to side", можно предположить, что под "it" подразумевается участие в войне. Другой вариант предполагает очередную демонстрацию эффективности

дейксиса для достижения эвокативности лирики, ее направленности на рефлексию, ведь в "it" может входить любой род деятельности, присущий человеку. Таким образом, с помощью дейксиса слушатель создает идеальную для него версию образа, скрывающегося под "it".

В композиции "Brain Damage", 3-е лицо — lunatic (недейктический элемент, поскольку имеет свою семантику) интересен как способ формирования дейктического центра, меняющийся от извне: "The lunatic is on the grass", до внутри: "The lunatic is in my head", так что с реализацией дейктического центра "you", который немедленно меняется на "I", мы понимаем, что речь идет об одном и том же человеке.

Песня "Eclipse" интересна своей структурой, за счет которой нарастает градус абстрактности дейктического центра "all": "All that you touch // All that you see // All that you taste // All you feel". Здесь "all" относится к тому, что можно увидеть, попробовать, почувствовать эмоционально и тактильно. Далее: "All that you love // All that you hate // All you distrust // All you save". "All" переходит на более высокую ступень абстрактности, ведь объектом любви, ненависти, недоверия может являться куда больший спектр вещей, чем объект осязания, включая идеи и концепты. Продолжаем: "All that you give // All that you deal // All that you buy, // beg, borrow or steal". Уровень абстрактности остается прежним, "all" относится как к идеям, так и к материальным вещам. Своего апогея степень абстракции достигает в следующем отрывке: "All that is now // All that is gone // All that's to come". В этом пассаже "all" относится ко всему сущему, будь это в прошлом, настоящем или будущем. Таким образом, мы затронули динамический аспект дейксиса, где образ, скрытый за одним местоимением, меняется в каждой строке.

Подводя итоги, хотелось бы в очередной раз утвердить позицию дейксиса как важного элемента, помогающего раскрыть образную систему произведения в литературном анализе. Была показана роль отсутствия контекста в создании глубины произведения, его рефлексивности и эмоционального заряда. Ввиду всех этих фактов, считаем нужным подчеркнуть важность дискурса в литературоведческой среде и неразрывность лингвистических средств и приемов с образной системой художественного произведения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Lyons D. Semantics. C.: Cambridge University Press, 1977. Vol. 2. P.673-686

ПЕРЕКЛАД РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛОМОВНОГО АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ZOOTOPİA» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблемам перекладу кінофільмів присвячено праці як іноземних, так і українських науковців, зокрема Х. Діас-Сінтаса, Р. Матасова, П. Ореро, Н. Бідасюк, К. Дубового, І. Кучмана, Т. Лукьянкової, О. Орехової, І. Софієнко. Сьогодні кінофільми набули популярності більшої, ніж художня література, оскільки в Україні обов'язковою умовою демонстрування фільмів є їхній дубляж українською мовою [6]. З огляду на те, що кінофільми, і мультиплікаційні фільми зокрема, є поширеними серед усіх верств населення, постає проблема їх доречного перекладу.

У сучасних умовах розвитку кіноперекладу на території України тема дослідження є **актуальною** з декількох причин:

1. Відсутність спеціальностей у ВНЗ України у сфері аудіовізуального перекладу.

2. Сучасні вітчизняні науковці у галузі перекладу займаються здебільшого проблемами відтворення художньої літератури. Особливостям кіноперекладу присвячені праці небагатьох дослідників, і в них розглянуто окремі загальні методичні та технічні проблеми.

3. Мова саме мультиплікаційних фільмів є складнішою для перекладу та відтворення на екрані за лексику, наприклад, документальних стрічок. Мова персонажів кінострічок не завжди є нейтральною, має свої особливості відповідно до віку, соціального статусу персонажів тощо. В основі кінофільмів лежить живе спілкування, багато що стає зрозумілим із ситуації. Важливо враховувати не тільки технічні моменти, але й відбиття стилістичних особливостей оригіналу [2, с. 28].

Матеріалом дослідження слугувала кінострічка «Zootopia» у перекладі українською мовою. У цій статті висвітлюються особливості та частотність застосування перекладацьких трансформацій під час перекладу цього фільму. Мультиплікаційна стрічка ще не була дослідженою на предмет перекладацьких перетворень. **Об'єктом** дослідження є розмовна лексика мультиплікаційного фільму «Zootopia». **Предметом** виступають засоби та трансформації при перекладі українською мовою.

Метою дослідження є визначення частотності застосування трансформацій при перекладі розмовної лексики мультиплікаційного фільму «Zootopia» українською мовою.

Відповідними завданнями є:

- надати визначення поняттю «розмовна лексика»;
- з'ясувати значення терміну «перекладацька трансформація» та виокремити її види;

- дібрати, проаналізувати і класифікувати приклади перекладу розмовної лексики;
- встановити, яким трансформаціям було віддано перевагу під час перекладу.

Під поняттям «розмовна лексика» ми розуміємо прошарок слів, які поширені в усному побутовому мовленні, мають стилістичне забарвлення і протиставляються загальнозживаній нейтральній лексиці [1, с. 243]. Для розмовного стилю англійської мови характерні скорочення, вживання емоційно-забарвленої лексики, загалом слова, які у словниках вказані як «informal». У фільмі «Zootopia» ми знаходимо такі приклади:

- дієслова та сталі вирази: *to check out smth, to get smth, to cut out smth, to hit the road, to have a ball, to go nuts, to hustle smb, to have the guts, to shut up*;
- слова з негативним забарвленням: *jerk, butt, dumb, loser, goofy, stinker, hustler, podunk, hick, bummer, un-cool, dickens, fuzzy-wuzzy*;
- назви членів родини, зменшувально-пестливі слова, звертання: *kid, daddy, mommy, bunny, hon; teensy; pal, buddy, fella, dude, guy*;
- вигуки: *darn, yep, yeah, nope, heck, gee, oh boy, hey, cripes, yakety-yak*;
- скорочення: *'em, 'cause, gimme, gonna, wanna, gotta, ya, c'mon, 'bout*;
- назви професій: *cop, meter maid*;
- слова, які позначають кількість, ступінь: *plenty, kind of, combo*;
- абстрактні поняття – *hustle*;
- емоційний стан істоти – *waterworks*;
- позитивного забарвлення: *awesome*;
- спеціальні терміни: *delousing*.

Доречний переклад передбачає адекватну і повну передачу засобами цільової мови того, що вже виражене раніше засобами іншої мови. За визначенням В.Н. Комісарова, міжмовні перетворення з метою здійснення переходу від одиниць оригіналу до одиниць перекладу, називаються перекладацькими (міжмовними) трансформаціями [3, с. 159–166].

Трансформація – «основа більшості прийомів перекладу, яка полягає у зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі» [5, с. 536]. Іншими словами, трансформація є способом досягнення перекладацької еквівалентності.

Так, різновиди граматичних трансформації при перекладі можуть бути зведені до таких: зміна порядку слів, зміна структури речення (повна або часткова), зміна частин мови й членів речення, додавання слів; вилучення / пропущення слів [4, с. 17].

Лексичними трансформаціями визнаємо такі: перекладацькі транскрибування і транслітерування (зокрема адаптивні види), калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, семантична / смислова модуляція) [4, с. 19].

Під час аналізу мультиплікаційного фільму «Zootopia» / «Зоотрополіс» ми виявили декілька типів таких трансформацій. Очевидно, що в нашому випадку

їх використання зумовлюється необхідністю передачі відповідних культурних та стилістичних особливостей оригінального мовлення: з перекладеного тексту реципієнту стає зрозумілим, якого віку, соціального статусу тощо є особа, що використовує розмовну лексику. Під час перекладу фільму, що досліджується, було використано такі перекладацькі прийоми (трансформації):

- семантична / смислова модуляція (також називається смисловим розвитком) (заміна слів чи словосполучень мови оригіналу такими одиницями мови перекладу, значення яких можна логічно вивести зі значення одиниці вихідного тексту) – 44 %: *darn* – *так*, *dumb* – *дурнуватий*, *check this out* – *заціни ось це*;

- конкретизація (заміна слів чи словосполучень з більш широким значенням в оригіналі одиницями з більш вузьким значенням) – 30,3 %: *bummer* – *облом*, *jerk* – *покидьок*, *delousing* – *дезінсекція*;

- калькування («спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем або слів (у разі стійких словосполучень) їхніми лексичними відповідниками у мові перекладу» [4, с. 20].) – 12,2 %: *loser* – *невдаха*, *in-cool* – *некруто*, *totту* – *матуся*;

- вилучення (пропущення) (передбачає вилучення у перекладеному тексті слів, значення яких є зрозумілим з контексту) – 4,5 %: *little guys* – *малих*, *who the heck am I...* – *чи я можу...*, *ice 'em!* – *заморозити*;

- перекладацьке транскрибування / транслітерування («способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її [звукової або графічної] форми за допомогою літер мови перекладу» [4, с. 19].) – 4,5 %: *cop* – *коп*, *bucks* – *бакси*, *Dude* – *Дуд*;

- зміна частини мови – 4,5 %: *gonna* – *майбутній*, *kid* – *змалечку*, *bye-bye* – *прощання*.

Отже, у статті на матеріалі оригіналу та перекладу англomовного мультиплікаційного фільму «Zootopia» українською мовою («Зоотрополіс») розкрито сутність поняття розмовної лексики. Давши визначення терміну «перекладацька трансформація» та виокремивши різновиди цього поняття, ми навели приклади застосованих перекладачем адекватних перетворень.

Підсумуємо, що найчастішими перекладацькими трансформаціями, застосованими в українському перекладі фільму, виявилися семантична / смислова модуляція та конкретизація. Це переважання можна пояснити тим, що вони досить влучно передають особливості оригіналу у перекладі. Вважаємо, що в українському перекладі загалом вдало передано стилістичні особливості англomовної розмовної лексики.

Перспективи дослідження вбачаємо в аналізі проблем кіноперекладу, виявленні трансформаційних засобів для досягнення адекватного перекладу, виокремленні помилок кіноперекладу та з'ясуванні способів їх редагування, визначенні відмінностей між еквівалентністю та адекватністю кіноперекладу, а також у зіставному аналізі перекладів англomовних фільмів українською та російською мовами на предмет трансформацій, збереження адекватності та стилістичної відповідності до оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
2. Гудманян А.Г., Плетенецька Ю.М. До проблем кіноперекладу як виду художнього перекладу. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 25. С. 28–30.
3. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение: учеб. пособие. 2-е изд., испр. / под ред. Д.И. Ермоловича Москва: Р. Валент, 2011. 408 с.
4. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт за спеціальністю «переклад»: базові теоретичні поняття. Частина 1. / за ред. О.В Ребрія; уклад. Д.О. Гайдар. Харків, 2015. 67 с.
5. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
6. Червоненко В. Українська наступає: найгостріші новації закону про мову. *BBC News Україна*. 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45760246> (дата звернення: 20.11.2018).

Подченко Марія
Науковий керівник – доцент Морозова Л. І.
м. Бахмут

ТЕМАТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ НІМЕЦЬКОГО ГАНГСТА-РЕПУ (НА ПРИКЛАДІ ПІСЕНЬ BUSHIDO)

Сьогодні серед молоді дуже стрімко набирає популярність такий жанр музики, як гангста-реп. Це пов'язано з тим, що у своїх текстах репери зазвичай використовують актуальні теми, які тісно пов'язані зі способом життя сучасної молоді. Насамперед, прихильниками репу стають люди, які певним чином пов'язують свій стиль життя з описаним у такого жанру піснях. Більшість з них асоціює реп, зокрема гангста-реп, з жорстоким осудом людей, подій, із нав'язуванням неправильних моральних цінностей, із безглуздими закличками до непотрібної расової боротьби.

Серед реперів, які виходять за межі цих стереотипів, вирізняється німецький репер з Берліна Bushido (справжнє ім'я - Аніс Мохаммед Юсеф Ферчічі; народився 28 вересня 1978 року в Бонні), відомий під псевдонімом Sonny Black. Його приватне життя та творчий шлях сповнені злетів і падінь, тому він порушує у своїх піснях актуальні для сьогодення проблеми: майже кожна його пісня несе у собі стурбованість щодо навколишнього середовища та стосунків межі людьми. Привертає увагу надзвичайно виразна, насичена оригінальними метафорами стильова манера його пісень.

Попри таку популярність німецького гангста-репу, у сучасній українській германістиці дотепер не проводилося його комплексного дослідження, тож наша розвідка має на меті типологізувати тематику пісень Bushido. Для аналізу

обрано 20 пісень з різних альбомів: «Jenseits von Gut und Böse», «Electro Ghetto», «Black Friday», «Zeiten ändern dich», «Mythos», «Black Friday», «AMYF» (див. таблицю).

Тематика німецького гангста-репу (на прикладі пісень Bushido)

Лірична /Інтимна тематика	Автобіографічна тематика	Філософська тематика
Gesucht und gefunden	Gestern war gestern	Du bist ein Mensch
Wärst du immer noch hier?	Schick mir einen Engel	Das leben
Schmetterling	Alles wird gut	Zeit
Papa	Mephisto	Graues Haar
	Unsterblichkeit	Geschlossene Gesellschaft
	Charakter	Geschichten, die das Leben erzählt
	Moonwalk	Lichtlein
	Ich erinnere mich	Nichts ist für immer
<i>Разом 4 пісні (20%)</i>	<i>Разом 8 пісень (40%)</i>	<i>Разом 8 пісень (40%)</i>

Як бачимо, у своїх піснях Bushido віддає перевагу автобіографічній та філософській тематиці, хоча нетипова для гангста-репу любовна тематика так само присутня.

Пісня «*Schick mir einen Engel*» є яскравим прикладом автобіографічної ліричної пісні. По суті це маленька картинка з життя репера Bushido, написана у жанрі сповіді. Вона відтворює страждання, описуючи переломні часи, а саме труднощі у творчій діяльності, пов'язані із залишенням спільного з Bushido лейблу реперів Fler і Kay One. Ліричний герой стомлений від постійної боротьби, кожен день схожий на попередній, він вже не бачить світла: «Diese Schatten fallen über mich her, die Wände werden enger, es fällt mir schwer zu atmen». Але існує те, що може залікувати будь-які рани й надати сил: кохана людина врятує його із затемненої прірви проблем і буденних незгод. Його довіра звернена до дівчини, яка в його житті, неначе янгол, здатний залікувати

старі шрами: «Ich steh auf und blicke zu dir rauf, ich weiß ganz genau du gibst mich nicht auf, denn du liebst mich.»

Тематика пісні «*Geschichten, die das Leben erzählt*» філософська: тут описані мінливість часу, фальшиві досягнення та справжні цінності. Більшість людей не звертає увагу на обмеженість часу для життя, не бажає сприймати реальність в усій її недосконалої. Людина старіє, озирається навколо, аналізує себе і свої досягнення: «Noch ein Winter vergeht, Ich suche nach der Sonne, man wird älter - auch die Jugend kann der Zukunft nicht entkommen. Mein Blut ist nicht geronnen, doch mein Herz schlägt langsamer, denk daran zurück, als Alles anders war.» І все ж, наскільки людина не була б забезпечена, скільки б матеріальних цінностей не мала, вона буде чекати на кохання, яке варте цілого життя. Кожен бажає відчувати на собі світле почуття, навіть репер, який пише досить жорсткі та провокативні тексти: «Ich war wie Du - Ich dachte, echte Liebe werd Ich nie empfinden, doch, wenn Gott es will, werd Ich meinen Frieden finden.»

Одна з найбільш зворушливих і світлих у творчості Bushido - лірична пісня «*Schmetterling*». Звичайно, у пісні про кохання увага звернена на почуття, але не кожен може так майстерно описати це явище. «Du siehst so hübsch aus wenn du neben mir liegst. Ein Blick und ich weiß ich bin der den du liebst. Du schenkst mir mehr als ich dir jemals wiedergeben kann.» Погляди, посмішка, все має значення, кожна деталь унікальна, кожна людина особлива, кожна дівчина найчарівніша, коли вона чиясь кохана. Репер настільки захоплений, що не вірить у те, що дівчина з цієї планети. Він порівнює її із сонцем, з небом, вона найгарніший «метелик», що перебуває в його руках-обіймах: «Du bist mein Schatz - Ich lieb dich wie mein eigenes Leben.», «...du bist mein Schmetterling.». Метелик часто використовується як метафора для душі. Душа - це добро в людині, яке залишається навіть після її смерті. Таким чином, жінка є єдиним добром, яке сам Bushido несе в собі.

На підставі аналізу трьох різних за тематикою пісень бачимо, що спільною для них є тема кохання, досить не типова для виконавців гангста-репу, але, як і будь-яка інша людина, Bushido цінує високі почуття, тож у своїх піснях він майстерно поєднує філософські питання та власні переживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bushido «*Geschichten, die das Leben erzählt*»: веб-сайт. URL: <https://genius.com/Bushido-geschichten-die-das-leben-erzahlt-lyrics> (дата звернення 28.03.2019).
2. Bushido «*Schick mir einen Engel*»: URL: <https://genius.com/Bushido-schick-mir-einen-engel-lyrics> (дата звернення: 28.03.2019).
3. Bushido «*Schmetterling*»: веб-сайт. URL: <https://genius.com/Bushido-schmetterling-lyrics> (дата звернення: 30.03.2019).
4. Rapper Bushido über Integration: URL: <https://www.taz.de/!5422409/> (дата звернення: 30.03.2019).

ТЕМАТИЧНА СІТКА НОВЕЛИ Ф.С. ФІТЦДЖЕРАЛЬДА «КОРОТКА СТРИЖКА ВОЛОССЯ БЕРНІС»

У сучасній лінгвістиці велику увагу приділяють відділенню текстових сегментів і їх організації в послідовності. Л. Стеннес зазначає, що в художньому тексті можна виділити п'ять сегментів: заголовок, експозиція, основний текст, завершення та висновок [17]. Назва твору в багатьох текстах відіграє особливу роль. У багатьох випадках назва це важлива частина твору, навіть якщо на перший погляд вона виглядає безглуздою. Назва дуже часто допомагає зрозуміти краще тему, ідею тексту, а також приховані мотиви автора.

У новелі Ф.С. Фітцджеральда «Коротка стрижка волосся Берніс» назва, здається, не відображає головну тему твору. Усе ж волосся є важливим елементом новели. Саме коли героїня втратила своє довге волосся, читач бачить яскраво виражену кульмінацію і важливе усвідомлення того, у якій соціальній пастці перебувала дівчина. Для Берніс її волосся і розмови про нього були одним із головних переваг, завдяки якій вона мала чималий успіх у суспільстві. Дівчина усвідомлює, що залишатися на гребні хвилі не так просто і що влада натовпу жахлива. Сцена, коли підлітки супроводять дівчину в перукарню, сприймається нею як кара, немов вона злочинець, якому призначена гільйотина. Берніс готова змиритися з тим, що її волосся – уявна нитка, яка пов'язувала її з суспільством молоді провінційного містечка, буде обрізане. Зробивши це, дівчина зрозуміла, що це не було страшно. Перед нею відкрилась справжня суть влади натовпу! Так вона втратила славу і повагу з боку підлітків, але разом із цим здобула свободу. Волосся в цій новелі можна розцінювати як зв'язок дівчини з натовпом. І тільки порвавши цей зв'язок, відрізавши волосся, можна було побачити, що підлітки – це просто сіра маса, яка не має ідей, цілей, бажань, а тільки яскраві образи, під якими ховаються порожнеча і заздрість. Назва не позначає основну проблему новели, але є її головним та ключовим образом.

Аналізована новела написана відомим американським письменником Ф.С. Фітцджеральдом. Абсурдна, що висміює людську дурість, вона вперше опублікована в 1920 році, в десятиліття розмаху популярності і яскравих вечірок.

Дівчата-підлітки (флеппери) - назва емансипованих дівчат 1920-х років, що уособлювали покоління «ревучих двадцятих». На протигагу вікторіанським ідеалам, відповідно до яких виховували їхніх матерів і бабусь, флеппери вели себе підкреслено вільно і демократично: одягалися яскраво і носили короткі стрижки. Фітцджеральд романтизував стиль і спосіб життя флепперів, описував їх як привабливих, сміливих і незалежних дівчат. Ймовірно автор захоплювався цими дівчатами, бачив у них щось нове, свободу перед думкою натовпу,

висловлення власного Я і відсутність страху бути неприйнятним, незрозумілим і засудженим.

В аналізованій новелі Фіцджеральд розповідає про двох дівчат, які борються з нескінченними проблемами: самовизначення, ревності, популярність у суспільстві. Героїні переживають злети і падіння, отримують уроки про те, якими жорстокими й аморальними можуть стати люди, якщо дозволяти своєму марнославству управляти ними. Але автор торкнувся більш масштабної проблеми. Він показав повсякденне життя молоді та дорослих людей у провінційному містечку початку ХХ століття. На вигляд звичайне, мирне життя людей, але якщо придивлятися ближче, можна побачити, що це життя абсурдне, безглузде та жорстоке щодо інших. Майже щовечора жителі міста, особливо підлітки, збираються в міському клубі щоб провести весело вечір, поспілкуватися з друзями і потанцювати. І з першої сторінок новели, автор дає читачеві зрозуміти, що це не безневинне місце для розваг. Таким його бачать дорослі жінки на балконі:

«The main function of the balcony was critical, it occasionally showed grudging admiration, but never approval, for it is well known among ladies over thirty-five that when the younger set dance in the summer-time it is with the very worst intentions in the world, and if they are not bombarded with stony eyes stray couples will dance weird barbaric interludes in the corners, and the more popular, more dangerous, girls will sometimes be kissed in the parked limousines of unsuspecting dowagers.

Щодня підлітки та молодь приходять сюди, щоб критикувати, обговорювати один одного і намагатися виділитися на тлі іншого. Наратор каже, що кожний молодий чоловік із великим прибутком, веде тут життя загнаної куріпки. У всьому цьому прихована проблема молоді, і не тільки ХХ ст., а й нашого часу. Підлітки марно витрачають свої молоді роки. У їхньому віці, їхні сили і світлий розум відкриті для нових ідей, відкриттів, знань і вражень. Але вони зводять своє існування до нікчемних пліток і критики, підроблених почуттів та обмеженням свого внутрішнього Я. Всі вони намагаються бути як один, говорити як усі, жити як усі, думати як усі. І у будь-якому зручному випадку обмовити і прибрати з дороги суперника. У такому віці дуже складно зрозуміти, що дійсно важливо в житті. І тому підлітки не думаючи слідуєть туди, куди йде натовп, навіть якщо це тягне їх у прірву. У кожній людині є порожнеча, і її потрібно заповнювати, щоб бути особистістю і зберегти індивідуальність. Автор твору наочно показав, що трапляється з людьми, які не мають цілей, і від хорошого життя перетворилися на суцільну сіру масу. Автору неприємне таке суспільство, і це можна помітити, оскільки в новелі використано багато епітетів із негативним забарвленням. Завдяки епітетам, Фіцджеральд впливає на читача так, що він мимоволі починає бачити і оцінювати речі так, як хоче письменник. Наведемо приклад:

«The balcony was inside. It consisted of the circle of wicker chairs that lined the wall of the combination clubroom and ballroom. At these Saturday-night dances it

was largely feminine; a great babel of middle-aged ladies with sharp eyes and icy hearts behind lorgnettes and large bosoms. »

У центрі сюжету опиняються молоді люди: Уоррен Макінтайр - 20-річний студент Єльського університету, закоханий у спокусливу красуню з блискучою дотепністю Марджорі Харві, до якої приїхала кузина Берніс.

Марджорі – дівчина, чия посмішка ставала подарунком для кожного. Вона щиро роздарює свої посмішки хлопцям, і вони її люблять. Жінки для Марджорі просто дурні істоти з прекрасними посмішками, за котрими ховається черстве серце і жага до суперництва.

Берніс має привабливі риси, правильна, добре вихована, горда дівчина, однак скута і досить замкнута. Вона дуже легко потрапляє під хвилю натовпу і намагається злитися з ним.

В оповіданні ми бачимо, що відносини кузин не складається просто. Проте Берніс усвідомлює, що вона робить щось не так і приходиться за порадою до кузини, яка відкриває їй новий світ: холодно, ощадливо, жорстко, пояснюючи багато моментів щодо зовнішності й чоловіків.

Берніс виявляється тямущій і все ловить на льоту, але незабаром усвідомлює, що цей світ штучний, тримається на заздрості, критиці та прагненні бути краще за інших.

Історія Берніс – це історія всього молодого покоління, яке втратило свою індивідуальність і моральні цінності, потрапило під владу натовпу і стало його частиною. Головна тема новели виражається в абзаці:

«But, after all, this critical circle is not close enough to the stage to see the actors' faces and catch the subtler byplay. It can only frown and lean, ask questions and make satisfactory deductions from its set of postulates, such as the one which states that every young man with a large income leads the life of a hunted partridge. It never really appreciates the drama of the shifting, semi-cruel world of adolescence ... ».

ЛІТЕРАТУРА

1. Fitzgerald F. S. *Bernice Bobs her hair: in the curious case of Benjamin Button and other stories*. Kyiv: Znannia, 2016. 121 с.
2. Мороховський А.Н., Воробьова О.П. *Стилістика англійської мови*. Київ: Вища школа, 1991. 272 с.
3. *Bernice Bobs Her Hair Summary* URL: <https://www.enotes.com/topics/bernice-bobs-ner-hair/> (дата звернення 23.03.19)

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПОЗИЦІЇ НОВЕЛИ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ПОВЕРНЕННЯ ДО ВАВИЛОНУ»

Як зазначалось стилістами, заголовок – це одна з сильних позицій художнього твору. Він несе в собі розкриття головної теми твору, дотримуючись категорії інформативності.

Заголовок оповідання «Повернення до Вавилону» є алюзією, що містить в собі відсилання до Біблії. А саме до легенди про вавилонську вежу / вавилонське стовпотворіння, вавилонських блудниць. Так само й до історичних джерел, які описують життя в першому мегаполісі.

Аналізований заголовок окреслює головну тему розповіді про повернення в «минуле» головного героя.

Чарлі вів досить цікаве, розгульне життя в молодості (любив, працював, гуляв, пив, смітив грошима) в місті Парижі, який і стає для нього прототипом загрузлого в гріхах Вавилону. «Вавилон, город великий, бо лютим вином розпусти своєї він напоїв всі народи» [Одкровення Іоанна 14, вірш 8]

Чарлі приїхав до міста, де померла його дружина й у нього відібрали дочку. В оповіданні чергуються опис міста зі спогадами героя («I spoiled this city for myself. I did not realize it, but the days came along one after another, and then two years were gone, and everything was gone, and I was gone»). Чарлі раз у раз зустрічає «привидів» свого минулого («Sudden ghosts out of the past: Duncan Schaeffer, a friend from college. Lorraine Quarrels, a lovely, pale blonde of thirty ...»). Вони нагадують йому про змарновані роки молодості, але Чарлі бачить, що порівняно з ними, він змінився на краще.

У читача складається враження, що лівобережний Париж, де колись розважались п'яні Чарлі та його божевільні друзі, такий самий, як Вавилон із «багатими кварталами, із розкішними маєтками заможних громадян поруч із районами жебраків, із халупами бідноти, будинками розпусти, підозрілими трактирами, які були притулком для різного наброду. Таким постає Париж для головного героя - на вигляд розкішне, величне місто, з гарною архітектурою, але неприємними, мерзенними спогадами про його помилки, дії з трагічними наслідками, які залишилися і чекають на нього в темних закутках («He remembered thousand-franc notes given to an orchestra ... But it had not been given for nothing. It had been given, even the most wildly squandered sum, as an offering to destiny that he might not remember the things most worth remembering, the things that now he would always remember - his child taken from his control, his wife escaped to a grave ... »).

Текст новели автор поділяє на 5 розділів без назв. Автор дає читачеві можливість спостерігати за Чарлі протягом трьох-п'яти днів його перебування в Парижі.

Тематичну сітку твору складають різні лексичні експресиви та стилістичні прийоми, серед яких виокремлюється конвергенція французьких слів.

Конвергенція - це скупчення експресивів і стилістичних прийомів в одному місці для посилення когнітивного сигналу.

У дискурсі наратора і персонажів використовується чимало французьких назв: вулиці, бульвари, проспекти, кав'ярні, театри, готелі, тощо (Boulevard des Capucines, Place de la Concorde, Avenue de l'Opera, La Plus que Lent, Montmartre, Café of Heaven, the Café of Hell, brasseries)

Вони відтворюють місцевий колорит Парижа, щоб читач перейнявся його атмосферою. Протагоніст споглядає їх під час перебування в місті та порівнює їхній теперішній вигляд із минулим (він пам'ятає maître d'hôtel, chasseur, pneumatique, Étoile Lorraine, якою вона здавалася йому раніше, bonne à tout faire будинку, strapontins казино, яке Чарлі часто відвідував, bistros з їх cocottes, épinards, chou-fleur та haricots, а також vaudevilles і arabesques).

Композиція сюжету твору складається з шести частин: експозиція, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка та кінцівка.

Композиція твору - кільцева: дія починається з повернення Чарлі до паризького бара і закінчується в тому самому барі «Рітц». Автор обрамляє наратив про перебування героя в Парижі: перша сцена в барі - це екскурс героя в минуле (бармен розповідає Чарлі про його колишніх приятелів). Однак протагоніст явно не вписується в інтер'єр і атмосферу бара - він змінився, став зрілою, більш відповідальною людиною. Своєю появою в «минулому» він самому собі доводить, що змінився і не піддається його впливу. У заключному епізоді Чарлі, перебуваючи в тому самому барі, відчуває, що вже не володіє ситуацією. Розвиток подій призвів до драматичної розв'язки. Туманна уява безраднісного майбутнього огортає героя і все, що він може зробити, це звернутися за підтримкою до покійної дружини («He was absolutely sure Helen would not have wanted him to be so alone.»). Акцент на цю ідею робиться саме в барі, який уособлює бурхливе минуле Чарлі. Бар стає головним символом твору - зіткнення героя з минулим в сьогоденні.

Нарація твору має внутрішній тип фокалізації і фіксований підтип, тобто точка зору наратора тотожня з точкою зору героя. І в даному випадку розповідь наратор веде від третьої особи, використовуючи враження, думки та сон Чарлі - головного героя новели.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фіцджеральд Ф. С. Повернення до Вавилону. URL: <https://javalibre.com.ua/java-book/book/589>

POETIC METAPHOR AND PECULIARITIES OF PRESERVING IT IN TRANSLATION

This work is devoted to the study of poetic metaphor and the peculiarities of its preservation in translation. A special type of literary translation is poetic translation. Its specificity lies in the use and ability to reproduce correctly various stylistic figures, means of imagery and metric parameters of a poem.

The object of the study is a poetic metaphor. **The subject of research** is the peculiarities of preserving the poetic metaphor in translation.

The study of a literary work helps to trace the dynamics of the development of the artistic image and text concepts of the work as a whole, to draw important conclusions about the peculiarities of the worldview and associative-figurative thinking of the author of the work and, thus, and to deepen the psycholinguistic aspects of text interpretation.

Metaphorization allows recreating the picture of the world in the original work, and therefore of great importance is an adequate literary translation of the metaphorical images of the original. However, many problems associated with the metaphor remain unsolved. For example, there is no single approach to its understanding. Translation of metaphors requires solving a number of linguistic, literary, cultural and other problems. **The relevance** of the study is determined by the importance of the translation aspect of the metaphor for translation studies, as well as the complex approach to determining the degree of adequacy of translating metaphorical images of the original.

Metaphor is the transfer of a certain quality from one object to another, or the ability to implement two lexical values at the same time [7, p. 140]. N. D. Arutiunova defined a metaphor as «the use of a word denoting a certain class of objects (phenomena, actions or signs) to characterize or nominate another object similar to a given in any relation» (the translation is ours – Y.R.) [2, p. 125].

Metaphorical semantics consists of several interrelated elements: the initial meaning of the word, the image that is created as a result of comparison and a new conceptual meaning, a new nomination that arises as a result of understanding the metaphor. [6. p. 29]. In this regard, we can talk about semantic duality, two-dimensional metaphors, which leads to the polyfunctionality of a certain path, and causes some difficulties in translation. A kind of metaphor is a poetic metaphor, in which the figurative meaning is perceived as a surprise, as a novelty, as a result of which the poetic, individual author's metaphor acquires the signs of a contextual neologism. The metaphor is valuable because it shows new shades, new sides, and new moments. Real signs are interwoven with portable, mixed signs of image and meaning, complementing and enriching each other.

In the theory and practice of translation, there are several approaches to the classification of metaphor translation techniques. V. N. Komissarov's classification on the translation of metaphors is based on the following: (1) the same image, (2) another similar image, (3) a literal translation of the metaphor, and (4) a non-metaphorical explanation (the translation is ours – Y.R.) [5, pp. 115–116].

Y. I. Retzker identifies four ways of transferring metaphors: (1) equivalent translation, (2) variational correspondences, (3) transformation, and (4) loan translation (the translation is ours – Y.R.) [8, p. 117].

P. Newmark identifies the following criteria: (1) preserving an image in the target language; (2) replacing the image of the source language with a standard image of the target language, which does not contradict the culture of the language; (3) reproduction of the metaphor by using figurative comparison with preservation of the image and possible partial replacement of the expression; (4) translation of the metaphor by figurative comparison with the interpretation of the meaning (sometimes it can lead to a loss of expressiveness of the utterance); (5) reproduction of the semantics of metaphor is descriptive (applies if the metaphor is fuzzy and its preservation is inappropriate, even if some aspects of the statement of the utterance may be lost); (6) the omission of the metaphor if it is optional (redundant); and (7) preservation of metaphor with specification of value for image enhancement [1, p. 88].

T. A. Kazakova proposes the following methods of metaphor transformation: 1. Full translation, which is used for metaphorical units in the case when the original language and the target language coincide not only compatibility but also in the tradition of expression of emotional and evaluative information used in this metaphor. 2. Addition / omission is used when the measure of similarity in the original language and the target language is different, and need or explication of the meaning inherent in the original text, or, conversely, the implication expressed in the original text. 3. Substitutions are made in cases of lexical or associative discrepancy between the elements of metaphor in the original language and the target language. 4. A structural transformation is used to distinguish between the traditions of grammatical design of metaphors in the original language and the target language. 5. Traditional correspondence is used in relation to the metaphors of folk, biblical, or ancient origin, when the original language and the language of translation have developed different ways of expressing metaphorical similarities. 6. A parallel is used in the translation of texts based on a common metaphor, when it is necessary to replace structural transformation of the original metaphor, and the nature of the transmitted information image must be saved (translation is ours – Y.R.) [4, p.320].

N.D. Arutiunova identifies 3 basic principles of translating metaphors:

- (1) loan translation, which means preservation of the image when it is possible;
- (2) interpretation, when the image of the original cannot be transferred to the translation due to the inadequacy of its perception by the recipient of the translation;
- 3) replacing the image to convey the idea that is encoded in the author's metaphor; the translator resorts to replacing the image with a more traditional and understandable to the reader (the translation is ours – Y.R.) [2, p. 320].

In general, the choice of a translation methods depends on various factors, such as

- (1) the functions of a metaphor in a text;
- (2) stylistic considerations;
- (3) rules and regulations of the type of text; and
- (4) translation tasks.

Literary translation is really an art; it is incompatible with literalism. At first glance, it may seem that there is nothing complicated in the translation of prose or poetry; there is no specific professional terminology. On the other hand, literary translation is creativity, that is, the translator is a writer, because he almost re-creates the work for the reader. That is why all translators consider this type of work one of the most difficult. Literary translation is the highest level of reproduction of prose, drama, poetry and epistolary original works in all their main parameters: stylistic, pragmatic, aesthetic, etc.

REFERENCES

1. Newmark P. Approaches to Translation. Oxford: Pergamon Press, 1988. 214 p.
2. Арутюнова Н. Д. Языковая метафора (синтаксис и лексика) Лингвистика и поэтика. Москва: Наука, 1979. 150 с.
3. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва: Наука, 1980. 360 с.
4. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English–Ukrainian. Серия: Изучаем иностранные языки. Спб.: Издательство Союз, 2000. 320 с.
5. Комиссаров В. Н. Практикум по переводу с английского языка на русский. Москва: Высш. шк., 1990. 127 с.
6. Которова Е. Г. Семантический объем термина «метафора». *Общее и сопоставительное языкознание*, 1986. С. 29–36.
7. Кривонос Я. В. Відтворення авторського метафоричного концептопростору в українських перекладах «Пісні про Гайавату» Г.У. Лонгфелло. *Вісник СумДУ*, № 11(95). Т. 2. 2006. С. 145–150.
8. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Р. Валент, 2007. 244 с.

ВЖИВАННЯ АБРЕВІАТУР / СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблема абрєвіації, незважаючи на численні дослідження, досі пропонує широке поле для вивчення. Абрєвіатури і складноскорочені слова використовуються в багатьох стилях мови.

Абрєвіатурою називають іменник, що складається з усічених слів або усічених компонентів вихідного складного слова. Під скороченням у лінгвістиці розуміють метод словотвору, який служить для появи нових структурно-семантичних і стилістичних варіантів слів. Іншими словами, скороченням можна назвати усічення цілого слова або його частини до утворення скорочених морфем або нових слів, створених із початкових звуків або букв. Це поняття тотоже терміну абрєвіатура.

Однак багато лінгвістів пропонують свої визначення, а також розмежовують поняття «абрєвіатура» і «абрєвіація». Абрєвіацію нерідко зараховують до процесу виникнення одиниць вторинної номінації, яка переходить у статус слова. Н. Н. Ракітіна, наприклад, говорить, що такого роду процес «полягає в усіченні будь-яких лінійних частин джерела мотивації, який призводить у результаті до появи такого слова, яке за своєю формою відображає будь-яку частину або частини компонентів вихідної мотивуючої одиниці. Результативна одиниця такого процесу називається абрєвіатурою або абрєвіатурною одиницею»[1].

Поняття абрєвіатура зараховують до лексичного явища. Нарівні з нею є поняття «скорочення», «складноскорочене слово», «скорочена лексична одиниця».

Скорочення – це «одиниця усній або письмовій мові, створена з окремих (не всіх) елементів звукової або графічної оболонки деякої розгорнутої форми (слова або словосполучення), з якою така одиниця знаходиться в певному лексико-семантичному зв'язку. При утворенні скорочення можуть використовуватися окремі звуки (букви), групи звуків («уламки морфем») і компоненти в різних комбінаціях»[4].

Поряд із різними підходами до визначень понять «абрєвіатура» і «скорочення» існують і різні підходи до класифікації скорочених слів. У всіх структурних класифікаціях основними критеріями виділення типів скорочених слів є облік структурної простоти або складності абрєвіатурної номінації, а так само лінійної протяжності її компонентів. Розглянемо основні класифікації скорочених одиниць.

За формальною ознакою Арнольд виділяла 3 типи скорочень:

1. Афферезис – apheresis, тобто усічення початку слова; *history – story; example – sample; defence – fence*.

2. Синкопа – syncope, усічення середини слова: *madam – ma'am; even – e'en [i: n]; ever – e'er; never – ne'er*.

3. Апокопа – apocope, усічення кінця слова: *advertisement – ad; vampire – vamp; permanent – perm; celebrity – celeb*.

Говорячи про способи абрєвіації, можна класифікувати їх так.

Переклад відповідною повною формою слова або словосполучення використовується в тому випадку, якщо в мові перекладу відсутнє відповідне скорочення, причому для перекладу в мові оригіналу необхідно визначити повну форму скорочення (за словником або текстом оригіналу), наприклад: *Bs Std (British Standard)* - Британський стандарт; *C&C (computer and communications)* - засоби обчислюваної техніки та зв'язку.

Переклад скорочень, які в тексті документа вживаються кілька разів. При цьому перекладач може ввести в текст перекладу відповідне скорочення у дужках після подання повної форми скорочення і далі в тексті перекладу вживати відповідне скорочення українською мовою, наприклад: *The epistemic operator of EA should be interpreted as "absolute know ability". But it is questionable that EA might succeed in explicating the constructive aspects of theorems of classical arithmetic.*

Створення нового українського скорочення. *EA (епістемічний оператор епістемічної арифметики)* слід інтерпретувати як "абсолютна всеобізнаність". Цей спосіб полягає в перекладі іншомовного терміна і створення в українській мові нового скорочення на базі перекладу. Цей спосіб широко застосовується при передачі різних скорочених найменувань організаційних одиниць [2, с. 118].

Транскодування. Скорочення також можна перекладати українською мовою за допомогою транскодування (транскрибування, транслітерування). Для правильного перекладу необхідно дотримуватися певної системи міжнародної транскрипції або міжалфавітної відповідності.

Описовий переклад англomовних скорочень – це такий спосіб передачі скорочення, який зазвичай зводиться до його перекладу з урахуванням мікроконтексту. Він використовується в тому випадку, якщо неможливо застосувати жоден із описаних вище способів (зазвичай це спостерігається при перекладі скорочень, які відсутні у словниках) [3, с. 80].

Абрєвіатури також діляться на типи відповідно до способу утворення. Це можуть бути літерні, звукові, буквено-звукові, рекурсивні, абрєвіатури-слова. У кожного типу є свої підтипи. До літерних абрєвіатур відносяться такі підтипи:

Звукові абрєвіатури, які також називаються акроніми, за аналогією з літерними створюються з початкових букв, але читаються одним словом: *UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)*.

Буквено-звукові абрєвіатури діляться на два підтипи:

Абрєвіатури, які частково утворюються з початкових букв, частково з початкових звуків: *DDSO [di: di: sou]*.

Бекроніми. Створюються з існуючих слів, іноді з новим значенням: *spam* (*Seriously Pissing-off Advertising Mail*).

Рекурсивні аббревіатури при розшифруванні мають у складі саму аббревіатуру: *VISA* (*isa International Service Association*), *PHP* (*PHP Hypertext Preprocessor*).

Цей спосіб використовується тоді, коли в мові перекладу відсутнє відповідне скорочення, причому для перекладу необхідно визначити повну форму скорочення в мові оригіналу (за словником або текстом оригіналу). Якщо в оригіналі скорочення вживається кілька разів, перекладач може ввести в текст перекладу відповідне скорочення в дужках після подання повної форми скорочення і далі в тексті перекладу вживати відповідне скорочення українською мовою.

Однією з характерних особливостей аббревіатур в англomовній економічній літературі є високий ступінь омонімії, причому, чим менше число знаків вони містять, тим вона вища. Тобто більшість скорочень у різних випадках вживання мають однорідний або практично ідентичний буквений склад, однакову графічну форму: при майже повній немотивованості таких одиниць (наприклад, ініціальних скорочень) [1, с. 321].

- 1) Economic Planning Agency – Управління економічного планування;
- 2) Economic Partnership Agreement – Угода про економічне партнерство;
- 3) Economic Policy Analysis – Аналіз проведеної економічної політики;
- 4) European Productivity Agency – Європейське агентство по збільшенню промислового виробництва.

Зазначені вище визначення зачіпають різнобічні аспекти діяльності економістів: від виробництва і планування до оформлення відносин з контрагентами за допомогою договорів.

Завдання описового перекладу – виявити суть скорочення, наприклад: *WIDE* (*Wide-angle Infinity Display Equipment*) - призначена для тренажерів ширококутна система представлення візуальної інформації, що надходить від ЕОМ, про сприятливі повітряні умови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Сов. энциклопедия, 1966. – 607 с.
2. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия.- М.: Воениздат, 1972.
3. Будагов Р. А. Толковые словари в национальной культуре народов / Р. А. Будагов. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 151 с.
4. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слова и еелексикографическое описание / В. П. Даниленко. – Свердловск: РАО, 1991. – 155 с.

МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Дискурс – це тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має усну та письмову форму та відбувається у межах конкретного каналу спілкування. Під час дискурсу відбувається синтез соціальних, психічних, психологічних чинників, які залежать від тематики спілкування. Специфіка політичного дискурсу полягає в тому, що він визначає політичні пріоритети суспільства, задає параметри інтерпретації політичних подій, орієнтує членів суспільства у світі політики, стимулює політичну активність та об'єднує членів даного соціуму навколо певної політичної групи, але при цьому відчужує інші соціальні групи.

Відомо, що англomовний політичний дискурс відіграє значну роль у мовленнєвій картині сучасного світу та формує основну частину мовленнєвої свідомості суспільства. Здатність мислити та спілкуватися перебувають у тісних відносинах між собою. Саме ці особливості роблять політичний дискурс привабливим для вивчення в різних сферах науки. Мова в політиці привертає увагу багатьох вчених та громадських діячів всього світу.

Вже відомо, що особливе місце у політичному дискурсі відводиться розмовній лексиці. Оратор свідомо пристосовується до стилю усної розмовної мови, бо розмовні елементи надзвичайно впливають на адресата й іноді викликають таку реакцію, яка неможлива при вживанні лише літературно-нормативних одиниць. Просторіччя роблять спілкування невимушеним і неофіційним.

Досить часто в промовах політиків використовуються неологізми, які допомагають описувати незручні поняття. Політика, який правильно вживає та створює неологізми, можна вважати творчою й освіченою людиною. Це сприяє формуванню позитивного іміджу політичного діяча і посиленню його впливу на маси.

Слід зазначити, що в політичному дискурсі часто вживаються перефразування, зокрема евфемізми. Вони служать для пом'якшення неприємних повідомлень. Політичні евфемізми допомагають змінити сприйняття аудиторією тих фактів і подій, які можуть викликати антипатію. Вони витісняють головне на задній план та акцентують увагу на неважливих деталях [1, с. 42].

Політична метафора вважається одним з найсильніших засобів впливу на політичну свідомість суспільства. Як більшість мовних засобів, вона використовується для впливу на адресата й робить текст цікавим, простішим для сприйняття, привертає увагу адресата незвичайними сполученнями. Прикладом може бути вислів Дональда Трампа після перемоги на виборах:

“That torch is no win our hands. And we will use it to light up the world” [3, с. 122]. Тут ми можемо бачити, що слова *“torch”* – факел і *“light up”* – висвітлювати вживаються в переносному значенні.

Метонімія так само важлива як стилістичний прийом, бо підкреслює суб'єктивно-оцінне ставлення автора до певного явища. Так, у своїй передвиборчій промові Дональд Трамп вжив таку фразу: *“Washington flourished – but the people did not share in its wealth”*. Тут метонімія полягає в слові *“Washington”*. Ця стежка допомогла Трампу спрямувати всю злість американців проти політичної еліти

Слід відзначити важливість вигуків у політичному дискурсі. Вигуками, як відомо, є незмінні слова. Зазвичай, ці слова неподільні та виступають у мові як односкладні речення. Вигуки служать для передавання емоційного стану людини. Останнім часом як вигук почали вживати вираз *“you know”*. Наприклад, Дональд Трамп у багатьох інтерв'ю використовує такий вигук: *“There is a tremendous hatred out there. And what I wanna do is find out what it – you know, you can not solve a problem until you find out what's the root cause”* або ж *“Look at what happened last week in California, with, you know, 14 people dead”*.

Ще одним часто використовуваним стилістичним прийомом є гіпербола. Гіпербола ґрунтується на надмірному перебільшенні. Як приклад наведемо частину висловлювання чинного президента Сполучених Штатів Америки: *«...America's infrastructure has fallen into disrepair and decay»* (інфраструктура Америки просто розвалюється).

Щоб покращити сприймання інформації слухачами, політики віддають перевагу простим реченням. Достатньо частотними є неповні речення, які наповнюються асоціативно діючими наочними елементами, що посилюють їхній емоційний потенціал і надають текстові динамічності й експресивності. Значною мірою впливають на адресата інтонаційні засоби. Для того, щоб переконати аудиторію, оратор повинен привернути увагу слухачів силою та звучністю свого голосу, налаштувати їх на свій ритм і провести через емоційні спади та підйоми [2, с. 90].

Таким чином, ми пересвідчилися, що вищезазначені мовні засоби є дуже важливими в промовах політиків. Завдяки цим засобам можна змінити політичні погляди, переконання, установки, спонукати до тієї суспільно-політичної реакції, що є вигідною для адресанта.

ЛІТЕРАТУРА

1. П'янзина І. Н. До питання про евфемії в політичному дискурсі. *Актуальні проблеми германістики и романістики*: сб. науч. ст. Смоленськ: СГПУ, 2006. Вип. 9. Ч. II. Мова у тексті. С. 54–95. (робота на русском языке)
2. Саєнко Т. І. Прагматика англійської чарівної казки та її інтонаційна реалізація. *Взаємодія сегментного складу та просодії тексту*: сб. науч. тр. К. : КГПШЯ, 1986. С. 89–96.

3. Чудинов А. П. Політична лінгвістика М. : Флінта, Наука, 2006. 256 с. (на русском языке)

Сидоренко Катерина
Науковий керівник – доцент Тітова О. Б.
м. Бахмут

СЕМАНТИКА КОЛЬОРОНАЗВ У ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ М. КОЦЮБИНСЬКОГО ТА В. ВИННИЧЕНКА

Однією з найуживаніших в українській мові є лексико-семантична категорія кольору.

Численні спостереження вчених (І. Бабій, А. Кириченко, М. Гей, Н. Сологуб, О. Дзівак та інші) в галузі вживання лексики кольороназв переконують, що найменування кольорів у літературній мові є не лише образним засобом, але ще слугують естетичним акцентом, підкреслюючи особливості ідіостилу письменника. Також ознаки кольору не тільки описують прикмети, але й стають засобом вираження характерних рис предмета, передають емоції та думки [4].

У художньому мовленні дуже часто вживається група назв кольорів.

М. Коцюбинський у малій прозі вживав багато прикметникових кольорем (ознака предмета і явища), які крім назв основних кольорів, мають значення недостатнього або надмірного вияву колірної ознаки.

На недостатній ступінь інтенсивності колірної ознаки вказують суфікси *-уват*, *-юват*, *-оват-*, *-ав-*, *-яв-*, *-аст-*, *-ист-*, наприклад: «*хвилі зливались, мов зеленкуватого скла*», «*бліднувате обличчя*», «*біле, жовтаве од старості тіло*» (М. Коцюбинський).

Надмір вияву колірної ознаки в українській мові виражається ступенями порівняння (за допомогою суфіксів *-ш-*, *-іш-*, префіксі *най-*, слів *більш*, *менш*, *найбільш*, *найменш*): «*Небо було синіше од моря, море було синіше од неба*» (М. Коцюбинський). Також письменник активно вживає колореми, що містять суб'єктивну оцінку якості предмета. «У прикметниках, прилівниках і дієсловах категорія суб'єктивної оцінки виявляє себе в одному типі форм суб'єктивної оцінки – у формах позитивної емоційної пестливості» [3, с. 176]. Такі форми утворюються за допомогою суфіксів *-еньк-*, *-есеньк-*, *-ісіньк-*: *червоненький*, *зелененький*. Наприклад: «*в біленькій головці її промайнула думка*» (М. Коцюбинський).

Окрім прикметників, колірну ознаку можуть виражати й інші частини мови, а саме:

- дієслова (*біліти*, *зеленіти*, *чорніти*);
- іменники (*синь*, *зелень*, *блакить*);
- прислівники (*дочорна*, *зелено*).

В. Винниченко у своїх творах для відображення своєї художньої особливості сприйняття реальної дійсності використовує кольоротивну лексику.

Завдяки вживанню кольористичних прикметників з іменниками значення останніх активізується, посилюється аж до повної зміни семантики: «зеленкувата блакить», «фіалкова червоність», «червонява зеленість», «зеленава синявість» (В. Винниченко). Іноді, зовсім несподівано (якщо брати до уваги специфіку розгляданого лексичного шару), письменник переносить колірну ознаку із суб'єкта дії на додаткові реалії, явища – тобто використовує прийом метонімії: «стіни вулиць... біліють посмішками» (В. Винниченко).

Володимир Винниченко надавав великого значення «кольористичному тлу, кольористичному настроєві власних творів», про що свідчать «не тільки справжня повинь слів із семантикою кольору, яскраві оказіоналізми, що збагачують шар цієї лексики, прагнення уникнути випадковостей у кольоризуванні об'єктів зображення, але й те, наскільки широко і разом з тим виважено В. Винниченко користується кольоративами» [3].

Проведений аналіз засвідчив, що функціональний діапазон кольороназв досить широкий: від традиційно-символічного до інверсованого. З одного боку, кольоративи є потужним засобом впливу на читача, з іншого – увиразнюють мову всього твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крижанська О. М. Яким буває червоне (символічні кольороназви в українській мові) // Українська мова і література в школі. 2001. № 2. С. 22-25.
2. Кудря О. А. Цветообозначения английского и украинского языков как лингвистическая проблема // Вестник РУДН. Серия «Теория языка. Семиотика. Семантика». 2015. № 1. С. 140-148.
3. Кучеренко Л. Кольоративи як стилістична категорія в мовотворчості В. Винниченка // Вісник Запорізького національного університету. 2001. Вип. 1. С. 56-60.
4. Сяовен Ч. Ад'єктивний кольоратив та його словотвірна парадигма в сучасній російській мові : автореф. дис. ... канд. філол. Наук. Дніпропетровськ, 2002. 19 с.
5. Українські_кольоративи: URL.: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВІ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ А. КРІСТІ)

Мова, як суспільне явище, тісно пов'язане з реаліями та традиціями народу – її носієм. Можна без сумніву стверджувати, що всі культурні та побутові події в житті суспільства знаходять своє відображення в мові. Англійська мова зазнала великих історичних змін. За довгий час у ній накопичилися вирази, які виявилися лаконічними і влучними. Такі висловлювання згодом утворили особливий прошарок мови – фразеологію, яка нині являє собою сукупність стійких виразів, що мають самостійне, цілісне значення. Фразеологія є одним із важливих аспектів науки про мову, тому нашою метою було дослідження випадків використання фразеологічних одиниць у детективних романах та їхня класифікація на основі виділених ознак.

Знання одиниць фразеології полегшує розуміння публіцистичних і художніх текстів. Грамотне використання фразеологічних одиниць робить мову більш повною. За допомогою ідіом, як за допомогою різних відтінків кольорів, інформаційний аспект мови доповнюється чуттєво-інтуїтивним описом нашого світу, нашого життя [1, с.15].

Загальновідомо, що образні фразеологізми можуть мати етнокультурний компонент. Це свідчить про те, що фразеологічні одиниці є не лише елементами знакової системи мови, але також і носіями культури. У них відображаються спільні для певної групи знання, вірування, моделі поведінки, цінності та звичаї, набуті людиною як членом суспільства [6, с.208-210]. Особливе місце посідає фразеологія у перекладі, який можна назвати міжмовною та міжкультурною комунікацією. Так С. Влахов пише, що фразеологізми займають провідне місце у шкалі неперекладності, а необхідність передати не лише семантику, а й експресивно-стилістичні функції одиниці дійсно створюють неабиякі труднощі для перекладачів [2, с.179-180].

Аналізуючи загальні підходи до перекладу таких елементів, варто зазначити, що більш бажаним, звісно, є фразеологічний переклад, під час якого використовуються стійкі одиниці з різним ступенем близькості до одиниць мови оригіналу – від абсолютних еквівалентів, які за всіма показниками рівноцінні в оригіналі та перекладі, і до «індивідуальних еквівалентів», що створюються самим перекладачем.

Якщо ж фразеологічні еквіваленти або аналоги відсутні, можемо вдатися до відтворення фразеологічної одиниці за допомогою лексичних, а не фразеологічних засобів мови перекладу, а саме до власне лексичного перекладу, калькування, описового перекладу. У такому разі завжди будуть втрати образності, експресивності, певних відтінків значення.

Універсальних перекладацьких «рецептів» не існує, однак загалом перекладати образну фразеологію складніше, ніж необразну. Це викликано тим, що необхідно вирішити, передавати чи не передавати метафоричність, зберігати чи не зберігати стилістичні та конотативні особливості одиниці, яка перекладається. Іноді необхідно прийняти рішення, чим жертвувати: образом чи змістом. Зазвичай, образна фразеологія – це стерті метафори, тропи, що втратили свою конкретність. У перекладі потрібно знайти компроміс між повною втратою метафоричності та невиправданим оживленням образу, адже 143 сприйняття читачем перекладу не повинно значно відрізнятись від сприйняття оригіналу [2, 197-198].

Проаналізуємо деякі образні фразеологізми з твору А. Крісті "The Moving Finger". Вживання фразеологізму в А. Крісті: "But even then, the government can't leave her alone. Has to have its pound of flesh just the same" [5, с. 80]. У варіанті

В. Шовкуна бачимо описовий переклад, у якому втрачається не лише фразеологічність, а й експресивність: «Але навіть їй уряд не дає спокою. Якщо вже грабувати, то грабувати всіх без винятку» [4, с. 120]. В. Мусієнку вдалося зберегти експресивність виразу і навіть застосувати фразеологічний переклад, однак алюзію також втрачено: «Чому власті не дають їй спокою з тими податками? І тут хочуть урвати собі шмат» [3, с. 52].

Наступний приклад із роману А. Крісті: "Partridge sniffed. Just sniffed, nothing more. But I did not care twopence about Partridge's sniffs" [5, с. 86]. Обидва автори українських перекладів пішли шляхом нефразеологічного перекладу з інтенсифікацією за допомогою використання стилістично зниженої лексики або підсилювального суфікса: Партрідж обурено пирхнула. Просто пирхнула і край. Але мені було на те начхати [3, с. 58]. Партрідж пирхнула. Лише пирхнула, більш нічого. Але мені було байдужісінько до пирхання Партрідж [4, с.129]. Як і в попередньому прикладі, втрачається фразеологічність та етнокультурний колорит, побудований у цьому випадку на предметі матеріальної культури (монета в два пенси).

Підсумовуючи, можна сказати, що фразеологія в оригіналі та перекладі дійсно дозволяє зрозуміти особливості мислення певної спільноти. Про це свідчить і теорія лінгвальної відносності Сепіра та Уорфа, згідно з якою світ сприймається через мову, що й визначає світогляд. Компоненти, закодовані в семантичній структурі фразеологізмів, можуть вважатися відображенням національної ментальності та культури. Саме тому переклад етнокультурних образних фразеологізмів є досить складним завданням, що пов'язано з дилемою вибору між стратегіями очуження та одомашнення або між передачею змісту чи образу того чи іншого виразу. Завдання ускладнюється ще й тим, що такі одиниці часто не мають відповідників у мові перекладу.

Знайти компроміс між різними альтернативами, кожна з яких має свої переваги й недоліки дуже важко. У всіх проаналізованих варіантах перекладу втрачається етнокультурне забарвлення і лише в одному збережено

фразеологічність. Узявши до уваги всі наведені фактори, можна сказати, що такі втрати є, на жаль, неминучими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анічков І. Є. Праці з мовознавства. Санкт-Петербург, 1997.
2. Влахов С., Флорин С. Непереваемое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М.: Международные отношения, 1980. 352 с.
3. Крісті Агата. На кого вкаже палець. / Агата Крісті; [пер. з англ. В. Мусієнко]. – К. : Товариство "Знання" України, журнал "Київ", 1992. – 240 с.
4. Крісті Агата. Перст провидіння. / Агата Крісті; [пер. з англ. В. Шовкуна]. – Харків. : Вид-во "Клуб сімейного дозвілля", 2009. 240 с.
5. Christie Agatha. The Moving Finger / Agatha Christie. – London: Pan Books Limited, 1983. 160 p.
6. Piirainen Elizabeth. Figurative phraseology and culture. / Elizabeth Piirainen // Phraseology. An interdisciplinary approach – Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing House, 2008. pp. 207–228.

Сучілкіна Анастасія
Науковий керівник – доцент Архіпова І.М.
м. Бахмут

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО СЛЕНГУ У РОЗМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Англійська мова вже декілька століть успішно функціонує в різноманітних сферах сучасності як ефективний засіб передачі інформації, що привертає та зосереджує увагу багатьох лінгвістів на англомовному розмовному дискурсі. Лінгвістика останніх двадцяти років активно вивчає процес живого спілкування. Вивчення та аналіз особливостей розмовної мови відіграє значну роль у сучасній лінгвістиці, адже розмовна мова є єдиною істинною мовою і нормою оцінки всіх інших форм мовлення.

Розмовний дискурс як процес комунікації між людьми передбачає використання емоційно-забарвленої лексики, зокрема сленгізмів. Тому не дивно, що багато лінгвістів досліджували проблему функціонування англомовного сленгу у своїх наукових працях, серед них: Т. ван Дейк, І. С. Шевченко, Г. Менкен, І. Гальперін, А. Швейцер та ін. Попри вже існуючі дослідження, особливості лексичного аспекту вживання сленгізмів у межах англомовного розмовного дискурсу не був достатньо висвітленим, що зумовлює актуальність дослідження.

Основним мотивом вживання сленгу дослідники називають вираження почуття, емоційну спільність серед членів соціальних груп чи субкультур, їх прихильність до спільних цінностей. Англomовний сленг має свою власну норму, існуючу поряд з нормою літературної мови.

Мета дослідження полягає у висвітленні лексичних особливостей англomовного сленгу в розмовному дискурсі. Мета передбачає розв'язання таких завдань: надати визначення терміну «сленг», «розмовний дискурс», навести та проаналізувати приклади сленгізмів у розмовному дискурсі, визначити лексичні особливості сленгізмів у розмовному англomовному дискурсі.

Поняття «дискурс» тлумачиться як соціолінгвістична структура, яка твориться адресатом у конкретних комунікативних, соціальних та прагматичних ситуаціях [2, с. 12]. За визначенням І. С. Шевченко, мінімальною одиницею дискурсу вважається мовленнєвий акт [4, с. 113], а комунікативна ситуація розуміється як сукупність мовленнєвих актів мовця та слухача з урахуванням екстралінгвістичних і невербальних факторів, які спрямовані на досягнення перлокутивного ефекту.

Англomовний сленг – це одна з підсистем англійської мови. Терміном «сленг» зазвичай позначають те, що не збігається з нормою літературної мови. Він відрізняється за своєю будовою (фонетичною, граматичною, лексичною, семантичною) від мовного стандарту. Сленг – це стилістично знижена лексика розмовного типу, або слова, що у стандартній мові або не вживаються, або мають особливий лексико-семантичний зміст [1, с. 104-107]. Однією з лексичних особливостей сленгізмів є поступова адаптація до об'єму загальноновживаної лексики. Сленг використовують переважно в суто стилістичних цілях, створюючи ефект новизни, незвичайності, для передачі певного настрою комуніканта, для надання висловленню жвавості, виразності, стислості, образності, а також, щоб уникнути штампів, кліше.

Однією з широко вживаних особливостей сленгу є зміна значення лексем літературної мови, що додає мовленню іронічного забарвлення. Одним із прийомів, що застосовуються в розмовному дискурсі, є заміна слів їх семантичними синонімами, частіше такими, що мають стилістично-знижений змістовий відтінок. Наприклад, замість *friend* – *друг*, загальновідомими є *buddy* – *дружище, приятель, чувак*, *dude* – *чувак*, *chum* – *однокашник, приятель*, а замість *girl* – *дівчина* часто застосовуються сленгові вирази *lass* – *дівчина, дівка*, *wench* – *дівчисько*, *gal* – *дівчина*, *demoiselle* – *молодичка*, *baby* – *крихітка*.

Іншою лексичною особливістю сленгових одиниць у розмовному дискурсі є утворення нових сленгізмів, або неологізмів, які є запозиченими з іншої мови. Розглянемо приклади запозичень з англomовного дискурсу, які належать до нейтральної лексики, відповідають аналогічним за звучанням словам української мови, проте набули певного стилістичного забарвлення та соціального маркування, зрозумілого лише носіям сленгізмів: *old* (*старий*) – *олдовий* (*досвідчений, мудрий*); *ask* (*просити*) – *аскати* (*жебрати*); *girl* (*дівчина*) – *гьорла* (*гарна дівчина, подружка*).

Ще однією лексичною особливістю розмовного дискурсу є використання вигуків, які надають експресивного забарвлення висловлюванню, слугують для безпосереднього вираження почуттів, виражаючи різні ступені: *bonk!* – *ого!* *oh my gosh!* – *боже мій!* *woot* – *нічогісінько!* *boo!* – *бу!* *woopy-woo!* – *ого-го!* *yo!* – *йоу!*

Характерною особливістю англомовного розмовного дискурсу є використання сленгізмів як із позитивною, так і з негативною конотацією:

позитивна: *bomb* – *круто*, *бомбезно*, *boss* – *шеф*, *голова*, *лідер*, *blow someone's mind* – *справити враження на когось*, *знести дах*, *cheesecake* – *спокусливі фото*, *приваблива жінка*, *make a play for someone* – *фліртувати*, *загравати*, *залицятися*, *make eyes* – *стріляти очима*, *stuck on somebody* – *закохатися*; негативна: *back off* – *відвали*, *відчепися*, *get off me* – *залиши мене у спокої*, *hit the road* – *геть звідси!* *piss off* – *відвали!* *blow out of here* – *забирайся звідси!*

У сленговій лексиці дуже часто проявляється така словотворча можливість, як «творча словогра» [3, с. 72]. Переважно сюди входять спонтанні фонологічні уподібнення, які змогли закріпитися в мові *aaboos* – *abuse* – *ляяти*, *aaight* – *all right* – *все ок*, *гаразд*, *aazing* – *like amazing* – *разючий*, *byssinia* – *I'll be seeing you* – *побачимось*.

Основний компонент сленгізмів складають дієслова, які вживаються в стійкому сполученні з постпозитивами *down*, *off*, *out*, *up*, *around*: *budge up* — *порухатися*, *зрушуватися* (*budge up*, *let me sit down* – *посунься*, *дай мені сісти*), ***botched up*** – «*абияк*», «*на тям-лям*», ***drive up the wall*** – *сильно дратувати*, *дратувати*, ***splash out*** – *витрачати багато грошей*, ***hang out*** – *тусуватися*.

Отже, сленг виникає з потреб вербального самовираження, значно розширює експресивну систему англійської мови та є невід'ємною частиною розмовного дискурсу. У ході проведеного дослідження ми визначили характерні лексичні особливості англомовного розмовного дискурсу та розглянули випадки використання сленгових одиниць із позитивною та негативною конотацією. Мета роботи була досягнута, а перспективним вбачається подальше дослідження функцій сленгових одиниць та класифікація їхнього застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин И. Р. О термине сленг: вопросы языкознания. М.: Наука, 1956. С. 104-107.
2. Дейк Т. А., Язык. Познание. Коммуникация. Пер. с англ.: Сб. В. В. Петров. М.: Прогресс, 1989. 312 с.
3. Маковский М. М. Англ. соц. диалекты. Онтология, структура, этимология: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов. М.: Высш. шк., 1982. 135 с.
4. Шевченко І. С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу: дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Х.: Константа, 2005. С. 105–117.

КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ ЗМІ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Специфіка мови засобів масової інформації формується специфічним видом комунікації – масовим [6, с. 129]. ЗМІ є основним каналом передачі й популяризації слів для їхнього засвоєння у мові. Вони не лише емоційно впливають на читача за допомогою мовних засобів, а й формують думку суспільства стосовно подій, які відбуваються у світі. Так, динамічні соціально-політичні процеси як на міжнародній арені, так і, зокрема, в одній із англомовних країн – США – неодмінно віддзеркалюються у лексико-семантичній системі нової суспільно-політичної лексики.

Один із компонентів масової комунікації є канал передачі інформації, або просто канал комунікації, можливості якого, як загальновідомо, впливають на обсяг і характер інформації. Змінюючи конотацію лексичної одиниці, публіцистичні матеріали “грають” зі стилістичними відтінками, щоб при максимальній стислості інформації передати певний емоційний настрій. Найчастотнішими у текстах виявляються такі стилістичні прийоми і мовні засоби, які не потребують для своєї реалізації великих обсягів тексту, а забезпечують максимальну стислість висловлювання. Фіксація уваги на формі висловлювання, добування з мовної форми додаткової інформації завжди слугує метою впливу на адресата – приверненню уваги, створенню певного емоційного настрою [7, с. 49]. Тому першочергова прагматична установка будь-якого інформаційно-публіцистичного тексту, при врахуванні умов, за яких такий текст зазвичай сприймається, зводиться до того, щоб при мінімумі уваги і зосередженості, на який можна розраховувати, донести до свідомості реципієнта максимум змістовної інформації і в повній мірі здійснити необхідний вплив.

Основним прийомом, який допомагає при мінімальних лексичних затратах передати максимальну кількість інформації, є компресія. Внаслідок дії компресії на словотвірному рівні утворюються нові номінативні одиниці з прозорою словотвірною структурою і мотивованими значеннями. Компресія діє при безпосередній взаємодії з прагматичними чинниками, які регламентують вибір скомпресованої одиниці номінації. Саме контекст своїми інтенціональним та прагматичним складниками сприяє створенню такої одиниці, при цьому нова номінативна одиниця може ввібрати в себе те чи інше ставлення мовця до позначуваного (наприклад, емоційне, емоційно-експресивне, емоційно-оцінне, оцінне), орієнтацію мовця на соціальні умови мовлення, на функціонально-стилістичну диференціацію тощо.

Компресія дозволяє спростити поверхову структуру повідомлення, зберігаючи при цьому максимум комунікативно значимої інформації, у зв'язку з чим компресія набуває особливої прагматичної цінності для текстів ЗМІ [3, с. 37]. Однак застосування компресії значно ускладнює процес перекладу через те, що доводиться при мінімальних лексичних затратах відтворювати як можна точніший опис перебігу подій.

Загалом комунікативно-функціональна еквівалентність – це найбільш повна та точна інформативна відповідність первинного та вторинного видів мовленнєвої діяльності (утворення оригіналу та формулювання перекладу) у всій сукупності лінгвістичних, екстралінгвістичних, прагматичних та інших компонентів комунікативної ситуації.

У мовленні у вигляді актуального змісту, який потенційно складається як з регулярних, так і з нерегулярних смислів [4, с. 137], реалізується лексичне значення, яке не можна безпосередньо ототожнювати з поняттями, оскільки «на семантичне ядро лексичного значення нашаровуються різного роду експресивно-стилістичні відтінки» [5, с. 7]. Воно є саме конотацією – семантичною сутністю, – яка узуально або okazіонально входить до складу семантики мовних одиниць і виражає емотивно-оцінне та стилістично позначене ставлення суб'єкта мовлення до дійсності у висловлюванні, яке отримує на основі цієї інформації експресивний ефект [8, с. 328].

Оцінка тлумачиться як одна з форм модальності, що накладається на дескриптивний зміст мовного виразу [2, с. 11]. Оцінювання є діяльністю двох сфер психіки – розуму та почуттів [5, с. 36]. Тому на власне раціональне бачення об'єкта може нашаровуватися інформація про емоційні переживання суб'єкта, котрі виникають у результаті його пізнання; суб'єкт зацікавлений не в суто об'єктивному відображенні оточення або нормативно-ціннісного відношення до нього, але в досягненні прагматичного впливу на адресата шляхом вираження свого власного відношення до світу, до виділення у ньому цінностей з позитивною або негативною оцінкою таким чином, щоб у мовленні явно усвідомлювалася суб'єктивність цього виділення [8, с. 10].

Яскравим прикладом англomовного політичного сленгу є перелік фраз, що вживалися у пресі по відношенню до коаліційних сил та іракців під час першої війни у Перській затоці. Для лексики таких статей характерна оцінна конотація. Союзницькі війська «нейтралізують» ворога (*neutralize, eliminate, decapitate*), іракські ж солдати «вбивають» противників (*kill*); наслідком американського бомбардування є «побічні втрати» (*collateral damage*), іракського – «загибель цивільного населення» (*civilian casualties*); війська коаліції «завдають точні удари» (*precision bombing*), іракські війська «ведуть безладний вогонь» (*fire wildly at anything in the sky*) [1, с. 136]. Як бачимо, тексти газетно-інформаційного стилю спрямовані на реципієнта таким чином, щоб емоційно вплинути на враження і думку читача. Виконуючи політичне замовлення, відображаючи інтереси правлячих кіл, вони схильні розмежувати «своїх» і «чужих», формувати певне враження і маніпулювати громадською думкою за допомогою мовних засобів.

Отже, вибір засобу перекладу одиниць політичного сленгу залежить від емотивно-оцінювального аспекту, від інтенції автора щодо впливу на аудиторію. До уваги береться, перш за все, світобачення народу, його культурно-історичний досвід. Завдяки вибору еквівалента з позитивною або з негативною конотацією автор може налаштувати читача на сприйняття однієї й тієї ж події з різних точок зору. Перспективу дослідження становлять способи перекладу сучасного англомовного політичного сленгу українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко Д. В. Англійські воєнні неологізми в засобах масової інформації США та Великої Британії. *Наукові записки Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка*. Вип. 6. Сер. Філологічні науки: Норми та парадокси свідомості і мислення. Луганськ: Альма-матер, 2006. С. 132–137.
2. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. Москва: Эдиториал УРСС, 2002. 244 с.
3. Гутауллин Р. Г. Универбация синтаксических структур. *Теория поля в современном языкознании*. Уфа, 2001. 216 с.
4. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц (количественные и качественные характеристики). Львов: Вища школа, 1988. 356 с.
5. Кочерган М. П. Слово і контекст: Лексична сполучуваність і значення слова. Львів: Вища школа, 1980. 285 с.
6. Луканина М. В. Газетный текст через призму теории коммуникации. *Вестник Московского университета*. Сер. 19: Лингв. и межкультурные коммуникации, 2003. № 2. С. 123–132.
7. Наера В. Л. Прагматические аспекты языка газеты. *Лингвистика и методика в высшей школе*. Москва: МГПИИЯ, 1983. Вып. 205. 211 с.
8. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / Отв. ред. А. А. Уфимцева. Москва: Наука, 1986. 328 с.

Толчинська Анна
Науковий керівник – доцент Архіпова І.М.
м. Бахмут

ВСТАВЛЕНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК СИНТАКСИЧНА КАТЕГОРІЯ СТРУКТУРНО-КОМУНІКАТИВНОГО РІВНЯ

Упродовж тривалого часу вставлені конструкції в лінгвістиці взагалі не розглядалися, тому що ніхто їх не відмежовував від вставних. Хоча М. Ломоносов, Н. Греч, О. Востоков згадували ці засоби експресії у своїх працях, вони не виділяли їх зі складу вставних конструкцій. Лише з другої половини XIX століття вчені по-іншому поглянули на експресивні конструкції.

І. Давидов був першим, хто у своїх працях помітив різницю між вставними та вставленими конструкціями. Після нього цю думку продовжили й інші науковці, наприклад, П. Перевлеський, О. Пешковський та інші.

Науковці дійшли до висновку, що вставлені конструкції можуть у тексті бути у вигляді слів, словосполучень, речень, будь-якої конструкції, прямої мови або навіть абзацу [3].

Нещодавно з'явився ще один погляд на вставлені конструкції. Вставлення – це такі одиниці мовлення, які належать до явищ комунікативно-синтаксичного рівня мови та в разі зворотанні, вставними словами, словосполученнями та реченнями формують «інфраструктуру» речення, одиницям якої властива ситуативно-смилова та суб'єктивно-модальна зорієнтованість на речення. Д. Баранник визнає, що вставлені одиниці «є важливою частиною речення, вони не ізольовані від нього, а тісно пов'язані з ним. Цей зв'язок не належить до жодного з традиційно відомих граматичних зв'язків. Це особливий тип синтаксичної організації...» [1]

Вставлення виникає тоді, коли людина, розпочавши говорити, усвідомлює, що є потреба в продовженні фрази, її доповненні та навіть уточненні. У такий момент розпочата фраза переривається в будь-якому місці та мовець вставляє якимсь додаткове повідомлення, що доповнює структуру речення та висловлює думку, яку прагне донести людина [3].

Досить актуальною є проблема функцій вставлених одиниць. А. Прияткіна вважає, що функції можна встановити завдяки двом способам: через структуру речення та через структуру висловлювання. «З погляду структури речення, вставлення – це такий компонент, який не включений у позиційну і синтагматичну структуру речення, тобто він не відповідає ознаці члена речення, граматично так чи інакше зв'язаного з іншими членами, його не можна визначити ні як сурядний, ні як підрядний. З погляду висловлювання, вставлення – це його факультативна частина. Вона має цінність, але як додаткова інформація, відсутність якої не може вплинути ні на зміст, ні на структуру висловлювання» [2].

Вставлені конструкції трактують, деталізують сказане в тексті, або мають додаткову інформацію до нього. Вони не мають граматичного зв'язку з іншими членами речення. Щодо наукового тексту, то тут ці засоби експресії розчленовують думку на основі відомості [3].

Вставлені конструкції мають такі важливі функції:

1. Виявлення та пояснення змісту одного з членів речення
2. Поширення даних шляхом приєднання в реченні невідомих фактів

На письмі вставлені конструкції можуть виділятися дужками, комами або тире. В усній мові – інтонацією [4].

Текст будь-якого стилю не може використовуватися без засобів експресії. У такому випадку в розмові співбесіднику буде нецікавий предмет розмови, а під час читання якогось тексту, статті чи чогось іншого необхідна інформація не буде засвоюватися в голові. Це буде сухий і нецікавий текст. Тому, засоби експресії (вставні та вставлені конструкції) необхідні для вживання. Але щодо

конкретно вставлення, то тут необхідно більше досліджувати це явище. Досить мало інформації щодо них, їхньої структури, побудови. Ті дослідження, які вже є, не вирішують їхнього вивчення в лінгвістиці. Питання щодо їхнього вивчення буде актуальним і в наступні роки, тому що поняття про вставлені одиниці виходить за межу традиційного синтаксису. Необхідно буде приділяти увагу причинам появи вставлень у системі англійського наукового тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранник Д. Х. Два рівні граматичної структури речення / Д. Х. Баранник // Мовознавство. 1993. № 6. С. 13–19.
2. Прияткина А. Ф. Русский язык: Синтаксис осложненного предложения / А. Ф. Прияткина. М.: Высш. шк., 1990. 176 с.
3. Турчак М. О. З історії вивчення вставлених конструкцій як синтаксичної категорії структурно-комунікативного рівня / М. О. Турчак – монографія. 2011.
4. https://studopedia.com.ua/1_203746_vstavlenih-konstruktsiy.html

Трофимова Елеонора
Науковий керівник – доцент Потреба Н. А.
м. Бахмут

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО СПІЛКУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Останнім часом особливо активно ведуться дослідження й опис мови у зв'язку з феноменом статі, але не біологічної, а соціальної – так званого гендеру. Під гендером розуміють сукупність сформованих культурою біологічних і мовленнєвих ознак, соціальних ролей, особливостей психіки та поведінки, якими різняться чоловіки та жінки [2, с. 131]. Учені активно долучаються до лінгвістично зорієнтованих гендерних досліджень [3].

Лінгвістичний аспект гендеру охоплює дві групи проблем: 1) аналіз мови з погляду відображення в ній статі (номінативна система, лексикон, синтаксис, категорія роду тощо); 2) комунікативна, в цілому, та мовленнєва, зокрема, поведінка чоловіків і жінок. Знання гендерних особливостей спілкування дозволяє уникати комунікативних невдач, сприяє досягненню взаєморозуміння чоловіків і жінок, дає можливість виявити гендерні стереотипи.

Для нашого дослідження гендерних особливостей електронного спілкування було використано соціальні мережі Skype, Facebook, e-mail, спільноти під назвою «Французский как стиль жизни. Где перевод?» та «Francais avec plaisir», де користувачі можуть залишати свої коментарі, спілкуватися один з одним, завантажувати корисні для вивчення французької мови матеріали.

Вивчаючи гендерні особливості електронного спілкування, ми звернули увагу на наступні показники.

Довжина повідомлень. Виявлено, що особи чоловічої статі пишуть дуже коротко, лаконічно, не уточнюючи деталей, мало використовуючи емоційно-забарвлені лексичні одиниці, проте часто вживаючи «панібратські» слова (прізвиська, принизливі звертання): *ami, frère, compagnon, Ted, bande dessinée, cochon* та інші. Повідомлення, написані особами жіночої статі, є значно довгими. Жінкам притаманне часте використання емоційно-забарвлених слів, ввічливі форми звертання.

Наявність звертань/привітань. Наявність звертань чи привітань дуже часто залежить від того, хто починає листування першим. Майже в кожному електронному повідомленні чоловік вітається (*salut, bonjour, bonjour, matin, bonsoir, soir*) або ж звертається, використовуючи ім'я (якщо це представниці протилежної статі), прізвище чи прізвисько (до близьких друзів). Проте, дуже часто зустрічаються випадки, коли листування починається зі смайлів (ідеограм із використанням схематичного зображення людського обличчя, що використовується для передавання емоцій. Були випадки, коли замість звертань вживалися фрази *Comment allez-vous ?, Quoi de neuf?* Жінкам притаманні більш ввічливі форми звертання, а також вживання пестливих слів: *mon cher, ma chérie, mon amour* тощо.

Наявність прощань. Згідно із результатами нашого дослідження найчастіше замість прощань у соціальних мережах чоловіки використовують смайли. У жіночих електронних текстах вербально оформлених прощань знайдено більше.

Граматичні помилки. Що ж до граматики, то чоловіки пишуть із більшою кількістю помилок, ніж жінки. Найчастіше помиляються у вживанні часів (*De quoi tu parles? Il est douze heures à Moscou, en fait. / Hey les gens excusez-moi, j'ai juste la fuite des cerveaux hier.*), умовних конструкцій, дієслівних закінчень. Проведений статистичний аналіз засвідчив: чоловіки помиляються на 11% частіше, ніж жінки.

Вибачення. Чоловіки нечасто вдаються до таких слів як *désolé, excusez-moi, excusez-moi*. Жінки ж в електронних повідомленнях вибачаються набагато частіше.

Наказові форми. Результати нашого дослідження свідчать, що чоловіки частіше, ніж жінки, вдаються до наказових конструкцій. Наприклад, ми можемо це спостерігати у реченнях:

C'est mauvais, bois du thé avec du citron.

Vous songez à regarder Star Wars? Tu ne devrais pas essayer!

Morale de l'histoire «Réfléchissez à deux fois à faire une erreur».

N'essaie pas, fais juste.

Слід звернути увагу на використання лексичного складу французької мови. Так, чоловіки більш використовують діалектизми та неологізми у своєму спілкуванні. Наприклад, у своєму блозі *Théo Gordy F*, автор, який живе на

півночі Франції, вживає такі фразеологізми, які більш характерні для його регіону

avoir le cul bordé de nouilles – avoir de la chance (‘схопити удачу за хвіст’)
être au taquet – être motivé, prêt (‘бути готовим’),
avoir/crever la dalle – avoir faim (‘вмирати з голоду’),
il drache – il pleut très fort (‘сильний дощ’).

У блогах відзначається широке вживання лексики англійського походження, що може бути пояснено переважанням англійської мови в Інтернеті, а також впливом англомовної масової культури.

Завдяки значній кількості блогерів розвивається спеціальний жаргон блогів. Неологізми з'являються найчастіше спочатку в англомовній блогосфері, а потім поширюються в інших мовах, у тому числі і французькій: blog post, vlogmars. Розвиток технологій привносить у нашу життя нові реалії, які потребують позначень. Наприклад, так звані б'юті-блогери, як чоловіки так і жінки, вводять в ужиток терміни модної індустрії, які прийшли з англійської мови:

Ce look, je voulais le shooter pour aujourd'hui mais impossible... ;

Winneuses! (<http://www.punky-b.com/> F).

L'autre modèle est la « IT girl » du moment, la divine Cara Delevingne.

Je reviens vers vous aujourd'hui avec un tout nouveau haul vendeuses Facebook. (www.moroccandaily.com M).

Спосіб представлення матеріалу, наприклад у відеоблозі, відрізняється у чоловіків і жінок: перші більш ефективно користуються технічними можливостями для самовираження (монтаж, мультимедіа, звукові ефекти тощо), тоді як другі переважно обмежуються невеликим монтажем і музичним супроводом.

За нашими спостереженнями, для блогерів чоловічої статі характерно вживання зниженої та грубої лексики. Практично всі чоловіки-відеоблогери використовують ненормативну лексику.

Отже, у результаті проведеного дослідження з'ясовано, що довжина електронні повідомлення жінок довші порівняно з чоловічими; жінкам притаманне використання ввічливих форм звертання і практично в усіх електронних повідомленнях є прощання; чоловіки пишуть безграмотніше, менше вибачаються і вживають більше наказових форм.

Не було виявлено гендерних відмінностей щодо: вибору онлайн імен та нікнеймів, вибору аватарів у блогах, частоти використання смайлів, висвітлення певних тем у блогах, використання певної кількості символів, середньої довжини слова або кількості різних слів, а також в особливостях спільності та пасивності мови. Також, нами не було виявлено жодних гендерних відмінностей у різниці в агресії і пасивності між жінками та чоловіками.

Відзначимо, що чоловіки надають більше особистої інформації, аніж жінки: ім'я, вік, місце проживання та контактні дані. Проте жінки частіше за чоловіків забезпечують зв'язок з особистою веб-сторінкою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жічкіна А. Соціально-психологічні аспекти спілкування в Інтернеті. М.: Дашков і Ко, 2004. 117 с.
2. Смирнова Е. В. Гендерные и социокультурные особенности коммуникации. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация»*. 2005. №2. С. 131-137.
3. Ставицька Л. О. Актуальні проблеми сучасної української гендерної лінгвістики. *Доповідь на Київському міському семінарі з гендерної лінгвістики*. URL: <http://linguistics.kava.kiev.ua/seminar>

Цинтарюк Андрій
Науковий керівник – доцент Ясинецька О.А.
м. Бахмут

АКТУАЛЬНІСТЬ КОНКРЕТИЗАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Розвиток технологій у сучасному світі та процес глобалізації викликають гостру потребу в передачі великої кількості спеціалізованої термінології в наукових та технічних сферах з іноземної мови українською. Технічна революція у поєднанні з науковим прогресом активізує привернення уваги до інформаційно-комунікативних процесів, у зв'язку з якими зростає кількість науково-технічних текстів у різних галузях. Дослідженням загальних теоретичних питань термінології та різних галузевих терміносистем займалися багато вітчизняних науковців-лінгвістів, зокрема А.А. Бурячко, В.В. Грещук, В.П. Даниленко, І.М. Кочан, Т.І. Панько, Л.О. Симоненко, Н.С. Родзевич, А.Д. Хаютін, П.С. Ходолеєва [1, с. 116]. Попри вже існуючі роботи, присвячені перекладу науково-технічних термінів, окреслена проблема не є достатньо дослідженою у плані використання перекладацьких трансформацій, а саме – конкретизації. **Актуальність** обраної теми пов'язана з існуванням та виникненням великої кількості текстів з науково-технічної тематики, що потребують адекватного перекладу із застосуванням окремих перекладацьких трансформацій.

Для науково-технічної літератури характерна низка особливостей, які впливають на переклад термінів, але відрізняються від інших типів текстів. **Об'єктом** дослідження виступає науково-технічна термінологія. **Предмет** дослідження – перекладацька трансформація конкретизації як прийом передачі смислу наукових і технічних термінів.

Науково-технічна галузь являє собою простір функціонування науково-технічних текстів, тобто є глобальним інформаційно-функціональним полем, у межах якого реалізуються інші науково-технічні мовні жанри. Науковий стиль відносять до книжних стилів, оскільки в більшості випадків він реалізується у писемній формі [4, с. 176] Переклад у науково-технічній сфері відіграє значну

роль, навіть у зіставленні з іншими перекладами. Процес перекладу складає мовну діяльність, яка спрямована на максимально повне відтворення змісту та форми з іноземної мови українською.

Мета статті полягає у розкритті сутності конкретизації як прийому, який помітно часто застосовується при перекладі текстів науково-технічної галузі. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**: надати визначення конкретизації та охарактеризувати її сутність серед перекладацьких трансформацій; визначити роль конкретизації у перекладі термінів; проаналізувати важливість прийому конкретизації та з'ясувати, якими факторами зумовлено необхідність її застосування.

Така наука, як термінознавство, налічує безліч класифікацій термінів: за діапазоном застосування, за ознакою, за структурою / побудовою. У цьому дослідженні ми керувалися класифікацією термінів за О.В. Суперанською, Н.В. Подольською, Н.В. Васільєвою, які поділяють терміни на [3]: **терміні-слова**, що виражаються єдиним словом: *miscibility* – *змішуваність*, *silicon* – *кремній*, *receiver* – *приймач*, *dissolution* – *розчинення*, *coil* – *рулон*; **терміні-словосполучення**, до яких відносять вільні словосполучення, де кожний із компонентів є терміном, що може вступати у двосторонній зв'язок, та зв'язані словосполучення, де окремо взяті компоненти можуть і не бути термінами, а в поєднанні утворюють термін-словосполучення. **Вільні словосполучення**: *hand ladle* – *ручний ківш*, *boring mills* – *розточувальні верстати*; *steel industry* – *сталеливарне виробництво*, *milling machine* – *фрезерний верстат*. **Зв'язані словосполучення**: *bottleneck* – *точка відліку*, *cup-shaped part* – *чашоподібна деталь*, *flow up over* – *розтікатися*, *solidification* – *твердіння*. **Багатокомпонентні терміни**, що можуть складатися із двох та більше компонентів, часто означають описовий переклад і представлені у значно меншій кількості порівняно з іншими різновидами термінів: *open-mold casting* – *технологія лиття у відкриту форму*, *card catalogs* – *бібліотечний каталог з використанням паперових карток*.

У свою чергу термін має бути перекладений саме відповідним терміном, прийнятим у термінологічній системі мови перекладу, або ж, за відсутності словникового еквівалента, із застосуванням перекладацьких трансформацій. Прийом конкретизації – це лексична трансформація, внаслідок якої термін ширшої семантики в оригіналі замінюється терміном вузької семантики [2, с. 39]. Конкретизацію умовно можна поділити на мовну та контекстуальну, яка зумовлюється двома основними факторами застосування: 1) коли мова перекладу не має еквівалента з широким значенням; 2) коли перекладач має зробити влучний вибір із можливих відповідників у мові перекладу через полісемантичність термінів.

Контекстуальна конкретизація може застосовуватися з певних стилістичних міркувань, таких, як: досягнення смислової повноти висловлювання, запобігання повторів, вираження образності. Наприклад, терміни, викладені в підручнику з англomовної технічної літератури [5]: *vibrating shakeout* – *агрегат для вибивки опок* (пряме значення – витрусити, але

контекст вимагає надання доречнішого перекладу); *high-carbon iron* – залізо зі **значним** вмістом вуглецю (пряме значення – високий, проте йдеться про кількість); *home appliances* – **пристрої побутового** призначення (*home* – дім; для пояснення терміна надається конкретизоване значення: пристосоване саме для побутового використання); *iron castings* – **чавуноливарні** вироби (надається конкретизація, що вироби саме чавуноливарні, а не просто металеві); *metal deformation* – **зміна форми** металу (що означає не пошкодження, а зміну); *property* – **властивість** (не майно, а саме властивість (металу)); *rare metals* – **рідкоземельні** метали (застосовується конкретизація зі смисловим розвитком); *slug* – **заготівка** (визначенням є шматок металу, проте слушним постає прийом конкретизації у значенні вже цілої заготівки, яка була вироблена зі шматка металу); *purity* – **бездомішковість** (еквівалентом є чистота, але контекст передбачає метал, до складу якого не входять інші елементи); *built into* – **вмонтований** (*built* – вбудований, але з огляду на технічну сферу зрозуміло, що переклад потребує іншого більш вузького еквівалента); *charge calls to the subscriber* – **виставляти рахунок** абоненту (за користування телефонним зв'язком; *charge* – брати оплату, а *calls* – дзвінки, контекст вимагає конкретики, яка була б доречною у перекладі); *circular opening* – **округлий отвір** (дослівно – відкривання, але перекладач шляхом конкретизації вживає точний зрозумілий термін).

Мовна конкретизація може застосовуватися при зміні граматичного порядку слів або за відсутності у мові перекладу слова з таким же широким значенням. Наприклад: *last number recall* – **автоматичний набір** останнього номера (відбувається зміна порядку слів і слово *recall* – повторний дзвінок набуває значення *набір* номера); *slab* – **брила** (першим терміном є плити, проте конкретизація надає більш точне значення); *lack this disadvantage* – **бути вільним** від цього недоліку (*lack* – брак / відсутність, а смисловий розвиток у поєднанні з конкретизацією пояснює термін); *impose tariffs* – **вводити мито** (безпосереднє значення – розцінки, тарифи; надається більш конкретне поняття, що це саме мито); *hand-controlled machine* – **верстат з ручним управлінням** (*controlled* – керований, шляхом конкретизації стає зрозумілим, що йдеться про управління); *desktop publishing* – **видавничі програми** (*desktop* – робочий стіл, конкретизація зводить до програм, які зазвичай розташовані на ньому); *slag escape* – **випуск шлаків** (втеча не є доречним еквівалентом для технічної галузі, тому передбачає більш вузьке поняття – випуск); *collector* – **вловлювач** (перше значення – збирач, відбувається метафоризація та конкретизація поняття); *consumer electronics products* – **вироби побутової електроніки** (прийом є доречним з огляду на те, що споживачі зазвичай використовують товари у побутовій сфері).

Дослідження **засвідчило**, що прийом конкретизації є широко вживаним при перекладі термінів науково-технічної галузі. На основі аналізу було доведено, що конкретизація допомагає зберегти й унаочнити смисл оригіналу. Перекладач застосовує конкретизацію для передачі точнішого значення, часом поєднуючи конкретизацію із додаванням та смисловим розвитком.

Контекстуальна конкретизація переважає у науково-технічних текстах через необхідність уточнення та пояснення термінів.

З огляду на актуальність адекватного перекладу науково-технічної літератури, **перспективним** вбачається подальше дослідження використання та систематизації трансформацій, характерних для перекладу мовних засобів технічної галузі, та визначення типології їхнього застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. Свердловск: РАО, 1991. 155 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова Книга, 2001. 303 с.
3. Кульчицька А. О. Переклад термінів. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Philologia/68479.doc.htm (дата звернення 16.11.2018).
4. Толикина Е. Н. Некоторые лингвистические проблемы изучения термина / Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. Москва: Наука, 1970. С. 53–68.
5. Черноватий Л. М. Переклад англійської технічної літератури. Вінниця: Нова Книга, 2006. 291 с.

Шовгеля Олександра
Науковий керівник – викладач Безсонова А. С.
м. Бахмут

МЕТАДИСКУРСИВНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В СТРУКТУРІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

Дискурс – одне із найбільш популярних понять у сучасному мовознавстві. Він трактується як комплексне явище, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування і самого тексту.

Актуальність дослідження визначається зростаючим інтересом до вивчення дискурсу і метадискурсивних висловлювань, а також необхідністю більш повного дослідження науково-популярних текстів. **Новизна** роботи зумовлена в першу чергу недостатньою висвітленістю теми. Існує невелика кількість робіт у галузі теорії дискурсу і метадискурсивних висловлювань. **Мета** – визначити роль метадискурсивних висловлювань та дати характеристику взаємодії автора з читачем у дискурсивному просторі науково-популярного дискурсу.

Метадискурс – це комплексне та складне поняття, у зв'язку з цим існує безліч трактувань цього терміна. Найбільш важливим для його розуміння, на думку більшості дослідників, є: міжособистісний характер, спрямованість на

самого себе, сконцентрованість в першу чергу на взаєминах між його учасниками, а потім на змісті, та його фундаментальність як явища мови.

Метадискурсивні висловлювання науково-популярного дискурсу допомагають формулювати конкретні аспекти відносин між автором і адресатом або відносин між автором і аудиторією. Це передбачає, зокрема, зміна ролі автора, розширення або звуження сфери охоплення, адресність роботи з декількома аудиторіями, перегляд чи визначення термінів і концепцій. Метадискурсивні висловлювання поділяються на 4 групи:

- Коментарі – т їх основна функція, це роз'яснення змісту того чи іншого матеріалу.

Найчисленніша підгрупа цієї групи складається з «коментарів автора стосовно дій, пов'язаних з когнітивними процесами». Позначені дії виражаються дієсловами з ментальною семантикою, що використовуються як з неозначено-особовим займенником, так і за допомогою особових займенників. «Here we clearly see, that the relationship between them is so close that changing the language...» [2, с. 265].

У свою чергу для того, щоб сфокусувати увагу читача на якомусь фрагменті тексту, автор використовує метадискурсивні висловлювання, які також можна назвати «коментарями-фокусировщиками». Ця підгрупа служить для адресата своєрідним маяком, який подає йому сигнал про те, наскільки важливою є інформація з точки зору самого автора. «It is important to explore the role of this language in modern times, it is a particular irony...» [1, с. 456].

До коментарів автора, можна визначити ще одну окрему підгрупу, це заклик до читача – «коментарі-заклики». У цій підгрупі можна спостерігати пряме звернення до адресата тексту. «But back to the 991, a further invasion brought a series of victories for the Danish army...» [2, с. 25].

Наступну підгрупу можна також досить часто зустріти в науково-популярному тексті, вона являє собою «коментарі-орієнтири». Дані коментарі, орієнтують читача в тексті або служать нагадуванням про вже введену інформацію. «...the present study is inevitably the largest in the encyclopedia.» [2, с. 187].

До останньої підгрупи належать «коментарі-уточнення», які були введені автором із метою підтвердження вірогідності або уточнення і доповнення тієї інформації, яку автор вважав необхідною до включення в текст. «The span shown in this example is quite large, allowing 10 or so words on either side...» [1, с. 161].

- Метадискурсивні висловлювання з модальним значенням – автор використовує їх для передачі оцінки істинності висловлювання, дає нам уявлення про ступінь впевненості або невпевненості в інформації, яку він надає.

«Модальні висловлювання з епістемологічним значенням» – підгрупа, представлена лексичними засобами, що виражають різний ступінь невпевненості. «...the Celtic language of Roman Britain influenced Old English hardly at all.» [2, с. 8].

Друга підгрупа – це «модальні висловлювання зі значенням рекомендації». Автор використовує їх для організації тексту, який інтерпретується адресатом, направляючи його, не дозволяючи заплутатися в потоці інформації. «The following hypothesis should now be pursued further...» [1, с. 395].

- Риторичне запитання – ця група робить взаємодію між читачем і автором більш очевидною.

«Залучаючі» питання використовуються автором із кількох причин: по-перше, це своєрідний ключ до інтерпретації тексту і розкриття його теми, по-друге, переводить монолог автора у свого роду діалог, що втягує читача в дискусію з автором на когнітивному рівні. «What are the expectations of this negative assessment?» [1, с. 421].

- Конектори і оцінна лексика – вони організовують текст, роблять його логічним, зрозумілим для сприйняття читача.

Перша підгрупа складається з початкових елементів тексту. «The first, ... breaks the structure of English down into a series of components...» [2, с. 2].

Оціночні маркери – сигналізують реципієнту ставлення автора до викладеної ним інформації. «As an example, someone was responsible for this...» [1, с. 320].

Метадискурсивні висловлювання в науково-популярному дискурсі виконують різні функції за допомогою різнопланових мовних засобів. Серед таких засобів, що роблять можливим вплив на читача, можна виділити лексичні та граматичні мовні засоби. Вони варіюються в залежності від ролі та типу метадискурсивних висловлювань, яким оперує автор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English language : 2nd Edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 582 p.
2. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language : second edition. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 440 p

Юрченко Інна
м. Бахмут

ФУНКЦІЯ ЕМОЦІЙНОГО, ЕКСПРЕСИВНОГО ТА ОЦІНЮВАЛЬНОГО ПІДСИЛЕННЯ МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НОВЕЛИ Д. ЛОУРЕНСА «ENGLAND, MY ENGLAND».

Художність – це складне поєднання творчих і професійних якостей, які визначають кінцевий результат праці творця в мистецтві. Художні завершеності адекватного втілення творчого задуму, «артистизм», який є умовою активного впливу твору на читача, глядача, слухача. Художність

безпосередньо пов'язана з творчою свободою, оригінальністю, смаком, почуттям міри автора у висвітленні теми. До художніх належать твори, де у співзвучності з ідеальними нормами та вимогами теорії мистецтв реалізується професійний творчий процес, органічно поєднуються форма і зміст.

Стиль написання грає неабияку роль для успішного написання тексту, адже саме через слова ми намагаємося зрозуміти саму сутність і здогадатися, що нам хотів донести письменник. Тому задача автора полягає у тому, щоб більш влучно використати слова для того, щоб його думка була зрозумілою.

Проблематикою твору Д. Лоуренса «England, my England» займалися Н. С. Стирнік та Л. Ф. Хабібуліна, які намагалися проаналізувати текст з точки зору природи (пейзажності) та дослідити її зв'язок з внутрішнім станом героїв. Тож метою дослідження є використання функції емоційного, експресивного та оцінювального підсилення мовлення в художньому дискурсі новели.

Аналізуючи новелу «Англія, моя Англія» не можна не звернути на різноманітність слів, які вживанні для підсилення нашої уяви та сприйняття тексту.

Так, розглядаючи фрагмент із садом, у нас виникає картина літа, тепла, свіжості, але прямих слів із вказівкою на це немає, є тільки натяки, що допомагають нам це зрозуміти: *green-grassed, sunlit, shadowy, pine, blossoming, flowers*. Тільки в першому абзаці. Автор уже на початку занурює нас в атмосферу природи. Також неможливо не помітити використання кольорів: *green, grey, yellow, red, purple, white, blue-and-white, blue, black, brown*, - які несуть функцію окрасу, вони, ніби демонструють різнобарв'я і у нас у голові виникають відповідні образи. Взагалі *white* повторюється багато разів, але при кожному застосуванні несуть у собі різні відтінки. Так, наприклад, в одному випадку білий асоціюється з красою шкіри, волосся (*white-skinned, white limbs, blonde hair*), а у іншому вже має інший окрас – *white now after the shock*.

Ще одним кольором у творі виступає *dark*. Відразу видно, що слово є антонімом білого, тому й у тексті воно викликає протилежні почуття: *dark room, dark house, dark past crying, dark and unquestioning way, dark authority, dark magic, dark nakedness, the dark bird, a darkness*. Ці слова навіюють сум, порожнечу, невизначеність, тугу, самотність.

У використанні експресивних слів ми також можемо чути звуки або не чути зовсім: *a great load and a clanging sound, loud bell clanging, crying aloud, «don't make such a noise», the strangest scream, bellowing scream, silent hous, no sound, frightened into silence, in a curious silence, silently and negatively stepped in*. Ці слова ніби контрастують один з одним, і в різних епізодах допомагають нам чи прислухатися до звуків, чи просто відчувати тишу, як щось неминуче.

Письменник за допомогою емоційно-забарвлених слів добре зобразив не тільки опис пейзажу та ніби ввів нас у той час, надав змогу проїнятися тією атмосферою, але й добре передав низку почуттів, які відчувають герої.

Розглядаючи слово *love*, ми у своїй голові починаємо уявляти одні емоції, але в тексті вони мають зовсім інший сенс. Любов – це щось піднесене, незрозуміле, це вищий пік почуттів, який не може зникнути ніколи. Але в тексті

ми бачимо зовсім інше, це щось земне і короткотривале, герої люблять один одного на певний час, потім вони знов повертаються до реальності, у якій їм нема місця разом: *loved her in passion, spontaneous love, «Yes, she loved him still. But that was like play.»*, *loved him, physically*.

Почуття страху і стурбованості автор передає такими словами: *she was terrified by the sight of the blood, the tragic figure of his wife, fear and anger in every heart; she sat by the bed of her poor, tortured little child*. Тут ми яскраво бачимо, як героїня не може знайти собі місця, як вона переживає за свою доньку, готова допомогти їй чим завгодно. В окремому абзаці вона навіть «жертвує своїм серцем» (постійні повтори «*Let my heart die!.. And save my child.*») Завдяки цьому ланцюжку слів ми можемо зрозуміти усю трагедію Уніфред, поставити себе не її місце, співпереживати героїні.

Також у цьому творі дуже добре описаний біль героїв, душевний і фізичний, але кожен із них відчуває його по-різному. Біль Егберта полягає в тому, що він не зміг змиритися із реальним світом, він у ньому чує себе зайвим, тому він починає ритися в собі та просто себе душевно вбиває: *but his heart was burning with pain and with guilt*. Інший вид болю – фізичний. У новелі описані 2 порівняння, які стали фатальними для героїв. Джойс отримала рану, натикнувшись на серп, і потім стала кульгати: *a little white pain-quenched face, the knee was more inflamed and grew worse and was painful, painful, month after month to the tyranny and pain of the treatment*. Її батько отримав поранення на війні, але його доля склалася по-іншому, він помер: *a resounding of pain, he identified a pain in his head, a large pain, in the swinging of the pendulum of pain*.

Для оцінювального підсилення можна виділити порівняння. Так, автор використовує: *like a flame in sunshine, like a robin's for brightness, like a blossoming, red-flowered bush in motion, like a flower in the garden, like a startled deer, like a ruddy hard flower of the field*. Такий тип порівнянь дає нам змогу зрозуміти опис навколишнього середовища, дати йому оцінку.

Інший тип порівнянь допомагає нам оцінити внутрішні переживання героїв: *like the very soul of the dark past crying aloud, like a chapter of living romance; like a firebrand between them, setting them both aflame with anger; like a boy sent on an errand, like a supple living idol moving before her eyes, as if he had been killed, as if the hideous cloth went into his blood and made it gritty and dirty*. Тут вже ми поринаємо у внутрішній світ героїв, їхні думки та оцінюємо їх з точки зору експресії.

Отже, підбиваючи підсумок, зауважимо, що функція емоційного, експресивного та оцінювального підсилення мовлення робить текст яскравіше, вона допомагає нам відчути атмосферу твору, поставити себе на місце героя та пережити разом із ним усі події.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд І. В. Стилистика современного английского языка. М.: Просвещение. 1990. 302 с.

2. Стирнік Н. С. Змалювання природи як один із засобів експресивності в художньому тексті (на матеріалі оповідань Д. Г. Лоуренса). *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія: Літературознавство. 2013. № 4(2). С. 164-169.
3. Хабибуллина Л. Ф. Символика растений в рассказе Д. Г. Лоуренса «Англия, моя Англия» в контексте проблемы английскости. *Вестник Томского государственного университета*. Серия: Филология. 2017. №48. С.194-201.
4. Lawrence D.H. England, My England. URL: <http://www.freeclassicebooks.com/Lawrence%20D%20H/My%20England.pdf> (дата звернення: 01.04.2019).

Якименко Карина
Науковий керівник – доцент Архіпова І. М.
м. Бахмут

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ НА ПРИКЛАДІ ПРЕДВИБОРЧОЇ ПРОМОВИ БАРАКА ОБАМИ

На даний момент люди зацікавлені в політичних ситуаціях в їх країнах. Проблема ефективності мовної комунікації та мовного впливу є багатогранною і надзвичайно актуальною в сучасній науці: лінгвістиці, соціології, психології, риториці та філософії. Багато в чому це пов'язано з інтенсивним та екстенсивним розвитком політичних, економічних та міжкультурних відносин в сучасному світі, а також з прагненням сучасного суспільства до вдосконалення і розвитку ефективності людської діяльності у всіх галузях. Політичний дискурс відіграє значну роль у становленні та розвитку культури країни. Комунікативний процес стає важливим у житті політиків і народу. Також важливо навчитися правильно розуміти те, що політик хоче донести до людей, вивчаючи антитезу, метафору, анафору в своїх промовах.

Наявність великої кількості робіт, пов'язаних з дослідженням політичного дискурсу, говорить про високу актуальність вивчення багатьох його аспектів. З моєї точки зору, особливої актуальності тема політичного спілкування набуває у світлі міжкультурної комунікації. Відомо, що правила й особливості мовної комунікації, характерні для носіїв мови однієї країни, можуть бути неприйнятні для носіїв мови іншої країни. Таким чином, вибір лексико-стилістичних засобів мови англомовних політичних діячів (на прикладі передвиборчої промови Барака Обами), виступаючий в якості **предмета** дослідження є оправданим.

Перетин і розширення меж міжнародного спілкування призводить до того, що політика слухають інші політики і громадяни інших держав. У зв'язку з цим важливо враховувати лінгвістичні особливості міжкультурного політичного спілкування. **Об'єктом** цього дослідження є англомовний політичний дискурс.

Актуальність цієї роботи обумовлена необхідністю більш глибокого вивчення вербальних характеристик політичного дискурсу з акцентом на міжкультурному аспекті його сприйняття. **Метою** дослідження є опис лексико-стилістичних засобів англomовного політичного дискурсу. Відповідно до мети були поставлені наступні конкретні **завдання**: визначити вживаність метафори, антитези, анафори, триколону як засобу вираження, описати лексико-стилістичні та фонетичні особливості мови в рамках політичного дискурсу Обама. Кількість дискурсивних досліджень з кожним днем зростає. Тому можна заявити про те, що зараз феномен дискурсу приймає глобальний характер.

Хочу навести слова В. З. Дем'янка: «... дискурс став спеціальним терміном наук про людську духовність» [3, с. 38]. Наука виділяє кілька типів дискурсу як військовий, медичний, педагогічний, юридичний, політичний та ін. В сучасному суспільному комунікаційному просторі домінує мова політики, тому політичний дискурс впливає і стає одним з компонентів сучасної культури.

Мова політики постійно розширюється. Крім поняття «політичної мови» література з цього питання діє на таких термінах, як «публічний дискурс», «мова суспільної переконання», «публічна мова», «політичний (ідеологічний) дискурс». Ці терміни часто використовуються взаємозаміно. В. З. Дем'янкo звідси зміг виділити чотири підходи: «чисто філологічний, політологічний, соціопсихолінгвістичний і індивідуально-герменевтичний» [1, с. 32–43]. Вчені досі не зійшлися на єдиній думці як правильно тлумачити поняття «політичний дискурс», всі вони розуміють «політичний дискурс» по-різному.

А. Н. Баранов та Е. Г. Казакевич вважають, що «політична мова — це особлива знакова система, призначена саме для політичної комунікації: для вироблення суспільного консенсусу, прийняття та обґрунтування політичних і соціальнополітичних рішень» [1]. Н. А. Герасименко каже, що «політичний дискурс — це сума мовних творів у певному паралінгвістичному контексті — контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, включаючи негативні її прояви (ухилення від політичної діяльності, відсутність політичних переконань) [2, с. 22].

Також широко поширена ідея про те, що політики в усьому світі постійно збагачують свою мову, використовуючи різні лінгвістичні стратегії для досягнення своєї мети отримання більшої кількості голосів і симпатій, визнання в суспільстві. Часто це пов'язано з маніпуляцією застосування мови таким чином, що таку стратегію можна вважати впливовим інструментом політичної риторики, тому що політичний дискурс в першу чергу спрямований на те, щоб переконати людей зробити конкретні дії, прийняти важливі політичні рішення або, у разі політичних компаній, переконати потенційного електорату.

Мова, що використовується в політичних кампаніях, має деякі характерні риси, які відрізняє його від інших різновидів використання мови. Мова політичної кампанії має бути переконливою. Він втілений в пропаганді і риторичі.

Т. Г. Хазагеров визначає риторика як наукову чи навчальну дисципліну, так і саме мистецтво риторики (для передачі цього значення учений пропонує користуватися терміном «красномовство») [5, с. 15]. Т. Г. Хазагеров у своїй праці «Політична риторика» дає визначення, що «Риторика — це наука про вплив на людину за допомогою слова» [5, с. 36]. Коли політик має хороші навички в риторичному мистецтві, це дає їй величезні переваги. Політики також включають в свої промови лінгвістичні та стилістичні пристрої, щоб переконати виборців голосувати за них. Їх метою є інформувати, переконувати, рекламувати, видавати свої правила і приймати закони.

Правильне і доречне застосування мовних засобів являє собою ключовий фактор, що дозволяє досягти поставлених цілей в будь-якій комунікації. Якщо ж мова йде про професійних політичних лідерів, то в їх виступах лінгвістичні та стилістичні засоби є основоположним елементом, що зумовлюють успіх в отриманні підтримки аудиторії, політичної влади, перемоги в публічних і парламентських дебатах, важливих переговорах або просто в донесенні своєї ідеї до громадян і т. д.

У більшості випадків, політичні промови виголошуються для надання ідеологічного впливу, формування у реципієнтів того чи іншого ставлення до певних реалій політичного життя. Перед політиками стоїть завдання домогтися розташування аудиторії, переконати слухачів прийняти ту чи іншу позицію, а також заручитися підтримкою громадян. З тим, щоб вирішити це завдання політики вдаються до мовних засобів, які дозволяють реалізовувати комунікативні функції.

Аналіз виступу Барака Обама показав, що лінгвістичними особливостями американського і британського політичного дискурсу є застосування різних фонетичних, лексичних і в особливості синтактико-стилістичних засобів. Для політичного дискурсу характерним є використання таких синтаксичних конструкцій, як повтори, парцеляція, риторичне питання, інверсія. Часто використовуються антитеза і метафора.

Існує величезна кількість способів передачі інформації і впливу на людей в сучасному англійському політичному дискурсі. Політики звертаються до серця аудиторії за допомогою різних риторичних навичок, застосовуючи стратегії і риторичні пристрої. На мою думку, політична комунікація — це процес, який стає частиною суспільного спілкування. Він адресований всій нації або суспільству і використовує всі доступні канали зв'язку. Публічні виступи спрямовані на широку аудиторію і дозволяють взаємодіяти з одержувачами повідомлення, а протилежні політичні системи іноді використовують схожі мовні інструменти для досягнення своїх цілей.

Однією зі стратегій, застосованих Обамою, була автобіографія. Серед політичних кандидатів є тенденція представити свою історію життя як боротьбу з бідністю чи нестатками. На думку Р. Т. Садуова, «названа автобіографічність є невід'ємною рисою політичного дискурсу Б. Обама» [6, с. 109–118]. Завдяки надзвичайно тісного зв'язку між своєю біографією і політичним дискурсом він отримує можливість зблизитися з слухаючої аудиторією, стати її частиною,

зробивши свою біографію біографією будь-якого американця, давши зрозуміти, що він — частина американської нації. Обама часто нагадував електорату його історії та історії його дідуся і бабусі, що його батько приїхав з Кенії, його мати приїхала з Канзасу, що його дід був солдатом в армії Паттона, а бабуся працювала на складальній лінії бомбардувальника. Основна частина мітингової промови Барака Обама була його автобіографією, так він хотів знайти зв'язок з виборцями і звернутися до якомога більшого числа людей, особливо тих, чий батьки мали таке ж походження і важку долю, як і він сам. Автобіографія є лише однією з багатьох риторичних стратегій і пристроїв, використовуваних Бараком Обамою в його промові на його виступах.

Тепер варто представити і розібрати лексичні засоби, які використовував Барак Обама у своїй передвиборчій промові.

Алітерація, як і інші засоби, є засобом додаткового емоційного впливу, свого роду музичним супроводом основної думки висловлювання, опосередковано виявляє настрій автора. Алітерація має функцію, яка формує сприятливу реакцію на виступ, акцентує увагу публіки на окремих тезах, посилює вплив звучного тексту та ін. основною функцією алітерації є закріплення повідомлення у свідомості аудиторії, а також вираз емоційного стану мовця.

Барак Обама говорить: «*My opponent and his running mate are new to foreign policy, but from all that we've seen and heard, they want to take us back to an era of **blustering** and **blundering** that cost America so dearly*» [7], що в перекладі «*Мій опонент і його помічник є новими для зовнішньої політики, роблячи висновок з того, що ми бачили і чули, що вони хочуть повернути нас до епохи **буйства** і **помилки**, які коштували Америці так дорого*» (переклад мій). Ми бачимо, що Обама використовує алітерацію, щоб привернути увагу публіки саме на такі негативні слова як «буйства» і «помилки». Це правильний хід, Обама підносить це так, що у електорату складається думка, що він не точно не допустить такого, прийшовши до влади.

Анадиплосис – це стилістичний прийом, при якому останні слова одного мовного відрізка повторюються на початку наступного. Анадиплосис вживається на стиках як пропозицій, так і частин пропозиції. Анадиплосис підсилює логічну зв'язаність пропозицій, надає емоційність, проте через занадто частого використання анадиплосис текст стає химерним і архаїчним.

Анадиплосис доречно вживати, щоб:

- надати експресію реплікам персонажів;
- зробити акцент на особливо важливій ідеї;
- створити стилізацію під фольклорний або релігійний текст.

Барак Обама також використовував анадиплосису своїй промові: «*You elected me to tell you the **truth**. And the **truth** is, it will take more than a few years for us to solve challenges that have built up over decades*» [7], що в перекладі «*Ви обрали мене, щоб я сказав вам **правду**. І **правда** в тому, що нам знадобиться більше декількох років для вирішення проблем, які виникли протягом десятиліть*».

Анафора – це стилістична фігура, яка заснована на повторенні будь-якого мовного явища. Але на відміну від інших видів повторення, наприклад, епіфори, анафора, як це впливає з її назви, належить до повторення початкових частин мовного потоку (звуків, слів, фраз, віршів, строф, ритмічних і синтаксичних побудов, інтонації). Анафору часто використовують політичні діячі, щоб привернути загострити увагу виборців на конкретному моменті. Обама також скористався цією стилістичною фігурою: «*We don't want handouts for people who refuse to help themselves, and we don't want bailouts for banks that break the rules*» [7], що у перекладі «**Нам не потрібні** подачки для людей, які відмовляються допомагати собі, і **нам не потрібна** допомога банків, які порушують правила».

Антистрофа — це навмисне повторення слів або фраз в кінці послідовних пропозицій. Антистрофа також була використана в промові Обама: «*The young woman I met at a science fair who won national recognition for her biology research while living with her family at a homeless shelter — she gives me hope. The autoworker who won the lottery after his plant almost closed, but kept coming to work every day, and bought flags for his whole town, and one of the cars that he built to surprise his wife — he gives me hope*» [7], що у перекладі «**Молода жінка, яку я зустрів на науковій ярмарку, отримала національне визнання за свої біологічні дослідження, живучи зі своєю сім'єю у притулку для бездомних — вона дає мені надію. Автолюбитель, який виграв у лотерею після того, як його завод майже заклався, але продовжував приходити на роботу кожен день, і купив прапори для всього свого міста, і один з автомобілів, який він збудував, був щоб здивувати свою дружину — він дає мені надію**». В даному контексті антистрофа була використана, щоб показати, що політик вірить в громадян своєї країни, що навіть людина, яка важко живе, може домогтися високих результатів у своїй справі.

Барак Обама також вдався до використання антитези: «*On every issue, the choice you face won't be just between two candidates or two parties. It will be a choice between two different paths for America*» [7], що в перекладі «**Кожний вибір, з яким ви зіткнетеся, буде не тільки між двома кандидатами або двома партіями. Це буде вибір між двома різними шляхами для Америки**». Антитеза — риторичне протиставлення, стилістична фігура контрасту в художній або ораторській промові, яка полягає в різкому протиставленні понять, положень, образів, станів, пов'язаних між собою загальною конструкцією або внутрішнім змістом.

«*Thank you, God bless you, and may God bless these United States*» [7], в перекладі «**Спасибі, нехай благословить вас Бог, і нехай благословить Бог ці Сполучені Штати**». Це речення було сказане у кульмінаційний момент його промови. Політик вибрав спеціальне розташування цієї фрази, щоб підвищити її важливість. Треба зазначити, коли політики та люди з великим статусом на публіці звертаються до Бога, це позитивно спливає на віруючих людей, дає надію на краще майбутнє.

Паралелізм — риторична фігура, що представляє собою розташування тотожних або схожих по граматичної і семантичної структурі елементів мови в суміжних частинах тексту, створюють єдиний поетичний образ. Паралельними елементами можуть бути пропозиції, їх частини, словосполучення, слова. Тож у промові є приклад паралелізму: «*Terrorist plots **must be disrupted**. Europe's crisis **must be contained***» [7], в перекладі «*Терористи мають бути знищені. Криза в Європі має бути стримана*».

Полісиндетон або багатосполучниковість — стилістична фігура, що полягає у такій побудові фрази, при якій всі або майже всі однорідні члени речення зв'язані між собою одним і тим самим сполучником, тоді як звичайно в цьому випадку з'єднуються лише два останніх однорідних члени речення. Використовується для посилення експресії. Багатосполучниковість характерна для мови фольклору, художнього та публіцистичного стилю.

«(...) *any more than are welfare recipients, **or** corporations, **or** unions, **or** immigrants, **or** gays, **or** any other group we're told to blame for our troubles*» [7], у перекладі «(...) більше, ніж отримувачі соціального забезпечення, **або** корпорації, **або** спілки, **або** іммігранти, **або** геї, **або** будь-яка інша група, яку нам казали винуватим за нашу неприємності

Триколон— список із трьох слів, фраз або статей для посилення значущості сказаного. «*My grandparents were given the chance **to go to college, buy their first home, and fulfill** the basic bargain at the heart of America's story (...)*»[7], в перекладі «*Моїм бабусі і дідусеві була надана можливість **пійти** в коледж, **купити** свій перший будинок і **виконати** основну угоду в основі історії Америки (...)*».

Підводячи підсумок, досліджуваний виступ дає хороший матеріал для вивчення лінгвістичних особливостей американського політичного дискурсу. Кількість слів, що використовуються Бараком Обамою — 4446. Найчастіше в промові Обама були анафори (36), триколони (31) та антитези (22). Обама в своїй промові використало 10 риторичних пристроїв 115 разів. Барак Обама, на відміну його опонента, не використав у своїй промові еротему (риторичне питання) та метафору. Ораторство завжди відігравало важливу роль у політиці. Умілі політики покладаються на різні риторичні пристрою і стратегії, лексико-стилістичні засоби, щоб викликати упереджені відповіді від їх аудиторії, тим самим підкреслюючи їх сприйняття як популярних і харизматичних лідерів. Як було доведено в дослідженні, лексико-стилістичні засоби, що використовуються Обамою, позитивно впливають на публіку. Мені вдалося скласти мовний портрет політичного діяча. Мовний портрет складають як універсально-типологічні лексико-стилістичні та фонетичні характеристики, так і специфічні, конкретно мовні, культурно зумовлені лексико-стилістичні та фонетичні характеристики.

Як вдалося встановити, мовна поведінка Барака Обама говорить про різноманіття прийомів і методів, використаних ним у процесі дискурсу. Він показав себе не тільки як промовистий політик, що володіє даром переконання і здатний запалити будь-якого, але і продемонстрував свої політичні погляди,

змусивши аудиторію повірити в правоту і щирість своїх переконань. Особливо вміло використовуючи автобіографічність і соціокультурний контекст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов А. Н., Казакевич Е. Г. Парламентские дебаты: Традиции и новации. Москва: Знание, 1991. 64 с.
2. Герасименко Н. А. Информация и фасцинация в политическом дискурсе. *Политический дискурс в России.* / под общ. ред. Ю. А. Сорокина и В. Н. Базылева. Москва: Диалог-МГУ, 1998. Вып. 2. С. 20–23.
3. Демьянков В. З. Текст и дискурс как термины и как слова обыденного языка. *Язык. Личность.* / под общ. ред. В. Н. Топорова. Москва: Языки славянских культур, 2005. С. 34–55.
4. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. *Политическая наука. Политический дискурс: история и современные исследования.* / под. общ. ред. В. И. Герасимова и М. В. Ильина. Москва: ИНИОН РАН, 2002. Вып. 3. С. 32–43
5. Хазагеров Т. Г. Политическая риторика. Москва: Николло Медиа, 2002. 314 с.
6. Садуов Р. Т. Автобиография как стержневая компонента политического дискурса Барака Обамы. *Политическая лингвистика.* Уфа, 2010. Вып. 3. С. 109–119.
7. President Obama's Convention Speech. URL: <https://www.npr.org/2012/09/06/160713941> (дата звернення 27.11.2018)

Яковлев Павло
Науковий керівник – доцент Таукчі О.Ф
м. Бахмут

ІНТЕГРАЛЬНІ ТА ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ КОНЦЕПТУ «ЖІНКА» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Нині наукові дослідження в галузі гендерної лінгвістики набувають все більшої важливості. Внаслідок зростання активності жінок у соціумі зросла і важливість коректного використання мовних одиниць, спрямованих на адресу жіночої статі.

Гендерне питання активно досліджують українські й зарубіжні дослідники, а саме О.Л. Бессонова, І.Є. Буяр, О.С. Бондаренко, А. П. Мартинюк, Н. В.Миронова, М. Крофорд, В. Лабоу, Г. Хофстедте та інші. Науковці підтверджують, що в кожній нації є специфічні стереотипні уявлення про роль чоловіків і жінок.

Наша наукова розвідка висвітлює лише стереотипізований образ жінки та його відображення на рівні певних лексико-семантичних полів в англійській та українських мовах.

Предметом дослідження ми обрали схожі й відмінні риси лексичних одиниць у неблизькоспоріднених мов на рівні наступних лексико-семантичних мікрополів:

- 1) загальні позначення особи жіночої статі;
- 2) назви особи жіночої статі у звертанні;
- 3) назви особи жіночої статі за соціальним станом, за характерною соціальною дією, функцією;
- 4) назви особи жіночої статі за сімейним станом, за перебуванням у шлюбі, за положенням у сім'ї;
- 5) назви особи жіночої статі за любовними стосунками, залицянням.

Дані мікрополя були обрані з метою висвітлення ролі жінки у сучасному суспільстві через відображення соціального статусу осіб жіночої статі у відповідних мовах.

Практичним матеріалом роботи було обрано лексичні одиниці, які належать до п'яти названих лексико-семантичних мікрополів в англійській та українській мовах. База дослідження складається з 1000 мовних одиниць, обраних з авторитетних тлумачних словників, а також зі словників синонімів і тезаурусів, з текстів англійської, американської та української літератури ХХ століття.

Мета дослідження - встановлення, як концепт «жінка» віддзеркалюється у двох лінгвосоціумах, тобто зіставлення лексико-семантичних засобів вербалізації даного концепту в англійській та українських мовах.

Реалізація даної мети передбачає вирішення наступних завдань:

- теоретичний розгляд проблеми «гендеру» та «гендерної асиметрії» мов;
- порівняння вербалізації концепту «жінка» на рівні названих лексико-семантичних мікрополів в англійській та українській мовах;
- аналіз розбіжностей стереотипізованого образу жінки в обох культурах.

Методологічну основу дослідження становить розуміння мови як пізнавально-відображального інструменту, що відтворює всі значні риси певного суспільства. Відповідно до принципу наступності при розробці теоретичних позицій проблеми «гендеру» та «гендерної асиметрії» мови були враховані загальнотеоретичні та методологічні основи, закладені у вітчизняній і закордонній гендерній лінгвістиці та мовознавстві.

Методи і методики, застосовувані в роботі, диференціюються в зв'язку з цілями дослідження. Так, основними методами дослідження стали аналітичний і порівняльний, оскільки вони дають змогу об'єктивно вивчити особливості мовних явищ. У ході роботи застосовувався також описовий метод, представлений наступними прийомами: спостереження, узагальнення, інтерпретація; експериментальні методики, методики класифікації та систематики.

Актуальність теми пояснюється тим, що проблема гендеру та гендерної асиметрії наразі є одним з найгостріших питань лінгвістики, потребує детального аналізу саме у зіставному аспекті, оскільки гендерні дослідження української мови представлені меншою кількістю, аніж, наприклад, англійської, чи німецької.

Термін «гендер» був введений у науковий обіг наприкінці 60-х років ХХ століття американським психоаналітиком Робертом Столлером. Це поняття наразі є міждисциплінарним і позначає не лише біологічні відмінності між чоловіком і жінкою, а й соціокультурні.

Концепт (лат. *conceptus* – поняття, від *concipere* – «збирати, вміщувати в себе, представляти себе, утворювати») є центральним поняттям когнітивної лінгвістики ХХІ століття.

Для того, щоб краще зрозуміти, яким чином у соціумі склався стереотипізований образ жінки, необхідно проаналізувати історичні суспільні ролі, притаманні жінці в англійських країнах та Україні. Загальновідомо, що за первісного ладу в суспільстві панував матриархат. Є багато свідчень того, що жінки в давні часи були шанованими членами суспільства та деякий час навіть панували над чоловіками, що було пов'язане з тим, що жінки відігравали важливу роль у соціумі часів мисливства та збиральництва через виконання обов'язків збиральників та здатність народжувати. Стереотипізований образ жінки буде суттєво змінюватись залежно від культури, до якої належить індивід.

Становище жінки в певному суспільстві є показником рівня його цивілізованості. У сучасному світі існує дві точки зору на місце жінки в соціумі – патріархальна та егалітарна. Щодо патріархальної ідеології, то вона пропагує розподіл обов'язків між жінкою та чоловіком, за якого жінка виступає залежною від чоловіка особою, вона не є активним членом суспільства, її простір – це дім. Егалітарна ідеологія натомість пропагує рівність у гендерному аспекті.

Відомий психолог Г. Хофстеде [5] використовує у своїй роботі «*Masculinity and femininity. The Taboo dimension of natural cultures*» дихотомію «маскулінність» – «фемінність» для виміру певної культури та соціальної активності жінки або чоловіка у певній спільноті. Маскулінним є те суспільство, у якому гендерний розподіл ролей набуває чіткого вираження: жінки повинні бути ніжними й турботливими, чоловіки, натомість, мають бути сильними та амбіційними, вони не мають права проявляти слабкість.

Фемінність є ознакою тих соціумів, у яких немає чіткого розподілу людей за гендерними ознаками, що згідно із дослідженнями Г. Хофстеде можна спостерігати в Данії, Нідерландах, Норвегії, Фінляндії, Швеції тощо. Жінки та чоловіки у цих державах є рівними, отже, мають майже однакові права та обов'язки.

В українській культурі з давніх часів переважає патріархальний канон, однак вже у Середньовіччі була законодавчо закріплена правосуб'єктність жінки, тобто вона могла самостійно відстоювати в суді свої майнові права та

гідність. Особливість патріархату в сім'ї полягала в тому, що, хоча домінуюча роль повинна була належати чоловіку, соціонормативна культура не заперечувала проти того, що вона може перейти й до жінки. Представниці української культури, зазвичай, наділені, як маскулініними, так і фемінними характеристиками.

Перш ніж встановити статус жінки в деяких сферах життя за допомогою мови, у якій він відбивається, нам необхідно розглянути загальні позначення жіночої статі. Адже саме це лексичне угруповання слугує фундаментом для подальшого дослідження.

Центральним елементом лексико-семантичної групи «Загальні позначення особи жіночої статі» є слово «жінка» в українській мові та «woman» в англійській. В англомовній культурі існує більше слів на позначення особи жіночої статі, що за словами О.С. Бондаренко, зумовлено більшою лексичною базою англійської мови. Щодо етимології даних центральних елементів, то, якщо в англійській мові походження слова «woman» не викликає суперечок, то українські етимологи вже тривалий час розглядають питання походження слова «жінка». Ю. Карпенко доводить, що на зміни у слові «жена» вплинули норми екзогамії. Таким чином, вкотре переконуємося, що мова розвивається нерозривно з самим суспільством: усі зміни, які відбуваються у соціумі, відображаються у мові.

Лексичні одиниці поля «Назви особи жіночої статі у звертанні» є гендерно маркованими. Межі даного поля не є чіткими, тому майже не можливо охопити усі лексичні одиниці, які до нього належать. Домінантою поля на позначення жінки є власне лексична одиниця «жінка», навколо якої розташовуються пов'язані з нею конституенти (ядро поля). Майже усі лексеми даного поля містять у собі оцінку особи, до якої звертаються.

Проаналізувавши лексико-семантичне мікропіле «Назви особи жіночої статі за соціальним станом та характерною соціальною дією, функцією», доходимо висновку, що роль жінки в українському суспільстві залишається досить стереотипізованою, тобто жінка – це перш за все матір та господиня, а не політичний діяч, про що свідчить відсутність в українській мові власне українських слів на позначення жінки за соціальною функцією.

Стереотипний образ жінки за приналежністю до родини та шлюбними стосунками є майже незмінним в українській культурі. Про це свідчить лексема «стара діва», яка вживається й до цього часу. В англомовному лінгвосоціумі відбулися деякі зміни, адже майже усі лексичні одиниці на позначення незаміжньої жінки у віці є застарілими. Це пов'язано зі зміною пріоритетів у житті жінки – на перше місце виходить кар'єра, залишаючи родинне життя на другому плані.

Порівняно з англомовними подібні концепти слов'янської культури культури є більш стерео типізованими. Скажімо, слов'янське слово «коханка» та синоніми до нього мають переважно негативне значення, чого немає в англійській мові. Дане явище характеризує англомовне суспільство як більш демократичне та толерантне.

Загальні висновки. Гендерна лінгвістика є одним з провідних напрямів лінгвістики сьогодення, хоча найбільш активний розвиток її припадає на час виникнення феміністичних рухів у країнах Європи. Проблема гендеру та гендерної асиметрії мов є досить актуальною і сьогодні, адже очевидним є те, що у мові присутні сліди патріархату, а становище жінки, яке у будь-якому випадку відображається у мові, у певному суспільстві є показником його цивілізованості.

Хоча у ХХІ столітті жінка вважається незалежною та правомірною, її стереотипізований образ залишається заручником минулого. Тобто патріархальний соціум тривалий час формував у людей уявлення про те, якою повинна бути представниця жіночої половини населення, і воно не може бути зруйноване за такий короткий проміжок часу ані в суспільстві, ані в мові. Мова ж, у свою чергу, слугує дзеркалом, яке відбиває всі значні зміни у суспільстві (пізнавально-відображальна функція мови). З цього випливає, що спроби феміністок вилучити з мови сліди патріархального суспільства не дадуть суттєвих результатів, поки не зміниться суспільна думка з цього приводу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буяр І. Є. Гендерні та лінгвокультурні особливості семантичної сполучуваності прикметників негативної оцінки в сучасній англійській мові (на матеріалі британських і американських романів). *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. Чернівці, 2012. С. 35–45
2. Бессонова О. Л., Сарбаш Е. С., Трофимова Е. В., Олейник С. В., Стоянова И. Д. Процедури концептуального аналізу в різноструктурних мовах / Під заг. ред. Бессонової О.Л. *Типологічні, порівняльні, діахронічні дослідження*. Донецьк: ДонНУ, 2012. Т.7. 360 с.
4. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі: монографія. Харків: Константа, 2004. 292 с.
5. Мартинюк А. П. Social relations and sex stereotyping in language. *Papers and Studies in Contrastive Linguistics*. Poznan: Adam Mickiewicz University, 1990. P. 93-103.
6. Хофстеде Г. Masculinity and Femininity: The Taboo Dimension of National Cultures. *Cross Cultural Psychology*. Tillburg University, Netherlands SAGE Publications, Inc, 1998, Book 3. 260 с.

КОНЦЕПТ «МРІЯ» ТА ЙОГО НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ У КАЗКАХ ГЕРМАНЦІВ ТА СЛОВ'ЯН

В останні десятиліття поняття *концепт* постійно перебуває у фокусі уваги лінгвістів (див. роботи С. Аскольдова, В. Карасика, Е. Кубрякової, В. Ужченка та інших). Привабливість різноманітних лінгвокультурних концептів для зіставного аналізу пояснюється насамперед досить широким спектром змістів, які закріплені в свідомості та комунікативній поведінці носіїв неблизькоспоріднених мов. Саме цим значною мірою був зумовлений вибір теми нашого дослідження.

Крім того, концепт «мрія», який ми обрали задля опису й аналізу, являє собою складне ментальне утворення. Він реалізується за допомогою мовних одиниць різного рівня абстракції. У зв'язку з цим **об'єктом** дослідження виступає концепт «Мрія» та засоби його реалізації у типологічно-дистантних мовах. **Предметом** дослідження обрано лексичні одиниці та сталі словосполучення на позначення мрії в англійській, німецькій, російській та українській мовах.

Базу дослідження склали 500 мовних одиниць, обрані з авторитетних словників англійської та української мов. Фактичний матеріал піддавався зіставному аналізу. При цьому результати аналізу оброблялися статистично задля встановлення їх спільних і відмінних рис.

Мета дослідження полягає в проведенні детального зіставного аналізу семантичного наповнення субстантиву «мрія» в германських і слов'янських мовах.

Методологічну основу дослідження становить положення про розуміння мови як своєрідного механізму змістової інтерпретації, а також ідея асиметричного дуалізму мовних одиниць. У словах та їхніх сполученнях зміст (семантика) і форма (граматичні характеристики) взаємодіють один з одним, складаючи певну єдність. У процесі роботи були застосовані такі **методи**: 1) теоретичні (класифікація, порівняння, систематизація); 2) критичний аналіз літератури за темою дослідження; 3) проведення асоціативного лінгвістичного експерименту.

Актуальність роботи пояснюється тим, що в сучасному мовознавстві дотепер не існує загального для всіх лінгвістичних шкіл трактування концепту. Крім того, дослідження концепту «мрія» дозволяє звернутися до національно-культурного аспекту картини світу певних народів, відбиваним мовами, та прослідкувати за змінами в розумінні концепту «Мрія» на лексичному рівні у різних мовах.

Новизна роботи визначається тим, що вона є першим досвідом аналізу концепту «мрія» у зіставному аспекті.

Теоретична значимість результатів дослідження полягає в тому, що вони уможливають поглиблене розуміння сутності лінгвокультурних концептів у

цілому, й характерних ознак концепту «мрія» в аналізованих мовах.

Практична значимість роботи - у теоретичних узагальненнях і конкретних результатах дослідження, які можна рекомендувати для використання при написанні статей, вони також можуть бути використані на семінарах з лексикології для студентів вищих навчальних закладів.

Кожен концепт має розширену структуру, і ці шари є результатом культурного життя різних епох і народів. Він несе в собі характерні риси національного менталітету [1]. Релігія так само є частиною культурного життя народів, зумовлює особливості національного менталітету та бере свої витoki ще в фольклорі. Саме тому, беручи до уваги національно-специфічне забарвлення концептів, для повного осягнення змісту концепту «мрія» необхідно звернутись до казок германців і слов'ян.

Проаналізувавши 12 зразків фактичного матеріалу, ми дійшли висновку, що слов'яни зазвичай не хотіли докладати зусиль, для того, щоб досягнути своєї мети, й реалізувати свої надії та мрії на краще майбутнє. Як приклад, можна навести такі казки з російської літератури: «Два Івана», «Сказка о рыбаке и рыбке» (А. Пушкін), «По щучьему веленью», «Жар-птица и Василиса-царевна». В українському фольклорі - це "Про злидні", "Молодильна вода", "Мудра баба", "Сніжниця". Головні герої у більшості випадків покладаються не на себе, а на якісь вищі сили. Ємеля, персонаж казки «По щучьему веленью» всі дні проводить на печі, але одного разу піймавши щуку, він розуміє, що знайшов золоту жилу і всі його бажання здійсняться, як тільки він скаже: "По щучьему веленью, по моему хотенью" [2]. Схоже ставлення до засобів реалізації своєї мрії і в інших героїв казок. Вони долають життєві труднощі не самі, бо їм на допомогу завжди приходить хтось всесильний: в «Сказке о рыбаке и рыбке» - золота рибка, в «Жар-птице и Василисе-царевне» - кінь. Схожі тенденції можна спостерігати і в українських казках. В "Сніжниці" дід і баба для того, щоб мати дитину, просто ліплять її собі зі снігу. У казці "Молодильна вода" розповідається про царя, який мріяв стати знову молодим, та як почув, "що є така вода, коли вмитися нею, то можна стати молодим", то всі зусилля спрямував тільки на пошуки цієї води. Також у казках можна знайти відлуння православного впливу на людей – прославляється аскетичний образ життя, заохочується відмова від насолод на землі, для того, щоб краще жилось на небі, після смерті [4]. Наприклад, у казці "Про злидні" чоловік бідуює, але замість того, щоб багато працювати, обирає інший шлях - "Чогов же той чоловік не робив, до яких уже він знахарок не вдавався — ніяк не виб'ється з бідності.... І на церкву давав, і акафісти наймав, і сам молився рано й вечір перед образами..!" [2]. Тобто чоловік вважав, що молитва, а не він і його сумлінна праця можуть йому допомогти.

Разом з тим можемо навести приклади з германського фольклору, які підтверджують, що в менталітеті цих народів спостерігається більш шанобливе ставлення до праці й переконання в тому, що своєї мрії може досягти тільки наполеглива людина. Звичайно, що це зумовлюється і релігійними переконаннями. Як відомо, більшість англійців і німців є протестантами. Суть

протестантської етики виклав Макс Вебер, у своїй роботі «Протестантская этика и дух капитализма». Він підкреслював, що людина, яка перебуває під впливом протестантизму, відмовляється від насолод заради наживи, та живе заради того, щоб працювати. На той час відбувалося чимало дискусій на тему, а чи правильно, що людина більшість часу наполегливо працює заради того, щоб неприкінці життя забрати все своє багатство в могилу [5]. Наприклад, в казці «Frau Holle» (брати Грімм) зображуються дві сестри, але золото одержує тільки старанна сестра, яка сумлінно працює в Метелиці, заслуживши таким чином її прихильність. У казці «Aschenputtel» (брати Грімм), саме та дівчина, яка не гребує роботою, є скромною та доброю, отримує все про, що можна тільки мріяти – палац, принца, гроші.

Звичайно, не можна відкидати той факт, що в германських казках також є герої, які хочуть отримати все і відразу, не докладаючи зусиль, наприклад: лісоруб з «The three wishes» (Дж. Джекобс), який зустрів фею, що виконала його бажання, жіночка з «DersüßzeBrei» (брати Грімм), яка мала чудо-горщик, що сам варив кашу, Джек з казки «Jack and his golden snuff – box» (Дж. Джекобс), який у табакерці знайшов трьох чоловічків, що здійснили його мрії – «and when he opened it, out rehopped three little red men and asked Jack «What is your will with us?»» [3].

Отже, можемо зробити висновок, що герої як слов'янських, так і германських казок часто покладаються на долю, на випадок. Проте в казках англословних і німецькомовних народів більш яскраво простежується мотив праці, старанності й наполегливості заради досягнення мрії, спричинений особливостями менталітету та релігійного впливу протестантизму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Габидуллина А. Р., Жарикова М. В. Основы теории речевой коммуникации: учебное пособие для вузов. Изд. 2-е, перераб. и доп. Горловка : Издавництво ГДПШМ, 2005. 282 с.
2. Иванов В. В. 365 золотых сказок. М. : Омега, 1998. 192с.
3. Литвинова М. Г. Джек и золотая табакерка. М. : Детская литература, 1989. 296 с.
4. Православная этика и современность. URL: <http://ethicscenter.ru/pravoslavnaya-etika-i-sovremennost.html>
5. Макс Вебер. Протестантская этика и дух капитализма. URL: <http://esocio.narod.ru/lesson01.htm>